

CAMPINIA

DRIEMAANDELIJKS BLAD VAN HET STREEKACHIVARIAAT
NOORD-KEMPENLAND

1e jaargang
nummer 1
april 1971

Redactie: W. Klaasen, archivaris
Redactieadres: Torenstraat 1, Oirschot
Telefoonnummer: 04997/1424, toestel 001

De prijs voor een abonnement bedraagt f. 4,50 per jaar, te storten op postgirorekening 1069032 van de gemeente Oirschot met vermelding van CAMPINIA.

Uitgeversrecht: Streekarchivariaat Noord-Kempenland

N.B. Op schriftelijk verzoek kan toestemming tot overname worden gegeven.

TEN GELEIDE .

In een even eenvoudige als hartelijke sfeer is vanmorgen hier in Oirschot "officieel" de stencilmachine gaan draaien voor de eerste pagina van "Campinia": toespraakje van de assistent-archivaris, druk op de knop door de archivaris, n applausje van het hele gezelschap, een glaasje geestrijk vocht voor alle medewerkers, een voorjaarsboekje voor en een dankwoord van de archivaris.

Het was, meen ik, zinvol om dat samen zo te doen, want het verschijnen van "Campinia" is waard om gevierd te worden.

Eerste doel van "Campinia" is immers, alle historische materialen, zoals die in de keuken van het streekarchief gewassen en bereid zijn, op tafel te zetten voor iedere liefhebber.

Het is dan de zaak van iedere consumerende tafelgast, en dat zijn er nu reeds zo n kleine tweehonderd, in de geboden pure spijs of drank precies datgene te proeven, waarom hij of zij gast aan deze tafel is geworden.

Mogen er zeer veel tafelgenoten van de gevarieerde spijzen en dranken genieten, die op de "Campinia"-dis zullen worden geserveerd!

"Chef de cuisine" Klaasen zij geprezen, zijn "aides de cuisine" verdienen lof.

Oirschot, 2 april 1971

Mr. H.K.J.M. Cappetti

voorzitter streekarchiefkommisssie Noord-Kempenland

INHOUD

Inleiding

Veldhoven

Enige facetten uit Veldhovens verleden
door W. Klaasen

De vrijwillige rechtspraak in de dingbank Zeelst-Veldhoven-Blaarthem
door W. Klaasen

De vergaderingen van schepenen, burgemeesters, armmeesters, zettters en notabelen van de in
de dingbank Zeelst-Veldhoven-Blaarthem verenigde dorpen
door W. Klaasen en L.P. van der Mierden

Oirschot en Best

Het jaarkeurboek van de Vrijheid en Heerlijkheid Oirschot-Best
door W. Klaasen

De Oirschotse oorkonden van 1311 - 1791
door W. Klaasen

Best

Toponymische aantekeningen
door W. Klaasen en L.P. van der Mierden

Ecclesia Sancti.Odulphi
Door W. Klaasen

Oirschot

Huizen en hun bewoners te Oirschot van de zeventiende tot de twintigste eeuw
door W. Klaasen en C. Scholten

INLEIDING

Met genoegen mogen wij U hierbij aanbieden de eerste aflevering van ons driemaandelijks blad "Campinia".

Wie het verleden tracht te achterhalen, zal meer en meer de altijd en overal zich manifesterende evolutie van mens en maatschappij begrijpen. Deze evolutie is een onloochenbaar feit en de aandachtige bestudering ervan lijkt ons belangrijk voor de kennis van het "waarom" in het heden en het "waarheen" van de toekomst. Men moet het verleden kennen en de goede verworvenheden van de oudheid in diverse tijden kunnen waarderen. Geen enkel tijdperk kan zich ontplooien zonder een innige band met en een bewust begrijpen van het verleden. Tot schade en schande van de mens heeft de geschiedenis dit herhaaldelijk bewezen. De oudheid is voor ons modernen onmisbaar. Het is van groot belang, haar cultuur en geest - zij het dan ook in eigentijdse stijl - te doen voortleven. In het niet-kennen en miskennen der oude cultuur ligt vaak de oorzaak van de machteloze en wanstaltige pogingen van menige "moderne" kunstenaar (architect, kunstschilder, beeldhouwer, dichter, componist) en van autoriteiten, bestuurders en politici. Zij willen "modern" zijn en "origineel"-, los van de geestelijke evolutie, die aan bilt eigen cultuur ten grondslag ligt. In werkelijkheid zijn zij hopeloos ouderwets doordat zij ook nu weer als historisch alwetenden dezelfde fouten en brokken gaan maken, die door de eeuwen heen herhaaldelijk door halfweters werden gemaakt. Maar de goede cultuur en de goede geest van de oudheid worden nooit ouderwets. Met deze geest en cultuur als startpunt zal de moderne mens zijn eigen tijd kunnen analyseren en begrijpen en een verantwoorde planning voor het toekomstige kunnen ontwerpen. De les der geschiedenis is derhalve van grote importantie.

Wij hebben gemeend, de eerste aflevering van "Campinia" in deze geest als een historische documentatie te moeten aanbieden. Het is dan ook de primaire bedoeling van deze uitgave, om door bronnenpublicaties, door beschrijvingen van belangrijke archiefseries, door overzichten, opstellen en statistieken elke vorm van wetenschappelijk historisch onderzoek te stimuleren. Wij zullen trachten, in de komende jaren zoveel mogelijk documentatiemateriaal in deze periodiek te publiceren. De leesbaar en verstaanbaar gemaakte bronnen willen aan genealogen, toponymisten, historici, juristen, filologen en heemkundigen de stof bieden, waaruit scripties, monografieën en proefschriften kunnen worden gecomponeerd.

In verband met het gouden jubileum van Veldhoven mogen wij de rij dezer publicaties openen met een bescheiden historisch perspectief en enige belangrijke bronnen aangaande de vier oude gemeenschappen, componenten van de huidige gemeente Veldhoven. In elke aflevering zal aan de bij het

streekarchivariaat "Noord-Kempenland" aangesloten gemeenten een evenredig aandeel worden gegeven. Maar ook aan de publicatie der historische bronnen van andere Kempische gemeenschappen en van het kwartier Kempenland zal aandacht worden besteed.

De prijs per jaarabonnement is zo laag mogelijk gehouden, om alle belangstellenden te laten profiteren van de kostelijke bronnen der plaatselijke en streekhistorie en haar hulpwetenschappen. Wat de druk en de uitvoering van de eerste jaargang betreft, hebben wij derhalve gemeend, zeer bescheiden met gestencilde afleveringen te moeten starten. Zodra het aantal abonnees het toelaat, zal ons blad in offsetdruk worden uitgevoerd.

Aan al degenen, die op deze uitgave hebben ingetekend, willen wij hierbij onze oprechte dank betuigen.

Gaarne zijn wij ook bereid, een bepaalde ruimte in ons blad beschikbaar te stellen voor korte opstellen van abonnees aangaande de plaatselijke of streekhistorie en voor genealogische of folkloristische aantekeningen, zodat in teamverband zoveel mogelijk materiaal kan worden vergaard en bewerkt ten bate van gedocumenteerde geschiedbeoefening, genealogie, toponymie, naamkunde en heemkunde. Laat onze bescheiden poging een stimulans voor U allen zijn.

W.K.

I. ENIGE FACETTEN UIT HET VERLEDEN VAN VELDHOVEN

De les der geschiedenis is voor al degenen, die een bijdrage willen leveren tot goede en moderne ontwikkeling, van grote importantie. Met kritische maar ook begrijpende blik en als goede luisteraars moeten wij steeds openstaan voor hetgeen de historie doceert. De liefde voor de historie kweekt interesse voor hét grote wereldgebeuren en aktiveert tot "Heimatsinn". Ook de plaatselijke historie kan een dergelijke gunstige bijdrage leveren en ons denken en handelen beïnvloeden en richten.

Het is ondoenlijk om op dit tijdstip reeds een afgeronde plaatselijke historie in boekvorm te willen reproduceren. De hiervoor in aanmerking komende bronnen (rijks-, gemeente-, bedrijfs-, kerkelijke en partikuliere archieven) zijn nog maar ten dele ontsloten. Uit een totale bestudering dezer objectieve bronnen, geïnterpreteerd op hun rechtskundige, politieke, kerkelijke-, kulturele en maatschappelijke achtergronden, moet de ware geschiedenis worden geput. Het heeft geen enkele waarde, de historie te konstrueren uit vermoedens, vertelsels of uit een samenraapsel van krant artikelen, brochurtjes en boekjes of naar analogie met de historie van buurgemeenten. De bronnen bij uitstek voor de historie zijn het geschreven archief en het bodemarchief (archeologische vondsten).

De konstellatie van de huidige gemeente Veldhoven zou ik willen noemen het historisch produkt, geboren uit het ideale huwelijk van docerende oudheid en modern denken. Het is dit jaar 50 jaar geleden, dat de, voormalige gemeenten Oerle, Zeelst en Veldhoven-Meerveldhoven tot één grote gemeente werden samengevoegd, die de naam Veldhoven verkreeg. de huidige gemeente omvat dus drie verschillende voormalige gemeenschappen, die in de oudheid weliswaar onafhankelijk van elkaar werden bestuurd, maar toch vele belangen gemeen hadden. 1921 was het geboortjaar van Groot-Veldhoven. Een kroniek of geschiedenis van deze gemeente vóór 1921 is dus de kroniek of geschiedenis van de bovengenoemde voormalige drie gemeenten resp. vier dorpen.

In het bestek van deze historische schets moeten wij volstaan met enige facetten uit het verleden dezer vier gemeenschappen. Bij het vaststellen van de volgorde hebben wij ons laten leiden door de mate van historische belangrijkheid der genoemde dorpen. Oerle met zijn important verleden en als hoofdplaats in het oude Kempenland gaat voorop. Daarna volgen enige aantekeningen over de combinatie der dorpen Zeelst, Veldhoven en Blaarthem in de gelijknamige dingbank en heerlijkheid, en historische memoranda van de afzonderlijke dorpen Zeelst en Veldhoven.

A. OERLE en MEERVELDHOVEN

De oudste gegevens omtrent een menselijke nederzetting te Oerle dateren uit een prehistorisch tijdperk. Wie de oudste prehistorische mens van Oerle geweest is, kan nog niet met zekerheid worden gezegd. In zijn "Archeologisch overzicht der gemeente Veldhoven" vermeldt de heer G. Beek., archeoloog in hart en nieren, de vondsten van mikrolieten (kleine, vuurstenen werktuigen) te Toterfout, die op 5900 vóór Christus, konden worden gedateerd. Met zekerheid kan worden aangenomen, dat Oerle reeds in het mesolithicum menselijke bewoning kende. Waarschijnlijk zullen er in de toekomst ook wel resten uit het palaeolithicum worden gevonden, zoals bij de Vlasroot, waar volgens G. Beex vuursteenafslag met bewerkte stukken werd gesignaleerd, die vermoedelijk in de Ahrensburgcultuur thuishoort (9000 vóór Christus, jongpalaeolithicum). Uit het neolithicum memoreert hij de vondsten van stenen bijlen bij Toterfout en Halve Mijl, en uit de bronstijd en oudste ijzertijd de grafheuvels tussen de laatstgenoemde gehuchten. Het bodemarchief van Oerle bergt volgens insiders nog veel prehistorische wetenswaardigheden, die hetzij door een systematische ontsluiting hetzij door partiële toevallige opgravingen op bouwterreinen in de nabije toekomst aan het daglicht kunnen worden gebracht.

Aangaande de oudste historie van Oerle zijn wij tot nu toe nog aangewezen op fragmentarische gegevens. In 1231 verkreeg Oerle vóór Eindhoven zekere privileges en wel hoofdzakelijk in verband met zijn ligging aan de voor de toenmalige handel zo belangrijke Antwerpsebaan. Zeer vroeg reeds had Oerle het recht van zeven jaarmarkten, waaraan later de wekelijkse markt werd toegevoegd. Deze markten werden gehouden op het ruime plein van Zandoerle, waar ook nu nog a.h.w. als een bewijs van de vroegere bloei van dit marktcentrum de Antwerpse- en Eindhovensebaan uitkomen. Zandoerle was in de 13e en 14e eeuw ongetwijfeld het voornaamste deel van Oerle. Rond het marktplein als economisch, geestelijk, politiek en cultureel middelpunt groepeerden zich de openbare gebouwen en woonhuizen. De ingezetenen van Oerle waren tolvrij door geheel Brabant. Men was dus gevrijwaard tegen het aanhouden der karren met koopwaren en goederen, hetgeen van zeer groot belang was voor een plaats, waar een drukke markt werd gedreven. In 1325 werd de dorpskom van Oerle (Zandoerle) door hertog Jan III tot een vrijheid verheven, d.w.z. het werd een gebied, dat onttrokken was aan het hertogelijk recht en gebracht werd onder geprivilegieerd recht, hetgeen volledig zelfbestuur inhield. Hertogin Johanna (1356-1403-) heeft "de palen der Vrijheijdt Oerle uyt gesedt ende haer Vrijheijdt vergroot". Ze voegde er dé buitengehuchten aan toe, zodat ook de bewoners van de wijken zoals Scherpenening en Toterfout in dezelfde rechten deelden. Oerle werd

een zogenaamde smalstad, die wel niet in alles met een stad kon worden gelijkgesteld, maar die vrijheden en voorrechten bezat, welke haar van andere meer omvangrijke plaatsen onderscheidde. In de 14e en 15e eeuw was Oerle waarschijnlijk de hoofdplaats van Kempenland, hetgeen ook blijkt uit het feit, dat de pas benoemde stadhouders van Kempenland hun geloofsbrieven het eerst in Oerle kwamen vertonen. Ook wade rechterlijke organisatie aangaat was Oerle eens van aanzienlijke importantie. Onder de hoofdbank van Oerle ressorteerden vóór 1560 immers de plaatsen Meerveldhoven, Zeelst, Veldhoven, Blaarthem, Vessem, Knegsel, Gestel en Wintelre. Pas na 1560 kregen de genoemde plaatsen (behalve Meerveldhoven) een eigen dingbank, toen Philips II de dorpen aan diverse adellijke geslachten verpandde. Meerveldhoven werd toen met Oerle aan Jonker Willem van Borchgrave verpand. In 1658 werd dit pand van de laatste eigenaar Charles de Jegere, gehuwd met Mechtilda van Borchgrave, door de Staten ingelost.

Kerkelijk Oerle gaat terug tot de 9e eeuw. In dit verreverleden stond er in het tegenwoordige Zandoerle (waarschijnlijk op het marktplein) vermoedelijk een houten kerkje. In de 12e eeuw werd aldaar een Romaanse stenen kerk aangetroffen, die echter reeds in het begin der 13e eeuw werd gesloopt, toen de adellijke Vrouwe van Oerle, Vrouwe Clementina op de Boonberg in het Nedereynt, op het gebied van het tegenwoordige Kerkoerle een nieuwe kerk stichtte. Zij schonk aan de abdij van Floreffe (bij Namen) een plek grond, gelegen op een hoogte ten zuiden van haar kasteel. Op deze hoogte, bezet met eikebomen, omringd met een aarden wal en aan drie zijden ingesloten door een gracht, werd de nieuwe kerk gebouwd. Vele ingezetenen van Zandoerle verhuisden toen reeds naar Kerkoerle, omdat het moeilijk en kostbaar was, van Zandoerie naar Kerkoerle ter kerke te gaan. Vrouwe Clementina verkreeg het patronaatsrecht van de kerk, d.w.z. het recht, om in overleg met de abt van Floreffe en de bisschop een pastoor te benoemen. In een latijnse oorkonde van 1249 (archieef van de abdij Postel) verklaart Bertha, Vrouwe van Oerle en dochter van bovengenoemde Clementina, dat zij haar halve patronaatsrecht aan Floreffe afstaat. Haar dochter Ida en haar schoonzoon, Jan van Dorne, waren bij deze schenking tegenwoordig. In een andere oorkonde van 1249 verklaart Jan van Dorne, dat hij, en zijn vrouw Ida aan de abdij van Floreffe verkocht hebben een derde van alle tienden, die zij te Oerle bezaten. In 1250 schenken Godefridus Curterible en zijn erfgenamen het gehele patronaatsrecht en twee delen van al hun tienden aan de abdij van Floreffe. Zo verkreeg deze abdij het gehele begevingrecht en vele tienden te Oerle. Zij werd bovendien eigenares van de "Kerkhoeve", de "Boogaardshoeve en de "Banmolen". Verder bezat de abdij nog de visvijver "Het Stakenvenne", later "De Postelse Weijer" genoemd. Daarnaastgenoot zij nog vele pachten en cijzen uit andere goederen te Oerle. Al deze goederen, tienden en Cijnzen, die de abdij van Floreffe jaarlijks duizenden guldens opbrachten, werden in 1682 aan

de zusterabdij Postel Overgedragen. De grote materiële en geestelijke invloed van deze twee abdijen heeft dan ook niet nagelaten, een bepaalde stempel op de oude maatschappij van Oerle te drukken. Door en met de abdijen was de kerk van Oerle rijk aan goederen en tienden. De reformatie deed te Oerle op 25 december 1648 haar intrede, Dit was de datum, waarop voor het eerst het reformatorische avondmaal te Oerle werd gehouden en wel voor de reformatorische christenen van Oerle en Zeelst. In het voorjaar 1649 vestigde zich te Oerle de eerste predikant, Ds. Johannes Broeckhuijsen. Met hem kwamen nog twee andere reformatorische gezinnen: Caspar Mans, schoolmeester, en Jordaen Mertens, kleermaker. Ds. Broeckhuijsen heeft tijdens zijn ambtsperiode te Oerle (hij vertrok in 1652) in totaal drie kinderen gedoopt en wel uit elk van de drie gezinnen één. Zijn opvolger was Ds. Johannes Lamenius (1652-1666), die in een periode van 14 jaar 7 kinderen doopte. De derde predikant was Caspar Duijtz (tot 169?). Diens zoon Ericus was Van 1685 tot 1703 sekretaris van Oerle en Meerveldhoven. De tweede zoon van Caspar Duijtz, Johannes, volgde zijn vader als predikant op. Het aantal reformatorische christenen, dat zich te Oerle kwam vestigen, bleef zo gering, dat men de kerkelijke gemeente , van Oerle reeds spoedig met Zeelst, en Meerveldhoven verenigde. Maar ook in deze gekombineerde gemeente bleef het ledental uiterst gering. Zo maakten ook Veldhoven, Blaarthem en Gestel één hervormde gemeente uit evenals Vessem, Wintelre en KnegSel. In 1692 werden Vessem, Wintelre én Knegsel met Oerle, Meerveldhoven en Zeelst verenigd en in 1803 werden deze 6 oude kerkelijke gemeenten bij Veldhoven, Blaarthem en Gestel gevoegd onder de predikant J.C. ten Ham te Veldhoven. In Oerle heeft de reformatie ,dus niet veel effekt kunnen sorteren. Het was in 1651 het enige dorp in de verre omtrek, waar men de politieke reformatie niet heeft kunnen doorvoeren, daar er buiten de predikant, de sekretaris en de schoolmeester geen reformatorische christenen te vinden waren. Wel hadden in 1653 enkele hervormden in de schepenbank zitting, maar de grote meerderheid was en bleef katholiek. Het kerkgebouw was sinds 1649 in handen van de hervormde gemeente. De katholieken hadden in 1672 een schuurkerkje ingericht. De priesters waren Met plakkaat van 16 juni 1648 verbannen en wel op een boete van f. 600,-- en gevangenisstraf. Vele kerkelijke goederen werden gebruikt voor het onderhoud van de predikanten en de reformatorische ambtenaren. Een groot gedeelte van de Oerlese katholieken ging op zon- en feestdagen ter kerke naar Achel in België, waar inwoners van Valkenswaard, Waalre en Aalst een houten kerkje hadden opgericht. Dit kerkje, in de Postelse archieven "De Heikerk" genoemd, was de bakermat van de latere Achelse Kluis. Het oude kerkgebouw van Oerle, toegewijd aan St.-Jan de Doper en St.-Jan de Evangelist, bleek reeds in het begin der 16e eeuw te klein te zijn. Op 8 september 1519 verleende de abt van Floreffe aan het kerkbestuur te Oerle vergunning de kerk te vergroten. De

oude kerk werd. 10 voet langer. en 14 voet breder gemaakt en er werden twee kleine zijkoren bijgebouwd. Hieruit blijkt dus, dat de oude kerk geen kruiskerk is geweest. Alle verbouwingen en herstelwerkzaamheden aan de kerk waren ten laste van de abdij. Zoals eerder vermeld kwam de kerk met de intrede der hervorming in handen van een kleine groep reformatorische christenen, waarvoor dus de kerk veel te groot was. Men sloot daarom het middenschip door een muur van het priesterkoor en de zijbeuken af. Alleen in het middenschip werden de godsdienstoefeningen gehouden en de lijken begraven. Op 9 mei 1754 sloeg de bliksem in de grote toren van de kerk en binnen 4 uur was alles wat brandbaar was in de as gelegd. Alleen de pastorie bleef gespaard. Bij de wederopbouw in 1755 werden de kruisarmen weggelaten. Het priesterkoor trok men slechts tot zekere hoogte op en liet het zonder dak. Dit gedeelte werd pas in 1803 door de katholieken onder pastoor van Herck wederom opgebouwd. in het begin dezer eeuw werd de oude kerk geheel gesloopten deer een andere vervangen.

Toen Eindhoven door Hendrik I tot stad werd verheven met dezelfde rechten als 's-Hertogenbosch (10 jaarmarkten, vrije dinsdagse weekmarkt, tolvrijdom door geheel Brabant en het zogenaamde vrijgeleide), toen begon voor Oerle een zeer geleidelijk maar zeker verval. De neringdoenden van de dorpen uit de omtrek waren verplicht, hun koopwaar op de markt te Eindhoven te brengen en mochten deze op de marktdagen buiten Eindhoven niet verkopen dan nadat zij de waar aldaar op de markt hadden aangeboden. Een andere oorzaak voor het verval van Oerle vormden de onrustige en woelige 16e, 17e en 18e eeuw vol krijgsumoer, vijandelijke invallen en rondtrekkende benden. Op de Gelderse oorlogen volgden de Spaanse en daarmee de bezetting door Spaanse of door Staatse troepen, die allen door de dorpen moesten worden onderhouden. In de Hollandse oorlog speelden de Franse troepen eenzelfde rol. Op 26 augustus 1794 b.v. legerde zich in en om Oerle het hoofdkwartier der Franse troepen bestaande uit 15.000 soldaten en 3600 paarden. De eens zo belangrijke plaats werd tenslotte een economische, en politieke ruïne en kwam de reputatie van een klein dorp niet meer te boven. In 1796 telde Oerle nog maar 632 inwoners, in 1815 617. De oude Vrijheid en Heerlijkheid, de Smalstad en Dingbank Oerles eens de hoofdplaats van Kempenland, degradeerde tot een heel klein dorp zonder allure. In 1921 moest Oerle zich ten slotte laten annexeren door het in de oudheid onbelangrijke dorp Veldhoven Zijn laatste burgemeester werd de eerste burgemeester van Groot-Veldhoven. Dit was de enige troost.

Met Meerveldhoven bleef Oerle tot 1810 een gemeenschappelijke administratie voeren. Meerveldhoven, in de oudheid ook "Mirfelt" of "Merevelt" geheten - sommigen willen, dat de oorspronkelijke naam "Cimerfelt" zou hebben geluid -, was reeds in de middeleeuwen een grondheerlijkheid van het kapittel van St.-Lambert te Luik. Dit kapittel bezat nl. de "grove en smalle" tienden en het patronaatsrecht van de kerk. De parochie van Meerveldhoven

dateert zeker reeds uit de 13e eeuw en het mirakuleuse beeldje van O.L. Vrouw ter Eik, in 1265 gevonden, was reeds vroeg in deze streken en zelfs tot in Frankrijk, België en Duitsland algemeen bekend. De processies en bedevaarten in het bijzonder op O.L. Vrouw Visitatie waren zo talrijk, "zoodat de karren, die tot grief der pelgrims waren in alle straete van Meerveldhoven, niet gezet konden worden". Om de bedevaartgangers slaapgelegenheid te verschaffen, moest een groot aantal tenten worden opgeslagen. Tijdgenoten uit het begin der 17e eeuw hebben verklaard, dat men nergens zulk een grote toestroom van mensen heeft aangetroffen als in Meerveldhoven. Ten behoeve van de bedevaartgangers werd de Bedevaarts- of O.L. Vrouwedijk door het Broek aangelegd. Voor hetzelfde doel werd over de Dommel de O.L. Vrouwebrug geslagen. De eeuw der hervorming is ook aan Meerveldhoven niet ongemerkt voorbijgegaan. Na de verovering van s-Hertogenbosch door Frederik Hendrik in 1629 werd ook te Meerveldhoven de uitoefening van de katholieke eredienst zeer moeilijk. De kapel van O.L. Vrouw ter Eik werd gekonfiskeerd en aan de koster der hervormde kerk als woning toegewezen. Deze hebben de Eik stukgehakt en verbrand en veel beelden in de kerk vernield. Het mirakuleuze beeld was echter tijds op het slot te Blaarthom bij Vrouwe van Diest in Veiligheid gebracht. Toen na de komst van de Fransen de toestand voor de katholieken enigszins draaglijker was geworden, werd de oude parochie van Meerveldhoven bij Zeelst ingelijfd. De geestelijken van Zeelst kwamen op bepaalde dagen naar Meerveldhoven om aldaar de mis op te dragen. Pas in 1859 werd Meerveldhoven wederom tot een eigen parochie verheven. De nauwe kerkelijke en kulturele band met Zeelst is echter nog lange tijd blijven bestaan, waarvan o.a. het O.L. Vrouwegilde van Zeelst en Meerveldhoven getuigde.

Het gemeenschappelijke oude bestuur van Oerle en Meerveldhoven bestond uit schepenen, gezworenen, kerkmeesters en H. Geestmeesters. Na 1658 werden de regenten of bestuurders door de Staten-Generaal aangesteld en wel: 7 schepenen, 3 burgemeesters (2 voor Oerle en 1 voor Meerveldhoven), 2 kerkmeesters en 2 H. Geestmeesters. Het dagelijks bestuur was in handen van de schepenen, de burgemeesters en de gelanden. In rechtszaken traden alleen de schepenen op. De gehele administratie werd door een sekretaris gevoerd.

B. ZEELST en VELDHOVEN

De dorpen Zeelst en Veldhoven ressorteerden vóór 1560 onder de dingbank van Oerle. Toen Philips II in genoemd jaar de dorpen aan diverse adellijke families verpandde, kregen Zeelst, Veldhoven en Blaarthem een eigen gemeenschappelijke dingbank. De drie dorpen gingen dus een rechtsgebied vormen, waarin hun gemeenschappelijke en afzonderlijke belangen werden behartigd. Wel had iedere plaats een eigen bestuur. De administratie was ten dele gemeenschappelijk en gedeeltelijk (komptabiliteit) gescheiden. Een en dezelfde sekretaris notuleerde zowel de gezamenlijke vergaderingen resp. gemeenschappelijke zaken alsook de vergaderingen

van de afzonderlijke besturen d.w.z. eigen dorps huishoudelijke zaken. Deze situatie duurde voort tot 1811, toen de burgerlijke stand werd ingevoerd. Veldhoven en Meerveldhoven werden toen tot één gemeente Samengevoegd (Veldhoven-MeerVeldhoven), terwijl Zeelst en Blaarthem eigen gemeenten gingen vormen. De gemeenschappelijke administratie van de in de dingbank verenigde dorpen weerspiegelde zich dan ook in een samenbundeling van de desbetreffende bescheiden. De stukken van de gemeenschappelijke administratie kwamen samen met die der gescheiden administratie van het dorp Veldhoven in het depot der nieuw gevormde gemeente Veldhoveneerveldhoven terecht, terwijl de delen en stukken der gescheiden adMiniStratie van de twee andere dorpen werden gedeponeed in de archiefdepots van Zeelst resp. Blaarthem.

Zeelst kan zoals Oerle op een oude historie bogen. Een oorkonde van 30 april 1331, uitgevaardigd door hertog Jan van Lotharingen, Brabant en Limburg, maakt reeds melding van "die van Zeelst". Van de drie bovengenoemde in de dingbank verenigde dorpen was Zeelst verreweg het belangrijkste. In de gezamenlijke akten werd het steeds het eerst genoemd. Ook het adellijke huis van de pandheren dezer dorpen stond te Zeelst. De buurtschappen van Zeelst waren vanouds het Muggenhol, de Heistraat, de Biesenkuilen, het Akkereind, het Cobbeek en het Djept. Herhaaldelijk komt men in oude stukken ook de naam "Cleijn Eijndoven" tegen en wel als de naam van een der hertgangen van Zeelst.

Waarschijnlijk is dit dezelfde buurt, die ook wel "het Slot" werd genoemd. De ingezetenen van het oude Zeelst hebben in de Noordbrabantse Kempen altijd een eigenaardige plaats ingenomen. Men sprak daar een geheel op zichzelf staand dialect met een typische glottal catch. De gewoonten en zeden van de oude Zeelstenaren verschilden opvallend van die der omringende dorpen. Men is geneigd aan te nemen dat men hier in de grijze oudheid te maken heeft met een nederzetting van een heel apart ras. In verhouding met andere dorpen in de omgeving was de Meerderheid der inwoners zeer arm. Wie men het vaakst kon aantreffen in de Oerlese bossen, dat waren de houtsprokkelende en dennenappels verzamelende Zeelstenaren. In de omgeving keek men op de Zeelstenaar neer en beschouwde hem lang als een vreemde eend in de bijt. Het is ook bekend, dat het bijgeloof in het oude Zeelst een zeer grote rol heeft gespeeld. Boekdelen zou men kunnen vol schrijven over de oude spookgeschiedenissen van Zeelst: de Nekkermannen, de goede en boze kabouters, de man met de ruige paardevoet en de gloeiende mens. Het was een mengelmoes van heidendom en christendom. Gelukkig heeft dit dorp vanaf de 17e eeuw een sterke emancipatie beleefd. Het werd zoals reeds eerder vermeld de zetel van een Heerlijkheid en de centrale van de dingbank Zeelst, Veldhoven en Blaarthem. Als latere gemeente was het tevens imposanter dan Oerle en Veldhoven en in het kerkelijke fungeerde het lange tijd als de moeder van Meerveldhoven. Omstreeks 1850 zijn er voor Zeelst de volgende gegevens genoteerd: oppervlakte 1314 bunder 20 roeden 32 ellen, waarvan 1290 bunder belastbaar land; 178 huizen, 242 huisgezinnen, 1220 inwoners. De middelen van bestaan werden hoofdzakelijk gevonden in de landbouw (rogge, haver, boekweit), linnenweverij, sigaren- en schoenenfabrikage.

De oude kerk van Zeelst, een eenvoudig kruisgebouw, toegewijd, aan St. Willibrordus, lag met de dodenakker in de kom van het dorp en was met een stenen muur omgeven. Na de vrede van Munster werd deze kerk door een klein aantal reformatorische christenen in gebruik genomen, waaronder zich echter bijna uitsluitend niet-Zeelstenaren bevonden. Het waren meestal ambtenaren, die door de toenmalige overheid in Den Haag naar de Generaliteitslanden waren gezonden. De katholieke parochies van Meerveldhoven en Zeelst werden toen tot één parochie verenigd. Het oude kerkgebouw van Zeelst raakte spoedig in verval en leek reeds in 1664 blijkens een brief van de hervormde kerkeraad aan de Hoog Mogenden in Den Haag, meer op een "Duijffhuijs" dan op een "Godtshuijs". In 1672 bouwden de katholieken van Zeelst een schuurkerk, die tot 1795 dienst deed, toen de oude kerk wederom aan de katholieken werd teruggegeven. De Nederlands Hervormde gemeente vormde tot 1803 samen met die van Oerle, Wintelre en Meerveldhoven één geheel. In genoemd jaar werd zij met de zuster gemeente Van Oerle bij Veldhoven ingelijfd.

De bakemat van VELDHOVEN was waarschijnlijk Zonder twijfel, vóór 1650 sprak men alleen van Zonderwijck-Velthoven en in een oude akte van 1297 is er alleen sprake van "Sonderwijck". Deze naam komt in zeer van elkaar afwijkende spellingen voor. Als derde lettergreep treft men aan: wijc, wiijc, wik, wick, viic, vic etc. Deze lettergreep wordt afgeleid van het Latijnse woord "vicus", hetgeen betekent gehucht of wijk. De diverse spellingen spelen in het geheel geen rol. De "i" is en als kort en als lang opgevat en gesproken. Men kan met hetzelfde recht "wick" of "vic" en "wijk" of zelfs "viic" schrijven. De betekenis is in alle gevallen dezelfde nl. gehucht of wijk. Wat echter wel van belang is en weleens over het hoofd wordt gezien, is de oorspronkelijke betekenis van de eerste twee lettergrepen van Zonderwijck. Men kan "Zonder" nl. als ontstaan beschouwen uit Zuider zóals ook de plaatsnaam Zundert zich geleidelijk heeft ontwikkeld uit Zuudert via Zuundert. Zo heeft ook de naam ZONDERWIJK zich geleidelijk ontwikkeld uit Zuiderwijck of Zuuderwijck via Zuunderwijck en Zunderwijck.

De ligging van Veldhoven op een zandhelling, aflopende naar de weilanden van de Gender, maakte mede door zijn gunstige grondwaterstand reeds vroeg een geregelde bewoning en bebouwing mogelijk. Het broekland langs de Gender leverde uitstekende weiden voor het vee. Het werd door de inwoners van Zeelst, Veldhoven en Blaarthem in gemeenschap bezeten. Zoals reeds eerder vermeld, vormde Veldhoven vóór de instelling der burgerlijke gemeenten in 1811 ssamen met Zeelst en Blaarthem een dingbank, terwijl Meerveldhoven onder de dingbank van Oerle viel. Vóór 1560 behoorde ook Veldhoven onder de dingbank van Oerle. In 1810 werd Veldhoven door annexatie van het dorp Meerveldhoven uitgebreid. Daarnaast omvatte het nog de buurtschappen Zonderwijck, Heiberg, de Locht, het Groot en Klein Broek en de gehuchten Schoot en Heers. Het aantal inwoners bedroeg in 1815 1008. In 1848 waren er 196 huizen, terwijl er in 1526 reeds 112 huizen stonden. Dit is in 322 jaar een toename van 84 huizen. Het voornaamste middel van bestaan was ook in Veldhoven de landbouw.

Men verbouwde rogge, boekweit en haver en later vooral veel aardappelen. Ook de linnenweverij, beoefend door kleine thuiswerkers, kwam tot behoorlijke bloei.

De kerkelijke leiders van het oude Zonderwijck-Veldhoven waren in de 14e eeuw de witheren van de abdij Floreffe bij Namen. Van 1627 tot 1826 werden de pastoors aangesteld door de abdij Postel, een zusterabdij van Floreffe. Een groot aantal oorkonden en archiefstukken, aangetroffen in de abdij van Postel, getuigt van de grote geestelijke en materiële invloed Van deze abdijen in het oude Veldhoven. De oude kerk, een kruisgebouw met lage toren en een kleine spits, was toegewijd aan St.-Cecilia. Toen de reformatie ook te Veldhoven haar intrede deed, mocht de kerk niet meer voor de katholieke eredienst worden gebruikt. Vanaf 1672 hielden de katholieken hun godsdienstoefeningen in een boerenschuur en in 1695 bouwde men voor dit doel een schuurkerk, die in 1790 door een andere word vervangen. Deze laatste schuurkerk werd na enige jaren van een torentje voorzien en heeft nog tot 1835 dienst gedaan. De oude kerk werd in 1798 aan de katholieken teruggegeven, maar verkeerde in een zeer verwaarloosde toestand. Totaal vervallen moest zij in 1815 worden gesloopt. In 1833 werd ook de oude toren afgebroken en de stenen hiervan werden gebruikt voor de bouw van een nieuwe kerk in de kom van het dorp.

Bij de oude archiefbescheiden der voormalige gemeente Veldhoven-Meerveldhoven werden ook aangetroffen de stukken aangaande de gemeenschappelijke administratie van de in de dingbank Zeelst-Veldhoven-Blaarthem verenigde dorpen. Kennelijk was dit te wijten aan het feit, dat de laatste secretarissen van de verenigde dorpen hun domicilie in Veldhoven hadden gekozen en het dorp Veldhoven zich op het administratieve vlak als centrale van de dingbank was gaan beschouwen.

In 1921 werden de voormalige gemeenten Oerle, Zeelst en Veldhoven-Meerveldhoven samengevoegd tot één grote gemeente, die de naam Veldhoven verkreeg. 1921 werd dan ook de opmaat tot een enorme expansie zowel qua bevolkingsgroei alsook op cultureel en maatschappelijk terrein. Van 1921 tot 1930 beleefde Veldhoven het hoogste percentage van de toediening der bevolking en in de daarop volgende decennia kan men spreken van een regelmatig hoger niveau der jaarlijkse expansie. Industrie en ambacht zorgden Voor ruime werkgelegenheid en trekken de Kempische bevolking van heinde en ver naar deze bronnen. Ook de mogelijkheid tot grotere werkgelegenheid in het onmiddellijk aan Veldhoven grenzende Eindhoven was hieraan debet.

Wie deze aantekeningen net enige oplettendheid heeft gelezen, zal de opmerkelijke zeer oude wereldlijke en kerkelijke banden van de oeroude dorpen hebben gekonstateerd, die thans de gemeente Veldhoven uitmaken. In verband hiermede mag het ook wel opmerkelijk genoemd Worden, dat het oude notariaat, datqua ambtsgebied het huidige territorium van Veldhoven omspande, afwisselend in de drie oude dorpen Oerle, Zeelst, Veldhoven was gevestigd. Achteraf kan dus met recht worden gekonstateerd, dat de samenvoeging der voormalige gemeenschappen Veldhoven, Meerveldhoven, Oerle en Zeelst

voortkwam uit een historische evolutie. Zij was juist, en verantwoord. Er is nauw verband in het verleden, eenheid en potentie in het heden en daarom de mogelijkheid tot opening van een groot perspectief voor de toekomst. Een nageslacht, dat eerbied en waardering voor de goede verworvenheden van het verleden kan opbrengen en de historische evolutie kan en wil begrijpen, zal ook een goede hedendaagse vorm vinden voor bestuurlijke kulturele en sociaal-economische zaken.

W. Kl.

II. DE VRIJWILLIGE RECHTSPRAAK IN DE DINGBANK ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEM.

De navolgende beschrijving der algemene registers betreffende de vrijwillige rechtspraak in de dingbank Zeelst-Veldhoven-Blaarthem van 1600 tot 1700 zijn voor de topografie van groot belang. Immers aan de hand van de oude benamingen van boerderijen, huizen, landerijen, bossen, beemden en waterlopen met vermelding van de belendende percelen, moet het mogelijk zijn, de oude situaties van 1600 tot 1700 binnen Zeelst, Veldhoven en Blaarthem te rekonstrueren. De overdrachten van hofsteden en landerijen vermelden bovendien alle eigenaars en pachters van de 17e eeuw. Voor genealogisch onderzoek vormen deze registers derhalve eveneens een kostelijke vondstgroeve, omdat hier tevens gegevens worden gevonden aangaande beroep, ambacht, eigendommen en woonstede der gewenste personen. Ook voor heemliefhebbers vormen deze protokollen een dankbaar terrein van onderzoek.

Niet elk protokool afzonderlijk zal voor de onderzoeker van direkt belang zijn. Maar in het grote geheel kan het b.v. door een simpele plaatsaanduiding of door het memoreren van bepaalde persoonsnamen of onderwerpen ineens betekenis krijgen. Dit zal blijken, wanneer de gehele serie dezer protokollen in ons blad is gepubliceerd.

Na afsluiting van de gehele serie zal aan alle abonnees een alfabetische personen- en zakenindex worden verstrekt, verwijzende naar het nummer der desbetreffende beschrijving in ons blad. In elke aflevering zullen 40 á 50 protokollen worden behandeld. De thans volgende beschrijvingen zijn per protokool geordend. De letters links boven de beschrijving duiden de plaatsnamen aan B = Blaarthem, Zo.-Ve. = Zonderwijk-Veldhoven, Z = Zeelst, rechts boven elke beschrijving vindt U het nummer van de betreffende foliant met bladzijde en alinea; in het midden boven staat de datering.

1. Z. 27-4-1617 1/1-2

Jenneken, weduwe van Aert Bartholomeus, en haar momber Dirck Willems verklaren, dat Jan Bartholomeus, broer van Aert, alles heeft betaald, wat hij in het sterfhuis van Aert heeft gekocht en ook in het sterfhuis van Aleijt Bartholomeus (dit laatste betrof dus de broers en zusters van Aleijt in toto). De ontvangsten zullen door Jenneken worden besteed voor kost, kleding etc. van de minderjarige kinderen van Aert en Jenneken. Geschied ten huize van Joost Jan te Zeelst.

Schepenen: Adriaen Jans - Dirck vanden Hoeve.

2. Z. 3-1-1614 2/1

Jan Gerits verklaart schuldig te zijn aan Peter Jansen (momber over de minderjarige kinderen van wijlen Claes Jansen) en aan Dirck vanden Hove (toeziende voogd van genoemde kinderen en medemomber van Jenneken, de weduwe van Claes Jansen en moeder van genoemde minderjarigen): 100 Karolusgulden a 20 stuiver (waarvan Jenneken de tocht mag hebben).

Schepenen: Dierck vanden Hove - Adriaen Janssen.

(deze verklaring is op 26-2-1617 vervangen door een andere)

3. Z. 11-1-1614 2/2-3

Erfscheiding betreffende de goederen van wijlen Bastiaen Franssen en wijlen zijn vrouw Libbeken voor hun mindrjarige kinderen, geassisteerd door hun mombers Willem Vreijssen, Willem Wouters en Geerlingh Cornelissen: I. aan hun dochter Marijken en aan de kinderen van Stoffel Goerts en diens vrouw Catharina zijn ten deel gevallen a) het sterfhuis van Bastiaen en Libbeken met "aangelag", gelegen in de hertgang "Cleijn Eijndoven" te Zeelst (belendende percelen: Claes Janssen, de weduwe en kinderen van Lucas Walraven en de gemene straat), b) een stuk akkerland genoemd "De Lange Ecker" (belendende percelen: Andries Henricx, Willem Lauwereijns en Willem Marcelissen), c) een stuk groesveld genoemd "Het Driesken" (belendende percelen: de weduwe van Mattheus Franssen, Andries Henricxen en Willem Laureijnsen). De erfenis is los en vrij behalve een jaarlijkse rente van viervaten koren aan "Die Hage tot Eijndoven", 1½ stuiver en ½ oort cijns aan de "Heeren van Baseldoncq te Den Bosch" en 40 gulden ineens aan de minderjarige kinderen van wijlen Wouter Cornelissen (looptijd van Lichtmis a.s. tot over een jaar, zonder rente), II. aan de kinderen van wijlen Wouter Cornelissen zijn ten deel gevallen: a) een stuk, land en groos genoemd "De Schouderdries" te "Cleijn Eijndoven" (belendende percelen: Peter Gerits, Jan Willem Vreijssen, Jr. Bervoets en de gemene straat) los en vrij behalve een jaarlijks bedrag van 12 gulden verschuldigd aan de erfgenamen van Peter Schotelmans, b) een beemd te Blaarthem genoemd "De Caspersbeemt" (belendende percelen: de kinderen van Mr. Jacob van Oirschot en de weduwe Dinghe Claes van Zeelst).

Schepenen: Adrian Janssen – Dirck vanden Hove.

4. Z. 25-1-1614 3/1

Pauwel Gijsbrechts als man en mombber van Jenneken, dochter van Reijnder Lambortsen (tevens optredende in naam van Gijsbrecht Reijnders) en Jacob Fransson als man en mombber van Lijsbeth verklaren geen recht meer te hebben op de goederen van Lambert Eijmbrechts, thans in gebruik bij Henrick Janssen en diens Vrouw Catharina, en wel volgens kontrakt van 31-1-1597. De eerstgenoemden beloven op onderpand van hun personen en goederen, dat zij en hun nakomelingen nooit meer aanspraak op de goederen van Lambert Eijmbrechts zullen maken.

Schepenen: Dirck vanden Hove - Adriaen Janssen.

5. Z. 5-3-1614 3/2 - 4/1

Testament van Anthonis Peters en diens vrouw Anna wonende in de Heerlijkheid Zeelst: a) alle vorige testamenten en beschikkingen worden herroepen, b) zij wensen op het kerkhof te Zeelst te worden begraven, c) voor de armen van Zeelst en Merevelt na hun overlijden 3 mud rogge, de eerste "mouwer" op de begraafdag van de langstlevende en de andere 5 "Mouwer" 5 jaar lang op St.-Anthonisdag na de hoogmis in de kerk te Zeelst, d) 5 jaar lang moeten zielmissen worden gelezen, waarvoor een bedrag van f. 250,- wordt besteed, e) de langstlevende heeft alle rechten op de goederen, f) Catharina Pauwols zal met de zusters van Anna in de nalatenschap delen als waardering voor haar getrouwe diensten, g) indien na hun overlijden nog goederen overblijven, zal de dode hand, met de levende delen (en Wel de erfgenamen van beide zijden). Geschied ten huize van Adriaen Janssen te Zeelst.

Schepenen: Dirck vanden Hove - Adriaan Janssen.

6. Z. 5-3-1614 4/2

Goris Gijsberts verklaart schuldig te zijn aan Anthonis Peters van nu tot Lichtmis a.s. over 6 jaar een bedrag van 50 Karolusgulden en een jaarlijkse rente over die tijd van 3 gulden (eerste vervalldag Lichtmis over een jaar). Wederzijdse opzeggingstermijn con kwart jaar tevoren).

Schepenen: Dirck vanden Hove - Adriaan Janssen.

7. Z. 5-3-1614 4/3

Willem Michiels verklaart schuldig te zijn aan Anthonis Peters van nu tot Bamis a.s. over 5 jaar een bedrag van 50 Karolusgulden tegen een jaarlijkse rente van 3 gulden.

Opzeggingstermijn een kwart jaar tevoren.

Schepenen: Dirck vanden Hove - Adriaan Janssen.

(De schuld werd afgelost op 14-1-1632)

8. Z. 5-3-1614 5/1

Jan Gerits verklaart schuldig te zijn aan Anthonis Peters van nu tot St.-Jansmis a.s. over 6 jaar een bedrag van f. 75,- tegen een rente van 6%. Eerste vervalldag St.-Jansmis a.s.

Opzeggingstermijn een kwart jaar tevoren. (Aflossing in 1629).

Schepenen: Dirck vanden Hove - Adriaan Janssen.

9. Z. 5-3-1614 5/2

Aert zoon van Hendrick Aertssen verklaart schuldig te zijn aan Anthonis Peters van Bamis a.s. tot over 5 jaar een bedrag van 116 gulden en 10 Stuiver tegen een rente van 6%. Eerste vervalddag Bamis a.s. Opzeggingstermijn een kwart jaar tevoren.

Schepenen: Dirck vanden Hove - Adriaan Janssen.
(Aflossing in 1632)

10. Z. 5-3-1614 5/3

Jan Gerits verklaart schuldig te zijn aan Alijdt, de weduwe van Anthonis Willems van Lichtmis a.s. tot over 5 jaar een bedrag van 50 gulden tegen een rente van 3 gulden per jaar (met Lichtmis a.s. twee pachten en de lopende pacht). Hiermede worden alle voorgaande overeenkomsten van Marten Jansen nietig verklaard.

Schepenen: Dirck vanden Hove - Adriaan Janssen.
(Aflossing in 1625)

11. Z. 5-3-1614 5/4

Anthonis Peters heeft als man en momber van Anna in erfrecht overgedragen aan Gerardt Peters en aan Alidt de weduwe van Anthonis Willemsen "Die Oude Hoffstadt" op het "Hooreven" (belendende percelen: Lijsken, de weduwe van Jan Thonis, en Henriok Sijmons) in de parochie van Zeelst, los en vrij behalve wegen en waterlaten en de dorpslasten.

Schepenen: Dirck vanden Hove - Adriaan Janssen.

12. Z. 5-3-1614 6/1

Gerardt Peters en Alidt, de weduwe van Anthonis Willemsen, verklaren schuldig te zijn aan Anthonis Peters een bedrag van 150 gulden van nu tot Lichtmis a.s. over tien jaar tegen een rente van 6 %.

Schepenen: Dirck vanden Hove - Adriaan Janssen.

13. Z. 5-3-1614 6/2

Anthonis Peters heeft als man en momber van Anna in erfrecht overgedragen aan Alidt, de weduwe van Anthonis Willemsen, een stuk groesveld genaamd "Het Heijvelt" (belendende percelen: Gerardt Aerts en Michiel Peters), los en vrij behalve een cijns van 3 stuiver en 3 oort aan Jr. Michiel Borchgraven.

Schepenen: Dirck vanden Hove - Adriaan Janssen.

14. Z. 5-3-1614 6/3

Alidt, de weduwe van Anthonio Willemsen, verklaart schuldig te zijn aan Anthonis Peters van nu tot Lichtmis a.s. over tien jaar een bedrag van 100 gulden tegen een jaarlijkse rente van 6 %, eerste vervalddag Lichtmis a.s. over een jaar.

Schepenen: Dirck vanden Hove - Adriaan Janssen.

15. Z. 8-3-1614 6/4

Lambert Aertssen heeft in erfrecht overgedragen aan Henrick Janssen een derde van een akker genaamd "De Beeckacker" te Zeelst (belendende percelen: Heijiken Danen, de hoeve van Hasenbosch en de kinderen van Jan Aertssen), los en vrij, zoals Anna, de weduwe van Jan Sijmons, dit gedeelte op 10-12-1603 aan Lambert Aertssen had overgedragon.

Schepenen: Dirck wanden Hove - Adriaan Janssen.

16. z. 8-3-1614 6/5 - 7/1

Lambert Aertssen verklaart, dat Henrick Janssen hem heeft betaald, wat Anna, de weduwe van Jan Sijmons, op 13-6-1602 had verklaard hem, Lambert schuldig te zijn, nl. een bedrag van 45 gulden, voor welk bedrag Lambert aan Hendrick heeft overgedragen de helft en het kindsgedeelte van Vreij's Aertssen, dát hem van Peter Claessen en diens vrouw Meijken was aaxigestorven©

Schepenen: Dirck vanden Hove - Adriaan Janssen.

17. Z. 8-3-1614 7/2

Hendrick Janssen belooft met onderpand van zijn persoon en goederen Lambert Aertssen Schadeloos te houden aangaande de twee PETERSEN (gouden munten), die Lambert aan de erfgenamen van Dries Vervloet placht te betalen.

Schepenen: Dirck vanden Hove - Adriaan Janssen.

18. z. 8-3-1614 7/3

Jan Janssen draagt in erfpacht over aan Goijaert Joris een stuk heiveld achter het Horenven te Zeelst (belendende percelen: Jan Peters en de gemene heide).

Schepenen: Dirck vanden Hove - Adriaan Janssen.

19. z. 8-3-1614 7/4

Goijaert Joris verklaart schuldig te zijn aan Jan Janssen de som van 24 gulden, waarvan de helft direkt en de andere helft op St.-Jansmisse betaald zal worden,

Schepenen: Dirck vanden Hove - Adriaan Janssen.

20. Zo.-Ve. 12-3-1614 7/5

Everart Laureijssen verklaart schuldig te zijn aan de Provisoren van de Tafel van de H.Geest te Sonderwijck een bedrag van 50 gulden tegen een jaarlijkse rente van 6 gulden en 5 stuiver per honderd, eerste vervaldag Lichtmis 1615. Opzegging moet een half jaar tevoren geschieden.

Schepenen: Ariaan Janssen - Aert Janssen.

(aflossing op 14-1-1629)

21. Zo.-Ve. 12-3-1614 7/67 8/1

Jan Laureijssen verklaart, dat Everaert Laureijssen hem 200 gulden heeft betaald voor een zekere erfkoop, geheel volgens onderling akkoord, en dat hij en zijn nakomelingen voor altijd afstand hebben gedaan.

Schepenen: Ariaan Janssen - Aert Janssen.

22. B. 12-3-1614 8/2

Testament van Willem Gerartssen en zijn vrouw Marijken, ingezetenen van de Heerlijkheid Blaarthem: a) alle vorige testamenten en schikkingen worden nietig verklaard, b) de langstlevende mag vrij over alle goederen beschikken, c) verder zijn alle goederen ten bate van de kinderen en tot afbetaling van alle schulden.

Schepenen: Dirck vanden Hove - Adriaan Janssen

23. Z. 18-3-1614 9/1.

Goijaert Janssen heeft aan de hoofdman Henrick Peterssen twee schepenbrieven overgedragen: a) van 10-8-1609: 2 gulden en 10 stuiver, b) van 27-1-1529: 2½ vat rogge, Deze brieven had Goijaert gekocht van de chirurgijn Mr. Jan de Momboir. Mochten deze renten soms meer waard zijn dan de goederen waaruit zij worden geheven, dan zullen zij worden genomen uit de goederen van Goijaert Janssen. Henrick mag alle achterstallige renten innen.

Schepenen: Dirck vanden Hove - Ariaan Janssen.

(deze twee uitgangen werden ingelost bij de hoofdmannen Jan van Hessel en Cornelis Hendricks, terwijl de schepenbrieven werden gekasseerd in tegenwoordigheid van Marten Michielssen en Joris Schepers op 18-2-1624).

24. Z. 1873-1614 9/2

Henrick Peterssen, hoofdman, verklaart schuldig te zijn aan Goijaert Joorissen een bedrag van 50 gulden, te betalen op 23-3-1614.

Schepenen: Dirck vanden Hove - Ariaan Janssen.

25. Z. 24-3-1614 9/3

Jan Peterssen verklaart schuldig te zijnaan Andries Jan Thijssen een bedrag van 25 gulden van Pasen a. s. tot over twee jaar tegen een rente van 6 gulden en 5 stuiver per jaar, eerste vervalldag Pasen overeen jaar, opzegging een kwart jaar tevoren.

Schepenen: Dirck vanden Hove - Adriaan Janssen.

26. Zo.-Ve. 5-2-1614 9/4

Lenart Jaspers verklaart schuldig te zijn aan Nijs Nijssens minderjarige kinderen of hun gevolmachtigde de som van 25 gulden tegen een jaarlijkse rente van 16 penningen en wel voor de periode van Lichtmis jl. tot over drie jaar.

Schepenen: Jacob Thielemans - Michiel Nijssen.

27. Zo.-Ve. 10-3-1614 1C/1

Jan Peterssen verklaart schuldig te zijn aan de H.Geestmeesters van Veldhoven een bedrag van 32 gulden én wel van Lichtmis jl. tot over drie jaar tegen een rente van 6 %

Schepenen: Jacob Thielemans – Michiel Nijssen.

(door genoemde schepenen overgebracht op 21-4-1614, de schuld .door Jan Peterssen betaald in 1623).

28. Zo.-Ve 3-4-1614 10/2

Michiel Frans Aertssen en Jacob Coels als mombler van zijn vrouw Marijken hebben overgedragen aan Jan Jan Staessen een erfenis te Schoot in Sonderwijck-Velthoven waarop Frans Aerts woonde: a) een "aangelag" met de "Hoge Dries", het "Bochtken" en het "Borchtken" met een beemd, b) een erf genaamd "De Coppelenfly (belendende percelen: Laureijs Henricksen, Aert Lonaerts. de Kerkwegy de gemeijnt en Willem Janssen). De jaarlijkse uitgangen uit deze goederen zijn: twee mud rogge aan de erfgenamen van Frans Loijen, 6 gulden aan Goijaert van den Broeck en 14 stuiver cijns aan de Baselaers te s-Hertogenbosch.

Schepenen: Michiel Dionijs - Jacob Thielemans.

29. Zo.-Ve. 3-4-1614 10/3 - 11/1

Michiel Frans Aertssen en Jacob Coels als mombler van zijn vrouw Marijken hebben aan Wouter Henricks en Willem Huijpen overgedragen een akker te Schoot in Sonderwijck-Velthoven (belendende percelen Aert Franssen, Peter Diercksen, Anneken Jans en de weg).

Schepenen: Michiel Dionijs - Jacob Thielemans.

30. Zo.-Ve. 3-4-1614 11/2

Wouter Henricksen en Willem Huijpen verklaren schuldig te zijn aan Michiel Franssen en Jacques Cools als mombler van zijn vrouw Marijken van nu tot Kerstmis over 3 jaar: 174 gulden en 10 stuiver tegen een jaarlijkse rente van 16 penningen. Opzeggingstermijn een half jaar tevoren.

Schepenen: Michiel Dionijs - Jacob Thielemans.

31. Zo.-Ve. 3-4-1614 11/3

Michiel Franssen en Jacques Cools als mombler van zijn vrouw Máriaiken hebben aan Willem Aertssen overgedragen een akker genoemd "Het Lijntken" en een akker genoemd "Die Streep" te Schoot in Sonderwijck-Velthoven (belendende percelen: koper, Jan Staessen, Jan Franssen, Jr. Floris van Eijck voor de STREEP, voor het LIJNTKEN koper Jan Janssen, de kinderen van Aert Lenaerts en Wouter Joris).

Schepenen: Michiel Dionijs - Jacob Thielemans.

32. Zo.-Ve. 1-4-1614 12/1

Willem Aertssen verklaart schuldig te zijn aan Michiel Franssen en Jacques Cools van Lichtmis jl. tot over 3 jaar een bedrag van 138 gulden tegen een rente van 6 percent. Willem mag het kapitaal aflossen met de verlopen pacht. Opzeggingstermijn een half jaar.

Schepenen: Michiel Dionijs - Jacob Thielemans.

(afgelost op 13-3-1618).

33. Zo.-Ve. 3-4-1614 12/2

Michiel Franssen en Jacques Cools als man en mombler van Marijken hebben aan Peter Jacobs overgedragen een beemd genaamd "De Pegbroeken" te Velthoven (belendende percelen: de erfgenamen van

Jacob Vreijssen, Peter Diercxen).

Schepenen: Michiel Dionijs - Jacob Thielemans

34. Zo.-Ve. 3-4-1614 12/3

Peter Jacops verklaart schuldig te zijn aan Michiel Franssen en Jacques Cools 150 gulden tegen een rente van 6 gulden en 5 stuiver per honderd. Peter mag de schuld aflossen met de verlopen pacht.

Schepenen: Michiel Dionijs - Jacob Thielemans.

35. Zo.-Ve. 3-4-1614 12/4 - 13/1

Michiel Franssen en Jacques Cools als momber van zijn vrouw Marijken hebben overgedragen aan Jacob Peters en Jooris Henricxen een akker te Schoot in Sonderwijck-Velthoven (belendende percelen: Peter Dircx, Goijaert Hermanssen en Peter Diercksen).

Schepenen: Michiel Dionijs - Jacob Thielemans.

36. Zo.-Ve. 3-4-161*4 13/2

Jooris Henricxen verklaart schuldig te zijn aan Michiel Franssen en Jacques Cools van Lichtmis jl. tot over 3 jaar een bedrag van 50 gulden tegen een rente van 6 gulden en 5 stuiver per honderd. Het kapitaal mag worden afgelost met de verlopen pacht.

Schepenen: Michiel Dionijs - Jacob Thielemans.

(deze schuldbekentenis is in 1633gekasseerd).

37. Zo.-Ve. 3-4-1614 13/3

Michiel Franssen en Jacques Cools hebben aan Dauwels Peterssen overgedragen een akker te Schoot in Sonderwijck-Velthoven (belendende percelen: Peter Danen, Jr. Floris van Eijck en Jan Jacobs).

Schepenen: Michiel Dionijs - Jacob Thielemans.

38. Zo.-Ve. 3-4-1614 14/1

Pauwels Peterssen verklaart schuldig te zijn aan Michiel Franssen en Jacques Cools van Lichtmis jl. tot over 3 jaar een bedrag van 150 gulden tegen een rente van 6 gulden en 5 stuiver per honderd. Het kapitaal mag worden afgelost met de verlopen pacht.

Opzeggingstermijn een half jaar.

Schepenen: Michiel Dionijs - Jacob Thielemans.

(deze Schuldbekentenis werd gekasseerd in 1637 met toestemming van Frans Michielssen, zoon van Michiel Franssen en Adriaan Willems als momber van zijn broer, was getekend door sekretaris Frans Janssen).

39. Zo.-Ve. 3-4-1614 14/2-4

Jan Peter Rutten verzoekt Pauwels Peterssen hem de koop over te dragen (zie nr. 38) aangezien hij "nader van bloede" is dan Pauwels. Deze gaat hiermede akkoord en draagt de koop over. Jan Peter Rutten begrijpt echter, dát hij niet kan betalen en draagt de "vernadering" over aan Pauwels Peterssen.

Schepenen: Michiel Dionijs - Jacob Thielemans.

40. Zo.-Ve. 3-4-1614 14/5

Jenneken Embrechts met haar momben en haar zoon (de laatste ook in naam van zijn zusters en zijn zwagers) dragen aan Gillis Franssen over alles wat hun was aangestorven van Wouter Aerts Switten.

Schepenen: Michiel Dionijs - Jacob Thielemans.

41. Zo.-Ve. 7-4-1614 15/1

Jan Jan Smeets de jonge verklaart schuldig te zijn aan de kinderen van Nijs Nijssen van april jl. tot over twee jaar een bedrag van 50 gulden tegen een rente van 6 gulden en 5 stuiver per honderd.

Schepenen: Michiel Nijssen - Jacob Thielemans.

42. Zo.-Ve. 9-4-1614 15/2

Jenneken Lenaerts, Jan Lenaertssen, Aert Janssen als man en momben van Peterken Lenaerts, en Henrick Janssen als man en momben van Anneken, hebben aan Jakob Thielemans overgedragen een akker in Sonderwijck-Velthoven (belendende percelen: Winrick Henricxen en de straet), los en vrij behalve a) een jaarlijkse uitgang uit deze akker van 12 vaten rogge, b) 1½ stuiver cijns aan de Heer van Oerle.

Schepenen: Michiel Nijssen - Aert Janssen.

43. Zo.-Ve. 9-4-1614 15/3 - 16/1

Aert Peterssen en zijn broer en zuster verklaren schuldig te zijn aan Pauwels Mathijssen van Lichtmis jl. tot over 8 jaar een bedrag van 75 gulden tegen een jaarlijkse rente van 6 gulden en 5 stuiver per honderd. Het kapitaal mag worden afgelost met de verlopen pacht.

Opzeggingstermijn een half jaar. Hij mag ook 25 gulden per jaar terugbetalen.

Schepenen: Michiel Nijssen - Aert Janssen.

(de laatste betaling is geschied op 24-5-1616)

44. Zo.-Ve. 12-4-1614 16/2

Jan Laureijssen heeft overgedragen aan Jan Goijaertssen van Blaerthem een half huis met de "aanstede" aan de straat te Sonderwijck-Velthoven (belendende percelen: Michiel Claessen en Jan Janssen met zijn kinderen), zoals hem van zijn zuster per lot was toebedeeld, los en vrij behalve: a) te betalen 2 gulden jaarlijks aan de kinderen van Willem Alitten te Wintelre, b) aan Matheus Wouters 120 gulden ineens.

Schepenen: Michiel Nijssen - Jacob Thielemans.

45. Z. 14-3-1614 16/3 - 17/1

Goijaert Goris Librechts heeft aan Corstiaen Peterssen Truijen Zoon overgedragen de helft van 6 gulden en 4½ stuiver per jaar met een lopende en staande pacht, welke Jan Henrick Aerts verklaard had schuldig te zijn aan de kinderen van Peter Jacobs volgens schepenbrief van 6-5-1563 en welke Herman Andriessen

weder had overgedragen aan Libbert Goijaerts Borchouts op 20-27-1596.
Schepenen: Dierck vanden Hove - Ariaen Janssen.

46. Z. 26-3-1614 17/2

Joncker Goijaert van Eijck, Heer van de Heerlijkheid Zeelst en Veldhoven, heeft aan Henrick Willemsen overgedragen een erf bestaande uit een akkerland, groesland en heiland te Cleijn Eijndhoven in Zeelst (belendende percelen: Peter Gerardts, Herbert Janssen, Cornelis Gerardts, Gerardt Cornelissen, de kinderen van Jan Claessen, Willem Laureijssen en de straat), los en vrij. Van Eijck en zijn nakomelingen mogen "weghen" een weilandje van ca. 2 lopen gelegen bij het huis van Jan Anssems en wel onder de voorwaarde, dat Henrick Willemsen de weg komende van het woonhuis van Jan Verboorten of Joffrouw Anna, de weduwe van Gielis Kievits, tot het vermelde veldje zal mogen gebruiken.
Schepenen: Dierck vanden Hove - Ariaen Janssen.

47. Z. 26-3-1614 17/3 - 18/1

Henrick Willemsen verklaart schuldig te zijn voor de overdracht van een erf (zie nr. 46) aan Joncker Goijaert van Eijck, Heer der Heerlijkheid Zeelst en Veldhoven, een kontant bedrag van 250 gulden en verder nog 400 gulden, te betalen van 1-3-1614 tot over 3 jaar tegen een rente van 6 gulden en 5 stuiver per honderd per jaar.
Schepenen: Dierck vanden Hove - Adriaen Janssen.

48. Z. 26/3-1614 18/2

Joncker Godenart van Eijck verklaart, dat Herbert Janssen gekocht heeft een erf genaamd "Het Hemelrijk" van Joffrouw Anna Verboorten, de weduwe van Gielis Kievits, verder dat aan de koper de keus is gegeven de weg te nemen vanaf de Cleijn Eijndhovensestraat of vanaf het oude woonhuis, dat Herbert Janssen de weg vanaf het oude woonhuis heeft gekozen, waartoe het genoemde "Hemelrijk behoort, dus niet de weg vanaf Cleijn Eijndhoven, en dat ook de schout Henrick Gerardts, toen nog in leven, dit zou hebben kunnen getuigen. Deze feiten zijn ook bekend aan Peter Janssen Steijmans.
Schepenen: Dierck vanden Hove- Adriaen Janssen.

49. Z. 18-4-1614: .18/3:

Roeloff Joris Librechtssen heeft aan zijn broer Goijaert Jooris overgedragen een huis en hof met fruitbomen, welke goederen hij van zijn grootvader Librecht Goijaert Borchouts had gekregen, gelegen bij de kerk te Zeelst (belendende percelen: Dielis Anthonis, de Pástoorsdries ende gemene straat).
Schepenen: Dierck vanden Hove - Adriaen Janssen.

50. Z. 18-4-1614 18/4

Goijaert Joris Borchouts bekent schuldig te zijn aan zijn broer Roeloff Joris Borchouts van nu tot Bamis a.s. een bedrag van 150 gulden zonder rente, en tot Bamis 1615 een bedrag van 200 gulden zonder rente.

Schepenen: Dierck vanden Hove - Adriaan Janssen.

(beide bedragen zijn betaald in presentie van genoemde schepenen en sekretaris Bunnens).

(wordt vervolgd) W.Kl.

III. DE NOTULEN DER VERGADERINGEN VAN SCHEPENEN, BURGERMEESTERS, ARMMEESTERS, KERKMEESTERS, ZETTERS EN NOTABELEN DER IN DE DINGBANK VAN ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEM VERENIGDE DORPEN.

(1690 1810)

De notulen der vergaderingen en de memories van de in de dingbank van Zeelst, Veldhoven en Blaarthem verenigde dorpen leveren belangrijk documentatiemateriaal voor een plaatselijke geschiedschrijving en de sociografie dezer dorpen. Zeelst, Veldhoven en Blaarthem ressorteerden voor 1560 onder de dingbank van Oerle. Toen Philips II in genoemd jaar de dorpen aan diverse adellijke families verpanddey kregen Zoelst, Veldhoven en Blaarthem een eigen gezamenlijke dingbank. De drie dorpen gingen dus een rechtsgebied vormen, waarin hun gemeenschappelijke en afzonderlijke belangen werden behartigd. Zij hadden echter wel ieder een eigen bestuur. De administratie was ten dele gemeenschappelijk en gedeeltelijk gescheiden. Eén en dezelfde sekretaris notuleerde zowel de gezamenlijke vergaderingen (gemeenschappelijke zaken) als Ook de vergaderingen van de afzonderlijke besturen (eigen dorpshuishoudelijke zaken). Deze situatie duurde voort tot 1811, toen de burgerlijke stand werd ingevoerd. Veldhoven en Meerveldhoven werden toen tot één gemeente samengevoegd, terwijl Zoelst en Blaarthem eigen gemeenten gingen vormen. De notulenboeken van de in de dingbank Zeelst-Veldhoven-Blaarthem verenigde dorpen bevatten naast de notulen der vergaderingen reglementen, instructies, memories, kopieën van ingekomen en uitgaande stukken, kommissies, extrakten uit de resoluties van de Staten-Generaal, de Raad van State en het Departementaal Bestuur van Brabant. Van 1779 af verschenen op de gezamenlijke vergaderingen zo nu en dan ook de besturen van Meerveldhoven en van Gestel.

De hierna volgende inhoudsbeschrijvingen zijn per vergadering of stuk in chronologische orde genummerd. De letters links boven elke beschrijving duiden de betreffende plaatsnamen aan: B = Blaarthem, G = Gestel, M = Meerveldhoven, V = Veldhoven, Z = Zeelst. Rechts boven elke beschrijving staat het nummer

van de betreffende foliant (foliant.1: van 1690 tot mei 1770, foliant 2: van juli 1770 tot april 1798, foliant 3: Van juni 1798 tot september 1810) met aanduiding van de folio, in het midden de datering.

Van de 597 vergaderingen, resp. stukken zullen per aflevering 40 a 50 worden beschreven. Na afsluiting der laatste publikatie aangaande deze oude notulen kan een volledige alfabetische index in boekvorm worden geleverd.

1. V. 1690 - 16931/148v
Memorie inzake betaling van bijdrage voor legergoederen (eigen leger) f. 156,- betaald op
11-5-1690 213,-
1-12-1690 128,-
16-1-1691 203,- 6 st.
5-12-1692 350,-
4- 4-1693 450,-
door Fr. Thomas betaald 196,- en 11 st.
4-11-1693 54,-
totaal f. 1751,- 1 st.

2. V. maart 1701 - mei 1702 1/159v-16r
Regeerders en principale ingezetenen van Veldhoven hebben in verband met de a.s. oorlog besloten enig geld te negotiëren. Van Dirck Mellens van Gestel werd een bedrag van f. 800,- opgenomen tegen een rente van 3-1.- %. Dit bedrag werd ten tijde van het burgemeesterschap van Jan Heuvelmans en Anthonij Peter Henssen als volgt gebruikt:

g.	st.	p.	
72	10	0	aan Michiel Rijokers voor een paard, geleverd aan het leger van de graaf Van Athelone 14-5-1702
301	19	10	voor haver (aan de vijand) 15-5-1702
11	11	0	aan Paulus Rutten (paard) 22-5-1702
3	15	0	aan Jan Bartels (huur paard)24-5-1702
75	0	0	paard en kar(op last v. vijand) 29-5-1702
51	0	0	vergoeding voor paard aan Jan 29-5-1702 Pank (afgestaan aan de vijand)
21	0	0	aan Thomas Dirckx voor zijn kár
15	0	0	aan hert Jacobs (reis Fr. leger)
20	0	0	vergoeding aan de Sauvégarde voor een mantel die men in de kerk was kwijtgeraakt
15	2	8	aan de Hollandse Sauvegarde
60	0	0	aan de Franse Sauvegarde
143	0	0	Franse kwitantie van Antwerpen
9	15	4	vertering
800	0	0	totaal

3. V.Z.B.20 en 24 mei 1702 1/150z

Kopie van een Franse kwitantie, ondertekend door Bourhey en gezonden aan Erickus Duits, inzake de levering van 42 molder en 1 vat haver te Weert en Roermond door de drie dorpen Veldhoven, Zeelst en Blaarthem (origineel hiervan op verzoek toegezonden op 10 augustus 1703).

4. v. 1702 - 1703 1/150v

Memorie van een betaling, gedaan te Antwerpen aan intendant Durij,

voor Veldhoven:	377	0	0	1-8-1702
	377	0	0	13-10-1702
	18	17	0	
		12	12	0
	600	0	0	13- 4-1703
	300	0	0	24- 6-1703
	1685		9	0 totaal

5. V. 28 maart 1703 1/3r

Dorpsvergadering, waarbij de burgemeesters, oud-burgemeesters, schepenen, armmeesters en oud,-armmeesters van Veldhoven besluiten, dat het in 1703 i.v.m. de Franse contributie te lenen geld door de burgemeesters Jan Heuvelmans en Teunis Peter Henssen zal worden geïncasseerd.

6. v. 8 april 1703 1/4r

Vergadering van de geërfden en de principale ingezetenen van :Veldhoven inzake de aanschrijving van de "Leegex Baeren". Er wordt besloten één a twee regenten af te vaardigen, om van de toedracht van zakenpoolshoogte te nemen.

7. V.Z.B.23 mei 1703 1/150r

Voor de dorpen Veldhoven, Zeelst en Blaarthem heeft Huijbert van de Vorst geleverd 18 molder en 4½ vat haver, waarvoor hij heeft ontvangen f. 268,-. Voor onkosten en verering wordt berekend 33 gulden 19 stuiver en 10 penningen, totaal dus 301 gulden 19 stuiver en 10 penningen

8. V. 7 augustus 1704 1/151v

Vergadering van de regenten en alle principale ingezetenen van Veldhoven (53 in getal) inzake een rekwest aan de staat om kwijtschelding van belasting in verband met de schade, die Veldhoven heeft geleden door de legers van de koning van Frankrijk en Spanje, die van 10 tot 24 augustus 1702 te Riethoven en Gestel hebben gelegen. Volgens een beëdigde lijst bedraagt de schade 52.150. gulden. Door de staat wordt een vergoeding van 7.500 gulden verstrekt. De gedupeerden zullen naar verhouding een vergoeding ontvangen van de rentmeester te Den Bosch. Voorwaarde is echter, dat deze ingezetenen eerst de verponding-en de gemene middelen over de afgelopen twee jaren aan dezelfde rentmeester betalen.

Aangezien men echter hiertoe niet in staat is, wordt met 51 stemmen besloten een rekwes in te dienen met het verzoek, de schuld op het tijdstip van de kwijtschelding met de rentmeester te mogen verrekenen. Tegenstemmers zijn Dirck Huijbers Raedemaecker en Jacob van der Meijden.

9. V. 14 maart 1705 1/5

Dorpsvergadering inzake de jaarlijkse benadeling van Veldhoven, aangaande de gemene middelen vergeleken met het aandeel van Zeelst en Meerveldhoven. Besloten wordt bij de E.M. te Den Bosch een verzoek in te dienen, om naast Zeelst en Meerveldhoven een meer geproportioneerd aandeel in alle imposten te mogen betalen. Dit rekwes zal tijdens de verpachting der gemene middelen te Den Bosch op 22 maart 1705 worden voorgelegd.

10. V. januari 1706 1/19v

Bij de afrekening van Coornelis Janssen Wagenmakers, als verpondingsbeurder van Veldhoven is gebleken, dat hem voor het innen van deze belastinggelden voor een bedrag van f. 30,- tekort is gedaan. Dit bedrag heeft de gemeente aan hem moeten betalen.

11. V. 27 juli 1706 1/6

Dorpsvergadering van de geërfden en principale ingezetenen van Veldhoven inzake a) de verkoop van turf in het WITVEN, b) de steun aan het kwartier aangaande de schuld aan de Vrouwe van Oirschot. Betreffende punt b) zal Veldhoven tot een bijdrage besluiten, indien de meeste dorpen van het kwartier dit ook doen.

12. V. 17 januari 1707 1/20v

Afrekening van Anthoonis Peeter Henssen als verpondingsbeurder van Veldhoven. De schepenen en rekenmannen hebben bevonden, dat hij aan de gemeente nog moet betalen 16 gulden en 9 stuiver. Genoemd bedrag is daarna door Henssen betaald.

13. V. 17 januari 1707 1/21r

Coornelis Janssen Wagenmaeckers heeft wederom op zich genomen, de verpondingsgelden te innen en wel voor een beloning van 5 gulden en 10 stuiver per honderd en één dukaat voor zijn vrouw.

14. V. 13 maart 1707 1/1r

Burgemeester Jan van Toor van Veldhoven verklaart t.o.v. de president Mijs Sledsen en de schepenen Johan van Noort en Michiel Rijckers, dat hij van Peeter Cornelis Heuvelmans een bedrag van 100 gulden tegen 4 % rente heeft geleend om het dorpskantoor en de dorpsschulden te betalen.

15. V. 13 juni 1707 1/21v-22v

Dorpsvergadering Met de grote geërfden en de principale ingezetenen van Veldhoven, waarbij wordt besloten, 18 a 19 eerlijke

lieden als heemraden aan te stellen, die het turf-delven in de Aert en het Broeck en het weiden van schapen door herders moeten beletten, mits geen vergunning of ordonnans kan worden aangetoond.

16. V. 7 augustus 1707 1/23v-24

Dorpsvergadering met de grote geërfden en principale ingezetenen van Veldhoven inzake het "stollisieren" van vermindering van verponding en het overgeven der lijsten van de opgenomen kapitalen t.l.v. de gemeente Veldhoven aan de rentmeester der domeinen. Er wordt besloten de "stollisatie" tot het einde toe door te zetten. De regenten wbrden gemachtigd naar eigen goedvinden te handelen inzake het overgeven van genoemde lijsten. Individuele benadelingen zullen door de gemeenschap worden gedragen.

17. V. januari 1708 1/20r

Afrekening van Coornelis Janssen Wagenmaeckers als verpondingsbeurder van Veldhoven over 1706 en 1707, waarbij door schepenen en rekenmannen wordt bevonden, dat de genoemde nog een bedrag van 3 gulden 17 stuiver en 12 penningen aan de gemeente is verschuldigd. Verteld bedrag is daarna door Coornelis Janssen betaald.

18. V. 22 april 1708 1/26

Dorpsvergadering van geërfden en principale ingezetenen van Veldhoven, waarbij wordt besloten, dat de pastoor zijn reële en personele lasten moet betalen, daar hij volgens zeggen van inwoners beter kan betalen dan andere geërfden en ingezetenen.

19. V. 14 oktober 1708 1/27-28r

Dorpsvergadering met de grote geërfden en ingezetenen van Veldhoven inzake reductie of remissie van de verponding. Besloten wordt dienaangaande wederom een rekwes in te dienen.

20. V. 7 december 1708 1/28v-29

Dorpsvergadering gehouden in verband met de door de Fransen op 17 november 1708 gestichte brand. In naam van de door de brand gedupeerde inwoners van Veldhoven zal de president Remisius Sledsen naar den Haag afgevaardigd worden om remissie voor de geleden schade te verkrijgen.

21. V. 26 oktober 1709 1/8-9r

Dorpsvergadering waarbij eenstemmig wordt besloten, dat iedere ingezetene maandelijks een "beij" zal betalen. De regerende burgemeester moet voor inning zorgdragen. Bij wanbetaling zal een sanktie warden toegepast. Tevens zullen de regenten wederom iemand moeten afvaardigen om remissie op de dorpsverponding te verzoeken.

22. V. 21 november 1709 1/21r

Cornelis Janssen Wagenmaeckers heeft op zich genomen de verponding over 1709 te innen tegen een beloning van 5 gulden en 10 stuiver en 4 en "pistool" voor zijn vrouw. Tegen eenzelfde

beloning zal hij ook de verponding over 1710 innen, terwijl hij voor zijn vrouw een dukaat vraagt.

23. V. 24 november 1709 1/30r

Dorpsvergadering met de door de brand gedupeerde Veldhovenaren, waarbij wordt besloten, dat president Remisius Sledsen naar Brussel gaat, om aldaar met de heer Pessers te onderhandelen inzake voortzetting van de "stollisatie" betreffende vergoeding voor de schade, geleden door de brandstichting van de vijand in 1708. Aan de heer Pessers zal een rente van 4% worden beloofd.

24. V. 12 oktober 1710 1/30v-31r

Dorpsvergadering waarbij alle door de brand van 17 november 1708 gedupeerden en de regenten van Veldhoven de president Remijs Sledsen naar Den Haag afvaardigen ter verkrijging van schadevergoeding. Boven de gewone vertering en extra uitgaven worden hem nog twee gulden en tien stuiver per dag toegewezen vooreigen daggeld en vertering.

25. V. 28 oktober 1710 1/31v-32r

Dorpsvergadering met de grote geërfden en principale ingezetenen van Veldhoven (het behandelde onderwerp is niet vermeld, genoteerd staan alleen de namen der aanwezigen).

26. V. 3 december 1710 . 1/32v-34r

Dorpsvergadering met de grote geërfden en de principale ingezetenen van Veldhoven, waarbij de regenten worden gemachtigd t.l.v. het dorp 600 gulden te negotiëren, om voor de door de brand gedupeerden de verponding alsmede de reële en personele belasting te kunnen betalen. De gemeente zal 4 jaar lang de rente van dit bedrag betalen, terwijl de gedupeerden zelf daarna het kapitaal zullen terugbetalen.

27. V. 21februari 1711 1/35

Ontvangstverklaringen van de hoven: door brand gedupeerden van Veldhoven

Jan Heuvelmans	57 g.	14 st.	12 p.
Poulus Hendrick Eijmans	41	12	0
Hendrick Elssen	69	19	12
Maerselis Janssen	37	19	8
Lisebeth Sledsen	68	5	11
Huijbert Poulus Maas	43	3	8
Dielis Otters	106	5	2
Jacob de Sierlier	22	1	10
Frans Poulis	28	12	8
Jan Janssen van Nienen	20	16	14
Ariaen van den Bergh	3	12	0

De genoemden beloven het geld over 4 jaar terug te betalen.

28. V. 21 februari 1711 1/34v-35v

Verklaring van de op 17 november door brand gedupeerden, dat zij, een ieder volgens een bepaald contingent, van de 600 gulden, welke de regenten t.l.v. het dorp hadden opgenomen, een bedrag hebben ontvangen. Zij verbinden zich, déze bedragen aan de regenten te restitueren indien er geen vergoeding van rijkswege komt. De gemeente zal jaar lang de rente voor het opgenomen geld betalen. (hier wordt ook de naam van partijganger de Moelin vermeld, door wiens toedoen de brandstichting is geschied)

29. V. 18 januari 1712 1/21r

Afrekening van Cornelis Janssen met de schepenen en rekenmannen van Veldhoven inzake de rekognitiegelden voor zijn vrouw voor het innen van de verponding over de jaren 1707 t/m 1711 (f. 45,-).

30. V. 29 juni 1712 1/36v

Vergadering gehouden in verband met de verpachting der tienden, waarbij eensgezind wordt besloten, Mijs Sledsen, Michgiel Rijokers. en Hendrick Peeter Henssen te kommitteren de tienden te verpachten.

31. V. 25 september 1712 1/37v-38v

Dorpsvergadering aangaande schoolzaken, waarbij de principale ingezetenen van Veldhoven aan de regenten of aan een bekwaam persoon opdracht willen geven een rekwes op te stellen en al het nodige te ondernemen tegen de schoolresolutie en middelen te vinden, om in het belang van de kinderen de plaatselijke rechten te behouden.

32. V. 14 oktober 1713 1/39r

Dorpsvergadering met de grote geërfden en de principale ingezetenen van Veldhoven inzake de pastorie, die de regenten voor het dorp hebben gekocht. Er wordt besloten bij het rijk een rekwes in te dienen ter verkrijging van geld, om de predikant een geschikte woning te kunnen bezorgen of te bewerken, dat de staat de pastorie wederom aan de gereformeerde gemeente teruggeeft, die dan naar eigen inzicht en op eigen risico voor de restauratie zorgdraagt.

33. V. 22 november 1714 1/40.

Vergadering van de grote geërfden en notabele ingezetenen van Veldhoven met predikant Haseu. Er wordt besloten voor het levensonderhoud van de predikant een bedrag van 100 gulden van gemeentewege te betalen. Men is ook bereid 120 gulden te betalen, echter onder voorwaarde, dat de gemeente niet verplicht wordt de pastorie en een hof voor de predikant te bouwen. Dominee Haseu heeft de pastorie van de gemeente overgenomen zoals de regenten deze hebben gekocht van de erfgenamen van predikant Bedbaer. De regenten worden daarna gemachtigd het geld voor de predikant te negotiëren.

34. V. 6 januari 1715 1/41v

Dorpsvergadering waarin wordt besloten dat de gemeente de helft van de kosten zal dragen (vermoedelijk voor de predikant) én met de deurwaarder zo goed mogelijk tot een akkoord, tracht te komen. Een desbetreffende afvaardiging zal zo spoedig mogelijk naar Den Bosch gaan.

35. V. 4 maart 1716 1/42

Dorpsvergadering met de grote geërfden en notabele ingezetenen van Veldhoven, waarbij wordt besloten, de kwestie van het hoofd geld als volgt te behandelen: men zal eerst trachten zover dit enigszins mogelijk is, ook de armen op de hoofdgeldlijst over te brengen. Mochten de armen echter niet kunnen betalen, dan zullen de regenten in elk geval door de gemeenschap schadeloos worden gesteld en als eerlijke lieden worden beschouwd.

36. V. 24 december 1717 1/Vr

Arnoldus van Peer, meester7deidekker te Strijp, zal volgens afspraak voor 8 gulden per jaar de komende 10 jaren het dak van de toren onderhouden, te beginnen 1 januari 1718. Hij zal hiervoor ook de leien en spijkers moeten leveren.

37. V. 15 maart 1718 1/87

President, burgemeesters, armmeesters, rekenmeesters, grote geërfden en notabele ingezetenen van Veldhoven verklaren, dat pastoor Caerel Bertrant tijdens zijn leven van alle dorpslasten (reëel, persoonlijk, ordinair en extra-ordinair) vrij zal blijven en wel als tegenprestatie voor de 6000 gulden, die hij bij de gemeente heeft uitgezet tegen een rente van 3 gulden en 10 stuiver per honderd (dus f. 210, jaarlijks), welke rente hem door zijn bedienden Peeter Rijckers, Tooni de Wijs, Jan Rijckerá en Cornelis Beijsens zal worden overhandigd. Na zijn dood blijft het kapitaal staan voor de huisarnen.

38. V. 18 maart 1718 1/IIIv-IVr

Remisius Sledsen en Cornelis Janssen, hebben, met goedkeuring van pastoor Carel Bertorant van Veldhoven in de abdij van St.-Micgils te Antwerpen f. 6000,- opgenomen, welk bedrag genoemde pastoor aan de armen van Veldhoven had gelegateerd. De regenten van Veldhoven hebben met dit geld de navolgende kapitalen afgelost: vrouw Rasens f 2500,-, Roosier Weijnans f. 1500,-, Johan Boolden f. 1200,-, Cornelds Beijsens f. 300,-, Dielis Wouters f. 200,- en, de kinderen van Maerlant f. 250,-.

39. V. 11 november 1718 1/43r

Rekening en verantwoording van Johan Verlinden als kollekteur van de verponding over 1714, waarbij door schepenen en rekenmannen word bevonden, dat Verlinden 13 gulden 3 stuiver en 8 penningen meer uitgegeven heeft dan ontvangen. Dit bedrag is hem gerestitueerd bij zijn afrekening van de koningsbede, de kleine speciën

en de personele quotisatie over het jaar 1716.

40. V. 13 januari 1720 1/43v

De regenten van Veldhoven worden door de grote geërfden en de principale ingezetenen van Veldhoven gemachtigd remissie van belasting aan te vragen.

41. V. 13 januari 1720 1/40v-41r

Dorpsvergadering gehouden in verband met het opzeggen van de rente van de pastorie. Van de f. 700,- van de predikant Haseu stelt zich Francis van Eemmen persoonlijk garant voor f. 200,-. Voor de resterende f. 500,- blijven de andere aanwezigen gezamenlijk borg. De regenten worden gemachtigd, om dit geld van iemand op te nemen. Zij worden hierbij door de gemeenschap schadeloos gesteld.

42. V. 6 februari 1720 1/41r

De f. 200,- waarvoor Francis van Eemmen borggis gebleven, heeft genoemde in mindering gebracht van de f. 300,- van Baertel van Kuijck.

43. V. 7 februari 1721 1/23r

Rekening en verantwoording van Cornelis Janssen van zijn ontvangsten en uitgaven inzake de verponding, de vijfde verhoging over 1717 en het halfjaar 1718. Door schepenen en rekenmannen werd bevonden, dat hij 49 gulden 19 stuiver en 12 penningen meer heeft uitgegeven dan ontvangen.

44. V. 1721 1/80v-84v

Repartitie van de door de Raad van State der Verenigde Neeerlanden verstrekte gelden t.b.v. de door de brand van 17 november 1708 gedupeerden (brand door luitenant-kolonel Dumolien). De gedupeerden machtigen de predikant Bedber van Veldhoven en Blaarthem en de president Remisius Sledsen, het geld van de rentmeester-substituut Herman Kreemers in Den Bosch in ontvangst te nemen. Aangevraagd was een som van f. 25.573,- en 30 stuiver. De Raad van State heeft f. 12.029,- en 4 stuiver verstrekt. De gedupeerden verklaren de laatstgenoemde som te hebben ontvangen en wel ieder naar verhouding van de geleden schade. Van de totale som gaat af een bedrag van f. 1.158,- en 13 stuiver voor gemaakte onkosten. Er blijft dus over een som van f. 10.870,- en 11 stuiver, Ieder gedupeerde ontvangt per gulden van het opgegeven bedrag 8 1/2 stuiver:

predikant Bedber	5308-12	2256- 3
Elisabeth, wed.v, Hendrick Sledsen	2301	977-18-8
Evert van den Broeck	1200	510
Dielis Otters	936	398- 6
Adriaen Janssen Beckers	795	337-17- 8
Jan Kuipers kinderen	1100	467-10
Hendrick Elssen	904	384-.3
Christien van den Berch	1516	644- 6

Jacob Charlien	1033	439-0-8	
Marcelis van der Ven		537	228-4-8
Johan van Nunen	992	421-12	
Catelijn Maes	432	183-12	
Evert jan Evers	950	403-15	
Jan der Weduer	589	250-6	
De weduwe van Jan Adriaens		90	38- 5
Huijbert van Elsen	40	17	
Jan Heuvelmans	2584-19		1098-11
Paulus Eijmans	2090	888- 5	
Frans Paulus	938	398-15-1	
Adrijaen Aerts	90- 5	38- 7-2	
Cornelis Beijsens	438	186- 3	
Wouter Rijckers	232	98-12	
Willem Adriaens	190	80-15	
M. Rijckers	160	68	
Hendrine Vissers	70	29-15	
Aert Leunis	6	2-11	
Elijaes Maerlant	35	14-17-8	
Wouter van Emmen	15	6- 7-8	

De verklaringen werden afgelegd t.o.v. sekretaris Vitus van Vlodroph.

45. V. oktober 1722 1/1r

Benoeming van Jan Hanssen als kollekteur van de verponding, de koningsbede en het beseijgeld, en van Willem Peeters als kollekteur van de kleine speciën, het hoofdgeld, biergeld en de personele quotiáatie, en wel voor de tijd van oktober 1722 tot oktoober 1723.

46. V. 1724 - 1733 1/102r-103v

Huishuur van de pastorie van Veldhoven: van de heer Proijen f. 60,- huishuur ontvangen. Hiervan gaat f. 3,- schrijfkosten af. Van het resterende bedrag werd betaald aan de heer Kuijpers 19, g. 10 st., aan de diakonie 13 g., aan Willem Coppens 15 g., nog eens aan Willem Coppens 9 g., (verrekening 1724). 1725-1727: Dionisius Cranenborg, ontvangt als huishuur van de pastorie 180 g. Zijn uitgaven zijn als volgt: aan Hermen Kuijpers 3 x 18 g. aan Willem Coppens 9 g., aan Hendrick Maerlant 9 gulden, aan de armmeesters van Gestel 6 g. 10 st., aan de diakonie 3 x 12 g. 1728 en 1729: de president Henricus Feijlingius ontvangt aan huur voor de pastorie 120 g. Zijn uitgaven zijn 120 g. 15 st. 1730- 1732: de president Henricus Feijlingius heeft aan huur voor de pastorie ontvangen 180 g. De onkosten waren volgens kwitantie 155 g. 15 st. Voor elk jaar werden door hem aan onkosten gemaakt 3 g. dus in 3 jaar 15 g. Hij heeft 8 gulden meer ontvangen dan uitgegeven. Aan de armmeesters van Gestel werd 3 g. betaald zijnde 1 jaar interest. Uitgaaf van de pastorie door Dionisius Cranenborgh: 10-2-1731 15 g. 15 st, aan de predikant, 9 g. onkosten, 31-1-1732 10 g. 12 st. (voorgeschoten door Dionisius Cranenborgh). Bij controle op 29-1-1734 bleek, dat Dionisius Cranenborgh 18 g. en 15 st. meer had ontvangen dan uitgegeven.

Van de afrekening door Feijlingius over 1730 t/m 1732 is overgebleven 5 g. 5 st. 1733: Feijlingius heeft aan huishuur ontvangen 57 g. Uitgave 63 g. 12 st. 6 p.

47. V. 9 juni 1725 1/104r-106r

Vergadering van de grote geërfdē en principale ingezetenen van Veldhoven, waarbij deze verklaren, de regenten in alles schadeloos te houden in verband met het overgeven van verlaten huizen en ongekultiveerde landerijen, waarvoor enige jaren remissie werd genoten en waarvan thans een lijst moet worden overgelegd.

48. V. 30 december 1725 1/106v-107r

Dorpsvergadering waarbij de regenten worden gemachtigd, twee eerlijke lieden als kellekteurs van het hoorn-, slacht-, bier- en hoofdgeld aan te stellen tegen behoorlijke betaling en het geldaan de Ed. Mo. over te maken. Alle ingezetenen moeten elk kwartaal prompt betalen. Door de regenten worden daarna aangesteld Peeter Peters Schofs en Dionijs Wagenmakers.

49. V. 19 januari 1727 1/108r-109r

Dorpsvergadering waarbij wordt besloten en goedgevonden, dat de regenten wederom ontvangers aanstellen en dat men elkaar bijstaat om met zo min mogelijk kosten de Itetalingen te doen verlopen.

50. V. 21 december 1727 1/110

Dorpsvergadering, waarbij wordt besloten een rekwest te presenteren (vermoedelijk om kwijting van betaling der landslasten).

IV. HET JAARKEURBOEK VAN DE VRIJHEID EN HEERLIJKHEID OIRSCHOT - BEST

Keuren in historische zin waren: plaatselijke verordeningen of het geheel van deze verordeningen. Het keurboek was dus de officiële als wetboek geldende verzameling van de keuren, een register, waarin de verordeningen van een stad of Vrijheid geboekt stonden, wetten van plaatselijk belang, door steden en Vrijheden met de vertegenwoordiger van de landsheer en bij machtiging van deze bepaald.

De oudste in het gemeentelijk archief van Oirschot voorkomende inschrijving van de jaarkeuren van Oirschot-Best dateert van 19 april 1619. Jaarlijks werden deze keuren vanaf de pui van het raadhuis in het openbaar afgekondigd, al of niet aangevuld met nieuwe verordeningen, Het Waren de grondwetten, waarop de kleine wereld van 1500 tot 1800 was gebaseerd en die ons a.h.w. willen inleiden in het dagelijks leven en de maatschappij van de oude Vrijheid en Heerlijkheid Oirschot-Best.

Ook dese wetten vormen voor historici, sociografen en heemliefhebbers een geliefkoosd terrein. Wij hebben gemeend de originele tekst volledig voor U te moeten transkriben. Voor een beter begrip laten wij op de originele tekst een korte maar volledige omschrijving volgen. Per aflevering zullen 20 á 25 jaarkeuren worden gepubliceerd. Zodra alle keuren en latere addities zijn behandeld, zullen de abonnees een alfabetische gemengde personen- en zakehindex ontvangen.

JAERKEURBOECK DER VRIJHEIJT ENDE HEERLIJCKHEIJT VAN OIRSCHOT, WAER INNE BEGREEPEN SIJN ALLE POLLITICQUEN ORDONNANTIEN, KEUREN ENDE BREUCKEN OVER MEMORIE VAN MENSCHEN BIJ DE DRIE STOELN, KERCK ENDE HEIJLIGH GEEST-MEESTEREN DER SELVER VRIJHEIJT GERAEMPT GEORDONNEERT, GEDECRETEERT ENDE ACHTERVOLGHT ENDE ALLENSKENS GE AUGMENTEERT GEADDEERT VERANDERT, ENDE GECORRIGEERT NAER GELEGENTHEIJT VAN DEN TIJT ENDE WEDEROM DE NOVO HERSIEN, ENDE GEREDRESSEERT DAER DAT NAN NOODE IS, NAER DE ONTLEENINGE VAN DE VOORSCHREVEN HEERLIJCKHEIJT, ONDER RESERVE VAN GEHEEL TE WILLEN BLIJVEN IN NOGH VOORDERE ADDITIE, VERANDEREN ENDE VERMEERDEREN NAER HEN BELIEVEN ENDE GELEGENTHEIJT VAN DER SAECKE.

1. VANDE MATE:

In den iersten is geordonneert dat een ijgelijck schuldigh sal sijn te hebben de gerechte mate der Vrijheijt van Oirschot van alle natte ende drooge waeren, 't sij wijn romanie, bastaert olije meede, honich, terre, vrempt bier, binnen bier ende desgelijcken, oijck rogge, terwe, eerweten, boonen, lijsaet, raepsaet, oock laecken lijnden ende wullen, ende alle andere coren ende graen, ende soo dickwils en menighwerfven als imant bevonden wordt contrarie doende sal breucken elcke reijse XXI st.

(Voor vloeistoffen en andere waren zoals graan en textiel mogen alleen de juiste voorgeschreven maten van de Vrijheid Oirschot worden gebruikt. Elke overtreding wordt met 21 stuiver beboet)

2. VANDE KLEIJNE STEENE ENDE TENNE POTTEN. TE VERBEUREN BOVEN DE PENE:

Ende soo wanneer eenige steenen oft tenne potten bij den keurmeesteren oft eijckmeesteren te cleijn bevonden worden dat se die in stucken sullen mogen slaen, oft mede dragen als verbeurt sijnde ende noghtans niettemin den breuck schuldigh sijn te betalen bij den geenen die cleene steenen oft tenne potten toebehooren, wel verstaende dat een ijgelijck herberge houdende niet en sal mogen behouden eenige potten meerder dan drie pinten houdende ende egheen tapkan groot, ende sal becalangieert woorden een cleijn can.

(Wanneer de stenen of tinnen potten door de keurmeesters te klein worden bevonden, mogen zij stuk geslagen of verbeurd verklaard worden. Bovendien moet een boete worden betaald, De herbergiers mogen geen potten behouden, die meer dan 3 pinten (oude vochtmaat van 5 of 6 dl.) bevatten of zo groot zijn als een tapkan. Voor een te kleine kan .zullen de herbergiers bekeurd worden.)

3. VANDE BREUCKEN KEUREN ENDE PEENELTE CONVERTEREN ENDE DEIJLEN:

Van welke voorgaende ende naebeschreven breucken die heeren schouten ende rentmeesteren ofte henne stadthouderen elck in 't sijn respectieve sullen hebben de gerechte hellichte ende die andere hellichte die keurmeesters ende gesworen die dat elck in 't sijn op hennen eedt aenbrengen sullen welke hellichte dije officieren schuldigh sullen sijn den gesworen ende keurmeesters deughdelijck te betalen ende uijt te reijcken 't sij bij executie of andersints naer behooren voor ende aler met parthijen te overcoomen, oft composeren ende naedemael hem van de keuren en der breucken bij de gesworen, oft keurmeesters genoeg gebleken sal sijn, sal die zelve officier de voorschreven keuren ende breucken met heerlijcke reele executie mogen invoorderen sonder voortier vonnisse ten minsten tot nomptisatie ende daer naer in reght oft oppositie ontfangen te mogen woorden 't zelve alsoo voor nu voor alsdan als vonnissen verclarende ende ordonnerende.

(De helft van de bovenvermelde boete-inkomsten is bestemd

voor de schouten en rentmeesters of hun plaatsvervangers, de andere helft voor de keurmeesters en de gezworenen, die de overtredingen Onder eed aanbrengen. De officier is verplicht, deze bedragen aan de keurmeesters en de betreffende gezworenen uit te betalen. Hij mag de boeten zonder voorafgaand vonnis bij "heerlijke" executie invorderen)

4. VAN DEN GEWIGTE VAN NATTE ENDE DROOGE WAEREN:

Is noch geordoneert dat een ijgelyck schuldigh sal sijn te geven rechtveerdige gewichten van allen natten en droogen wieren, ende soo wije bevonden woont contrarie doende, of daer af becalengiert woort van de keur- oft eijckmeesters, oft oijck bij den heere officier in presentie van schepenen sal breucken van elcken gewichte telcker reijssen dat ment te kleijn bevint XXI st., als voor te deijlen, ende oft gebeurde ijmant den heer oft keurmeesters weijgerden het gewicht te laten eijcken dat deselve sullen breucken telcker reijssen van elcken gewichte XXI st. als voor te deijlen.

(Een ieder is verplicht van alle natte en droge waar het rechtvaardige gewicht te geven. Bekeuringen door de keur- of ijkmeesters of door de officier hebben voor elk te klein bevonden gewicht een boete van 21 stuiver ten gevolge. Hetzelfde geldt voor heny die weigeren het gewicht door de keurmeesters te laten ijken)

5. VAN HET SCHOUWEN VANDEN RIEVIERE D'AA:

Is geordonneert dat een ijgelyck tegen sijn erffnisse die grote Aa tegen die weijde van der Arcken ende die sluijs Aa lofbaerlijcken schuldigh sullen sijn te veegen, alst geboden sal worden, contrarie doende, sal breucken XXI st. als voor te deijlen, ende oft gebeurden dat binnen acht daghen naer de ijerste schouwinge die voorschreven Aa noch niet lofbaerlijok geveeght en waere sal men andere maal mogen schouwen ende sullen andermael breucken. (Een ieder die zijn erf aan de grote Aa tegen de weide van der Arcken en aan de sluis van de Aa heeft liggen, is verplicht de rivier schoon te vegen. Overtreding wordt beboet met 21 stuiver. Indien binnen acht dagen na de eerste schouw de Aa nog niet is schoongeveegd, zal wederom een boete worden opgelegd)

6. VAN EENEN BOOM VAN 12 VOETEN LANCK TER SANDINGE TE BRENGEN:

Is geordonneert dat een ijgelyck de gemeijnte gebruijkende met weijen, torffuen oft andersints sal schuldigh sijn ter sandinge geboden wesende te brengen eenen goeden boom met wortelen 12 voeten lanck om op die gemeijnte te setten, en denselven niet te setten dan bij consent oft bijwesen van gesworens, oft pootmeester, contrarie doende sal breucken seven st. te deijlen als voor, ende die egheenen boom en brenght, sal gehouden sijn op te selve sandinge daer voor te betalen ten minsten eenen stuiver aen den gesworen oft die daer toe gestelt sal sijn, om pooten daer omme te coopen, ende in cas van weijgeringe sal bij heerlijcke ende reele executie daer voor geexecuteert worden.

(Wie gebruik maakt van de gemene grond (weiland of turfwinning) zal als hij "ter sandinge is geboden" (zanderij of zandgroeve), verplicht zijn een 12 voeten lange boom met wortels op de gemene grond te planten en wel met toestemming of in aanwezigheid van gezworenen of van de pootmeester. Wie in gebreke blijft zal 7 stuiver boete moeten betalen. Als men geen boom brengt, moet men op dezelfde "sandinge" aan de gezworene of aan hem die ervoor is aangesteld een stuiver betalen, waarvoor dan pootsel kan worden gekocht)

7. VAN EEGHEENEN TORF OFT BAGERT TE MOGEN VERCOOPEN OFT COOPEN:
Is geordonneert dat niemant van de gemeijnteenigen torf oft baggaert en sal mogen vercoopen oft coopen contrarie doende sullen breucken t'elcker reijsen soo wel de cooper als vercooper XXI st.

(Niemand mag van de gemene grond turf of bagger verkopen of kopen, overtreders zullen telkens (zowel Verkopers als kopers) 21 stuiver boete moeten betalen)

8. VANDEN TORF ENDE HEIJDE GEMEIJT ENDE GESLAGEN OP ONGEORLOOFDE PLAETSEN VERBEURT SIJN:

Is geordonneert dat allen den torff ende heijde die men beviynden sal geslagen oft gemeijt te sijn ter plaetsen daer men niet en behoort te slaen ofte te meijon, oft dat ijmant geslagen oft gemeijt heeft voor den ontslach, oft naerder beslagen vrijelijck sal mogen bij den gesworen vercocht worden waer af dteene helligt sal comen totter kercken van Oirschot, en dtander helligt ten behoeuff vanden gesworen voor hennen aerbeijdt, ende sullen nogtans diegeene die alsoo gemeijt off geslagen hebben, elck breucken XXI st. als voor te deijlen.

(Heide en turf, die op ongeoorloofde plaatsen of vóór de opening van het turfseizoen zijn gestoken, mogen door de gezworenen worden verkocht. De helft van de opbrengst is voor de kerk van Oirschot, de andere helft ten behoeve van de gezworenen. De overtreders moeten 21 stuiver boete betalen)

9. VAN EGHEEN BUIJTEN BEESTEN TE MOGEN AENNEMEN OM OP DESE GEMEIJT TE LATEN GAEN WEIJDEN:

Is mede geordonneert dat niemant van binnen Oirschot eenige beesten van buijten Oirschot en sal mogen aennemen om op onser gemeijnten te laten gaen weijden, contrarie doende sal breucken XXI st. als voor te deijlen.

(De inwoners van Oirschot mogen geen beesten van buiten Oirschot aannemen om ze op de gemene grond te laten weiden. Overtreders zullen 21 stuiver boete moeten betalen)

10. VAN EGHEEN GROESTORFF TE MOGEN SLAEN NIET VERCOFT.

Is geordonneert dat men geheel Oirschot door egheenen groestorff en sal mogen op de gemeijnte slaen dan naer den uijtgeven in de groote heijde achter den Diefwech, contrarie doende sal breucken XXI stuiver als voor te deijlen te verhalen soo wel op den genen die hij voor hem selven oft voor een ander aenveerden sal.

(In geheel Oirschot is het verboden op de gemene grond groesturf te steken behalve in de grote hei achter de Diefwech en wel na uitgifte daarvan. Op overtreding staat een boete van 21 stuiver)

11. VANDE SCHAUWEN, OFT SCHORSTENEN VIJF VOETEN BOVEN HET DACK TE MOETEN MAECKEN:

Is geordonneert dat men alle backovens, brantovens ende schorsteenen lofbaerlijck sal maecken tomende vijff voeten boven het dack, ende soo waer men bevijndt dat die niet lofbaerlijck gemaect en sijn, sal de heere oft sijne dienaeren dije mogen inslaen, ende nogtans elck breucken XXI st. als voor te deijlen.

(Alle bakovens, brandovens en schoorstenen moeten goed zijn gemaakt, De schoorstenen moeten 5 voeten boven het dak uitkomen, Waar men hieraan niet heeft voldaan, mogen de heer of zijn dienaren de ovens stukslaan. De overtreders moeten 21 stuiver boete betalen)

12. VAN DE SCHAEPEN TE MOETEN HOUDEN UIJTEN BROECK:

is geordonneert dat ijgelijck sijne schaepen uitten Broeck sal houden ten zij op den Vooraert totten cuijlen of hoopen die tegen elcken hertganck respectie gesteecken sullen woorden, ende de leege geheel daer uijt te blijven, contrarie doende sal elcke reijse breucken XIII st, Tot het steecken van de voorschreven cuijlen sijn gekommitteert Dirck de Hoppenbrouwer, Peter Wouters van de Venne, Niclaes Ariens van Nistelroeij, Adriaen Jan Joris ende Bartholomeus Ariens van der Achter, Dije van Aerle totten Nieuwen Dijck toe, dije van Naestenbest en Verrenbest tot den Roijschen wegh toe.

(Schapen moeten buiten het Broeck worden gehouden behalve op de Vooraert tot de kuilen of hopen, die voor elke hertgang zullen worden gegraven Tot het graven van de kuilen sijn gekommitteert Dirick de Hoppenbrouwer, Peter Wouters van de Vennen Niclaes Ariens van Nistelroeij, Adriaen Jan Joris en Bartholomeus Ariens van de Achter, - die van Aarle tot de Nieuwe Dijck en die Naastenbest en Verrenbest tot de Roijsche Wegh. Overtreding van dit artikel wordt bestraft met 14 stuiver boete)

13. VAN HET TOE MAECKEN ENDE SCHOUWEN VAN DE VELDEN LIGGENDE BUIJTEN AEN DE GEMEIJNTE:

Is nogh geordonneert dat een ijgelijck die erffen liggende heeft aen die gemeijnte, dat die alsoo heijmen sal dat die geene daar bij ende ontrent binnen liggende daer door egheene schade en lijden epten breuck van seven st. Ende men sal schauwen aenvanck

nemende met april, ende eenigelijck sal sijn beemden toe slaen vaer april, te schouwen bij schepenen ende naer dien dat de beempden beschouwt sullen sijn soo sal die heere daer af den gebruijckers, oft protrieteris van den selven de weete moeten doen, binnen drije gadhen, oft andersints sal die schouwinge wesen van onwaerde.

(Wie een erf aan de gemenen grond heeft liggeny moet dit zodanig omheinen, dat hierdoor voor anderen geen schade wordt veroorzaakt, Overtreding wordt beboet met 7 stuiver.

In april wordt een begin gemaakt met de schouw der weilanden door de schepenen. Vóór april moet een ieder zijn weilanden afgesloten hebben. Na de schouw zal de Heer binnendrie dagen hiervan aan de gebruikers of eigenaars bericht moeten geven daar anders de schouw ongeldig zal zijn)

14. VAN DEN TORF EN HOEVEEL TE STEKEN:

Is geordonneert dat de heijde en den torff in vrede sullen blijven liggen totter tijt toe die sullen uijtgegeven worden, ende ontslagen wesen, daer aff zijt elck huijs sal mogen slaen met eenen persoon teulende ses loopen saet, ende daer beneden twee daghen die over de ses loopen saets teulen tot twelffve toe drije daghen, boven de twelfve vier daghen, ende met meerp ende die niet en teult eenen dagti, sal elok niet te min te vorens als dat geboden sal woorden tomen haelen een briefken van sijn daghen torffvens, ende eermen sal mogen consent hebben van elcken dagh te vooren to betaelen seven stuijvers. Ene die men bevindt buijten sijn Consent geslagen te hebben sal breucken den torff ende drije g. elcker reijse ofte twee personen dobbel te rekenen.

(Heide en turf moeten blijven liggen totdat ze worden uitgegeven. Dan zal uit elk huis één persoon turf en hei mogen steken en wel als volgt: wie een stuk land van 6 loopen zaad of minder bebouwt twee dagen, wie van 6 tot 12 loopen bebouwt drie dagen en wie meer dan 12 loopen bebouwt vier dagen, wie niets bebouwt één dag. Een ieder moet tevoren een briefje aangaende zijn turfdagen komen halen en voor elke dag 7 stuiver vooraf betalen. Wie zonder toestemming turf heeft gestoken, zal deze moeten afgeven en voor elke overtreding 3 gulden moeten betalen, Bij twee personen wordt een dubbele boete gerekend)

15. VAN HET VLEIJS GESLAGEN BIJ DEN SOMER BINNEN XXIV UEREN ENDE DES SATERDAEGES TE MOETEN VERCOOPEN:

Is geordonneert dat nijemant eenigh vleijschen sal mogen vercoopen op ter straeten dat langer geslagen is geweest dan XXIV ueren, ende dat van aengaende Paesschen tot half gerst-maendt toe t'selve te slaen Vrijdaeghs omme 't Saterdaeghs te vercoopen op die verbeurte van XXI st. als voor te deijlen.

(Niemand mag vlees langs de huizen verkopen, dat langer dan 24 uur na de slacht heeft gelegen. Van Pasen tot half september moet er vrijdags worden geslacht om het vlees zaterdags te verkopen. Overtreding wordt bestraft met 21 st. boete.)

16. VAN TER SANDE TE GAEN:

Is geordonneert dat men alle gewoonlijcke sanden sal stoppen op ter gemeijnte all Oirschot door als't nut en oirbaer wesen sal, ende als dat geboden sal woorden met alsulcke gereetschap ende getauwe aldaer te coomen dat daertoe dienende is, ende niet van daer te scheijden sonder oorlof ende consent der gesworen ende te comen uijt elcke huijse eenen bequamen aerbeijder egheen kinderen oft vrouwen daer manspersoonen in huijs sijn op te verbeurten t'elcker reijsen seven stuijvers als voor te deijlen.

(Op de gemene gronden in geheel Oirschot zal men als het nuttig en nodig geacht wordt alle gewone "sanden stoppen". Uit elk huis zal een bekwaam arbeider worden opgeroepen voor dit werk, voorzien van de nodige gereedschappen, dus geen kinderen of vrouwen. Beëindigen van het werk is alleen toegestaan met verlof van de gezworenen. Wie hieraan niet voldoet, zal telkens 7 stuiver boete moeten betalen)

17. VAN EGHEEN AERDE GESCHOTEN UIJTTE GRAGTE LIGGENDE AEN DE GEMEIJNTE WEGH TE MOGEN HAELEN:

Is geordonneert dat nijemant eenige aarde en sal mogen vegen uijt eenige grachten in de herbanen lijkweghen, dijeken, gemeijn straeten liggende om ewegh te voeren daer aff die aerde loopt uijtten gemeijnen wegh maer te moeten laten liggen ten sij dat hij voor elcke karre eerden wederom in den gemeijnen wegh brenge een karre sants, contrarie doende sal breucken telcker reijsen seven st. als voor te deijlen.

(Niemand mag grond uit grachten (greppels of groeven), die bij heerbanen, lijkwegen (weg naar het kerkhof), dijken en gemene straten liggen, wegvoeren, tenzij men voor elke kar wederom een kar met zand bij de gemene weg aanbrengt. Overtreding hiervan wordt telkens met 7 stuiver beboet)

18. VAN TOT HOFFSTEDEN MISSIEN OF ANDERSINTS TE HOOGHEN EGHEEN AERDE OFT ROSSEN TE MOGEN HALEN SONDER CONSENT:

Is geordonneert dat niemant egheene heij rossen oft aerde op de gemeijnte en sal mogen haelen om hofsteden oft missien te hoogen graven te vullen oft andere ijets daer mede te doen sonder ten minsten van drije gesworen daer toe consent te hebben, ende plaetse gewesen te sijn daer dat nutste ende oirbaerste sal connen geschieden ter minster schaden contrarie doende sal breucken van elcke karre oft weghvoeren seven st. als voor te deijlen.

(Niemand mag aarde of rossen (zoden) van de gemene grond weghalen om er hofsteden en mesthopen mee op te hogen of kuilen te vullen, zonder toestemming van tenminste drie gezworenen. Bovendien mag het alleen maar geschieden op plaatsen, waar het de minste schade oplevert. Voor iedere kar die tegen deze bepaling in wordt weggehaald, zal men 7 stuiver boete moeten betalen)

19. VAN TE SCHOUWEN ALLEN BANEIJNDEN:

Is geordonneert dat men alle baneijnden in vreden houden ende die te schouwen bij Raede ende in presentie van schepenen als noot.wesen sal, ende te breucken aen elck baneijnde seven stuijvers, als voor te deijlen.

(Alle "baneijnden" (uit- of ingang van een bepaald rechtsgebied) moeten in goede orde worden gehouden. Zij worden indien nodig in aanwezigheid van de schepenen geschouwd. Voor elk baneijnde, dat niet in orde wordt bevonden, wordt een boete van 7 stuiver berekend)

20. VAN DE BANEIJIMEN TOE TE DOEN:

Is geordoneert soo wie door eenige baneijnden gaet oft vaert, ende die selve niet weder toe doet, ende open laet staen, sal breucken t'elcker reijssen twee st. als voren te deijlen, waer af een ijgelijck sal mogen becalangieren met waerheede.

(Wie door een "baneijnde" gaat of vaart en het niet weer sluit, zal twee stuiver boete moeten betalen)

(wordt vervolgd) W.Kl.

V. DE OIRSCHOTSE OORKONDEN VAN 1311 tot 1739.

Het archief van Oirschot geniet het grote voorrecht, in het bezit te zijn gebleven van 516 oude in het algemeen goed gekonserveerde oorkonden en wel uit de periode van 1311 tot 1739. Het ligt in de bedoeling, deze oorkonden suksessievelijk in ons blad te transkribieren en te beschrijven. Zij leveren bij uitstek kostelijk materiaal voor de plaatselijke en streekhistorie. En vormen een rijke vondstgroeve voor toponanisten en genealogen. In deze eerste aflevering kunnen wegens gebrek aan plaatsruimte slechts vijf oorkonden worden opgenomen. Per komende afleveringen zullen 10 á 15 oorkonden worden behandeld, zodat de gehele serie binnen 6 jaar is uitgewerkt. Ook aangaande deze Oorkonden kan t.z.t. aan de abonnees een gemengde alfabetische personen- en zakenindex worden geleverd.

1. KOPIE (1601) VAN EEN OORKONDE VAN HERTOG JAN 2 AUGUSTUS 1311

Universis presenter literas visuris auditoris Nos Johannes Dei gratia Dux Lotaringie, Brabantie et Lymburgie notum facimus recognoscentes quod Nos dilectis hominibus nostris de Oirschot thimnum seu communitatem cum fundo iacentem prope Oirschot prout se extendit a laco dicto ten Lake usque Vosculen et de Vonoule usque Hoberch et de Hoberch usque Eckenrijt et de Eckenrijt usque Aantvoert et de Aantvoert usque ad locum dictum ten Twee Boomkees et a dicto loco usque Orscoer et de Orscoer usque Papenvoert et de Papenvoert siout limites trium liberorum auondam dictorum.

Aenkenskinderen se extendunt dedimus et per presentes donamus pro nostra et eorum utilitate tenendam habendam et possidendam- cum fundo luxe hereditario pro annuo et hereditario censu quadraginta solidorum nobis et nostris post nos heredibus seu successoribus ab eisdem heminibus et eorum successoribus annis Singulis in festo omnium sanctorum dando et solvendo pro qua communitate seu thimo disti homines nostri centum et quinquaginta libras nomine prebenii set precise privatim nobis plenarie persolverunt in pecunia parata grosso Turonensi antiquo pro sedecim denariorum computato quibus nostris hominibus concedimus quod de dicto thimo et fundo tantum vendere et ad annum censur et hereditarium exhibere libere possunt ut dictas centum quinquaginta libras inde recipere valeant et de quanto ipaci summa dicti census quadraginta solidorum percipiant et obtineant annuatim Prout eis visum filere expedire concedimus insuper eisdem heminibus nostris ut ipsi dictum thimum seu communitatem apertur non preclusum net circumseptum prout iacet et ante iacnit teneant in futurum et quod possunt pecora seu bestias extranee ville vel extraneorum villarum ibidem repertas arrestare et detinere quod vulgariter stuten dicitur et inde emendare habitum

et consuetum. Si quis in dicta villa de Oirschot portionem suam de dicto censu et prebenio solvere noluerit reliqui nostri homines nolentes ... huiusmodi censum et prebenium solvere ... vel reosaverunt a dictis thimo communitate et eius usu expellere et dictum thimum cum eius usu ei vel eis autoritate nostra efficaciter prohibere. Et que quidem una communitate et eius usu nos antedictos homines nostros et eorum successores prodittimus pro nobis et nostris heredibus seu successoribus eos in hoc turbantes vel bie iniuriam facientes in premissis bona fide defendere et tueri. In quorum testimonium et robur perpetue firmitatis sigillum nostrum presentibus literis duximus expendendum. Datum anno millesimo tricentesimo undecimo incrasino beati Petri ad Vinculas.

Collata est Presens topia cum originalibus literis sigillatis per ducem Brabantie ut supra refertur et est inventa de vers ad verbum cum eis concordare per me Theodorum Woerkens notarium publicum per curiam Brabantie admissum quod attestor,

Th. Woerkens, 1601

Uitgifte: van de "gemeijnt" (gemene gronden) door hertog Jan van Lotharingen2 Brabant en Limburg, aan de "lieve lieden" van Oirschot tw. het gebied van ten Lake tot Voskuil2 van Voskuil tot Hoberch, van Hoberch tot Eckenrijt, van Eckenrijt tot Santvoert, van Santvoert tot aan de plek genaamd "De twee Boomkens, van daar tot Orscoer van Orscoer tot Papenvoert en van Papenvoert tot aan de grenslijnen van de drie Aekens-kinderen. Voor deze schenking is Oirschot naast een "voorlijf" van 150 pond (geschenk in geld als beleefdheid bij de overdracht) een jaarlijkse erfcijns van 40 stuiver aan de hertog en zijn opvolgers verschuldigd betaalbaar op de feestdag van Allerheiligen. Vee van andere dorpen dat op deze gemeijnt wordt aangetroffen mag worden geschut (opgevangen en opgesloten), Wie weigert zijn

bijdrage, in de jaarlijkse cijns te betalen, zal van het gebruik der gemeijnt op gezag van de hertog worden uitgesloten.

2. KOPIE (126) VAN EEN OORKONDE DER SCHEPENEN VAN 's-HERTOGENBOSCH

24 APRIL 1320

Nos Henricus de Sonne, Henricus de Agge, Petrus de Lapida-via, Johannes filius quondam Artemii, Christelbertus dictus Bisschop et Emondus filius quondam Reneri, scabini Buscoducis, notum facimus universis, quod coram nobis personaliter constitutus Walterus de Oirschot, filius quondam domini Denckini de Oirschot, militis, omnia et singula bona sua in dicto loco de Oirschot consistentia cum universis dictorum bonorum attinentiis videlicet dominiis, jurisdictionibus tam maioribus quam minoribus, altis et bassis hominibus tam feodalibus quam ministerialibus qui sint annuis censibus et pactionibus et molendinis ac omnibus eorum proventibus et cum universis et singulis que ad dicta bona jure vel consuetudine sine omni exceptione noscuntur pertinere in omni integritate et quantitate penitus quam dictus Walterus dicta bona omnia et singula hucusque habuit et possedit legitime et hereditarie vendidit jaste venditionis titulo nobili viro domino Rogerio de Leeffdael militi ab ipso domino. Rogerio a suis prolibus ipsius heredibus seu subcessoribus pro vero ac libero allodio jure hereditarie possessionis habenda et in perpetuum possidenda possessione pacifica et quieta et vero perpertua confirmatione seu ratihabitione vendicianis bonorum predictorum dictus, Walterus omnia et singula bona predicta cum universis ipsorum bonorum attinentiis prescriptis ad nostram sententiam super hoc a iudice dicti loci de Buscoducis requisitam et a nobis ad ipsius requisitionem iuxta communem ritum et consuetudinem iuris eiusdem, loci Buscoducis definitive Trolatam dicto domino Rogerio ad opus sui et eorum prolium ipsorum heredum seu successorum pro vero ac libero allodio super portavit et effestucando resignavit, nihil juris aut partis pro se et suis suoessoribus in hiis obtinendo, dictum dominum Rogerum in dicta bona cum universis et singulis ipsorum attinentiis predictis coram nobis imposuit etheredando instituit modo in allodialibus debito et consueto et promisit coram nobis dictus Walterus venditor et debitor principalis super set bona sua omnia quod ipse dicto domino Rogerio de dictis bonis omnibus et singulis eidem ut dictum est vendit, debitam et iustam prestabit warandiam tamquam de vero ac libero allodio et quod omnem questionem impetitionem et obligationem quamcumque in hiis existentem deponet eidem et penitus amovebit exceptis annuis et hereditariis censibus et pactionibus ex dictis bonis solvendis, quos et quas diptusdominus Rogerius annuatim solvet et solve tenebitur temporibus ad hoc debitis et Censuetis. Presentium testimonio litterarum datum anno millesimo trecentesimo vicesimo feria quinta post dominicam qua cantatur JUBILATE. Ridder Walterus van Oirschot, zoon van ridder Danckaert van Oirschot verkoopt de Heerlijkheid van Oirschot aan ridder Rogier van Leeffdael, dus alle bezit van goederen enrechten met uitzondering van de jaarlijkse cijnzen en uitgangen uit genoemde goederen, welke cijnzen en uitgangen Rogier op vastgestelde tijden verplicht is aan Walterus te betalen.

3. OORKONDE VAN HERTOOG JAN, 24 juni 1337

jhan bi der gratien ons heren hertoghe van Lothringen, van Brabant ende van Lemborgh, ontbieden ende bevelen ernsteleke. U onsen scouthete vanden Bosche die nu sijt ende allen onsen scoutheten die, namaels sijn selen, dat ghi de goede lude van Orscot ghemeinleke paisleke ende vredeleke houd in hare ghemeinte van Orscot ende in allen haren rechte dat si daer in hebben ghelijc ende in allen dien manieren dat have brievein hebben ende begripen die si daer af hebben van onsen lieven here ende vader daer God de ziele af hebben moete, ende dese dinghe deede alsoe ernsteleke alsoe dickewile as te doene is ende de vorseide lude van Orscot ghemeinleke ane U versuken selen, sonder eenigh wedersegghen alsoe dat si overmids negheen ghebrec van U daer omme voert ane ane ons nemmer comen en moeten des en last niet alsoe lief alsoe ghi ons hebt. Gegheven te Bruesselle onder onsen seghel in Sente Jhans daghe Baptist in den yare ons Heren dusentégh CCC XXX ende sevene.

Ordonnantie van hertog Jan van Lothringen, Brabant en Limburg, voor de schout van 's-Hertogenbosch en diens opvolgers, om de privilegés én rechten, door zijn vader aan Oirschot gegeven, te handhaven.

4. SCHEPENOORKONDE VAN OIRSCHOT, 25 april 1351

Wi Danel vanden Staedecker, Gherit van Mellincroede, Godenaert van der Ameijden, Didderic Willems zoen was van Aerle, Didderic van Overlaer, Heinric van Heersel ende Johan van Blaertum, scepenen in Oerscoty doen cont allen lieden die dese letteren soelen sien ofte horen lesen, dat wij ghewijst hebben nae aldadt voer ons tomen is als eijssore Johan van Ellaer ende Enghelberen sijn suster overmits manisse des richters in enen ghebannen ghedinghe in enen vonnis ghelijc als ons onse hoeft ghaf nae onsen lant recht als dat men Enghelberen sceijdinghe ende deijlinghe doe hebben van alsolkenen goede als daer Sophie hoer moeder in bestarf alsoe als recht is. Ende overmits dit soe is her Arnt van den Dijke ridder scoutheijt van den Bossoe ghevaren met den soepenen van Oerscot op den goede tot Ellaer ghelegghen in der parrochien van Oerscot ende heeft dat goet bestaen te sceijden ende te deijlen nae den recht ghelijc als t vonnis hadde ghewijst ende want hem die tijt te cort waert overmits andere saken daer hi mede te doen hadde als hi seijde soe beval hi Heinrike gheheijten Lauwart sinen vorster op sijn lijf ende op sijn goet dat hi dat goet voersc., deijlen ende sceijden soude nae den recht ende met goeder waerheijt ghelijc als hi voer hadde bestaen, alsoe dat dat goet ghedeijlt waert ende ghesceijden nae den recht ghelijc als t vonnis hadde ghewijst. In orconscap deser dinghe voerscreven hebben wi onsen ghemeijnen seghel des scependoemo van Oerscot hier aen doen hangen. Ghegheven in den jaer ons Heren doe men screef dusent driehondert vijftich ende ene op sente Marchus dach ewangelists.

Akte van erfscheiding gepasseerd voor de schepenen van Oirschot, waarbij het goed te Ellaer in Oirschot, waar Sophie, de moeder van Johan en Engelberta van Ellaer is overleden, onder deze

laatstgenoemde kinderen wordt verdeeld. Ridder Arent vanden Dijkeg schout te Den Bosch, heeft deze erfscheiding met de schepenen van Oirschot ter plaatse bepaald en aan zijn vors. ter Heinric Lauwart de praktische uitvoering hiervan opgedragen.

5. SCHEPENOORKONDE VAN OIRSCHOT, 16 februari 1360

Wi Henric Brant, Diederic van Overlaer, Jan van Blaerthem, Diederic Diederics. neven zoen, Jan Eckermans, Henric Goeswijns zoen was ende Danel Henrics Grommen zoen, scepenen in Oerscot, tughen onder onsen gemeljnzen zeghel, dat voer ons tomen is Jan Wouters zoen vander Duert ende heeft betoent voer den richter ende voer scepenen, dat Wouter sijn bruderhem allen soe heeft opghedraghen ende ghegheven die hi teghen den beidt in die prochyen van Oerscot soe weler si geleghen sijn: in diepe oft in droghe, voert heeft dese selve Jan betoent voer den richter ende voer scepenen, dat Wouter sijn breder voersc. op dit voerco. opdraghen helmelinghe verteghen tot sinen behoef heeft. Ghegheven inden jaer ons Heren doe men screef dusent driehondert ende tsestich opten sestienden lach in februario. Overdracht van goederen gelegen aan de Beldt te Oirschot door Wouter vander Duert aan sijn broer Jan.

VI. OUDE TOPONYMICA VAN BEST

Het is een enigszins hachelijk ondernemen om oude plaats- en veldnamen te herleiden en te verklaren, omdat bij de vorming, ontwikkeling, resp. verbastering hiervan in de loop der eeuwen te veel factoren hebben medegespeeld. Onderstaande plaatsnaamkundige aantekeningen willen enkel een bescheiden poging zijn en geenszins een afdoende herleiding of verklaring pretenderen.

Zij willen eerder anderen stimuleren een betere explicatie te formuleren en deze aan onze redactie voor te leggen. Het ligt in de bedoeling deze naamanalyses in de komende afleveringen van ons blad te vervolgen. Voorlopig zullen warden behandeld alle in de archieven voorkomende plaats- en veldnamen van het oude Best. Daarna zullen ook die van Oirschot, Oerle, Zeelst, Veldhoven en Meerveldhoven aan een onderzoek worden onderworpen.

1. "Best"

De plaatsnaam "Best" heeft waarschijnlijk dezelfde oorsprong als het Gelderse "Beesd" (1129 Bide, 1224 Beseth), kan dus worden afgeleid van het. woord "bies" en het oude suffix "ithi". In dit geval hebben wij te maken met de benaming van een plaats naar zijn oude begroeiing (biezen); zoals ook "Beesel" kan worden afgeleid uit "Bieslo" hetgeen betekent een open bos met biezen. Het suffix "ithi" in "Besithi" verklaart Jellinghaus in zijn "Westfalische Ortsnamen" als heide en woudstreek. Op dezelfde wijze is ook de plaatsaanduiding "De Biest" te Boxmeer te verklaren. De oude betekenis van "BEST" zou dus kunnen warden omschreven als een plaats met heide en bos, waar veel biezen groeien. De namen der oude hertgangén Verrenbest en Naastenbest vertolken hun meer of minder verwijderde ligging t.o.v. het oude moederdorp Oir-schot.

2. "Aarle"

Over de naam van de oude hertgang "Aarle" kunnen wij de navolgende uiteenlopende verklaringen aanhalen; a) op het eerste gezicht zou men "Aarle" kunnen afleiden uit "aar" = arend en "le" of "lo" =bos; de vertaling zou dus kunnen luiden "Arendsbos" (J. de Vries); b) anderen willen "Aarle" ontlenen aan de ligging bij: een "aar" (riviértje) en vertalen "Aarlen" dus met: bos of dorp aan de Aar; c) een derde m.i. meer plausibele interpretatie is de ontleding van de oudere vorm "Aarsele", die geregeld in de 17e-eeuwse belastingkohieren van Best voorkomt. Men kan deze vorm beschouwen als een samenstelling van "aard" en "sele" (woning) in de betekenis dus van woning op of bij de akkergrond (J. de Vries); het kan ook zijn ontstaan uit het Germaanse "arda" = weide en "sali" . uit één ruimte bestaand huis (Gysseling); in verband met deze laatste verklaring is het misschien interessant aan te halen, wat A.J. van der Aa in 1839 nog in zijn Aardrijkskundig Woordenboek over Aarle schrijft: "het is door houtgewas omgeven en doet zich zeer aangenaam voor, daar de huizen rondom een door hoog geboomte dicht belommerd grasveld gebouwd zijn."

3. "De Vleut"

De plaatsnaam "Vleut" of "Vlot" staat gelijk aan het middelne-

derlandse "vlote" hetgeen betekent vloed of stroompje en in het Duits Fluss of Bach. Het gehucht "De Vleut" dankt zijn naam waarschijnlijk aan een waterloop, die er doorheen stroomde. Het is nl. een zeer vaak in de loop der tijden voorkomend verschijnsel, dat de namen van wateren overgaan op de aldaar liggende nederzetting. En terwijl dan de oude naam van een waterloop voor een jongere benaming moest wijken, bleef de naam voor de nederzetting bestaan. Er stroomde dus in het Verleden door DE VLEUT een vliet, een vlut of een vleut. Een soortgelijke ontwikkeling had b.v. ook plaats in het dorp Oerle te Veldhoven. Hier moest de oude naam van de waterloop "Vleut" of "Vlut" wijken voor de jongere naam "Leup" of "Loop" (door oudere Oerlenaren Ook wel Ekkersrijt genoemd), terwijl de namen van de nederzettingen "Greute Vlut" en "Klaen Vlut" (links en rechts van de LEUP) bleven bestaan.

4. "Gunterslaer"

Voor het woord "Gunterslaer" moge ik drie zeer verschillende interpretaties noteren. De derde lettergreep "laer" duidt aan of een moerassige plaats of een open plek in het bos, waar de "gerechtigde erfgenamen" ook weleens het hout opstapelden. De twee eerste lettergrepen GUNTER kunnen worden afgeleid a) van de voornaam "Ginter" (Germaans: Gundeharis). In dit geval zou "Gunterslaer" dus kunnen betekenen: "des Gundehari" laar (Gundehari is samengesteld uit "gunjo" Kampf en "hari" heer; b) van gunter = ginder of ginds; de betekenis zou dan kunnen zijn "het gindse laar" in tegenstelling met een ander laar; c) van "gunne" waterloop, én dan zou Gunterslaer betekenen: het laar aan de beek of aan .de vliet. We hebben in het laatste geval te maken met een zeer frappante overeenkomst tussen Gunterslaer en De Vleut, twee verschillende benamingen voor hetzelfde gebied en wel van bijna gelijke betekenis.

VII. ECCLESIA SANCTI ODULPHI

KOPIE VAN EEN OORKONDE VAN KONING PHILIPS (1626)

Heemliefhebbers en historisch getnteresseerde inwoners van Best weten, dat de grote Bestenaar Odulphus "uijt eene edele stamroe onder de Franken" omstreeks 775 te Verrenbest is geboren en dat op de plaats van zijn geboortehuis in 1437 (ongeveer 600 jaar na zijn dood) een kapel te zijner ere is verrezen, voorzien van een kerkelijk beneficie of rectoraat. Deze kapel was de bakermat van de St.-Odulphuskerk.

De ingezetenen van het 16e-eeuwse "Aarle, Best ende Gunterslaer" wensten echter spoedig en dringend de oprichting van een eigen parochie, die geheel onafhankelijk haar eigen zaken kon behartigen. Op 7 december 1553 werd de kapel door de Prins-bisschop van Luik Georgius van Oostenrijk tot parochiekerk verheven.. Maar de kerk bleef vooreerst nog een "annexer" d.w.z. afhankelijk van de Kollegiale Kerk van Oirschot. De cantor van het Oirschotse kapittel kwam alleen op zon- en feestdagen de vroegmis te Best celebreren en kreeg daarvoor een honorarium van 60 gulden per jaar. De geestelijke verzorging bleef echter een onhoudbare

toestand. Vaak konden aan stervenden de laatste sacramenten niet meer worden toegediend en kwamen pasgeborenen zonder doopsel te overlijden. De helft der ingezetenen kwam er niet toe om aan de zondagsplicht te voldoen. Men besloot derhalve, door legaten en giften een fonds te vormen, waaruit men een vaste pastoor zou kunnen betalen. Tot woning voor de pastoor bouwde men een turfschop om en kocht er nog 8 roeden hof bij en 11 bunder akkerland. Renten, tienden en andere uitgangen uit diverse goederen zouden worden besteed voor het onderhoud van de kerk en voor de traktementen van de pastoor en de koster. Van het Oirschotse kapittel genoot men bovendien nog een beneficie van 108 gulden per jaar. Toen de Odulphusparochie in 1626 dertienhonderd kommunikanten telde, achtten de kerkmeesters en ingezetenen van Best de tijd gekomen, om een goede pastoor en onderpastoor te benoemen en een koster die tevens het schoolmeestersambt zou bekleden. Hiervoor was een jaarlijks bedrag van 600 gulden nodig, t.w. 300 gulden voor de pastoor, 150 gulden voor de onderpastoor, 100 gulden voor de koster-schoolmeester en 50 gulden voor reparaties aan de kerk. De kerkmeesters verzochten derhalve bij de koning oktrooi, om door erfpachten, erfrenten, erfgoederen, legaten, giften, testamenten en andere middelen een jaarlijks bedrag van 600 gulden voor de St.-Odulphusparochie te mogen fourneren. Op 27 maart 1626 verleende koning Philips in zijn hoedanigheid als hertog van Brabant, het gewenste oktrooi en wel tegen een jaarlijkse betaling van 3 Carolusgulden. Zie hier de transkriptie der kopie van de originele oorkonde van koning Philips (de kopie is geschreven door pastoor G. Heerbeek en wel in het pastoorsregister van Best, kollektie doop-, trouw- en begraafboeken rijksarchief te s-Hertogenbosch, Best nr. 1 van 1612-1753)

COPIA VAN DE CONINCKLIJCKE OOctROIJ WAER BIJ WORDT TOEGELATEN DAT DE KERCKE IN BEST MACH HEBBEN EERFFGOET.

Philippus byder gratien Godts Coninck van Castillien, van Leon, van Arrageny, van boyden Secillien van Jerusatomy van Portugael, van Navarre, van Grenade, van Toleteny van Valentien, van Galitien, van Maillorken van Bevillien, van Sardinien, van Cordube, van Corsicque, van Murcie, van Jaen, van Al(a)garbe, van Algesiras, van Gibraltar, vande Eylanden van Canarien ende Indyen soo orientale als occidentale, van de Eylanden ende vaste erden der zee obeane, Ertshertoghen van Oistenrijck, Hertoghe van Burgognien, van Lothrijck, van Brabant, van Lymborch, van Gelre, van Luxenborch ende van Milanen, Grave van Habsburch, van Vlanderen, van Artois, van Bourgognien, van Tirol Palsgravo ende van Hennegouwe, van Hollandt, van Zeelandt, van namen ende van Zutphen, Prince van Swano, Marckgrave des Heylich Rijcx van Rome, Heere van Vryslant, van Salins, van Mechelen, van de stadt steden ende landen van Uuytrecht, Overysele ende Groningen, ende Dennatuer in Asien ende Afriken, allen den ghenen die dese onse opene brieven sullen sien of horen lesen saluijt.

Wij hebben ontfanghen die supplicatie van die fabriekmeesters

ende gemeyne gebueren dor parochie van St. Odulphus kercke tot Best gehuechte onder de Vrijheyte van Orschot inhoudende dat hunnen voorsaten ontrent de seventich jaren geleden (als wanneer die voorst. kereke noch maor een simple capelle was) genootsaecht zijn geweest de selve capelle te doen oprichten in eenti parochie kercke, om dat hunne gebueren dagelijcx meer ende meer vermeerderden ende dat eenige van hun een grote ure gaens, dandere anderhalve, ende eenige twe uren gaens waren woonende vande parochie kercke van Sinte Peters wesende de generale ende gemeijne parochie kercke der voorsen geheele Vrijheyte van Orschot, waar door ende om dat de voorsc. gebueren soo verre waren wonende van hunne parochie kercke ende pastoir, is het dicwils gebuert dat veele siecke personen sonder het leste heylich recht te connen ontfangen geraeckten te overlijden, oick de jonghe kynderen, sonder hun dopsel, om dat het onmogelijck was so haestelijck hunnen pastoir te krijghen off bij daghen ende achten soo verre over ende weer te connen gaen, gelijk dat moest geschieden, dat oick over deen hellicht vande Voorsc. gebueren op sondaghen ende h. daghen nyet en consten gecomen inden dinst der missen, soo iet gebuert dat zij om boter vertroost ende versékert te wesen in hunne sielensalicheyt, hebben allenskens doen voor ende dander nae eenighe legaten gemaect aen die voors kercke, om die te repareren, ende daer mede eenen pastoir te loonen, die inde selve kerck van St. Odulphus soude doen den dins Gots ende hun de H. Sacramenten administreren, uijt welcke legaten de supplianten hebben doen maecken cleen huijsken, over enighe jaren geweest zijnde een torffschop en daer neffens gecocht seven off acht roeyen hoffs, daer inne hunnen teghe oordighen pastoor is wonende, anderhalff bunder ackerlants ende eenighe renten uijtbrengende een honderttweenviertich gulden ende thien stuijver jaerlijcx daer eenighe nu onlanx aende voors. kercke zijn gelegateert, ende eenighe oyck te vorenaende capelle hebben toebehoort met welcke rentkens die supplianten tot noch toe hebben de voorst. hunne kerck onderhouden, ende hunnen-Pastoor ende custer daer mede moeten loonen, behoudentlijck dat de heeren canonicken vande voorsc. kercke van St. Peters hun deer toe noch eenighe jaren hebben laten genieten de vruchten van een beneficie jaerlijcx werdt zijnde hondert acht gulden off daerontrent, ende soo dagelijk de Voors. parochie meer ende meer wordt vermeerdert, soo door het vercopen vande gemeijne heijde off gemeijnte over eenighe jaren met voorgaende octroy, als andersints door tgheduerich aenwassen vanden volcke als zijnde onder de voorsc. parochie van St. Odulphus nu teghenwordich over do derthien hondert personen communicanten daeraff de vele bijnaer een ure gaens vande de selve kercke zijn wonende, soo moeten zij nootsakelijck versien worden van eenen goeden pastoir, eenen onderpastoir off vroechmisse heer ende van eenen custer off schoolmeester om dat zij supplianten ende hunne kynderen. alles in de vrese ende dinst Godts suoden moghen worden gooeffent tot hunder sielensalicheijt om welck te gebruijcken

souden die supplianten daer toe wel gerne vorcrijghen eenighe middelen, om die voors. personen daer mede te loonen, die welcke allegader tsamen ten minsten wel hebben van doen sesse hondert gulden tsiaers te weten den pastoir ten minsten drie hondert gulden tsiaers, den vroechemisheer ofte onderpastoir hondert ende vijfflich gulden tsiaers, den custer ende schoolmeester ten minsten oen hondert tsiaers, ende tot reparatie vande voorsc. Kercke vijfflich gulden tsiaers, te meer soomen de voorst. kercke cortelinghe mits de aenwassinghe vande Voorsc. communicanten sal moeten vermeerderen, ende mits die vdersc. kercke noch oyck pastoir niet version en zijn van eenich ander incomen van thienden off diergelijcken, ende dat de niuwe aenwasschende thienden tot een merckelijcke quantiteijt onder de voorsc. parochie opgekomen ende noch dagelijks opcomen worden genoten bij ons onder onse domijnen onser stadt SHartoghonbossche, ende dat voorgaende oude thienden worden genoten bij het voorsce capitle van Orschot ende andere, soo zijn zij supplianten genootsaeckt daer toe te vercrijghen alle middellen van gifften, donatien, legaten ende diergelijcke, maer vresen dat zij bij avonturen daer op iemant zoude moghen letten, ende hun daer in quellinghe doen, ten opsiene van alsulken vercreijch als voor gedaen ende alnoch te doen soo soudent zij daer teghen gherne doen versien, hadden de supplianten ons daer om seer oytmoedelijck gebeden dat ons gelieven wilde tapproberen ende taggreeren de conquesten bij ruïn als vooren allrede gedaen ende alnoch to doen ter sommen toe van zesse hondert gulden tsiaers, soo in renten als gronden van erffven tot onderhoud van hunnen voors., pastoor, vroechemisprister off onderpastoir, custer schoolmeester ende tot reparatie van hunne kercke, ende hun daer over te doen depescheren onse opene brieven van octroy in sulcken kas dienende.

Waerom soo ist dat wij dese sacken voorsc, overgemerckt ende irst hier op gehadt advysen soo van onsen lieven ende getrouwen Johan vanden Leene Raedt ende Rentmeester Generael van ense domeijnen int quartier van onse voorst. stadt Sarthoghenbossche als vanden wethouderen der selver onser stadt geneghen wesende ter beden ende suppletien der voorsc. Supplianten hebben de voorsc. conquesten bij hun als Vooren allrede gedaen, bedragende ontrent hondert tweenviertich gulden thien stuijver tsiaers geaggreert, gedonfirmeert ende geapprobeert, aggreeren, confirmeren en approberen uijt sonderlinghe gratien bij desen onsen brieven, ende daarenboven hebben deselvo geocoyeert, gepermiteert ende geconsenteert, octroyeren, permitteren ende consenteren oyck bij desen dat zij door gifften, legaten ende testamenten off bij andere middele van vercrijge alnoch sullen moghen conquereren totter sommen van zesse hondert gulden jaerlijx, soo in erffgronden, erfnpachten als renten, daer inne begrepen de voorst. hondert tweenviertich gulden thien stuijver tsiaers bij hun alrede geconquesteert, om daar mede te onderhouden de voors. kercke, pastoir, onderpastoir ende schoolmeester inden verstande nochtans dat de voorst. vercrygene ende noch te vercrijgene goeden sullen staen te schote ende te lothe als zij deden ende waren voor date vande voorsc.

vercrijghe ende dat dese onse teghenwordighe gratie niet en sal preiudiceren jonghen(jonghen) armen ende eerlijcke maeghden geprocreert van goede ende eerlijcke ouders, ende dat de voorscr. supplianten oock schuldich ende gehouden zullen zijn, telcker reijssen soo wanneer zij eenighe goeden inder manieren voorsc. sullen hebben vercreghen tsij met parcelen off andersints, de rechte werde daer van over te brenghen in handen van onsen voorsc. rentmeester ten tijde wesende, om daer van bij hem notio gehouden te worden, ten tijde de voorsc. supplianten de jaerlijxe incomen van seshondert gulden tsaers niet en excederen op pene van nulliteijt van desen onden consent, ende verburte vanden goederen die zij also verereghen, versweghen ende niet overgebracht en sullen hebben, dat oyck de goeden die zij alsoo sullen moghen vercrighen niet en sullen moghen wegen Heerlijckheden off leengoeden hebbende hoghe iurisdictione van justitien, ende bij aldien zij eenighe andere tsij leengoeden off andere vercreghen hadden, dat zij gehouden sullen zijn te stellen ende in wetten te houden een laet, leenman off chijnsman staende ten verheffen hoff ende heere daer onder sulcken goeden sullen resorteren ende subieckt zijn, soo die voor tvererighen van dien zijn geweest. Ende dat de voorsc. supplianten in recognitie van dese onse teghenwordighe gratie ende octroy jaerlijx telcken Paeschen tot onsen profijte als Hartoghe van Brabant gehouden sullen zijn te gheven ende te betalen de comme van drie Carolus guldend tsaers, waeraff den irsten termijn van betalinghe sal vallen den irsten Paeschen naer datum van desen ende soo voorts van jaar te jare ende van termijne tot termijn, ende dat in handen van onsen voorsc. rentmeester nu zijnde ende die naermaels wesen sal, die gehouden sal zijn motto andere onse penninghen daer van ontvanck te macken rekeninghe bewijs ende reliqua te doen te doene tonsen profijte. Tot welcken eijnde de voorsc. supplianten oock gehouden sullen wesen voor de versekeringhe vanda jaerlijxe betalinghe der delder somme van drie Carolus gulden tsaers to geven hunne verbant brieven, gepasseert voor den stadthouder ende mannen van leene onder voorsc. stadtvan SHertoghenbossche ende copije autentijck van dese onse teghenwordighe te leveren tot hunnen toste, gelijkok oyck de voorsc. supplianten gehouden sullen wesen aeler te moghen genijeten het effect van dese onse gratie, dese onse brieven van octroy te doen presenteren in onse camere van rekeninghe in Brabant, om aldaer geregistreert, geverificeert ende geintherineert te worden tot conservatie van onsen rechte hoocheijt ende autoriteijt daer ende alsoo des behoren sal. Ontbieden daerom ende bevelen onsen seer lieven ende getrouwen den cancellier ende andere lieden van onsen rade geordonneert in Brabant ende allen anderen ende onder vassallen off der smaelre heeren justicien, officieren ende ondersaten van ons voorsc. laats Brabant, ende hueren stedehouderen dien dat eenichsints aenéaen sal moghen, dat zij den supplianten van deser onser teghenwordigher gratien octroy, permissie, consent, aggregatie, confirmatie ende approbatie inder manieren boven verclaert, peijselijck ende vredelijck doen ende laten gemeten ende

gebruijcken sonder hun daer inne te doen off te laten geschieden eenich hinder stoot off letsel ter contrarie, want ons alsoo gelieft, ende des oorconden hebben wij onsen zegel hier aen doen hangen. Gegeven in onser stalt van Brussele den sesentwintichsten martii int jaer ons Heeren duysent seshondert sesentwintich ende van onsen rijeken tseste.

Op de vouwe van dese stont: bij den Coninck, Steenhuijsen. Ende op de andere zijde vanden dobbelen stert anders groten roden segel met des Coninx belt ende wapenen stont aldus: op heden den lesten septembris XVIC zessentwintich zijn dese teghenwordighe brieven van onsen octroy gesien ende gelesen geweest inde caemere van rekeninghen van Zijne Majesteijt in Brabant ende naervolgende den inhouden der selvere aldaer geregistreert ende geintherineert int registre vande chartren ende andere affaires aldaer berustende, begost inde maand van januario XVIC achtien. Getekent Sris. H.H. foliis CXCVIII et CXCIX, met conditie als dimpetranten genaemt in twitte van desen eenich vercrich sullen doen dat zij tselve deser camera sullen adverteren om daer aff notie gehouden to worden op pene van te verliesen d' effect van dit octroy.

Onder stont den naem vanden scrijver

Concordiam huius cum suo originali testatur.

G. Heerbeek tamquam pastor ecclesie de Best.

VIII. HUIZEN EN HUN BEWONERS TE OIRSCHOT VAN DE ZEVENTIENDE TOT DE TWINTIGSTE EEUW

In het archiefdepot der gemeente Oirschot bevinden zich 40 grote folianten, de zogenaamde "verpondingsregisters". De verponding was een belasting op vaste goederen, huizen en landerijen, een schatting in ponden, die 1648 in het generaliteitsland Brabant algemeen werd ingevoerd. Het betekende een veel zwaardere last dan de oude "koningsbede" uit de Spaanse tijd, welke men naast de verponding liet voortbestaan. Het leven onder het bestuur van de Hoog Mogenden werd hierdoor in Brabant bijzonder moeilijk en grauw, in Den Haag kwamen dan ook talloze klachten binnen over te zware lasten, klachten, die meer dan honderd jaar lang aan dovemansoren werden gericht. De "memorie van algemeen wezenlijke bezwaren der Meierij van 1786" geeft een droevig beeld van de harde belastingen in het verarmde Brabantse land. Pas toen werd aan de armste plaatsen enige remissie der verponding verleend. Voor ons twintigste-eeuwers zijn deze verpondingsregisters van onze eigen plaats in menig opzicht van grote betekenis. Zij spreken boekdelen over de situaties, personen, goederen, plaatsaanduidingen en maatschappelijke verhoudingen in het verleden. Voor de sociografie van 2 a 3 eeuwen in ons woongebied zijn deze boeken een bron bij uitstek. Bezit, eigendom en pachtgoederen worden hier zeer gedetailleerd opgegeven met hun afmetingen en de waarde, waarvoor de eigenaar in de verponding werd aangeslagen. De genealoog komt hier geheel aan zijn trekken, omdat er niet alleen de afstamming als zodanig kan worden gerekonstrueerd, maar ook de maatschappelijke positie, het eigendom, de woonwijk en woonstede van de gezochte personen. Bovendien worden de bezitters en pachters in deze boeken meestal aangeduid met de voornamen van vader, grootvader, overgrootvader en soms nog van de betovergrootvader, waardoor het onderzoek van de patronymica (zoals Petersen en Janssen) vergemakkelijkt wordt. Ook voor de interne persoonsnaamkunde zijn de verpondingsregisters interessant aangezien de landerijen, weilanden, kampen en bossen worden aangeduid volgens hun ligging in of bij gehuchten, wijken, dijken en beken. Voor moderne straatnaamgeving zou dit b.v. een goede historische basis kunnen vormen, m.i. moet het mogelijk zijn, uitgaande van de huidige kadastrale situatie via de oude kadastrale leggers en kaarten van omstreeks 1830 terug te werken in de oude verpondingsregisters om daarna de situaties van de 17e eeuw in tekening te brengen.

In de navolgende publikaties willen wij ons, voorlopig beperken tot de huizen voorkomende op de monumentenlijst van Oirschot. Het zijn enkel korte historische overzichten met vermelding van de namen der eigenaars of bewoners (pachters), de namen der huizen, de grootte van het perceel, de belastingaanslag en de tijden van overdracht door koop of erfenis met opgave van

boekdeel en folio. In elke aflevering zal de suksessie van drie oude panden door twee of drie eeuwen heen worden behandeld.

Het is uitermate verheugend, dat de belangstelling en zorg van de huidige eigenaars voor deze monumenten aanzienlijk zijn gaan groeien en daarmee in het algemeen een brede interesse voor de historie en het "heem". Wij willen alle eigenaars, bewoners en gebruikers van monumenten, oude pleinen en straatjes aansporen, de goede historische overblijfselen van respectabele makelij met eerbied te bewaren en voor ons nageslacht te conserveren, indien dit met een goede 20ste-eeuwse planologie te konformereren is.

1. Huize Groenberg (eerder "Hooghuis")
Molenstraat 27

De lijst van onroerende monumenten in de gemeente Oirschot geeft van dit pand de navolgende omschrijving: "Huis Groenberg 1613 gebouwd door de schout van Kempenland, later een tijd lang kanunnikenhuis. In XIX burgemeesterswoning, later hotel, thans woonhuis. Dubbel rechthoekig huis van twee verdiepingen met hoge zadeldaken tuasen, eenvoudige trapgevelparen aan de korte zijden. Jaarankers 1613 in de gewitte voorgevel. Dakruitertje. Ingangspartij uit p.m. 1825 met bovenlicht waarin motief van witte roeden met ovale krans in Empire-trant. Ramen met kleine roedenverdeling."

De oude verpondingsregisters (belastingkohieren) vermelden van 1648 tot 1810 de volgende eigenaars resp. bewoners:

A.	JONKER JOHAN DE JEGER
"De Hooge Huijzinge met den hoff ende aenstede"
groot: 6 lopen, 31 roeden,
aanslag: 6 gulden, 7 stuiver, 8 penningen,
vertondingsboek: Kerkhof nr. 1, folio 45v.	omstreeks 1650
B.	DE ERFGENAMEN VAN BARON VAN MOMBEEQ
"De Hooge Huijzinge met den hoff ende aenstede"
groot: 6 lopen, 31 roeden,
aanslag: 6 gulden, 7 stuiver, .8 penningen,
"De Neerhuijzinge"
groot: 2 lopen, 32 roeden,
aanslag: 2 gulden, 12 penningen,
verpondingsboek: Kerkhof nr. 2, folio 33r.	omstreeks 1700
C.	MEVROUW MARIA ANSELMINA DE DRAECK, BARONESSE VAN MOMBEEQ,
"De Hooge-Huijzinge" en "De Neerhuijzinge"
grootte en aanslag: zie B, verpondingsboek: zie B.	1732
D.	ANTHONIJ EN JOHAN VAN HANSWIJCK (door koop)
"De Hooge Huijzinge" en "De Neerhuijzinge"
grootte, aanslagen verpondingsboek: zie B.	1753

- E. a) JOHANNA MARIA CATHARINA HIJSSELA WEDUWE VAN JOHAN VAN HANSWIJK, (eerste helft)
b) ANTHONIJ VAN HANSWIJK, (tweede helft) 1766
"De Hooge Huijzinge" en "De Neerhuijzinge" grootte en aanslag: zie B
verpondingsboek: Kerkhof nr. 3, folio 50r
- F. GERRIT, ADAM EN JAN VAN HERSSEI (door koop) 1774
"De Hooge Huijzinge" en "De Neerhuijzinge" grootte en aanslag: zie B
verpondingsboek: Kerkhof nr. 4, folio 34r.
- G. JAN JOORDENS VAN HERSSEL (door erfenis en koop 1782
"De Hooge Huijzinge" en "De Neerhuijzinge" grootte en aanslag: zie B
verpondingsboek: Kerkhof nr. 4, folio 34r.
- H. DE ERFGENAMEN VAN JAN JOORDENS VAN EERSSEL 1798
a) JENNEKEN VAN HERSSEL, WEDUWE VAN JAN PETERS VAN ROIJ,
b) ADRIAANTJE VAN ROIJ, c) JOHANNA VAN ROIJ, d) PETERNEL
VAN ROIJ, e) ARNOLDUS HUIJSKENS, IN HUWELIJK HEBBENDE
ELISABETH NEGGERS,
"Huijs, Hoff en Aenstede"
groot: 9 lopen, 13 roeden,
aanslag: 8 gulden, 8 stuiver, 4 penningen, verpondingsboek: Kerkhof nr 0 5, folio 342.
- I. DEZELFE ERFGENAMEN VAN JAN JOORDENS VAN HERSSEL (zie H) 1810
"Huijs, Hoff en Aenstede"
grootte en aanslag: zie H
verpondingsboek: Kerkhof nr. 6, folio 30r.

Aan de hand van de kadastrale leggers kunnen wij thans de rij der eigenaars en bewoners van Huize Groenberg van 1830 tot 1971 vervolgen:

- J. WILHELMUS GULJE (doctor medicinae) omstreeks 1830
"Huis, erf en tuin" F 796, kad. legger art. 187/6
groot: 17 roeden 70 ca.
- K. FRANS ERNEST ALTIXANDER VAN HOVELL TOT WESTERFLIER omstreeks 1850
"Huis, erf en tuin", F 796, kad. l. art. 187/6 groot: 17 roeden, 70 ra.
- L. JOHANNES DE LAAT
"Huis, erf en tuin", F 794, kad.l. art. 810/1 groot: 17 roeden, 70 ca.
- M. MARIA CATHARINA DE LAAT
"Huis, erf en tuin", F 2426-2428, kad.l. art. 2210/34 groot: 7 r. 40 ca., 4 x. 50 ca. en 5 r. 80 ca.
- N. ARNOLDA DE LAAT, WEDUWE VAN DE GRIFFIER FRANCISCUS
HUBERTUS GOOSSENS
"Huis, erf en tuin", F 2426-2428, kad.l. art. 2770/33 en 34 groot: 7 r. 40 ca., 4 r. 50 ca.
en 5 r. 80 ca.

- O. HENRICUS ANTONIUS FRANCISCUS HOPPENBROUWERS (notaris)
"Huis, erf, en tuin", F 3326, kad.l. art.3852/91 groot: 10 a. 25 ca. en 1 a. 65 ca.
- P. CAREL HERMAN MARTT JOSEPH JAN VAN MISPEN TOT SEVENAER 1925
(burgemeester)
"Huis, erf en tuin", F 797, kad.l. art. 5231/10
groot: 13 a, en 40 ca.
- Q. CHARLES WILLEM ERNEST GHISLAIN JANSSENS (burgemeester)
"Huis, erf en tuin", .F 3690, kad.l. art. 5405/5 groot: 45 a. en 20 ca.
- R. CORNELIUS EGIDIUS VAN LEUVEN (stoelenfabrikant)
"Huis, erf en tuin", F 3690, kad.l. art. 5311/17 groot: 45 a, 20 ca.
- S. HENRICUS VAN OVERBEEK
"Huis, erf en tuin", F 3690 kad.l. art. groot: 8 a. 50 ca. en 12 a.
- T. DRS. P.B. MERTENS (apotheker)

2. De Pauw Koestraat 21

De reden gevende omschrijving van dit pand in de monumentenlijst van Oirschot luidt als volgt: "Dorpshuis met gepleisterde gevel, zadeldak tussen zijtopgevels met vlechtingen, ingangstravee met geprofileerde omlijsting. Een hardstenen stoeppeaal."

De 17e, 18e en 19e eeuwse verpondingsregisters van Oirschot memoreren in chronologische orde de navolgende eigenaars resp. bewoners:

- A. JAN WOUTERS VAN ELMPT 1667
"Huijs ende Hoff"
groot: 20 roeden, aanslag: 3 g. 16 st. 8 p.
verpondingsboek: Kerkhof nr. 1, folio 56
- B. MARIA GOOSSENS, WEDUWE VAN HENDRIK VAN ELMPT 1682
"Huijs ende Hoff"
grootte en aanslag: zie A
verpondingsboek: Kerkhof nr. 1, folio 70 Lil nr. 2, folio 50
- C. DE KINDEREN VAN HENDRIK VAN ELMPT 1732
"Huijs ende Hoff"
grootte en aanslag: zie A
verpondingsboek: Kerkhof nr. 2, folio 50
- D. REIJNIER, JAN, HENRICA, BARBARA EN HELENA MARIA, 1753
KINDEREN VAN HENDRICK BOXMEER
"Huijs ende Hoff"
grootte en aanslag: zie A
verpondingsboek: Kerkhof nr. 2, folio 50

E.	GODEFRIDUS LEMMENS (bij deling) "Huijs ende Hoff" Grootte en aanslag: zie .A verpondingsboek: Kerkhof. nr. 3, folio 67v	1765
F.	ALBERTUS PASSIER (bij overlijden van G. Leenmens) "Huijs ende Hoff" grootte en aanslag: Zie A . verpondingsboek: Kerkhof nr. 4, folio 45v	1783
G.	GERRIT KAMPEN "Huijs ende Hoff" grootte en aanslag: zie A . verpondingsboek: Kerkhof nr. 4, folio 45v	1786
H.	Mr. GERRIT DE JONG (door koop) "Huijs ende Hoff" grootte en aanslag: zie A verpondingsboek: Kerkhof nr. 5, folio 44v	1790
I.	Mr. PIETER SNOEK (door koop) "Huijs ende Hoff" grootte en aanslag: zie A verpondingsboek: Kerkhof nr. 5, folio 44v	1791
J.	FRANS DECKERS "Huijs ende Hoff" grootte en aanslag: zie .A verpondingsboek: Kerkhof nr. 5, folio 44v	1794
K.	MECHELINA DECKERS (dochter van Frans Deckers) "Huijs ende Hoff" grootte en aanslag: zie A verpondingsboek: Kerkhof nr. 6, folio 42r	1806
De hierna volgende eigenaars en bewoners werden gevonden in een notariële akte en in de kadastrale leggers van Oirschot:		
L.	WILHELMUS VAN BAAR (fabrikant te Helmond) (door koop) "Huis, erf en tuin" zie akte van 5-4.1815 groot: 3 a. 93 ca. , F 635, kad.l. art. 16/14	1815
M.	ANTHONIUS JOHANNES HUBERTUS VAN BAAR (kantonrechter) grootte: zie L , F 635 , kad.l. art. 1886/154	1872
N.	JOSEPH NICOLAAS HUBERTUS VAN BAAR (burgemeester) grootte: zie L 9 F 635 ; kad.l. art. 1886/154	1890
O.	ANNA MARIA LOUISA HUBERTINA VAN BAAR, WEDUWE VAN EVERARDUB HENDRIKUS ANTHONIUS FRITSEN grootte: zie L, F 635 kad. 1. art. 3501/2	1904
P.	VERENIGING VAN VROUWEN TEN DOEL HEBBENDE ET GEVEN VAN ONDERWIJS AAN KINDEREN VAN VERMOGENDE EN ONVERMOGENDE OUDERS. grootte: zie L 9 F 635 kad.l. art. 3050/118 herbouw overgebracht naar art. 3050/127 (in 1906), F 3290 en van art. 3050/128 naar 3050/178 F 3488, 6a. 71 ca.	1905

3. Den Bonten Osch Markt 15

De omschrijving van dit pand in de lijst van monumenten der gemeente Oirschot luidt als volgt: "Huis IN DEN BONTEN OSCH, met in- en uitgezwenkte topgevel, XVIII A. Boven in een ovale nis resten van een schildering met bonte os. Gerestaureerd 1959.

Aan de hand van de reeds eerder genoemde verpondingsregisters (1648-1810) kunnen wij ook hier de chronologische opeenvolging van eigenaars rekonstrueren:

A.	NICOLAAS JACOB VERSTEIJNEN
"Huijs ende Hoff"
groot: 26 roeden, aanslag: 2 g. 14 st. 8 p.
verpondingsboek: Kerkhof nr. 1, folio 72v	1648-1674
B.	LEENDERT CLAASSEN VERSTEIJNEN
groot: 18 roeden,
aanslag: .2 g.. 11 st. 8 p.
verpondingsboek: Kerkhof nr. 2, folio 62r	1674-1716
C.	JACOBUS SCHIPPERS
groot: 18 roeden, aanslag: 2 g. 11 st. 8 p.
verpondingsboek: Kerkhof nr. 2, folio 126v	1716-1755
D.	CHRISTIAEN, JAN EN LUCIA. SCHIPPERS KINDEREN VAN JACOBUS
SCHIPPERS
grootte en aanslag: zie C
verpondingsboek: Kerkhof nr. 37 folio 81r	1755-1759
E.	PIETER SANGERS, MAN VAN LUCIA SCHIPPERS
"Huijs ende Hoff" nu genoemd "DEN BONTEN OSCH"
grootte en aanslag: zie C
verpondingsboek: Kerkhof 3, folio 80v	1759-1775
F.	REIJNIER EN JAN VAN BOXMEER (door koop)
grootte en aanslag: zie C verpondingsboek: Kerkhof nr. 37 folio 54r	1775-1776
G.	JAN HENDRICX VAN BOXMEER
grootte en aanslag: zie c
verpondingsboek: Kerkhof nr. 4, folio 54r	1776-1777
H.	JOSEPH JANS ESSENS (door koop)
grootte en aanslag: zie c
verpondingsboek: Kerkhof nr. V, folio 56 en VI folio 56	1777-1810

De kadastrale leggers van 1830 tot heden vermelden de navolgende eigenaren:

I.	WILHELMUS PETER VAN GERWEN
Huis en erf, F 610, art. 176 : groot 2 a. el ca.
Tuin, F 609, art. 176 : groot 7 a. 60 ca.
J.	JACOBUS VAN DEN OETELAAR (pellenwever)
Huis, erf en tuin, grpote zie I ,
F 609 en 610, art. 1510/1 en 2

K.	WILLEM HENDIK SCHELLEN (landbouwer te Zeelst)
Huis, erf en tuin; grootte zie I
F 609 en 610, art. 1510/1 en 2	1888
(door koop)
L.	ANTHONIS CORNELIS OBBENS (herbergier)
Huis, erf en tuin; grootte zie I
F 609 en 610, art. 3403/1 en 2	1899
(door koop)
M.	CORNELIS SIMON JOHANNES WAGEMANS (koperslager)
Huis, erf en tuin; groot 10 a. 41 ca.
F 609 en 610, art. 3416/1 en 2, later F 3033	
N.	JOHANNA VAN DEN BERK, WEDUWE VAN C.S.J.M. WAGEMANS
Huis, erf en tuin: grootte zie M
F 3033, art. 3416/1 en 2	1921
O.	GABRIEL PETRUS WAGEMANS, PETRUS SIMON WAGEMANS EN
WILHELMINA ELISABETH WAGEMANS
Huis, erf en tuin: grootte zie M
F 3033, art. 5705	1950
P.	KROON'S BIERBROUWERIJ "DE KROON", OIRSCHOT	1970

CAMPINIA

**DRIEMAANDELIJKS BLAD VAN HET STREEKACHIVARIAAT
NOORD-KEMPENLAND**

1e jaargang
nummer 2
juli 1971

Redactie: W. Klaasen, archivaris
Redactieadres: Torenstraat 1, Oirschot
Telefoonnummer: 04997/1424, toestel 001

De prijs voor een abonnement bedraagt f. 4,50 per jaar, te storten op postgirorekening 1069032 van de gemeente Oirschot met vermelding van CAMPINIA.

Uitgeversrecht: Streekarchivariaat Noord-Kempenland

N.B. Op schriftelijk verzoek kan toestemming tot overname worden gegeven.

INHOUD

		Blz.
I.	De korrekte houding van de Nederlands Hervormde Kerkeraad van Veldhoven in 1767 t.a.v. een misplaatste oekumene tussen een reformatorische schepen van Gestel en zijn roomskatholiek dienstmeisje uit Válkenswaard	59
II.	De vrijwillige rechtspraak in de dingbank Zeelst-Veldhoven-Blaarthem (vervolg)	61
III.	De notulen der vergaderingen van schepenen, burgemeesters, armmeesters, kerkmeesters, zettters en notabelen der in de dingbank van Zeelst-Veldhoven-Blaarthem verenigde dorpen (vervolg)	68
IV.	Het jaarkeurboek van de Vrijheid en Heerlijkheid Oirschot Best (vervolg)	74
V.	De Oirschotse oorkonden van 1311 tot 1791 (vervolg)	79
VI.	Oude toponymica van Best (vervolg)	87
VII.	Moeder Oirschot en dochter Best in het voorspel der historie	88
VIII.	Huizen en hun bewoners te Oirschot van de zeventiende tot de twintigste eeuw (vervolg)	94
X	Naslagwerken t.d.v. het historisch en genealogisch onderzoek binnen het streekarchivariaat Noord-Kempenland	100
XI.	Het jaar van de weerwolf (uit: "De Koperteuten") door Arie van der Lugt	103

(nr. IX is vervallen)

I. DE KORREKTE HOUDING VAN DE NEDERLADDS HERVORMDE KERKERAAD VAN VELDHOVEN IN 1767 T.A.V. EEN ZEER MISPLAATSTE OECUMENE TUSSEN EEN REFORMATORISCHE SCHEPEN VAN GESTEL EN ZIJN ROOMS KATHOLIEK DIENSTMEISJE UIT VALKENSWAARD.

"Wo Menschen sind, da menschelt es".

Dit spreekwoord geldt voor alle tijden, rangen, standen, wereldbeschouwingen en geloofsovertuigingen. In het jaar 1766 meer dan 200 jaar geleden, "menselde" het ook tussen een vooraanstaande schepen van gereformeerden huize te Gestel en diens katholiek dienstmeisje uit Valkenswaard. De Hervormde Kerkeraad van Veldhoven, Blaarthem en Gestel als kerkelijke rechtbank van de genoemde gemeenten, nam deze zaak zeer serieus op zoals wij uit de navolgende notulen van de kerkeradsvergaderingen uit deze jaren kunnen opmaken. Zonder aanzien des persoons werd de kerkelijke tucht gehandhaafd en de censuur toegepast. Ziehier nu een korte samenvatting van deze notulen en handelingen van de kerkeraad (kerkelijk archief der Nederlands Hervormde Gemeente te Veldhoven).

8 maart 1767

De zaak Carel Greve en Johanna van Houtert. De leden van de kerkeraad delen desbetreffende geruchten mee: de dienstbode van Carel Greve (Johanna van Houtert) was reeds zwanger toen zij bij hem in huis was. Hij werd als vader genoemd. Enige weken voor de bevalling is de dienstbode naar haar vader te Valkenswaard vertrokken. Zij vertelde daar zwanger te zijn van Carel Greve en verklaarde hem het kind na de geboorte te zullen sturen, indien hij niet gereformeerd was. Zij is daarna bevallen van twee kinderen. De kerkeraad is van oordeel, dat er ernstige aanwijzingen zijn ten nadele van Carel Greve. De dienstbode is immers in februari 1767 bevallen, dus in mei 1766 zwanger geworden. Het doopregister toont aan, dat op 4 mei 1766 een kind van Carel Greve gedoopt is. Zijn vrouw lag toen in het kraambed. De dienstbode kon zich toen moeilijk met vreemde mannen ophouden, wel echter gemakkelijk met Carel Greve zelf. De verdenking wordt nog versterkt doordat de dienstbode thans door de familie Greve een eerloze wordt genoemd. Carel Greve heeft bovendien getracht een jongeman over te halen haar te trouwen. Zelfs abortus zou geprobeerd zijn. De kerkeraad is van oordeel, dat deze zaak geen uitstel toelaat, daar Greve ook van plan is een plechtige eed af te leggen. Er wordt daarom besloten op 11-3-1767 een kerkeradsvergadering te houden a) om aan C. Greve 8 vragen te stellen (zie onder 11 maart 1767) en b) om hem 6 vermaningen voor te houden: echtbreuk is grote zonde, deze wordt nog verzaamd door valse eed, hierdoor wordt Gods toorn opgewekt, de geschonden waarheid wordt toch eens gewroken; het geweten moet worden geraadpleegd, de kerkeraad is verplicht een kerkelijk vonnis te vellen. - Ondertekend door A. Ross, J. van Ravesteijn, de Bie en A. van Meurs.

11 maart 1767

Op deze vergadering is Carel Greve aanwezig. De geruchten over zijn echtbreuk worden hem medegedeeld.

Vraag: Is Uw vroegere dienstbode bevallen? Hoe heet zij?

Antwoord: Ik heb het horen zeggen. Zij heet Johanna van Houtert.

Vraag: Heeft U geweten, dat Uw dienstbode zwanger was, toen zij nog bij U in huis was?

Antwoord: Ik wist niets van deze zwangerschap.

Vraag: Bent U en is ook Uw vrouw zo onnozel, dat U een zwangere vrouw voor een waterzuchtige aanziet?

Antwoord: Ik heb wel vermoed dat zij zwanger was. Daarom hebben mijn vrouw en ik haar wasgoed gecontroleerd en ons gerustgesteld

Vraag: Heeft de dienstbode de dokter geraadpleegd voor abortus?

Antwoord: Ik wist niet, voor welke ziekte zij de dokter raadpleegde. Ik heb alleen een briefje geschreven om andere medicijnen met haar naam daaronder

Vraag: Heeft U de dienstbode bij haar vertrek naar Valkenswaard uitgeleide gedaan?

Antwoord: Neen.

Vraag: Is het waar, dat U door de dienstbode als vadervan haar twee kinderen bent aangewezen?

Antwoord: Dat heb ik horen zeggen.

Vraag: Bent U voornemens om U door een plechtige eed te purgeren, dat U geen omgang met haar hebt gehad?

Antwoord: Ik zal dit zeker doen, indien de officier dit eist.

Vraag: Hoe durft U dat te doen aangezien er ernstige presumpties tegen U bestaan?

Antwoord: Ik geef die presumpties toe, maar getuig voor God en, mijn geweten, dat ik nooit met deze vrouw ontucht heb bedreven. Daarom doe ik deze eed hoe eerder hoe liever.

Hierna volgt een discussie tussen de kerkeraad en C. Greve:

Kerkeraad: Zeer waarschijnlijk bent U de echte vader. De vrouw is Rooms en U bent gereforMeerd. Een Roomse vrouw zal niet gauw den gereformeerde als vader aanwijzen.

C. Greve: Ik weet niet, hoe zij daartoe gekomen is. Is zij omgekocht?

Kerkeraad: Zou een gedefloreerde dochter een gehuwd man als vader aanwijzen?

C. Greve: Daarvan weet ik de reden niet.

Kerkeraad: De vrouw wist, dat U geen bemiddeld man was. Toch wees zij U als vader aan.

C. Greve: Ik geef toe, dat ik niet bemiddeld ben en kan haar dus niet alimenteren. Ik weet niet, waarom zij mij als vader aanwijst. Ik had haar wel veel eerder laten gaan, als ik het geld voor de huur had gehad.

Kerkeraad: De vrouw tou zich zelf "eerloos" maken, omdat zij U ten onrechte als vader aanwijzende, toch wist, dat U zich door een eed gemakkelijk kon zuiveren van blaas.

C. Greve: Het is dom, om zo iemand vader te noemen. Zij bewijst haar domheid door haar tijdsopgave van conceptie, nl. 7,5 maand voor de bevalling.

Kerkeraad: Uw dienstbode is in mei zwanger geworden, toen Uw vrouw in

het kraambed lag. Er was gelegenheid voor overspel.

C. Greve: Ik heb haar zelfs niet aangeraakt.

Verder tracht C. Greve zijn onschuld te bewijzen door te zeggen, dat hij zich zowel in de ongehuwde als ook daarna in de gehuwde staat steeds eerlijk en eerbaar heeft gedragen, waarbij hij zich zelfs op de kerkeraad beroept en op allen die met hem omgingen. Johanna van Houtert zou voor haar vertrek tegen het echtpaar Greve gezegd hebben, nooit omgang te hebben gehad met C. Greve. Haar later getuigenis was dus volgens Greve vals. Hij noemt haar een kanalje, die in Eindhoven bij een koperslager was weggejaagd wegens oneerbaar gedrag. Er ging zelfs een gerucht, aldus Greve, dat zij reeds eerder een onecht kind had. Hij verklaarde ook, dat hij steeds knorrig tegen haar was geweest, zodat zelfs zijn vrouw daarover kwaad werd. Hij had echter geen verdenking tegen een bepaalde andere man, daar hij niets bewijzen kon. De kerkeraad overweegt zijn verklaringen, maar kan hem niet onschuldig verklaren. Zijn beweringen bewijzen nl. niets. De presumpties tegen hem blijven ernstig. De kerkeraad wil het oordeel opschorten en Greve vermanen. De beweringen moeten met attestaties of ondertekende brieven geverifieerd worden. De eed van purgie mag niet prematuur worden afgelegd. De kerkeraad zal hulp aanbieden voor uitstel van die eed. Indien Greve onschuldig was, moest hij hopen, dat God hem de middelen zou aangeven om die onschuld te bewijzen.

Daarna wordt Greve binnengeropen. Hij is er erg afkerig van om schriftelijke bewijzen in te winnen. Bovendien wenst hij zonder uitstel de eed van purgie af te leggen.

Ondertekend door A. Ross en J. van Ravesteijn.

Na het vertrek van Greve wordt nog besloten, ook de dienstbode te ondervragen. Hiervoor worden de twee diakens afgevaardigd.

(wordt vervolgd)

II. DE VRIJWILLIGE RECHTSPRAAK IN DE DINGBANK ZEEEST-VELDHOVEN-BLAARTHEM.

(vervolg)

51. Z 18-4-1614 blz. 19/1

Pauwels Ghijsbrechts en Joris Janssen als momber van zijn vrouw Erken hebben aan Gerardt Aertssen overgedragen een heiveld genaamd "De Meer" te Zeelst (belendende percelen: Lijksen Antonis, Jan Anssems en het erf van de Clarissen te 's-Hertogenbosch).

(momber=voogd).

Schepenen: Dirck vanden Hove - Adriaenjanssen.

52 Z. 11-4-1614 blz. 19/2

Testament van Jan Jan Jorissen en zijn vrouw Marijken: a) de langst levende mag over alle goederen beschikken, b) alle schulden moeten worden betaald en hun wettig kind moet worden verzorgd, c) bij een

nieuw huwelijk van de langstlevende heeft deze alleen het vruchtgebruik volgens landrecht.
Schepenen: Dierck vanden Hove - Adriaen Janssen.

53. zo.-ve. 24-4-1614 blz. 20/1

Jacob Marcelissen heeft op 24-4-1614 van Jonker Everard van Eijck "vernaderd" (door naastingsrecht afgekocht) een schepenbrief 10-571556 ad 9 gulden per jaar, welke rentebrief Jonker Everard door koop had verkregen van Hendrick Henrick Leenen en Wouter Peters op 26-4-1613 als uitgang (grondrente) uit de goederen van Jacob Marcelissen en Seger Henricxen. Van deze 9 gulden per jaar had Seger Henricxen zijn deel ad 3 gulden reeds afgekocht (aantekening op de rug van de brief).

Schepenen: Anthonis Ariaens - Michiel Dionijs.

54. Z.B. 30-4-1614 blz. 20/2

Gielis Anthonis als mombler van zijn vrouw Geertruid heeft aan Goijaert Jan Bierens overgedragen t.b.v. Mechtelt de dochter van Mr. Jacob Lintermans een vierde deel van een beemd, genaamd "De Berkenbeemt" te Zeelst of Blaarthem (belendende percelen: het Godtshuijs van Postel aan de Heskocksche Hoeve, het erf van de H. Geest te Merevelt, het erf van Michiel van Upen, de Dommel en de hoeve van de heren van Postel).

Schepenen: Dirck vanden Hove - Adriaen Janssen.

55. Z.B.. 30-4-1614 blz. 20/3 - 21/1

Wilbert Janssen als mombler van zijn vrouw IJken heeft aan Goijaert Jan Bierens overgedragen t.b.v. Mechtelt de dochter van Mr. Jacob Lintermans een achtste deel van de "Berkenbeemt" te Zeelst of Blaarthem (belendende percelen: het Godtshuijs van Postel, de Heskocksche Hoeve, het erf van de H. Geest te Merevelt, Michiel van Upen, de Dommel en de hoeve van de heren van Postel).

Schepenen: Dirck vanden Hove - Adriaen Janssen.

56. z. 9-5-1614 blz. 21/2

Jan Roessen verklaart schuldig te zijn aan de H. Geestmeesters van Zeelst van nu tot 1 maart 1615 een bedrag van 67 gulden tegen een rente van 6 gulden en 5 stuiver per honderd. Als onderpand hiervoor stelt hij een erfbrief van 4 gulden per jaar d.d. 1210-1584 en een erfbrief van 5 gulden per jaar d.d. 1-7-1580.

Schepenen: Dirck vanden Hove - Adriaen Janssen.

(deze schuldbekentenis is gekasseerd op 24-9-1615)

57. Z. blz. 21/3

Lambert Janssen verklaart schuldig te zijn aan Andries Henricxsen van nu tot Lichtmis a.s. een bedrag van 50 gulden.

Schepenen: Dirck vanden Hove - Adriaen Janssen.

58. Z. 2-6-1614 blz. 21/4

Philips Janssen verklaart schuldig te zijn aan Andries Thijssen van Lichtmis jl tot over 2 jaar een bedrag van 100 gulden tegen een

rente van 7 %. Opzegtermijn 2 maanden tevoren.

Schepenen: Jan Joosten - Adriaen Janssen.

(Deze schuld is afgelost in 1621)

59. Zo.-Vo. 5-6-1614 blz. 22/1

Testament van Wouter Corstiaenssen en zijn vrouw Bertha: alle goederen sullen worden gebruikt voor hun kinderen en erfgenamen; bij een tweede huwelijk van de langstlevende zullen de kinderen uit dit tweede huwelijk delen in de goederen van de langstlevende, terwijl de kinderen uit het eerste huwelijk alleen erven de goederen van degene, die het eerst komt te overlijden.

Schepenen: Jacob Thielemans- Gielis Nijssen.

60. B. 13-8-1614 blz. 22/2

Peter Jan Rijckarts als mombler van zijn vrouw Geertruijt en Adriaantken, de dochter van Jan Joest Willemsen met haar mombler Thomas Dierioxseny wettige erfgenamen van wijlen Jan Joest Willemsen, hebben aan Jacob Thielemans overgedragen "De(Grote Beemt" te Blaarthem (belendende percelen: Goijart Adams van Buell, de kinderen van Goijart vanden Brouck, Henrick Marcelis van Waalre en de "Gemeijnt").

Schepenen: Antonis Ariaens - Jan Joosten.

61. Z.B.G.V. 23-1-1614 blz. 22/3 - 25/1

Erfscheiding onder de kinderen en erfgenamen van Sijbert Goijart Bercoutssen te weten: Dielis Anthonissen als mombler van zijn vrouw Geertruijt en de kinderen van Joris Sijberts t.w. Goijart en Roeloff Joris, Henrick Peters als mombler van Aleijt en Willem Janssen vander Vloet als mombler van zijn vrouw Ida: I. Aan Dielis Anthonissen is ten deel gevallen: a) het oude woonhuis met het brouwhuis en brouwgetouw en het daaraan gelegen woonhuisje, b) het koehuis, de paardestal en de schoppen, c) de halve boomgaard naast het erf van Dirck Laureijssen, d) een halve akker te Zeelst (belendende percelen: Joris Jorissen, Jonker Goijart van Eijck, de boomgaard en de straat), e) een dries te Cleijn Eijndhoven naast Peter Henricx en Andries Henricx, f) het land in de "Goolders" (belendende percelen: Henrick Reijners, Aert Thomas, Jonker Goijart van Eijck), g) het achtste deel in de "Berckenbeemt", h) een halve beemd (belendende percelen: Hermen Bitters, de kinderen van Everart vanden Brouck, de Dommel en Marten Driessen in Blaarthem) alles los en vrij behalve een uitgang uit deze goederen van 3,5 vat rogge aan de pastoor van Bergeijk en van 3 vaten rogge aan Jan Jaoops te Riel. De put mag gezamenlijk worden gebruikt en ook de weg in de boomgaard. Tevens zijn aan Dielis Anthonissen de volgende renteschulden overgedragen: a. een halve rente van 8 vaten rogge min één spint volgens schepenbrief van 13-6-1422 aan Ariaen Henricx van Berendonck, b. een rente van 3 vaten rogge aan Jan den Raijmaecker, c. een rente van 3 gulden en 5 stuiver aan Peter Henricx volgens schepenbrief d.d. 12-1-1594, d. aan de weduwe van Nijss Nijssen te Gestel 13 stuivers volgens schepenbrief van 1540, e. aan Crijn Willemsen te Veldhoven 8,5 stuiver, f. de cijns te Westerhoven. Van de achterstallige pachten zullen de erfgenamen gelijkkelijk profiteren en daarmede de

schulden van het sterfhuis betalen. II. Aan de kinderen van Joris Sijberts is ten deel gevallen: a) het woonhuis met de schuur, thans bewoond door Goert Gielens, b) het huis waarin thans Reijner Joosten woont, c) het huisje waarin Anna Claeus woont, d) hof en boomgaard, zoals Pfg bepaald is, en de akker naast de Pastooredries met 4 voeten voorpoting naast Jonker Goijart van Eijck, e) het huis en hof to Cleijn Eijndhoven met de halve dries zoals is afgepaald aan het erf van Andries Henricx, f) een akker genaamd "Ton Biers" aan de Broeckweg naast Jonker Goijart van Eijck en Dirck van Hooff, g) een akker in de "Goolders" naast Dingen Wilberts, Lijsken Peters en Joncker Goijart van Eijck, h) een akker in de "Goolders" naast Henrick Janssen en Jonker Goijart van Eijck, i) een achtste gedeelte in de "Berkenbeemt" te Zeelst, j) een halve beemd genaamd "Het Cappersbeemtken" te Blaarthem. Tevens zijn aan de kinderen van Joris Sijberts de volgende renteschulden overgedragen: a. een halve rente van 8 vaten rogge aan Ariaen Henricx van Berendonck, b. 3 vaten rogge aan Jan den Raijmaecker te Riel, c. aan Jan Gielens te Steensel 3 gulden en 5 stuiver, d. te Tongelre 38 stuiver volgens schepenbrief van 1554, e. aan Aert Franssen 4 gulden en 18 stuiver volgens schepenbrief van 1579, f. aan Jacob Reijners 6 gulden en 11 stuiver volgens schepenbrief van 1571, g. aan Claeus Pauwels 3 gulden volgens schepenbrief van 1572, h. aan Claeus Janssen 3 gulden, aan Jan Hoeben 2 gulden en 10 stuiver volgens schepenbrief van 1566, j. aan Willem Lenarts te Aelst 9 gulden volgens schepenbrief van 1572, k. aan de weduwe van Peter Truijen 3 gulden en 7 oort volgens schepenbrief van 1563, l. de helft van de cijns te Westerhoven, m. een rente aan Joris Jorissen en Zeger Henricxsen t.w. 100 gulden ineens volgens akte van 20-9-1565, n. aan Goijart Mijssen een rente van 100 gulden. De put en de weg in de boomgaard mogen gezamenlijk worden gebruikt. Schepenen: Dirck vanden Hove - Adriaen Janssen.

62. Z.B.G.V. 24-1-1614 blz. 25/2 - 27/1

Erfscheidings onder de kinderen van Joris Sijberts t.w. Goijart. Joris, Roeloff Joris, Henrick Peters als momber van zijn vrouw Aleijt Joris, en Wilbert Janssen vander Vloot als momber van zijn vrouw Ida Joris: 1. Aan Goijart Joris is ten deel gevallen: a) het woonhuis, waarin thans Reijner Joosten en Anna Claeus wonen met de halve hof, b) het vierde deel van een akker (belendende percelen: pastorie en Jonker Goijart van Eijck), c) een akker in de Goolders (belendende percelen: Dingen Wilberts, Jonker Goijart van Eijck en Lijsken Peters), d) een akker genaamd "Ton Biers" (belendende percelen: Jonker Goijart van Eijck, Dirck vanden Hove en de Broeckweg). Tevens zijn aan Goijart Joris de volgende renteschulden overgedragen: a. een rente aan Jan Michiels te Steensel van 3 gulden 5 stuiver uit een rente van 6 gulden 10 stuiver uit het jaar 1532, b. een rente van 3 gulden 18 stuiver aan Art Franssen uit het jaar 1597, c. een rente van 3 gulden 7 oort uit een meerdere van 6 gulden 3,5 stuiver uit het jaar 1563 aan de weduwe van Peter Truijen. II. Aan Roeloff Joris is ten deel gevallen: a) het woonhuis, waarin Gerit. Gielens woont, met schuur, hof en boomgaard, b) een vierde deel van de akker daaraan gelegen naast Jonker Goijart van Eijck en de

gemene straat, c) een akker in de Goolders, naast Henrick Janssen en Jonker goijart van Eijck. Tevens is aan Roeloff Joris een renteschuld overgedragen van 3 vaten rogge aan Jan den Raijmaecker III. Aan Hendrick Peters als momber van Aleijda Joris is ten deel gevallen: a) het woonhuis te Cleijn Eijndhoven met de halve Dries naast Andries Henricx te Zeelst en naast de gemene straat. Tevens zijn aan Hendrick Peters de volgende renteschulden overgedragen: a) een rente uit deze goederen van 6 gulden aan Mijs Mijssen te Vessem, b) een rente aan Joris Janssen en Zeger Henricxen van 6 gulden uit hét jaar 1556, c) een rente aan Claeus Pauwels van 3 gulden uit een meerdere van 6 gulden uit het jaar 1572, d) een rente te Tongelre van 38 stuiver aan Jan Camermans, e) de halve cijns te Westerhoven.

IV. Aan Wilbert Janssen valider Vloet als momber van zijn vrouw Ida Joris is ten deel gevallen: a) het achtste deel van de Berkenbeemt, b) het Cappersbeemtkene tevens zijn de volgende renteschulden aan Wilbert Janssen overgedragen: a) een rente aan Jacob Reijners, van 6 gulden 10 stuiver uit het jaar 1571 b) een rente aan Willem Lenarts van Aalst van 9 gulden uit het jaar 1572 c) een rente aan Ariaen Henrick van Berendonk van 8 vaten rogge min 1 spint uit het jaar 1422, d) een rente aan Jan Hoeben van 2 gulden 10 stuiver uit het jaar 1566

Schepenen : Dirck vandeh Hove - Adriaan Janssen
(de konskriptie leverde sékretaris Martinus. Bool)

63. Z. 10-6-1614 blz. 27/2

Goijart Jorissen heeft overgedragen aan Gerardt Aertsen huis, hof en aangelag te Zeelst genaamd "Het Hoerenvenne" zoals Goijart dat van zijn vader Joris Sijberts verkregen had tw. a) een dries (belendende percelen: de weduween -kinderen Van Anthoni Willems), b) een akkerland genoemd "Het Heiveldeken" (belendende percelen: de weduwe en kinderen van Jan Anthonis, Adam Janssen, Michiel Pauwels en Jan Staessen), c) een andere akker bij het "Hoerenven" (belendende percelen: de weduwe en de kinderen van Jan Anthonissen en de weduwe en kinderen van Anthoni Willáms) alles los en vrij behalve een pacht van 150 gulden daaruit aan Den Bosch 20,5 vaten rogge aan de kerk te Boxtel en de grondcijns aan de Heer de Borchgraeff (te Oerle).

Schepenen: Dirck vanden Hove - Adriaen Janssen.

64. Zo.-Ve. 2-6-1614 blz. 27/3

Sijken Wouters met haar momber en de kinderen Van Sijken Gerardt Wouters en Lijntken Wouters hebben overgedragen aan Krijn Willemsen een erfrente van 4 gulden 5 stuiver per jaar, die hun was aangestorven hun oom Peter Aertssen te Zeelst.

Schepenen: Michiel Nijzzen - Art jansen.

65. Zo.-Ve, 2-7-1614 blz. 28/1

Krijn Willemsen geeft aan zijn zoon Peter een weefgetouw, dat hem was aangestorven van zijn neef, een kind van zijn zuster Dingen, voor dobr, de vader van Krijn bewezen diensten in een arme tijd.

Schepenen: Michiel Nijssen Jacop Tielemans.

66. Zo. - Vo. 23-6-1614 blz. 28/2

Jan Jacop Embrechts en Hendricksken de weduwe van Aert Jacops met haar momber hebben krachtens een testament in erfrecht overgedragen aan Willem Huijbrechtsen een Bocht (stuk land) te Sonderwijck Veldhoven bij de Schooterstraat (belendende percelen: Jan Franssen en Willem Huijben).

Schepenen: Gielis Nijssen - Art Janssen.

67. Z. 28-8-1614 blz. 28/3

Jan Dierick Moescops heeft t.b.v. Peter Janssen Steijmans afstand gedaan van een derde gedeelte van een rente ad 10 gulden per jaar, die vroeger door Elijas Henridx met schepenbrief was beloofd aan Barbara Willem Hansemaeckers d.d. 2-2-1581.

Schepenen: Dirck vanden Hove - Adriaen Janssen.

68. B. 28,8-1614 blz. 28/4

Rutger Petersen verklaart verplicht te zijn, een erfweg vrij te houden naar het erf "Het Kempken" te Blaarthem afkomstig van Gijsbert Berchmans en toebehorende aan Niclaes Hendricx en wel zodanig, dat de Berwoutsdijk altijd onbeschadigd en onbelast zal blijven (belendende percelen: erf van Bernart Dielis, erf van Philips Janssen, erf van Jhr. Reijner Suermons).

Schepenen: Thonis Artssen - Joost Joosten.

69. B. 28-8-1614 blz. 29/1

Niclaes Henricx, eigenaar van "Het Kempken" te Blaarthem, heeft afstand gedaan van de kwestieuze weg naar "Het Kempken" over de Berwoutsdijk. De bewuste weg zal door hem en zijn erfgenamen nooit weer worden gebruikt.

Schepenen: Tonis Artssen - Joost Joosten.

70. B. 56-16.14 blz. 29/2

Philips Janssen verklaart schuldig te zijn aan Jonker Goijart van Eijck een rente van 3 gulden 10 stuiver, eerste vervaldag 24-4-1615. Deze rente kan worden gelost met 50 gulden kontant.

Schepenen: Tonis Artssen - Joost Joosten.

(Deze rente werd op 24-11-1627 door Peter Wouters afgelost)

71. Zo.-Ve. 26-6-1614 blz. 29/3

Jan Laureijssen heeft aan Jan Jacobs overgedragen een akker aan de Kerkstraat te Sonderwijck (belendende percelen: de weg, Teeuwen Dries-sen en diens kinderen).

Schepenen: Antonis Ariaens - Michiel Nijssen.

72. Z. 2-4-1614 blz. 29/4

Jacob Michielsens verklaart schuldig te zijn aan Mateeuws Woutersen van Lichtmis jl. tot over 10 jaar oen bedrag van 55 gulden en gedurende die tijd op elke O.L. Vrouwedag een rente van 7% te betalen en

wel uit een dries genaamd "De Lijsken Nelendries" (belendende percelen: H. Geest van Merefelt, de kinderen van Jan Joosten, de kinderen van Henrick Janssen van Mierlo en de gemene straat).

Schepenen: Ariaen Janssen - Dirick van Hooff.

73. Zo.-Ve. 9-4-1614 blz. 30/1

Art Peters verklaart met zijn broer en zuster schuldig te zijn aan Pauwels Mathijssen een bedrag van 75 gulden van Lichtmis jl. tot over 8 jaar tegen een rente van 6 gulden en 5 stuiver per honderd per jaar, opzegtermijn een half jaar. Art mag ook met 25 gulden per jaar afbetalen.

Schepenen: Jacob Tielemans - Gielen Nijssen.

(Afgelost 24-3-1620)

74. Zo.-Vo. 8-5-1614 blz. 30/2

Jacob Tielemans verklaart schuldig te zijn aan Jan Diericx van nu tot Lichtmis a.s. een bedrag van 100 gulden tegen een rente van 6 gulden 5 stuiver per honderd per jaar.

Schepenen: Jacob Tielemans - Art Janssen»

(Afgelost 1627)

75. Z. 5-7-1614 blz. 30/3

Henrick Diericx verklaart schuldig te zijn aan Joosten Marcelis van nu (25-3-1614) tot over 3 jaar een bedrag van 100 gulden tegen een rente van 6 gulden 5 stuiver per honderd per jaar, eerste betaaldag O.L.Vr.Boodschap 1615; opzegtermijn één maand tevoren.

Schepenen: Dirck van Hooff - Arian Janssen.

(Geprolongerd fol. 117)

76. Z. 5-7-1614 blz. 30/4

Jan Willemsen verklaart schuldig te zijn aan Joost Marcelissen van nu (23-3-1614) tot over 3 jaar een bedrag van 100 gulden tegen een rente van 6 gulden 5 stuiver per honderd per jaar, eerste vervalldag O.L.Vr. Boodschap 1615; opzegtermijn één maand tevoren.

Schepenen: Dierick van Hooff - Arian Janssen.

(Geprolongerd fol. 117)

77. B. 3-7-1614 blz. 30/5 - 31/1

Henrick Eijmberts als mombere van Mariken, de weduwe van Peter Peterssen, en als medemombere over de minderjarige kinderen van Peter Peterssen, heeft overgedragen aan Ruth Peterssens a) huis, hof en aangelag" in de parochie van St.-Lambertus te Blaarthem (belendende percelen: Jhr. Borwouts en Glaes Henricx), b) een akker aldaar (belendende percelen: Jan Janssen, Philips Janssen, de kinderen van Wouter Gerarts en Jonker de Borchgrave), c) een beemden aldaar (belendende percelen: Huijbert die Werdt, Hendrick Hendricksen, Jan Ancems en Claes Henricx), d) een hoofden aldaar (belendende percelen: Wouter Gerarts, Claes Henricx en Dirck Peters), alles los en vrij behalve wegen en waterlaten en dorpslasten. Uit deze goederen moet

worden betaald 1. aan de Beneficiaten van de St.-Jan in Den Bosch 4 gulden jaarlijks, 2. aan Jan Ancems 3 gulden jaarlijks, 3. aan Henrick Henricksen 50 gulden ineens.

Schepenen: Michiel Nijssen - Antonis Ariaens.

78. Z. 31-8-1614 blz. 31/2

Lambert Eijmberssen verklaart schuldig te zijn aan de kerkmeesters van Zeelst (Dierick van Hooff en Peter Marcelissen) van 1 mei jl. tot over drie jaar een bedrag van 25 gulden tegen een jaarlijkse rente van 31 stuiver en 1 oort. Deze 25 gulden was de kerk van Zeelst gelegateerd bij testament van Jan inden Bogart.

Schepenen: Dierick van Hooffve - Adrian Janssen.

79. Z. 10-6-1614 blz. 31/3

Gerart Aertssen verklaart schuldig te zijn aan Goijart Jorissen op St.-Jacobsdag a.s. de som van 447 gulden en 10 stuiver, en op St.-Jacobsdag over een jaar een bedrag van 223 gulden 15 stuiver tegen een rente van 16 penning, en van St.-Jacobsdag a.s. tot over 2 jaar een bedrag van 223 gulden 15 stuiver ook tegen een rente van 16 penning.

Schepenen: Dierick van Hoofve - Adrian Janssen.

(Het eerste bedrag ad 447 gulden 10 stuiver en het tweede ad 223 gulden 15 stuiver zijn betaald op 5-8-1615 en het derde bedrag ad 223 gulden 15 stuiver is betaald in 1617)

80. Z. 10-6-1614 blz.-32/1

Gerart Aertssen heeft aan Goijart Jorissen overgedragen een akker genoemd "De Moelenakker" te Zeelst (belendende percelen: de weduwe en de kinderen van Henrick Gerarts, Peter Steijmans, Dierick van Hooffve, Dierick Laureijnssen en de Molendries) zoals Gerart Aertssen deze had verkregen van Zeger Henricx en Lijsken Jan Tonis. Deze overdracht was bedoeld als korting van de eerste termijn der koopsom, die Gerart Aertssen schuldig was aan Goijart Jorissen in verband met de koop van een erf op het Horenven

Schepenen: Dierick van Hooffve - Arian Janssen.

(wordt vervolgd)

III. DE NOTULEN DER VERGADERINGEN VAN SCHEPENEN, BURGEMEESTERS, ARMMEESTERS, KERKMEESTERS, ZETTERS EN NOTABELEN DER IN DE DINGBANK VAN ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEM VERENIGDE DORPEN.

(vervolg)

51. V. 24-8-1735 1/113r

De burgemeesters Peter Blom en Dielis Verlinden hebben een vergadering belegd van principale ingezetenen en geërfden, om een regeling

te treffen inzake de daggelden voor de regenten binnen en buiten het dorp. Vastgesteld wordt, dat voor zaken binnen het dorp behandeld, een kost- en drankvergoeding van 1 gulden wordt verstrekt en voor een reis naar 's-Hertogenbosch 4 gulden. Indien de regenten 3 dagen lang hun eigen zaken niet kunnen behartigen, zullen zij hiervan nauwkeurig aantekening houden en een desbetreffende vergoeding ontvangen. Tevens wordt vastgesteld, dat iedere zetter per dag 16 stuiver ontvangt voor kost en drank.

52. V. 28-1-1736 1/111r-122r

De regenten en burgemeesters van Veldhoven hebben besloten een algemene vergadering te houden inzake de resolutie van de Staat, dat alle plaatsen in de Meierij moeten mededelen, of men al dan niet in staat is wederom verponding, gemene middelen en hoofdgeld te betalen in plaats van het gemaal. De Staat sustineert, dat de dorpen wederom in staat zijn ook de 100ste penning te betalen. De vergadering is unaniem van mening, dat men niet in staat is nog meer lasten te betalen dan men sinds enige jaren heeft gedaan. Regenten en burgemeesters worden gemachtigd, een bekwaam bemiddelaar te benoemen.

53. V. 6-1-1739 1/114r-117v

Op verzoek van de ingezetenen zullen de president, schepenen en burgemeesters een vergadering beleggen inzake de aanbieding van een rekwest aan de E.M., om vrij en naar believen ter molen te mogen gaan. Alle ingezetenen zullen dit rekwest ondertekenen

54. V. 3-2-1742 1/119

Dorpsvergadering, waarbij wordt besloten, om voor drie of vier jaar geld te lenen; hiermede zou men dan de oude restanten bij rentmeester Versterre kunnen betalen, om de gijzelkosten te ontgaan & Stephanus Hermanni heeft daarna voor dit doel opgenomen 241 gulden 1 stuiver en 2 penningen en aan het comptoir en de deurwaarder Visser betaald.

55. V. 12-7-1747 1/120v

De dorpsvergadering heeft goedgevonden, een lening van 500 gulden in reserve te nemen en de interest te betalen of het geld nu gebruikt wordt of niet.

56. V. Z. B. 10-3-1755 1/45r-48v

Brandreglement voor Zeelst, Veldhoven en Blaarthem, opgesteld door officier en schepenen van genoemde plaatsen (om de vergoeding van de Staat te behouden):

- 1) pijprokers moeten hun pijpen van een huisje of deksel voorzien, wanneer zij zich op de gemene straat, in stallen, schuren, turfschoppen, turfmijten, stro- of hoolopslagplaatsen bevinden;
- 2) evenmin mag men zich daarheen begeven met brandende kaarsen, tenzij de kaars door een lantaarn omsloten is;
- 3) niemand mag 's-avonds bij kaars- of lantaarnlicht, bij het vuur of onder de schouw vlas hekelen of swingen;
- 4) niemand mag op de "schelft" hooi of stro leggen, als het de schouw of de schoorsteen raakt; er moet

- een afstand zijn van 3 voet, tenzij de schouw geheel gemetseld of zonder spleten is;
- 5) niemand mag hete of gloeiende as in of naast het huis, de schuur, de schop of de turfmijt leggen er moet een afstand zijn van 12 voet;
 - 6) de kinderen mogen geen vuurtjes stoken op gemeentegrond of straten;
 - 7) niemand mag op zijn kist of bedstede hooi of stro leggen;
 - 8) alle retten, barsten of scheuren in schouwen, bakovens en in het metselwerk van jenever en brouwketels moeten binnen 8 dagen gedicht zijn;
 - 9) de schoorstenen moeten ten minste 3 voet uit het dak opgemetseld zijn;
 - 10) niemand mag stapels kluiten, turf, hout, hooi of stro naast de schouw leggen, waar vuur wordt gestookt; er moet een afstand zijn van ten minste 4 voet;
 - 11) stapels hout, turf, kluiten, hooi en stro in nauwe straten moeten binnen 8 dagen verwijderd zijn; in brede straten of weilanden moeten deze 10 voet van het karspoor af staan;
 - 12) turf-, hooi- of stromijten en schoppen in de gemene straat moeten binnen 14 dagen worden opgeruimd;
 - 13) ieder huis moet zijn voorzien van een emmer of ketel en een ladder;
 - 14) iedere eigenaar of huurder van een huis moet een waterput hebben, behoorlijk diep en voorzien van een zwengel, roei, haak en een putkist en een stenen muur van ten minste 3 voet hoogte;
 - 15) de gemeentelijke en ,partikuliere waterpoelen moeten jaarlijks uitgediept, verbreed en geveegd worden;
 - 16) in geval van brand moeten onmiddellijk de officier, zijn gekommitteerde en de schepenen worden gewaarschuwd, die de uit te voeren orders zullen geven;
 - 17) de klok zal worden geluid of de trom geroerd op order van de naaste rotmeester; uit elk huis moet dan één persoon assistentie verlenen met ketel en emmer;
 - 18) de herbergiers mogen in de winter na 10 uur en in de zomer na 11 uur aan de ingezetenen geen drank meer schenken of kaart laten spelen (het winterseizoen loopt van half september tot half maart); bij onwilligheid van de klanten zullen duwaard en waardin vrijuit gaan, indien de klanten na het nachtelijk vertrek al pijp rokende in een schuur of schop gaan slapen en dan brand veroorzaken;
 - 19) geen smid mag zijn blaasbalg in de buurt van een beddekoets, hooi, stro of turf plaatsen;
 - 20) de schouw hierop zal jaarlijks plaatshebben in mei en september;
 - 21) op elke nalatigheid in dezen staat een straf van 3 gulden, die aan de officier zal moeten worden betaald; de aanbrengrer krijgt hiervan een derde; onder deze aanbrengrers worden verstaan al degenen, die in Zeelst, Veldhoven en Blaarthem onder eed staan; de ouders zijn aansprakelijk voor hun kinderen, de meesters en vrouwen voor hun dienstknechten en maagden.
- Dit reglement zal worden geapprobeerd en gepubliceerd. Elk jaar begin mei zal de schouw worden gehouden over de bakovens, schoorstenen etc., over de waterkuilen in augustus en september.

57. V. 11-4-1760 1/121r-122v

Vergadering van schepenen, burgemeesters en armmeesters van Veldhoven, waarin door de stadhouder J.W.D. de Jong naar voren wordt gebracht, dat het schoolhuis met de school te Zonderwijk voor het overgrote gedeelte van de kinderen te veraf en ongunstig ligt. Hij ziet thans een passende gelegenheid in het huis met hof van de kinderen van Jan Heuvelmans en stelt voor poolshoogte te gaan nemen betreffende de aankoop van dit huis en iemand te machtigen, een rekwest bij

De H.M. In te dienen om permissie en oktrooi voor het negotiëren der desbetreffende koopsom te verzoeken. Hiertoe wordt besloten. De stadhouder J.W.D. de Jong wordt gekommitteerd.

58. V. 12-7-1760 1/124

Taxatielijst van de door de storm van 5 juli 1760 geleden schade aan koren, boekweit en andere granen. De door de storm geteisterde landerijen hebben een grootte van 1310 lopen en 25 roeden. De helft hiervan is vernietigd dus 655 lopen en 12,5 roeden. Iedere loop wordt gerekend op 10 gulden. De schade is dus 6552 gulden en 10 stuiver. De landslasten van de 1310 lopen bedragen jaarlijks:

Verponding	1184 g.	6 st.	14 p.	592 g.	3 st.	7 p.
Koningsbede	375 g.	9 st.	8 p.	187 g.	14 st.	12 p.
Reële burgem. Lasten	918 g.	12 st.	6,5 p.	459 g.	6 st.	3 p.
Gemene middelen	644 g.	0 st.	12,5 p.	322 g.	0 st.	6 p.
Totaal	3122 g.	9 st.	8 p.	1561 g.	4 st.	12 p.

59. V. 17-7-1760 1/122v-123r

Vergadering van schepenen en burgemeesters van Veldhoven, waarbij president Hermanni voorstel in verband met de grote stormschade van 5 juli 1760 een rekwes bij de H.M. in te dienen, om remissie voor de gedupeerden te verkrijgen. Alzo geschiedt. Afgevaardigd wordt J.W.D. de Jong, stadhouder van het kwartier Kempenland.

60. B. 19-7-1760 1/123v

Vergadering van schepenen en burgemeesters van het dorp Blaarthem, waarbij de schepen Jan van Nuenen voorstelt, in verband met de stormschade van 5 juli 1760 een rekwes bij de H.M. in te dienen, om remissie voor de gedupeerden te verkrijgen en tevens een afgevaardigde te benoemen, hiertoe wordt besloten. Stadhouder J.V.D. de Jong wordt gekommitteerd.

61. Z.B. 21-7-1760 1/125r - 126r

Door de regenten en burgemeesters van Blaarthem en de schepenen van Zeelst wordt een lijst opgesteld inzake de op 5 juli geleden schade aan koren, boekweit en ander graan. Van 266,5 lopen graan is twee derde verhageld en bedorven. Iedere loop van 50 roeden kan worden berekend op 9 gulden. Van iedere loop wordt in de jaarlijkse verponding 15 stuiver berekend. Twee derde is 177 lopen en 34 roeden. Het bedrag is dus 177 lopen 34 roeden x 9 gulden = 1599 gulden. Hierna volgt de specificatie: namen van de gedupeerden met het aantal verloren lopen.

62. V. 31-3-1761 1/126v boven

Op 31 maart 1761 zijn op Heers binnen 1 uur 8 huizen met stallen, schoppen en schuren afgebrand: Jan Scheefs, Willem van de Ven, Jacobus de Wijs, Jan Smets, Francis de Wijs, Jacobus van Esbeek, Marous Cornberg, Margriet van Hapert.

63. V. Z. B. 6-6-1761 1/126v-127v

Vergadering van de regerende schepenen en burgemeesters van Zeelst, Veldhoven, Blaarthem, Vessem, Wintelre en Knegsel op het raadhuis te Veldhoven, waarbij president Hermanni mededeelt, dat in het jaar 1505 de OUDE BANK, waarvan Oerle en Meerveldhoven het hoofd waren, het privilege van de houtschat had gekregen (het mogen poten en planten 80 voet gemeentewaarts), welk privilege Oerle en Meerveldhoven nog bezitten, maar de andere dorpen niet meer, terwijl de gesepareerde banken van Veldhoven en Vessem met hun dorpen nog 50 jaar na het verkregen privilege met Oerle en Meerveldhoven één bank hebben uitgemaakt. Er wordt voorgesteld een rekwest bij de H.M. in te dienen, om hetzelfde voorrecht te mogen genieten. Unaniem wordt hiertoe besloten. Willem van Mol, de president van de dingbank van Vessen., Wintelre en Knegsel wordt aangewezen, het rekwest in te dienen en alles in het werk te stellen, dit doel te bereiken.

64. V. 13-6-1761 1/128r

Vergadering van de schepenen en burgemeesters van het dorp Veldhoven, waarbij de president Hermanni voorstelt, in verband met de op 17 mei 1761 geleden schade aan het graan een rekwest aan de H.M. te presenteren, om een gunstige remissie voor de gedupeerde ingezetenen te verkrijgen. Hiertoe wordt besloten en stadhouder J.W.D. de Jong wordt gekommitteerd.

65. V. 30-3-1762 1/128v-129v

Vergadering der regerende burgemeesters, schepenen, arm- en rekenmeesters van Veldhoven, waarbij de president Hermanni voorstelt inzake het Grote en Kleine Goor met het Rijtje, gelegen tussen Veldhoven en Steensel, en de Wolfshoeve in de heide, een rekwest bij de H.M. in te dienen, om met die van Steensel tot een scheiding of deling te komen, zodat Veldhoven voor zijn ingezetenen een betere hout- en turfvoorziening zal verkrijgen. Deze brandstoffen moeten thans van ver worden aangevoerd en worden zodoende voor de inwoners te kostbaar. In de winter wordt geregeld kou geleden. Veldhoven heeft van dit moeras nog nooit profijt gehad. Voor de dieren is dit terrein zeer ongezond, maar voor de brandstoffenvoorziening heeft het grote waarde. Er wordt besloten een rekwest in te dienen met het verzoek te mogen baggeren en het moer voor turfgraven geschikt te maken.

66. Z. 11-3-1763 1/131r-132v

Extrakt uit het register der resolutiën van de H.M. inzake remissieverzoeken van Jacobus Janssen als voogd over de minderjarige kinderen van Hermannus Janssen te Lage Mierde, van Hendrick van den Oever te Zeelst, van Albert Jan Otten, meester wielmaker te Lage Mierde, van Gerrit Zol te Reusel en van Pieter Smits te Bergeijk. Genoemde personen hebben in verband met geleden brandschade om remissie verzocht. Er volgt een lijst met namen en bedragen inzake de toegestane remissie. De gedupeerden zijn echter verplicht, de gebouwen in de vorige of een betere staat te herstellen, willen zij in het tweede jaar en verder van de remissie profiteren.

67. V. 23-7-1763 1/130r-131r

Vergadering van de regerende schepenen van Veldhoven, waarin president Hermanni dezelfde voorstellen inzake de twee Gooren tussen Veldhoven en Steensel doet (zie nr. 65) als in 1762. De rentmeester-generaal der domeinen van Brabant P.W. de Schmeling wordt gemachtigd met de geïnteresseerde partijen over de scheiding te onderhandelen en na akkoord bij de H.M. aan te vragen, om te mogen baggeren en turf te graven.

68. V. 15-12-1763 1/49

Aanstelling van Willem Eliëns als heemraad, en schutter voor Veldhoven in plaats van Arnoldus van Leeuwen door Stephanus Hermanni (president), Jacobus van Ravesteijn en Anthonij van Meurs (schepenen). Het jaartraktament bedraagt 8 gulden: 4 gulden voor het schuttersambt en 4 gulden voor de functie van Heemraad. De eed zal worden afgelegd in handen van de rentmeester-generaal der domeinen in Brabant P.W. de Schmeling of diens plaatsvervanger A. Versevelt. Van elk vergrijp zal hij procesverbaal opmaken en een schriftelijk verslag zenden aan de rentmeester-generaal der domeinen met vermelding van naam en woonplaats van de dader alsmede van tijd en plaats van de daad.

69. V.Z.B. 18-10-1764 1/133

Vergadering van de regerende schepenen en burgemeesters van Zeelst, Veldhoven en Blaarthem ten raadhuize van Veldhoven, waarbij president Hermanni van Veldhoven nogmaals de bepoting en beplanting op de voorhoofden gemeentewaarts ter sprake brengt. In de resolutie van de H.M. van 9 juli 1760 wordt nl. aangaande de dingbank niet vermeld, hoe ver de gemeenten op hun voorhoofden mogen poten en planten. Men adviseert dienaangaande wederom een rekwes in te dienen en de stadhouder J.W.D. de Jong wordt benoemd om het rekwes te presenteren.

70. V.Z.B. 5-4-1765 1/134r-135v

Kopie van een resolutie van de Raad van State der Verenigde Nederlanden, waarbij een pootkaart en oktrooi wordt verleend, om tot 60 voet op de gemeente en voorhoofden bomen of schaarhout to mogen planten. Voorwaarde is de betaling van een jaarlijkse recognitiecijs en houtschatting van al het daar gekapte hout.
(wordt vervolgd)

IV. HET JAARKEURBOEK VAN DE VRIJHEID EN HEERLIJKHEID OIRSCHOT-BEST (vervolg)

21. VAN DE BECALANGIRINGE VAN ALLEN BANHEIJMSEL:

Is geordineert dat men allen banheijmsel sal mogen becalangiren bij rade ende in presentie van schepenen als noot wesen sal, van elcker becalangiringe seven st., als voor te deijlen, ende als 't selve becalangiert sal wesen en binnen drie daghen daer nae nijet gemaect en sal sijn dije weete daer aff gehadt hebbende soo sal men 't selve op dobbelen cost maocken bij de gezworeen.

(Alle "banheijmselen", omheiningen van een bepaald rechtsgebied, mogen door de raad in aanwezigheid van schepenen worden gekeurd. Elke afkeuring heeft een boete van 7 stuiver ten gevolge. Indien de toestand dan na 3 dagen niet is veranderd, worden de reparaties op last van de gezworenen tegen dubbele kosten uitgevoerd)

22. VAN BANHEIJMSEL OP TE VUEREN ENDE EIJNDEN OPEN TE LATEN STAEN:

Is noch geordineert soo wie eenige banheijmsel op voert oft ijnden aan ijemants erffve hangende opleet ende de selva niet weder toe en doet, waer bij ijemanden schaede souden mogen gebeuren, sall breucken telcker reijssen twee st., als voor te deijlen.

(Wie een "banheijmsel" opent of een grensboom omhoog doet en niet weer sluit, waardoor een ander schade ondervindt, zal voor elke overtreding 2 stuiver boete moeten betalen)

23. VAN OP NIJEMANTS ERFFVE TE MOGEN PLUCKEN, SCHAPEN OFT BEESTEN TE HOEDEN:

Is geordineert dat niemant sonder oorloff oft consent op een an ders erffve en sal mogen plucken, schapen oft andere beesten niet en sal mogen hoeden op verbeurte van XXI st. als voor te deijlen.

(Niemand mag op andermans erf zonder toestemming plukken of oogsten of schapen en ander dieren hoeden. Overtreding wordt met 21 stuiver beboet)

24. VAN OP SIJNS SELFFS ERFFVE ALLEN SCHAIJ DOENDE BEESTEN SELFFS TE MOGEN SCHUTTEN:

Is geordineert dat ijegelijck sal mogen schutten oft doen schutten op sijn selfs erffve alle schaeij doende beesten bij sijnen eede, oft sijnen huijsgesinne ende die te brengen ter vroente waer aff den breuck sal wesen vier st.

(Ieder mag op zijn eigen erf alle beesten opvangen en op de "vroente" brengen, waar een boete van 4 stuiver zal worden geheven)

25. VAN ALBEN WATEREN ENDE REVIREN TE OPENEN:

Is geordonneert dat een ijegelijok sal openen alle wateren ende reviren die daer loopen ende gewoonlijck sijn te loopen ende die te openen, ende ijegelijck op sijns selfs erffve oft anders maar op die verbeurte van seven st. als voor te deijlen, ende die ter saecke van dien becalangiert wort, ende binnen drie dagen niet gemaect en wort soo sal men 't selve mogen doen besteeden op dobbelen coste in maniren als boven.

(Alle normale waterlopen en rivieren moeten door een ieder op zijn eigen erf open worden gehouden. Overtreding van dit artikel wordt bestraft met een boete van 7 st. Indien na 3 dagen hieraan nog niet is voldaan, zal als boven (21) worden gehandeld)

26. VAN DE LOOPENDE STRATE OFT ANDERE LOOPEN NIET TE STOPPEN OFT TE VERLEIJDEN:

Ende de loopende straten door Straten tot Boxtel waort niet te verleijdon oft te verstoppen, op de verbeurte van eenentwintich stuijvers, als voor te deijlen noch oock den loop die uijtter Mortelen compt ende naer Heerbeek loopt noch eenige andere loopen.

(De door Straten lopende wegen of straten naar Boxtel en de loop uit de Mortelen naar Heerbeek en andere lopen of wegen mogen niet gestremd worden. Overtreding hiervan heeft een boete van 21 stuiver tot gevolg)

27. VAN EGEEN BEESTEN MEER OPT BROECK TE MOGEN HOUDEN DAN ALS MEN SELFS HELT:

Is geordineert dat niemant geen beesten noch schapen opter gemeijnte ofte in 't Broeck houden, hueden oft drijven en sal meer dan hij selve uijt ende inne helt, oft vuedt sonder argelist opte verbeurte van XXI st. als voor te deijlen.

(Niemand mag meer koeien of schapen op de gemene weide of in het Broek drijven dan hij zelf houdt of voert. Overtreding wordt met een boete van 21 stuiver bestraft)

28. VAN EGEEN SCHITTEN TE MOGEN RAPEN OP DE GEMEIJNTE:

Is geordineert dat niemant geen schittpn rapen noch dragen en sall van der gemeijnte op de verbeurte van seven stuijvers als voor te deijlen.

(Niemand magvande gemene gronden mest oprapen of vervoeren. Overtreding wordt met 7 stuiver boete bestraft)

29. VAN EGEEN BUIJTEN BIJEN OPTE GEMEIJNTE TE MOGEN BRENGEN:

Is geordineert dat nijemant van buijten Oirschot in der heijden vroenten ende gemeijnten binnen Oirschot bijen houden noch setten en sall sondor consent van de schepenen, contrarie doende sal breucken van elcken stock eenen halven stuijver daechs als voor te deijlen. (Niemand van buiten Oirschot mag in de heide of "vroente" van Oirschot bijen houden of zetten zonder toestemming van de schepenen. Voor elke bijenstok wordt dan per dag een halve stuiver boete berekend)

30. VAN PUTROSSEN ENDE VORSTROSSEN TE MOETEN STEECKEN IN DE GARSTMAENT:

Is geordineert dat niemant egeen groesrossen steecken en sal ten ware in de garstmaent om aen putten te leggen, oft huijsoon te vorsten op de verbeurte van seven stuijvers, als voor te deijlen. Oock geen huijs rossen meer te mogen steecken dan men opte huijssingen van doen en behoeven sall ende naedemael die gesteecken sijn binnen acht dagen daer naer van der gemeijnte te ruijmen, ende op de huijssinge te dragen op verbeurte van seven st, als voor te deijlen.

(Graszoden voor putten of bedaking der huizen mogen alleen in de maand september worden gestoken. Voor de bedaking mogen slechts zoveel zoden worden gestoken als van node zijn. De gestoken zoden moeten binnen 8 dagen van de "gemeijnt" worden weggehaald. Overtreding wordt met 7 stuiver beboet)

31. VAN OPTEN KERCKHOFF NIET TE MOGEN VERCOOPEN ENDE NIET TEGEN TE MOGEN LOOPEN:

Is geordineert dat nijemant op den Kerckhoff coopen noch vercoopen en sall visch, vlees, eijeren, booter ende andere dergelijcken opte verbeurte telcker reijse seven st. als voor te deijlen, oft dat nijemant eenige eijer, booter, garen en sulcx ter merckt brengende en sal mogen tegenloopen, maer sal tusschen beijde de lijnden brengen opte verbeurte als voor te deijlen.

(Niemand mag op het kerkhof vis, vlees, eieren, boter en andere soortgelijke waar verkopen. Wie op de markt wil verkopen, moet zijn waar tussen de twee linden brengen. Elke overtreding wordt met 7 stuiver beboet)

32. VAN OP SONDAGEN OFT BAN-VIERDAGEN NIET TE MOGEN VERCOOPEN ONDER 'T SERMOEN OFTE HOOGHMISSE:

Ende dat oock nijemant en sal coopen noch vercoopen op sondagen noch ban-vierdagen eenigerhande waren van acht ueren tot elft ueren toe ten tijde als men preekt ende sermoen ende hoochmisse doet op die verbeurt van seven stuijvers als voor te deijlen.

(Niemand mag op zon- en feestdagen van 8 tot 11 uur tijdens preek en hoogmis kopen of verkopen; overtreding wordt met 7 stuiver beboet)

33. WIJE DEN STEENWECH VEGEN MOET:

Is geordineert dat dijo naegebueron aandon Steenwech woonende van den eenen rooster totten anderen dat ijaer lanck durende op alle saterdagen, op alle ban - vierdagen - avonden loffbaerlijcken sullen reijnigen den Steenwech, elck voor sijn erffve ende deure, ende der hoeckhuijssen inwoonden sullen den Steenwech reijnigen tusschen beijden soverre den Steenwech reijckt in der lengde ende in der breijden, opdat die processie ende andere goede luijden daer reijnelijck overgaen mogen, ende dies en sullen die selve naegebueren dit ijaer niet verbonden sijn te gaen ter gemeijnder dijckinge ende sandinge, contrarie doende sal breucken telcker reijse twee st. als voor te deijlen.

(De bureen van de Steenweg zijn verplicht alle zaterdagen, "ban - vierdagen" 's avonds deze Steenweg behoorlijk te vegen; de bewoners van de hoekhuizen moeten deze weg tussen de twee huizen in reinigen zover hij in de lengte en breedte reikt, zodat de processie en andere goede lieden met fatsoen hierover kunnen gaan. Zodoende zullen dezelfde bureen dit jaar niet verplicht zijn, de werkzaamheden aan bedijking en "zanding" te verrichten. Overtreding wordt met twee stuiver beboet)

34. VAN OP DE HOECKSTEENEN VANDE ROOSTERS NIJET TE MOGEN LEENEN:

Is geordineert dat niemant op alle sondagen en op alle ban-vierdagen voor den noenen en sal mogen liggen leenen op de hoecksteen en over beide sijden vanden rooster staende tussen beide de kercken noch daer ontrent bij mogen blijven staen op een halve roede naar, noch ontrent de andere doorgangen vande kerckmueren op dat de goede oude ende andere lieden tot hennen gemacke daer over ende door ter kercken mogen gaen, contrarie doende sal breucken twee st.

(Niemand mag op zon- en feestdagen vóór de middag op de hoekstenen leunen, die aan weerskanten van de rooster tussen beide kerken staan, noch blijven staan tenzij op een afstand van een halve roede. Dit geldt ook voor de andere doorgangen bij de kerkmuren, zodat oude mensen en andere lieden gemakkelijk ter kerke kunnen gaan. Overtreding wordt met 2 stuiver beboet)

35. VAN ONGECOORDEN VISCH NIET TE MOGEN VERCOOPEN:

Is geordineert dat nijomant soo wije hij sij, het sij van buijten, oft van binnen Oirschot egeen visschen het sij zeevisschen oft doode gruenvisschen vercoopen en sal mogen tensij dat hij voor ende eer sal wesen gekeurt bij de keurmeesteren, contrarie doende sal breucken telcken reijse neven stuijvers als voor te deelen, waar aff die viscoopers hebbende vis wort zijnde eenen gulden ende daer boven schuldich sullen zijn den keurmeesters voor hennen salaris te geven eenen halffven stuijver, daer onder een oort stuijver oft visch daer voor, ende naes dien den selven visch afgecoort wort so sullen de visschvercoopers schuldich sijn den selven visch buijten

Oirschot te voeren, oft te graven op den pene van XXI st.

(Geen inwoner van Oirschot of vreemdeling mag zeevis of zoetwatervis verkopen voordat deze door de keurmeesters is gekeurd. Overtreding wordt met 7 stuiver boete bestraft, waarvan de viskopers, die vis hebben ter waarde van 1 gulden of meer, aan de keurmeesters een halve stuiver traktement moeten betalen, waaronder een oort (4 stuiver) of vis ervoor. En als nadien dezelfde vis afgekeurd wordt, moeten de visverkopers deze vis buiten Oirschot brengen of begraven. Wie deze bepaling overtreedt zal 21 stuiver boete moeten betalen.

36. VAN DE VUIJLICHEIJT COMENDE VAKDEN VISCH TE MOETEN GRAVEN:

Is geordineert dat alle visschvercooperen schuldig sullen zijn alle vuijlicheijt van den vissche comende in den eerden te graven oft buijten de vijer eijnden te dragen contrarie doende sal breucken zeven st, als voor te deijlen wel verstaende dat 't zelve sall geschieden opten selven dach naer dien sij hen merckt sullen hebben gedaen.

(De visverkopers zijn verplicht alle afval van de vissen te begraven of "buiten de vier einden" te brengen en wel op dezelfde dag waarop zij hun markt hebben gedaan. Overtreding wordt met 7 stuiver beboet)

37. VAN DE STRATEN TE RUIJMEN TEGENS DEN OIJCXTMERCKT EN JAERMERCKTDAGEN:

Is geordineert dat men alle straten ruijmen zal all Oirschot door goetstijts voor den Oicxt ende alle boomen opsnoijen op dat een ijegelijk ingeseeten mach zonder eenige schade te lijden varen met zijnen wagen ende karre geladen met hoij, stroij ende andere rouw ware, ende in den hertganck van den Kerckhoff van asshoopen leemshoopon, misthoopen ende desgelijcken, tegens Paesdagen, mercktdagen ende kermisse dagen ende dat hout van den boomen op te snoijen, op te verbeurte van seven st. te deijlen als voor.

(Vóór de oogst moeten alle straten in Oirschot worden ontruimd en alle bomen opgesnoeid, zodat de ingezetenen zonder enige schade met hun karren hooi, stro en andere gewassen er doorheen kunnen. In de hertgang Kerckhof moeten tegen de Paas markt- en kermisdagen alle ashopen, leembulten, mesthopen en dergelijke van de straat verwijderd worden. Overtreding wordt met 7 stuiver beboet)

38. VAN EGEEN HOUT TE MOGEN HOUDEN LIGGEN OP TE JAERMERCKTDAGEN OPTER STRATEN OFTE KERCKWEGEN:

Ende is noch geordineert dat niemant ter voorschreven dagen egeen hout en sal mogen leggen, oft houden liggende opten Vrijthoff 't zij rijshout oft hert hout ende dat oock buijten den Vrijthoff in de gemeijne straten oft kerckwegen, noijt ijemant en zal mogen leggen glijcke hout erdt steenhoopon oft andere letselen, daer door ijemant den wegh soude moeten wijeken op gelijcke

peenen, van seven st. als voor te deijien.

(Op de jaarmarktdagen mag niemand hout hetzij rijshout of hardhout op het Vrijthof, de gemene straten of op de kerkwegen hebben liggen. Alle hout- zand- of steenhopen en andere belemmeringen moeten worden verwijderd. Overtreding wordt met 7 stuiver beboet)

39. VAN EGEEN SCHERPE STAECKEN TE MOGEN SLAEN IN TUIJNEN OFT EIJNDEN OMHOOCH:

Is geordineert soo wij een dije gemeijn wegen tuijnen maect, ende eijnden met staecken boven scherp wesende ende daer eenige beesten in versuijmt werden. dat als dan die geenon die de selve tuijnen hebben doen maecten, die beesten betaelen sullen ter discretie den schepenen.

(Wie aan de gemene wegen omheiningen maakt of afgrenzigen met scherpe staken, waardoor aan, dieren letsel wordt toegebracht, zal deze dieren of de schade moeten betalen volgens beoordeling van de schepenen)

40. VAN EGEEN HOUT OFT ANDERSINTS INDE GEMEIJN WETERINGEN TE DOEN:

Is geordineert dat niemant eggen houdt, vlassch ende andere vuijlicheijt brengen, dragen liggen noch werpen en sal groen noch desgelijcken wasschen in oft aen den Vrijthoff-puth noch in eeniger gemeijne weeteringen al Oirschot door. Contrarie doende sal breuckon XIII st. als voor te deijlen.

(Niemand mag hout , vlas en andere vuiligheid in of aan de Vrijthofput of de gemene weteringen werpen of brengen. Evenmin mogen daarin groenten of dergelijke gewassen worden. Overtreding wordt met 14 stuiver beboet)

(wordt vervolgd)

V. DE OIRSCHOTSE OORKONDEN VAN 1311 tot 1791

(vervolg)

6. SCHEPENOORKONDE VAN OIRSCHOT

4 maart 1352

Er sijn comen Danel van den Staedecker, Heinric die Crom, Gherart van Mellinrode ende Godenart van der Hameyden ende hebben ghetuecht eendrachtichlikon als scepone, dat si daer bi waren als scepene, daer Enghelberen van Ellaer quam in eenre tijt die leden is ende sprac Jhan van Ellaer hoeren broeder ane met den recht in enen ghebannen ghedinghe tot Oerscot als van den goede van Ellaer gheleghen in der prochghien van Oerscot, ende dat Jhan voorseyt

daer dedingde op sijn clerescap ende op enghene poert ende dat Jhan voerseyt daer also vele sprach dat hem die richter vraghede oft hi aen sijn woert ghiede, ende dat Jhan voerseyt doen niet en seyde mer, hi sloech sijn hant voer sinen mont, ende dat Jhan voersc. daer nae quam in een ander ghedinghe ende seyde, dat hi poorter were tot Sherthogbenbossce ende dat hi hoepte dat hi tot Oerscot niet sculdich en were te antwoorden, mer waer oft te welker tijt Jhan voerseyt poorter waert des en wisten si niet. Voert sijn oenen Roef Marinen, Arnt Nonnen zoen ende Kerstiaen van der Lussdonc ende hebben ghetuecht aen den heileghen overmids manisse srichters dat Engelberen voerseyt langhe te voeren ghecroent hadde op Jhan voersc. als van den voerseiden goede eer die selve Jhan poorten waert. Voert sijn comen Willem van den Dijke ende Heinric heren Arnds zoen hebben ghetuecht aen den heileghen overmids manisse srichters dat tot dierre tijt dat men Sophien van Ellaer ter orden besteedde Jhan voerseyt quam ende boet Enghelberen voersc. hondert pont op alsolken verwarde dat si hoer recht van den voerseiden goede vertyen wilde tot sinen behoef, ende dat Enghelberen voerseyt ;doen seyde dat si daer niet voer en neme twehondert pont. Oec tughedon die selve Willem ende Heinric ende Kerstiaen Lirincs zoen met hen op hoeren eet dat Jhan voerseyt niet poorter en was tot dierre tijt dat Sophie voerseyt quam van den leven tot der doet. In orconscap des ghetuechs, wi Danel van den Staedecker, Gherart van Mellincrode ende Godenart van der Hameyden voerseyt, Didderic van Overlaer, Didderic Willems zoen was van Lerle, Heinric van Heersol ende Jhan. van Blaertum, scepene in Oerscot, hebben onsen ghemeynen seghel hier aen doen hanghen. Ghegheven in den jaer ons Heren als men streef dusent driehondert vijftich ende twe op den vierden dach in maerte.

Voor de schepenbank van Oirschot hebben de schepenen Danel van den Staedecker, Heinric die Cromme, Gherart van Mellincrode en Godenart van der Hameyden getuigenis afgelegd, dat Engelberta van Ellaer in het verleden een proces tegen haar broer Jan van Ellaer had aangespannen inzake rechten op het goed Ellaer te Oirschot. Tevens getuigen zij, dat Jan van Ellaer tijdens de rechtszitting zoveel sprak, dat de rechter hem moest vermanen, en dat hij tijdens een andere rechtszitting verklaarde, dat hij als poorter van 's-Hertogenbosch niet verplicht was, op de te Oirschot gestelde vragen te antwoorden. Op dezelfde dag zijn voor de schepenbank te Oirschot verschenen Roeff Marinen, Arnt Nonnen zoon en Kerstiaen van der Lussdonc en hebben verklaard, dat Engelberta reeds lang voordat Jan poorter was, haar klacht in rechte had gedaan. Tevens zijn verschenen Willem van den Dijke en Heinric zoon van heer Arnds en. hebben getuigd, dat Jan van Ellaer tijdens de begrafenis van Sophie van Ellaer aan Engelberta 100 pond wilde aanbieden, indien Engelberta afstandswilde doen van haar rechten op het goed Ellaer en dat Engelberta hierop antwoordde, dat zij dit ook voor 200 pond zou weigeren. Dezelfde getuigen verklaren eveneens, dat Jan van Ellaer ten tijde van het overlijden van Sophie geen poorter was.

7. SCHEPENOORKONDE VAN OIRSCHOT

12 december 1359

Wij Heinric Brant, Jan van Blaerthem, Diederic Diederics neven soen, Diederic van Overlaer, Jan Eckerman, Heinric Goesswijns soen was ende Danel Heinrics Crommen soen was, scepenen in Oerscot, tughen onder onsen ghemeynen seghel, dat voer ons comen sijn Arnt die Snider, Jan Goesswijnssoen was, Heinric Diederics neven soen was ende Roelof die Vleeschouwer ende hebben ghetuycht eendrechteliken op haren eedt binnen enen ghebannen ghedinghe in der vierscaren van Oerscot, dat hen cundich were, dat Agnese Willems Sceers dochter was van Oerscot die oec Agnese Byerlays gheheyten was over veertien jaer of daer omtrent met horen momboer overgaf ende opdroech meester Heinriten metter Aex tot eweliken daghen tot behoef Agnesen ende Lijsbetten hoere kijnderen alsolken husingen ende hovingen net sijnre toebehoerten als Agnese Byerlays voersc. ligghende ende staende halt aen den Vrijthof tot Oerscot. Voerts tuychden dese voersc. Arnt, Jan, Heinric ende Roelof, dat meester Heinric metter Aert voersc. dese voersc. husingen metter hovingen vererftijnsde Margrieten van Mechghelen om veertich scillingen syaers payments, mede verteech Agnese Byerlays voersc. halmeliken met hoeren momboer op dese voersc. husingen ende erffenissen tot weliken daghen tot behoef meester Heinrics voersc. ende hoer twe kijnderen voersc. Ghegeven inden jaer ons Heren dusent driehondort vijftich oude neghen op sente Lucien avent.

Voor de schepenbank van Oirschot verklaren Arnt die Snider, Jan Goesswijns zoon, Heinric Diederics en Roelof die Vleeschouwer, dat Agnes de dochter van Willem Sceers, ook wel Agnes Byerlays geheten, en haar momber ongeveer 14 jaar geleden aan meester Heinric setter Aex t.b.v. haar kinderen Agnes en Lijsbeth hebben overgedragen het huis met de hoven aan het Vrijthof te Oirschot, en dat meester Heinric setter Aex deze aan. Margriet van Mechghelen in erfpacht hoeft gegeven voor 40 schilling per jaar. Agnes Byerlays en haar momber hebben voor altijd afstand gedaan van hun rechten op deze goederen.

8. SCHEPENOORKONDE VAN OIRSCHOT

19 februari 1362

Wij Henric Brant, Jan van Blaertem, Didderic Didderics neven zoen, Jan Eckerman, Henric Ghoeswijns zoen, Godenaert van nutte ende Didderic van Westelbeerse, scepen in Oerscot tughen onder onsen ghemenen zeghel dat comen is Willem Vos van Beerse ende heeft bethuucht met Jan den Auden Cortten, Ghisobrecht Haenen ende met Kerstiaen van der Kilsdonc eendrechtichlec veer die viersoaren op horen eet bi manissen des richters ende vonnis der soepen dat Willem Vos van Beerse dees voersc Willems vader hadde erffeliken gheldenden enen sester raeps jaers aen al alsolken erffenissen als Hyllen Sloesen was dat es te weten huus ende hofte met sinen toebehoerten gheleggen in die heerscap van Spoerdonc inder prochyen van Oersnot voersc. Ghegeven int jaer ons Heren doemen

screef dusent driehondert tsestich ende twee op den neghentienden lach in februario.
Voor de schepenen van Oirschot verklaren Willem Vos van Beerse, Jan den Auden Cortten, Ghisebrecht Haenen en Kerstiaen van der Kilsdonc, dat Willem Vos van Boerse, de vader van bovengenoemde Willem, jaarlijks een zester (oude maat) raapzaad als erfcijs io verschuldigd aan Hylle Sloesen en wel uit haar huis en hof te Spoordonk.

9. SCHEPENOORKONDE VAN OIRSCHOT

15 augustus 1363

Wij Henric Brant, Jan Eckerman, Didderic Didderics neven zoen, Godenaert van Rutte ende Didderic van Westelbeerse, scepen in Oerscot, tughen onder onsen ghemenen zeghel, dat siin comen Willem van Audenhoven, Art van Audenhoven, Didderic van Overlaer als man, Jan van Blaertem ende Henric Ghoeswijns zoen als scepenen voer die vierscaren, ende hebben ghetuucht bi manisse des richters ende vonnis der scepenen eendrechtichlec op horen eet, dat quam Henric van Beste, Wouters Sdroghen zoen van Straten ende heeft ghegheven den Heylighen Gheest van Oerscot alle erffenisse soe weer hise ligghenden hadde, in dypen in droghen in haerden echt in wekem in der prochyen van Oerscot, wtghenomen tien pont paymens eens te ghelden na dode Henrics voersc. ende Margarieten sijns wittichs wijfs. Ghegheven int jaer ons Heren doemen streef dusent driehondert tsestich ende drie open vijftienden dach in augusto.

Voor de Oirschotse schepenen verklaren Willem van Audenhoven, Art van Audenhoven, Didderic van Overlaer als burgers en Jan van Blaertem en Henric Ghoeswijns zoon als schepenen, dat Henric van Beste, de zoon van Wouter Sdroghen van Straten aan de Tafel van de H. Geest (armen) van Oirschot zijn vast goed te Oirschot heeft overgedragen, uitgezonderd 10 pond in gangbare munt, die ineens zal worden betaald na het overlijden van Henric en zijn vrouw Margariet.

10. SCHEPENOORKONDE VAN OIRSCHOT

14 februari 1365

Wij Jan Eckerman, Didderic Didderics neven zoen, Godenart van Rutte, Didderic van Westelbeerse, Willem Andries zoen, Henric vander. Capellen ende Maes vanden Snepscoet, scepen in Oerscot, tughen onder onsen ghemenen zeghel, dat voer ons siin comen Henric ende Gerart van Merslaer, Jan Smollers swagheren van Sancten, ende hebben in gherechter ghiften ghegheven Wouteren van Oudenhoven tot behoef des Heylichs Ghees van Oerscot die twee ghedeelt van tien lopen rogghen siaers ghoeds ende gheefs te betalen allen jaer metter gerechter maten van Oerscot tot onser vrouwen misse als men kerssen bornd ute eenen ecker lands ghebeyten die Wijtshof daer Godenart Keymps zoon aen siit ghelegghen tot Arle in der parochye van Oerscot. Voert hebben Henric ende Gerart voersc. op dees voersc. ghifte helmelinghe vertegghen tot behoef does voernoemps Heylichs

Ghees. Oec hebben Henric ende Gerart voersproken gheloeft op hen ende op hoer gbde voer hen ende voer hoer nacomelinghe na hen does voersc. ghifte stedich ende vaste te houden tot ewighen dagpo sonder enich wedersegghen. Ghegheven int jaer ons Heren doemen streef dusedent driehondert ende vijftensestich op den viertienden dach in februario.

Henric en Gerart van Merslaer, zwagers van Jan Smollers van Sancten, hebben Wouter van Oudenhoven t.b.v. de Tafel van de H. Geest van Oirschot (armen) begiftigd met twee delen van de 10 lopen rogge per jaar uit de Wijtshof te Aarle, waarop Godenart Keymps zoon woont, en hiervan voor zich en hun nakomelingen voor altijd afstand gedaan.

11. SCHEPENOORKONDE VAN OIRSCHOT

23 juni 1367

Wij Henric Brant, Henric van Aerle, Art vander Braken, Danel Henries Grommen zoen, Willem Andries zoen, Didderic Didderics neven zoen ende Maes van den Snepscoet, scepen in Oerscot, tughen onder onsen ghemenen zeghel dat voer ons is comen Jan die Custer van Straten, Heren Willem Vos en Berten Duschon naturelec zoen ende heeft erffeliken verpacht Kerstiaen vanden Doderem een stuccke beems ghelegghen aen ... Eelsdonc tusschen der erffenissen Henrics Smekens ende Heylen Boluechters in die parochye van Oerscot omme vierenviertich schillinghe siaers payments te betalen allen iaer op Sente Andries dach apostels met al alsolken payment als altoes opden voersc. pachtdach ghemeenliken in bursen ghenghe ende gheve sal wesen over der heren sijns vanden gronde, ende een lopen rogghen siaers der maten vanden Bossche dat men iaerliks daer ute ghilt, ende omme meerde vestinghe soe heeft Kerstiaen voersc. den voersc. Janne een pont siaers payments tot enen onderpande gheset op sijn huus ende hoffe dat ghelegghen is totten Doderem tot Erdbrugghen in die parochye van Oerscot. Oec heeft Kerstiaen voersc. mede gheloeft op hem ende op siin goet voor hem ende voer siin nakomelinghen na hem den voersproken Jannen ende sinen nacomelinghen na hem dit voersc. huus ende hoffe te weren voer dat voersc. pont siaers als men erve van recht is sculdich te weren, ende allen voercommer daer inne af te doen sonder der heren tsijns vanden gronde, voertheeft Jan voersc. weder gelooft op hem ende op siin goet voer hem ende voer siin nacomelinghen na hem Kerstiaen voersproken ende sinen nacomelinghen na hem dit voersc. stuccke beems te weren voer dees voernoempt vierenviertich schillinghe siaers payments als men erve van recht is sculdich te weren sonder enich wedersegghen. Ghegheven int jaer ons Heren doe men screef dusedent driehondert tsestich ende seven opden drientwentichsten dach in junio.

Jan die Custer van Straten, zoon van Heer Willem Vos en van Berta Duschon, heeft aan Kerstiaen vanden Doderem in erfpacht gegeven een stuk beemd aan de Eelsdonc tussen de erven van Henric Smekens en Heyle Boluechters en wel voor 44 Schilling per jaar, betaalbaar op de feestdag van de apostel Andreas, en loop rogge per jaar als uitgang uit deze beemd. Tot grotere zekerheid

hiervan heeft Kerstiaen op zijn beemd aan Jan die Custer een pond per jaar tot onderpand gesteld en wel op zijn huis en hof te Doderem in Erdbruggen onder Oirschot.

12. SCHEPENOORKONDE VAN 'S-HERTOGENBOSCH

11 april 1366

Johannes dictus de Ellaer filius quondam Johannis dicti de Ellaer bona sua dicta Teellaer sita in parochia de Oerscot ad lorum dictum Spoerdonc cum agris gratis pasctis terris ac meritis atque cum ceteris eorundem boncrum attinentibus singulis et universis ubicumque locorum tam in hurnido quam in sicco in duro et in malle consistentibus sive sitis prout Joannes de Ellaer predictus pater eiusdem Johannis huiusmodi bona cum diotis eorum attinehtibus habere consuovit salvis tarnen primodicto Johanni et sibi libere reservatis novem denariis antiqui census quos Rodolphus filius Margarete de Spoerdonc sibi solvere tenetur atque uno denario... sito ibidem iure hereditario eiusdem Rodolphi ad lorum dictum aen den Torfcullen atque uno prato dicto comriuniter Tielen Beemt de Knechsel quod pratum predictum Petrus quondam, de Waderle dadum occupaverat, ... Johannes legitime, et horeditarie vendidit Willelmo fillio quondam Lupponis dicti de romel ab eodem emptore iure hereditario possidenda et habenda supportavit et effestucando resignavit mede in talibus consuete promittentes dictus Johannes venditor et cum eo Gerardus eius filius ut debiteres principales indivisi super se et bona sua omnia quod ipsi primonominato emptori de predictis bonis et eorum attinentibus ei ut dictum est venditis debitaen et iustam prestabunt warandiam et quod omnem obligationem in premissis ... exceptis censu domini nostri duels ipsi domino nostro duel atque tribus libris communis pagamenti aliis hominibus insuper octo libris communis pagamenti heredibus quondam domini Johannis de ... Oerscotensis annua quoquo et hereditaria pactione octo lopinprum siliginis mesure de Oerscot heredibus quondam magistri Ba sijn insuper quatuor libris et ... communis pagamenti Henrico de Aggere filio quondam Engberti dicti Ludinc de Aggere annuatim et hereditario ... annua et ... ponsione octo modiorum siliginis mesure de Oerle ... cognato quondam ... ad eius vitam annuatim exinde de iure selven..... ut dicti d,bitres dicebant perpetuam dicto Willelmo ... deponent omnino. Testes interfuerunt scabini in Buschcoduce Godescalcus de Bladel et Arnoldus de Waderle. Datum sabbato post festun Pasche anno Domini millesimo CCC sexagesimo sexto.

Overdracht van het goed Ellaer door Johannes, zoon van Johannes van Ellaery aan Wilhelmsy zoon van Lупpo van Lomel, met uitzondering van een oude cijns van 9 denaren en een cijns van 1 denaar, die Rodolphus, zoon van Margareta van Spoerdonc, verplicht was te betalen uit een stuk land genaamd "aen de Torfcullen" en uit oen weiland geheten "De Tielen Boomt", waarvan Petrus van Waderle vroeger eigenaar was. Johannes van Ellaer en zijn zoon Gerardus zullen aangaande deze verkochte goederen de verschuldigde garantie aan genoemde Wilhelmus geven en elke verplichting

dienaangaande nakomen uitgezonderd; a) de cijns aan de hertog, b) 8 pond aan anderen, c) 8 pond aan de erven van heer Johannes van ..., d) 8 lopen tarwe aan de erven van Mr. Johannes Basijn, e) 4 pond aan Henricus de Aggere, zoon van Engbertus genaamd Ludinc de Aggere en f) 8 lopen tarwe aan .. een bloedverwant

13. SCHEPENOORKONDE VAN 'S-HERTOGENBOSCH

14 maart 1367

Willelmus filius quondam Lupponis dicti de Lomel bona dicta te Ellaer sita in parochies de Oerscot ad locum, dicta Spoerdonocum altris pratis pascuis terris ac meritis atque, cum ceteris eorundem bonarum attinentibus singulis et universis ubicumque locorum tam inhumido quam in sicco in duro et in malle consistentibus sive sitis prout Johannes quondam de Ellaer huiusmodi bona cum dictis eorum attinentibus habere consuevit vendita dicto Wilielmo a Johanne dicto de Ellaer filia eiusdem quondam Johannis de Ellaer protit in litteris scabinorum de Buscoduce super hoc confectis plenius continetur legitime et hereditarie supportavit domino Andree de Rypement magisk, ro seu provisorio domus de Postula ad usum eiusdem domus simul cum predietis litteris et cum tota iure eideur Willelmo in dictis litteris et in hiis que continentur in eisdem quoque modo competente et effestupanda resignavit modo in talibus consueto permittens dictus Willelmus ut debitor principalis super se et bona sua omnem quoque supportationem et resignationem huiusmodi natas et firmas sine omni contradictione perpetue resignavit et puod omnem obligationem ex parte dicti Willelmi in premissis executionem diste domui de Postula deponet omnino salvis tamen dicto Johanni de Ellaer et liberis reservatis novem denariis eiusque census quos Raaalphus filius Margarete de Spoerdone solvere tenetur uno quoque denario cito ibidem retro hereditatem eiusdem Rodolphi ad loc dictum aenden Torfculen atque trate dicto communiter Tielenbeemt de Knechselut dictus Johannes recognovit. Testes interfuerunt scabini in Buscoduce Ghiselbertus de Spina et Johannes filius Boudewini. Datum dominica qua cantatur reminiscare anno millesimo CCC sexagesimo septimo.

Overdracht van het goed "te Ellaer" in Spoordonk door Willem, zoon van Lупpo van Lomel, aan Andreas van Rypemont, magister of provisor van het huis van Postel, welke goederen Willem deer koop had verkregen van Johannes, zoon van Johannes van Ellaer. Uitgezonderd blijft hierbij een uitgang van 10 denaren uit een stuk land bij de zogenaamde Torfcule achter het erf. van Rodolphus, de zoon van Margareta van Spoerdonc, en uit den weiland genaamd Tielenbeemt. Deze uitgang was genoemde Rodolphus aan Johannes van Ellaer verschuldigd.

14. SCHEPENOORKONDE VAN OIRSCHOT

18 maart 1367

Wij Henric Brant, Henric van Aerle, Art vander Braken, Danel Hendries Grommen Zoen, Willem Andries zoen, Didderic Didderics neven zoen en Maes vanden Sneppenscoet, scepen in Oerscot tughen onder

onsen ghemenen zeghel, dat voer ons is comen Jan Heren Willems Vos ende Beerten Duschchen naturlec zeen ende heeft erffeliken verpacht Henriken Smeekens zoen van Straten een stucke heijvels gheheyten Theijlaer gheleghen neven Crommen kinderen Castaert ende een stucke beems gheheyten Duvebruecsken gheleghen bider selver erffenissen voersc. in die prochye van Oerscot inder heerscapen van Straten over dertich schillinghe siaers paymens te betalen allen jaer op sente Andries dach apostels met al alsolken payment als altoes op den voersc. pacht dach ghemeenliken in bursen ghenghe ende gheve sal weren ende omme meerre vestinghen Jans soe heeft dees voersc. Henric den voernoemden Janne tot enen onderpande gheset siin ghedeelt vanden Duvebruecsken gheleghen bi dees voersc. erffenis in die heerscap van Straten. Oec heeft Henric mede gheloeft op hem ende op siin goet voer hem ende voer siin naconielinghen na hem den voersproken Janne ende sinen nacomelinghen na hem dit voersproken onderpant te weren als men erve van recht is sculdich te weren ende allen voercommer daer inne af te doen sonder der heren tsijns vanden gronde. Voert heeft Jan voersc. weder gheloeft op hem ende op siin goot voer hem ende voer siin nacomelinghen na hem Henriken voernoempt ende sinen nacomelinghen na hem dees voersc. erffenis te weren voer dees voersproken dertich Schillinghe siaers paymens als men erve van recht is sculdich te weren sonder enich wedersegghen. Ghegheven int jaer ons Heren doemen streef dusent driehondert tsestich ende seven op den achtenden dach in marcio.

Jan, zoon van heer Willem Vos en van Berta Duschchen, heeft aan Henrik Smeekens zoon te Straten in erfpacht gegeven een stuk heiveld genaamd het Heijlaer naast de Castaert (erf) van de kinderen van de Cromme en een stuk beemd genaamd het Duvebruecsken bij hetzelfde erf te Straten en wel voor 30 schilling per jaar, betaalbaar op de feestdag van de apostel Andreas. Tot grotere zekerheidstelling heeft Henrik Smeekens aan de eerstgenoemde zijn gedeelte van het Duvebruecsken tot onderpand gegeven en beloofd dit onderpand veilig te stellen. Jan Willems Vos heeft zijnerzijds beloofd voor het genoemde bedrag het heiveld en het stuk beemd eveneens voor Henrik en diens nakomelingen veilig te stellen.

15. SCHEPENOORKONDE VAN OIRSCHOT

5 maart 1370

Wij Henric Brant, Henric van Aerle, Art vander Braken, Henric Vos zoen van Beers, Didderic neven zoen Didderic van Westelbeers ende Art vanden Hovel, scepren in Oerscot, tughen onder onsen ghemenen zeghel, dat voer ons is comen Art gheheten bruder Art ende heeft overghegheven Everart den Smit een ghedeelt van sinen erven gheleghen bi Everarts erffenis voersc. ghelike alsthem daer afghepeelt is voer alsolken erfpacht als Art voersc. den voersc. Everart erffeliken daer ute ganc. Voert sal Art Everart utex anderen erffenissen erffeliken bliven ghelden een lopen rogghen siaers ende elf penninghe, siaers payments te ghelden allen jaer tot Onser Vrouwen Misse als men kerssen borndt. Oec heeft Art voersc. op dit voersproken

overgheven helmelinghe verteghen tot behoef Everarts voercc. ende sinen erfghenamen na hem. Voert heeft Art voersc. ghelooft op tem ende op siin goet voer hem ende voer siin nacomelinghen na hem Everart voersproken ende sinen nacomelinghen na hem dit voerc. overgheven te weren voer den voernoempt pacht als men erve van recht is sculdich te weren ende allen anderen voercommer daer inne af te doen sonder enich wedersegghen. Ghegheven int jaer ons Heren doemen screef dusent driehondert ende tseventich op den viifden dach in marcio.

Art, genoemd Broeder Art, heeft aan Everart de Smit in erfpacht overgedragen een gedeelte van zijn erf dat aan Evorarts erf lag an wel voor het bedrag van de uitgang uit dit gedeelte, die hij aan Everart schuldig was. Uit de andere erfgoederen zal Art tevens schuldig blijven een loop rogge en twaalf penningen per jaar.
(wordt vervolgd)

VI. OUDE TOPONYMICA VAN BEST (vervolg)

5. "Mosselaar"

In de oude verpondingsregisters van Best (1600 1700) komen de navolgende spellingen van Mosselaar voor: "Morsselaer", "Maerselaer" en "Mersselaar". De laatste lettergreep "laar" (Germ. hlaeri) betekent een bosachtig moerassig terrein. Moerman verklaart "laar" als een open plek in het bos, waar de gerechtigden hout kloofden en opstapelden, hetgeen in het bos zelf niet geoorloofd was. Soms kan "laar" ook weideplaats of veld in het algemeen betekenen en ook weleens armoedige dorre streek. Samenstellingen met "laar" komen vooral in het oosten en zuiden voor en ontbreken geheel in het kustgebied. De eerste lettergreep in "Mosselaar" is een verbastering van "mors", "mars", "mors" of "meers". Dezo klankverschillen zijn voor ons van geen bijzondere betekenis. "Mors" is dus een bijvorm van "mars" en betekent: laag nat hooiland. Het gebruik van deze term strekt zich uit van Denemarken over Westfalen naar Nederland en België, ja zelfs tot in Frankrijk (marais) en Engeland (marsh). Zoals Schönfeld zegt, staan de vormen "moers" en "moors" in nauw verband met "moes" en is dit laatste moeilijk los te denken van "mos". "Moos" of "mose" is het Middelnederlands woord voor slijk of modder. en "mos" voor poel of moerassige grond. Tenslotte is "mos" weer moeilijk te scheiden van "mors", "mars" of "pers". Men ziet dus dat "mos" en "laar" elkaar a.h.w. aanvullen. Men zou dus "MOSSELAAR" kunnen interpreteren met: "een moerassige open plek in het bos met laag nat hooiland."

6. "Rouwbroeken"

Broek of broekland. evenals "mos" of "mors" en "laar" laag of moerassig land. Dit woord treft men in samenstellingen

bij plaatsnamen en plaatsaanduidingen in geheel Nederland veelvuldig aan: Polsbroek (Utrecht), Grotebroek en Lutjebroek (West-Friesland), Bennebroek (bij Haarlem), Broeksittard (Limburg). De eerste lettergreep van Rouwbroeken kan werden vertaald met: ruw, woest of ongekultiveerd. Men kan dus ROUWBROEKEN interpreteren met: "een gedeelte, dat oorspronkelijk uit woest of ongekultiveerd laag of moerassig land bestond."

7. "Elsdonk "

Samenstellingen met lidonk komen in Nederland, België en Duitsland veelvuldig voor, het meest echter ten zuiden van de grote rivieren. "Donk" (Middelnederlands: donc of dong, en Oudnederlands: dung) betekent een zandige opduiking of kleine verhevenheid in moerassig terrein of, zoals Beekman formuleert; "een plaats die in de broekachtige landen wat rijst". De oorspronkelijke betekenis was: een laaggelegen plaats of onderaards vertrek. Schönfeld vindt het aannemelijk, dat ook het woord "donker" met "donk" (als onderaards verblijf) verband houdt. Later werd hiermede een kleine verhevenheid in laag terrein aangeduid hetgeen op het eerste gezicht een tegenstelling lijkt (hoog-laag). Deze tegenstelling, aldus Schönfeld, heft zich echter op in een eenheid: donk als diep en hoog tegelijk nl. als kleine verhevenheid in laag terrein. Het eerste lid van de samenstellingen met "donk" bestaat vaak uit namen van dieren of planten zoals in ons geval bij ELSDONK. De simpele verklaring van het toponiem Elsdonk is dus: "een verhevenheid in moerassig (laag) terrein, waarop elzen groeiden of groeien".

8. "Hagelaar"

Het zelfstandig naamwoord "haag" betekende oorspronkelijk omheining (afgeleid van het werkwoord "haghen" of "heinen"). Deze betekenis is echter in, het algemeen Nederlands hoe langer hoe meer verdwenen. Haag komt in talrijke veldnamen voor en heeft dan de betekenis van "land begroeid met laag houtgewas". Hagelaar kan dus worden geïnterpreteerd als een laar (zie verklaring van "laar" bij Mosselaar(nr.5), begroeid met laag houtgewas. (wordt vervolgd)

VII. MOEDER OIRSCHOT EN DOCHTER BEST IN HET VOORSPEL DER HISTORIE

Op veler verzoek in Oirschot en Best hebben wij gemeend in ons blad te moeten opnemen de reeds eerder te Best gepubliceerde gegevens omtrent de oude vete tussen Best en Oirschot, die in 1819 tot de oprichting van de gemeente Best heeft geleid.

De Bestse leefgemeenschap heeft een zeer lang historisch voorspel gekend. Toen hertog Jan van Lotharingen, Brabant en Limburg in het jaar 1335 op de feestdag van St.-Jan Baptist aan zijn "lieve luy" van de gehuchten Arle, Best ende Gunterslaer (de Vleut) en hare successeuren de gehele gemene grond genaamd "die Lake van Straeten"

voor altijd in erfpacht gaf, deed niets vermoeden, dat tuit deze gehuchten, als in een soort bondgeneenschap verenigd, door de eeuwen heen voor hun gezamenlijke belangen zouden blijven strijden, tot hun solidaire leefgemeenschap tenslotte zou resulteren in de creatie van een eigen gemeente. Niets deed 636 jaar geleden gissen, dat deze gemeenschap", in 1819 als zelfstandige gemeente geboren, omstreeks haar 150ste verjaardag een der snelst groeiendegemeenten van Nederland zou worden. Vanaf de 14e eeuw reeds voelden de inWoners van de gehuchten Aatle, Best en Gunterslaer zich solidair in hun strijdvoor elkaars gemeenschappelijke belangen en vormden binnen de vrijheid Oirschot Best een aparte leefgemeenschap. Telkens speelde deze gemeenschap een eigen rol. Deze eigen of enigszins eigengereide rol en apartheid van de Bestse voorvaders in de 15e eeuw blijkt uit de navolgende verklaring van Fr. Leermakers, openbaar notaris bij de Raad van Brabants d.d. 19 september 1669: "dat wij, ende bij consent vande Hedren vande Rdeckenkamer van sijne Coninklijke Majesteijt van Spaigen, te Brussel hebben gevisiteert verscheijde oude reeckeninghe vande Rentmeesters vanden Bosch gedaen voir den jaer 1465, ende dat daer inne hebben gevonden texten van thijnssen dye de vrijheit Oirschot doen was geldende, maer dat en nyet hebben gevonden ennigen text staende tipten maeme van Aerle, Best en Gunterslaer, sijnde dele reeckeninghe gheweest vande jaeren 1438, 1439, 1440 ende 1441". Dit notarieel onderzoek inzake hiStorisch verankerde rechten of plichten was gelast door de Staten-Generaal der Verenigde Nederlandenen wel naar aanleiding van een twist tussen de regeerders der vrijheden heerlijkheid Oirschot-Best en de bovengenoemde hertgangen betreffende het eigendomsrecht van het Besterbroeck. In een brief van de regenten van Oirschot aan de hoofdschout van het kwartier Kempenland d.d. 20-9-1666 schrijven de eerstgenoemden over "de twijfelachtigheijt van dye van Best ende hune unghefundeertheit inden rechte" en verklaren, dat dye van Best en Aerle nu twee ende twintich jaeren lanck de Breuck van Oirschot continueren ende onsert ende tweedrachtigheijt hebben gesaait ende gehouden; dat siteetstelijk in den jaer 1644 aengevanghen hebben yerscheijden disputen te moveren thendens de schepenen ende andere regenten van Oerschot, dat sij het meerendeel van de ingesetenen derselver vrijheijt Oerschot op hunne sijde hadden weten te trekken." Wie verder tussen de regels leest, ontkomt niet aan de indruk, dat de redenering van de Oirschotse vaders op zwakke gronden berustte en het recht voor een groot deel aan de zijde van de Bestenaren was. Het ging immers om de verkoop van percelen in het Besterbroeck ten bedrage van 6000 Carolusgulden, om daarmee de schulden van de heerlijkheid Oirschot te betalen. Uit diverse akten blijkt, dat Best toen reeds lang de Melkkoe Van de vrijheid en heerlijkheid was geworden. De broekgronden van Best waren uitzonderlijk goede landbouwgronden, waarvan de Bestse voorvaderen met vlijt profijt trokken. Het appointment Van de Raad van Brabant d.d. 11-3-1669 en het daarna voorgestelde vergelijk tussen de afgevaardigden van Best enerzijds en die van de Vrijheid Oirschot anderzijds, maken het voor de aandachtige lezer overduidelijk, dat hier wel terdege de belangen van de Bestse leefgemeenschap in het geding waren. Dit blijkt ook uit de navolgende

transkriptie van het bewuste oude geschrift van 1669: "Wij commissarissen hebben gedresseert een concept in manieren als volgt:

1) eerstelijck, dat bij toestemming bij die van Best uijt het Besterbroeck in questie vercocht sullen worden soo veel percelen, als nodich sal wesen om uijt te vinden een somme van sesdusent Carolus gulden, behoudelijcks dat de voorschreven somme sal worden geaplieert voor een derde part tot de particuliere schulden en lasten van die van Best en de twee resterende derde parten tot betalinge der schulden staende tot laste van de gemeente der heerlijkheid van Oirschot, 2) dat dese verkoopinge sal geschieden nu eens ende voor altijd sonder dat hiernaermaels eenige de minste verder vercoopinge van eenich perceel int voornoemt Besterbroeck sal mogen worden gedaen om wat pregnante redenen dat het soude mogen wesen sonder volkomen bewilline ende toestemming van die van Best." Uit deze en andere teksten blijkt duidelijk, dat de Bestse belangen gedurende lange tijd in het gedrang waren gekomen en men kan begrijpen, dat de oude Bestenaren wel eens fel reageerden en voor hun rechten de strijd aanbonden. De emancipatie van Best werd kennelijk door regeerders en gezworenen van Oirschot tegengehouden. Het bewuste Besterbroek bleef in elk geval ook na 1669 geschilpunt tussen Oirschot en Best.

Een zelfde lijn ziet men in het kerkelijk vlak. Ook hier verzette Oirschot zich tegen de Bestse emancipatie. Pas in de 15e eeuw werd de reeds lang gestichte St. Odulphuskapel als rectoraatskerk erkend en het heeft daarna nog tot 1553 geduurd voordat dit rectoraat werd omgezet in een eigen pastoraat, hoewel de kerk van Best in de 15e eeuw reeds een zeer groot aantal parochianen telde. Door de vrijgevigheid en kerksgezindheid van de oude Bestenaren waren de inkomsten van de Odulphuskerk voor het kapittel en de moederkerk te Oirschot zeer begeerlijk gebleven. Uit de oude kerkerekeningen blijkt overduidelijk, dat de Odulphuskerk herhaaldelijk meer opbracht dan de St. Pieter te Oirschot. Ook hier werden de "lieden van Aarle, Best ende Gunterslaer" door Oirschot geplukt.

En wat de plaatselijke belastingen aangaats leverden de hertgangen van Best voor de vrijheid van Oirschot verhoudingsgewijs meer op dan de overige Oirschotse hertgangen. Neemt men hiernaast ook nog in aanmerking, dat de Bestse belangen op het economische en sociale vlak steeds bij die van de Oirschotse hertgangen werden achtergesteld, dan is het volkomen duidelijk, dat er op den duur een hartstochtelijk streven naar onafhankelijkheid te Best moest ontstaan.

Aangaande deze oude vete tussen de Oirschotse vaders en de hertgangen Aarle, Best en de Vleut maken de 18^e eeuwse resolutieboeken nauwelijks melding van enig dispuut. Toch zal de ingewijde onderzoeker ook in de archivalia van deze tijd de giftige addertjes onder het gras ontdekken. Kennelijk heeft men wel angstvallig vermeden de diepe tegenstellingen als zodanig te notuleren. Argwanend en uiterst nauwkeurig werd er echter van weerskanten voor gewaakt dat b.v. bij de verkoop van gronden en houtgewassen het in 1669 door de wederzijdse kommissieleden voor beide partijen vastgestelde percentage niet overschreden werd. Telkens bespeurt men dan een zekere spanning en men krijgt het gevoel, dat er

spoedig een explosie zal volgen. Terwijl de oude boeken tientallen jaren over deze kwestie zwijgen, moet achter de schermen de separatistische kurve van "Aarle, Best ende Gunterlaer" in die tijd naar een klimax zijn gestegen.

Op 19 november 1812 lezen wij in de Franse notulen van Oirschot over "les petitions itératives des habitants des hameaux de Best faites au gouvernement" de herhaalde verzoekschriften van de inwoners der hertgangen van Best aan het gouvernement. De Oirschotse vaders verzoeken het gouvernement met de door Best gevraagde scheiding niet akkoord te gaan en wel om de volgende 4 redenen: 1) de door Best verzochte scheiding kan niet zonder grote moeilijkheden verwerkelyk worden; 2) de scheiding zal voor de bewoners van beide delen zeer grote onaangenaamheden meebrengen; 3) Oirschot heeft in het verleden veel geld besteed tot verbetering van aanplantingen en bossen in de hertgangen van Best, zodat het onrechtvaardig is, dat de bewoners van Best in de toekomst alleen de vruchten gaan plukken; 4) de inwoners van Best willen met de scheiding het eigendomsrecht over de beste landerijen en weilanden én de jure én de facto verkrijgen, waardoor de Oirschottenaren zouden worden benadeeld. Oirschot staat derhalve op zijn jurisdictie over de Bestse hertgangen. Deze redenering van de 19e-eeuwse Oirschotse vaders was zeer zeker begrijpelyk. Men wilde die kostelyke bron, waaruit men in het verleden steeds had kunnen putten om schulden en lasten van het algemeen te vereffenen, niet afstaan. Maar de Bestenaren hielden voet bij stuk. Hun vertrouwen in het Oirschotse beleid was te zeer geschokt en het verlangen naar zelfstandigheid en vrijheid was onttembaar geworden. Men wilde met eigen bestuur op eigen grond zijn eigen zaken in vrijheid behartigen. Op 18 augustus 1818 zonden inwoners van Best voor de zoveelste maal een rekest aan het gouvernement met het verzoek Best van Oirschot af te scheiden. Een desbetreffend Koninklyk Besluit van 8 mei 1819 wil de dorpen in eerste instantie niet scheiden, maar in de eerstkomende algemene vergadering van de Provinciale Staten zal moeten worden uitgemaakt of er voor afscheiding voldoende termen aanwezig zijn. Naar aanleiding van deze vergadering brengt de Minister van Binnenlandse Zaken rapport uit aan de Koning. Als reden voor de afscheiding wordt aangevoerd, dat "ofschoon Best weliswaar steeds met Oirschot vereenigd geweest is, en geen burgerlyk bestuur heeft gehad, hetzelfde nogtans een dorp op zich zelve van eene vrij aanmerkelyke uitgestrektheid en bevolking uitmaakt, zijnde in het kerkelyke van Oirschot reeds afgescheiden en van eene eigen parochiale kerk voorzien, dat dit dorp op meer dan een uur afstand, zonder dat er zich tussen beiden woningen bevinden, van Oirschot verwijderd is, aan de groote route op de steenweg van Luik naar 's-Hertogenbosch gelegen, en dat deze positie naar het inzicht der Staten zeer dringend vordert, dat aldaar een plaatselyk bestuur worde gevestigd, vermits bij passage van troupen, als anderzins de absentie van eene plaatselyke autoriteit meer dan eens aldaer tot verwarring en ongeregeldheden heeft aanleiding gegeven, gevoegd bij de ongelegenheden welke uit zulk eentim verren afstand van de zetel van het plaatselyk bestuur voor de ingezetenen ten aanzien hunner verplichtingen omtrent den Burgerlyken Stand

en andere relatiën en bemoeienissen voortvloeiende. De Raad van State adviseert op 16 augustus 1819 in overeenstemming met dit rapport en de Koning besluit op 17 augustus 1819 " dat de dorpen Best en Oirschot van elkander worden afgescheiden en ieder derzelven tot eene afzonderlijke gemeente verklaard". De oude hechte leefgemeenschap van Aarle, Best en de Vleut, daterende vanaf de 14e eeuw, was daarmee vrijgekomen en kon na.500 jaar strijd eindelijk zijn eigen belangen behartigen.

Met de Koninklijke beslissing van 17 augustus 1819, waarbij de scheiding van Oirschot en Best juridisch een feit werd, was de eeuwenlange strijd echter nog niet ten einde. De verdeling der eigendommen heeft nog heel wat gemoederen in beroering gebracht. Na veel geharrewar besloot men op 24 februari 1821 de gemeentelijke gronden en eigendommen door twee deskundigen, één uit Oirschot en één uit Best, te doen taxeren. De onbebouwde eigendommen zouden hierbij voorlopig buiten beschouwing blijven en wel in verband met het onderzoek inzake de aankoop en uitgifte van gronden in het Besterbroek. Dit oude geschilpunt bleef nog enige jaren een pijnlijke wrijving veroorzaken. Op 27 maart 1821 besloot de Oirschotse Raad; de Staten dezer Provincie te verzoeken aan de voorlopige verkoopconditie van 12 december 1820 geen goedkeuring te verlenen, omdat er een stuk grond onder viel, dat moest dienen voor de bouw van een gemeentehuis voor Best en omdat de overige gronden niet aan hun huurwaarde waren gekomen. De aandachtige lezer van deze notulen ziet duidelijk op de achtergrond het Bestse protest.

Op 27 april werd in een vergadering van de gezamenlijke gekommitteerden van Oirschot en Best besloten, dat ALLE gemeente-eigendommen zouden worden getaxeerd, aan Oirschot werd twee derde en aan Best één derde toegewezen. Ook de gemeenteschulden zouden voor twee derde door Oirschot en voor één derde door Best worden gedragen. Daarna werd op 3 mei 1821 door de gekombineerde besturen de volgende grensscheiding voorgesteld:

"van de waterloop aan de grens met Liempde langs de koeweide door de Nunniksteeg, de loop langs de erven op de Paillart en vandaar door het loopken naar de Katerman in de Steeg recht naar het westen, verder door de Kraayensteeg naar de Pekershoek tot aan het Schoor; voorts de loop tot aan de hoek bij de erven van de weduwe Anthonij van Baar, dan tot het veldje van Jacobus Vissers en verder langs de erven van de weduwe Anthonij van Baar." Nadat op 1 augustus in de vergadering van de raad, zowel te Oirschot als Best, gesproken was over een opkomst zijnde definitieve scheiding van de gemeentelijke eigendommen, liet men in februari 1822 in de raadsvergadering te Oirschot weten, dat het nog wel enige tijd zou duren voordat de gemeente Best het geschil inzake het Besterbroek had opgelost. Oirschot eiste van Best een duidelijk bewijs aangaande de Bestse rechten. op het Besterbroek, het klassiek geworden stokpaardje van de Oirschotse vaders. Wederzijds werd bij alle onderhandelingen met grote toewijding voor het eigen belang gepleit. De raad van Best werd herhaaldelijk door Oirschot aangemaand de restanten van voorschotten en schulden te betalen. En in dit opzicht bleven de Bestse vaders weleens erg

ongevoelig, ook nadat gemeenschappelijk besloten was, dat de gemeentelijke gebouwen zoals scholen aan elke gemeente in eigendom zouden overgaan, waarin zij gelegen waren en wel tegen een prijs, getaxeerd door deskundigen van beide partijen. Best bleef inderdaad lange tijd tergend in gebreke. De kwestie van het Besterbroek werd na wederzijds overleg ter beslissing aan de Gedeputeerde Staten voorgelegd. Ondertussen ontstond een nieuw geschil en wel inzake de regeling van het armenwezen. Oirschot beweerde, dat voor de Bestse bevolking als de meest behoevende vele uitkeringen waren gedaan, vooral uit de Notelse Hoeve, terwijl het gemeentebestuur van Best zich daarentegen beklaagde, dat de interest uit de aan de armen van Best toebehorende behuizingen en goederen onder Notel niet werd uitbetaald.

Zo waren er legio geschilpunten, die de gemoederen ook na de definitieve scheiding in beroering hielden. De rust en het vergelijk kwamen pas geleidelijk en aarzelend tot stand, nadat nog vele stekelige kwesties steeds weer vertragingen in de definitieve afdoening hadden teweeggebracht. Op 8 januari 1826 werd bij Koninklijk Besluit de voorgestelde grensscheiding van Oirschot en Best goedgekeurd.

De Oirschotse vaders konden zich hierbij neerleggen en besloten, de stukken in een kist te deponeren. Maar op 8 mei 1827 konstateerde de raad van Best, dat de grensscheiding de facto niet juist was afgepaald en men verzocht het Oirschotse bestuur, een gezamenlijke commissie te doen instellen, die de juiste bakens en palen, moest uitzetten. In november 1828 werd van Bestse zijde nog eens om een korrektie in de heide verzocht. Van Oirschotse zijde werd in 1829 met een verzoek aan Gedeputeerde Staten nog eens getracht, de scheiding ongedaan te maken. Op die laatste aktie reageerden de Edelachtbare Heren van Best met een brief aan Gedeputeerde Staten, waarin zij navolgende duidelijke verklaring aflegden: "dat zij door alle tijden heen door die van Oirschot zo stiefmoederlijk zijn behandeld, dat de gedachte van wederom met die gemeente verenigd te worden den vreedzamen bewoner van Best met angst en schrik bevangt als nog versch in het geheugen hebbende, welke vernederingen hij gedurende de voormalige vereeniging heeft moeten doorstaan, dat deze gemeente eene bevolking van nagenoeg achttienhonderd zielen telt en zeer wel in staat is, om hare huishoudelijke kosten alleen te dragen".

Zo is dus door de historische belangen en strijdgemeenschap der hertgangen "Aerle, Best ende Gunterslaer" uit een ontembare vrijheidsdrang en liefde voor het eigen Heem de nieuwe gemeente Best geboren. Er volgden later nog enige kleinere schermutselingen en meningsverschillen van moeder Oirschot en dochter Best, die echter voor ons in verband met de oude historische situatie zonder importantie zijn. De strijdbijl is al lang geheel begraven en de 20e eeuwse vaders kunnen elkaar met een begrijpende glimlach ontmoeten.

VIII. HUIZEN EN HUN BEWONERS TE OIRSCHOT VAN DE ZEVENTIENDE TOT DE TWINTIGSTE EUW

(vervolg)

4. Hotel "De Zwaan"
Markt 3

De omschrijving van dit pand in de lijst van onroerende monumenten der gemeente Oirschot luidt als volgt: " Hotel de Zwaan. Met zij- en achtergevel aan de Vrijthof gelegen. Vroeger als de Doelen bekend. Tot p.m. 1940 was er een brouwerij aan verbonden. Herbouwd na de grote brand van 1623, die de gehele markt teisterde. Breed wit pand met wolfdak waarvan de nok evenwijdig aan de voorgevel. In de zijgevel de jaarankers 1 6, in de achtergevel 2 3. Fraai gebouw van algemeen belang wegens oudheidkundige en kunsthistorische waarde."

De verpondingsregisters van de hertgang Kerkhof uit de 17e, 18e en 19e eeuw vermelden de volgende eigenaars resp. bewoners of pachters:

- A. MR. JOHAN VANDEN KERCKHOFF omstreeks 1660
"Huijs ende Hoff"
groot: 35 roeden, aanslag: 6 gulden, 4 stuiver, 4 penningen,
verpondingsboek: Kerkhof nr. 1, folio 119 br
- B. ELIJASBETH DOCHTER VAN JOHAN VANDEN KERCKHOFF omstreeks 1715
"Huijs metten Hoff aenden Schuer"
groot: 35 roeden, aanslag: 6 gulden, 4 stuiver, 4 penningen,
verpondingsboek: Kerkhof nr. 2, folio 123v
- C. JAN BAPTIST VAN AUDENHOVEN en JACOBA HEESSETs (WED.V.JOHAN DE LOUWERE 1732
"Huijs metten Hoff aende Schuer"
groot:35 roeden, aanslag: 6 gulden, 4 stuiver, 4 penningen,
verpondingsboek: Kerkhof nr. 2, folio 123v
- D. JAN BAPTIST VAN AUDENHOVEN en GIJSBERTUS, ELISABETH AMANDUS EN ARIAEN (DE KINDEREN VAN JACOBA HEESSELS) 1751
"Huijs metten Hoff aende Schuer"
groot 35 roeden, aanslag: 6 gulden, 4 stuiver 4 penningen,
verpondingsboek: Kerkhof nr. 29folio 123v
- E. JOHAN BAPTIST VAN AUDENHOVEN en MR . GIJSBERTUS DE LOUWERE 1752
"Huijs DE SWAEN metten Hoff aende Schuur"
groot 35 roeden, aanslag: 5 gulden, 4 stuiver, 4 penningen,
verpondingsboeken: Kerkhof nr. 2, folio 123v en nr. 3, 1,622
- f. JOHAN BAPTIST VAN AUDENHOVEN en ADRIANUS DE LOUWERE (ALS ERFGENAAM VAN MR. GIJSBERTUS DE LOUWERE) omstreeks 1754
"Huijs DE SWAEN metten Hoff aende Schuur"
groot: 35 roeden, aanslag: 6 gulden, 4 stuiver, 4 penningen,
verpondingsboek: Kerkhof nr. 3, folio 162r

- G. JOHAN SOMERS 1755 en 1756
(door koop van Johan Baptist van Audenhoven resp. van Adrianus de Louwre als erfgenaam van Mr. Gijsbertus de Louwre)
"Huijs DE SWAAN metten Hof aan de Schuur"
groot: 35 roeden, aanslag: 6 gulden 4 stuiver, 4 penningen
verpondingsboek: Kerkhof nr. 3, folio 162r en nr. 4, 113r.
- H. ANNA PETRILLA SPRUIJT (WEDUWE EN ERFGENAAM EX TESTAMENTO VAN JOHAN SOMERS), geboren te Leuven beroep: brasseuse 1788
"Huijs DE SWAAN met den Hof aan de Schuur"
groot: 35 roeden, aanslag: 6 gulden, 4 stuiver, 4
verpondingsboek: Kerkhof nr. 5, folio 2142 en nr.

Wij vervolgen de rij der eigenaars resp. bewoners of aan de hand van de kadastrale leggers:

- I. MARIA ANNA SOMERS (DOCHTER VAN JOHAN SOMERS) ongehuwd, overleden 1844 Omstreeks 1820
a) "Huis en Erf"; b) "Brouwerij" sektie P groot: a) 4 roeden, 80 ellen, b) 30 CA
aanslag: a) f. 1,989 en f. 1,05, b) f. 15,10
- J. HENDRIKUS CAREL SOMERS (ZOON VAN MARIA ANNA SOMERS) 1832
a) "Huis en Erf", b) "Brouwerij", sektie 7739 art. 652/3 overgebracht naar 3324/14 15,
groot: a) 4 roeden, 80 ellen, b) 30 CA
aanslag: a) f. 2,88 en f. 1,63, b) f. 0,18 en f. 0,10
- K. ANTONIJ SOMERS (logementhouder en bierbrouwer) geb. 20-4-1834 overleden 4-2-1916 1870
a) "Huis en Erf", b) "Brouwerij" f 773 en 733a, art. 3324/14-15, overgebracht naar art. 4601/3-4
groot: a) 4 A 80 CA b) 30 CA
aanslag: a) f. 2,88 en f. 2,72 b) f. 0,18 en f. 0,6,
- L. JOHANNES HENDRIKUS KUIJPERS (koopman) (richt N.V. op) zie M.
- M. N.V. HOTEL PENSION "DE ZWAAN"
a) "Huis en Erf", b) "Brouwerij", f 773, art. 4601/3-4
overgebracht naar 4663/1-2 later 4663/3-4, later 4663/5
groot: totaal 5 A 10CA
aanslag: a) f. 2,88 en f. 2,72 b) f. 0,18 en f. 0,69
van het totaal .5 A 10 CA overgedragen aan Joannes van de Sande
1 A 60 CA, blijft dus 3 A 50 CA
- N. N.V. HOTEL PENSION "DE ZWAAN" (PACHTER PETRUS THEODORDE VAN ESCH, geb. 5-12-1856 te Amsterdam, gekomen in Oirschot 1910, vertrokken naar Best 1926).
"Hotel en Erf DE ZWAAN", F 3724, art. 4663/6, overgebracht naar 5588/1
groot: 3 A 50 CA, aanslag: f. 2910 en f. 3,48

- O. N.V. HOTEL PENSION "DE ZWAAN" (PACHTER HATHEUS JACOBUS GORDIJN, geboren 25-8-1902 te Rotterdam, op 28-11-1935 vertrokken naar Hilligersberg)
`"Hotel en erf DE ZWAAN", sectie F 37249 art. 5788/1
groot: 3 A 50 CA, aanslag:f. 2,10 en 3,48
- P. JOHANNES NICOLAAS THEODORUS DIESVELDT 1936
(Koffiehuishouder te 's-Gravenhage)
"Hotel en Erf DE ZWAAN", sectie F 3724 art. 5788/1 groot: 3A 50 CA, aanslag: f. 2,10 en 3,48
- Q. HENRICUS VAN OVERBEEK SR.
"Hotel en Erf DE ZWAAN", sectie F. 3724, art. 5788/1 groot: 3 A 5001, aanslag: f. 2,10 en 3,48
- R. HENRICUS VAN OVERBEEK JR. "Hotel en Erf DE ZWAAN", In 1963 overgedragen aan Joh. Franciscus van den Broek Blijft: 306 m2 Sektie F 4729, art. 5793/5
- S. BIERBROUWERIJ "DE KROON" "Hotel en Erf "DE ZWAAN" 1968

5. "De Reijssende Man"

St. - Odulphusstraat 1 en 3 Rijksluisstraat 2

Tweehonderd jaar geleden en eerder duidde men met de naam "De Reijssende Man" beide genoemde panden aan. De historie van pand nr. 3 is nauw verbonden met die van pand nr. 1. De redengevende omschrijving in de monumentenlijst luidt als volgt:

a) St. - Odulphusstraat 1: "Huis DE REIJSENDE MAN met trapgevel uit XVII, ontlastingsbogen boven de vensters van gele en rode baksteen, vernieuwde boogtrommels. Ingang overhoeks, de hoek opgevangen op een ronde gemetselde kolom, resultaat van verbouwing in 1937. Hollandse etalage. Sierankers. Oude kapconstructie gesloopt."

b) St. - Odulphusstraat 3: met sterk vernieuwde trapgevel in de trant van die van nr. 1. Ontlastingsbogen boven de vensters van rode en gele baksteen, metselmozaïeken in de boogtrommels. Dezelfde sierankers als in nr. 1. Verbouwd 1943."

- A. PEETER MICHIELSE VAN ACHEL omstreeks 1655
"Huijs ende Hoff"
groot: 7 roeden, aanslag: 3 gulden, 6 stuiver, 8 penningen, verpondingsboek: Kerkhof nr. 1, folio 110
(de kerkerekeningen van de St.-Pieter vermelden in 1652 een post van vorderingen door de pachters van kerketienden ten huize van Peeter Michielsen van Achel; deze was dus vermoedelijk herbergier)
- B. HEIJLTJEN, DE WEDUWE VAN PEETER MICHIELSEN VAN ACHEL na 1661
(idem)
- C. MARIA BUTERS Omstreeks 1690
(idem)

- D. WOUTER VERHOEVEN 1705
"Huijs ende Hoff"
groot 7 roeden, aanslag.: 3 gulden, 6 stuiver, 8 penningen, verpondingsboek Kerkhof nr. 1, folio 110.b"
(Wouter Verhoeven komt in de kerkerekeningen van de St.-Pieter als vrachtrijder voor).
- E. JOHANNES VERHOEVEN 1742
"Huijs DEN RIJSENDE MAN ende Hoff"
groot: 7 roeden, Aanslag: 3 gulden, 6 stuiver, 8 penningen, verpondingsboek: Kerkhof nr. 29 folio 122 r en nr. 3, 161 (ook Johannes Verhoeven wordt in de kerkerekeningen In de St.-Pieter als vrachtrijder vermeld).
- F. SIJMON COUWENBERG. (door koop) 1757
"Huijs DEN RIJSWDE MAN ende Hoff"
groet: 7 roeden, aanslag: 3 gulden, 6 stuiver, 8 penningen, verpondingsboek: Kerkhof nr. 39 folio 159
(Sijmon Couwenberg komt in eerder genoemde kerkerekeningen voor als verkoper van. touw en tin)
- G. WILHELMUS PEETERS:VAN CUIJCK 1758
"Huijs DEN RIJSENDE MAN met Hoff"
groot: 7 roeden, aanslag: 3 gulden, 6 stuiver, 8 penningen, verpondingsboek: Kerkhof nr. 3, folio 161r en nr. 4, 112
- H. CATHARINA VAN HEUMEN (WEDUWE EN ERFGENAAMEVAN WILHELMUS PEETERS VAN CUIJCK) 1795
"Huijs DEN RIJSENDE MAN en Hof"
groot : 7 roeden, aanslag: 3 gulden, 6 stuiver, 8 penningen, verpondingsboek: Kerkhof nr. 5; folio 113r
- I. JAN STEIJVERS *(namens zijn vrouw MARIA VAN CUIJOK), JAN VAN CUIJCK EN CATHARINA VAN CUIJCK (bij overlijden van Catharina van Heumen, de weduwe en erfgename van"Wilhelmts Peeters van Cuijck) 1809
"Huijs DEN RIJSENDE MAN en Hof"
groot:7 roeden, aanslag: 3 gulden, 6 stuiver, 8 penningen, verpondingsboek,nr. 6, folio 113r
- J. JAN STEIJVERS ALS MAN VAN MARIA VAN CUIJCK 1810
(idem als I)

De hierna volgende eigenaars resp. bewoners konden wederom via de oude kadastrale leggers worden achterhaald:

- K. PETER VAN HEUMEN Omstreeks 1830
"Huis, Schuur en Erf", Sektie 43 6, art. 233/61
groot: 5 A 50 CA, aanslag: f. 1,87 en f. 0,75
- L. MARIA ALLEGONDA VISSERS 1845
"Huis en Erf", Sektie F 436 art. 1208/11
groot: 5 A 50.CA, aanslag: f. 1,87 en f. 0,75
- M. JOHANNES MICHAELIS DE VOCHT (tabaksfabrikant)
"Huis en Erf", Sektie F 436, art. 1873/2
groot: 5 A 50 CA, aanslag: f. 1,87 en f. 0,75
overgebracht naar art. 1873/ 4-5-6 (Zie volg. blz.)

- a) art. 1873/4: Sektie F 2237 fabriek groot 1 A 12 CA
b) Art. 1873/5: sectie F 2238 huis en erf, groot 1 A 12 CA
c) art. 1873/6 : sekte F 2239 huis en erf groot 2A 26 CA, totaal: 5A 50 CA
- N. JOHANNES HENRICUS MARIA DE VOCHT (sekretaris van Oirschot)
a) "Huis en erf",sektie F 2238, art. 2560/99
groot: 1 A 12CA, aanslag: f. 0938
b) "fabriek" sekte F 2237, art. 2560/100
groot: 2 Ai12 CA, aanslag: f. 0272
c) "huis en erf" sekte ,F 2239, art. 2560/101
groot: 2 A 26 CA, aanslag: fe 0,77 totaal: 5 A 50 CA
- O. DANIEL ALOYSIUS VAN KALKEN (fabrikant) en MARIA JOSEPHINA EMANUEL VAN KALKEN (St.-Odulphusstraat 1 en 3) 1888
"Huis en Erf" sekte P 2238, art. 33,62/1
groot: 1 A 12 CA, aanslag: f. 0,38
overgebracht naar art. 3362/3, F. 2987, herbouw 1889
groot: 1 A 30 CA, aanslag: f 0,44
overgebracht naar art. 3362/35 F. 2987, bijbouw 1910
groot: .1 A 50 CA, aanslag:f. 0,78
overgebracht naar art. 3362/36,.F 33342 herbouw 1911
groot: 1 A 40 CA, aanslag: f. 0,84
- P. MARTINUS COX (huisknecht) St.-Odulphusstraat 1 en 3 1925
"Huis en Erf" sekte F 3334, art. 5167/1
groot: 1 A 40 CA, aanslag: f. 0,84
- Q. ENGELBERTUS SMETSERS (kleermaker), St.-Odulphusstraat 1 en 3 1931
"Huis en Erf", sekte F3334, art. 5519/1
groot: 1 A 40 CA, aanslag: f. 0,84
overgebracht naar 5519/2 , F 3334, verbouw 1932
grootte: aanslag: idem
overgebracht naar 5519/5, F 3334,. Verbouw 1940
2 huizen: totaal groot: 1 A 40 CA
a) winkelhuis en erf, groot 82 CA, (wordt hier vervolgd)
b) huis, groot 58 CA, (wordt vervolgd onder S) naar 6204/1
winkelhuis en erf,groot: 82 CA overgebracht naar 5519/6
sekte F 4138, verbouw 1951
overgebracht naar 5519/7
- R. EMILIE HUBERTINE HERMANS ,St.-Odulphusstraat 3 7-10-1967
"winkelhuis en Erf", sekte F 4138, art. 5561 groot: 82 CA
- S. HENRICUS CORNELIS VAN DEN OETELAAR, St. Odulphusstr. 1 1948
"Huis en Erf", sekt .F 2334, art. 6204/2 groot: 58 A
- T. HUBERTUS JOSEPHUS MARIA DEKKERS b.g .g.m. CATHARINA REGINA FRANCISCA MARIA ARNOLDA VOS
"Huis en Erf ar. 7330/1, groot: 58 CA 1961

- U. JACOBUS ANTHEUNIS LOUWERSE 1961
"Huis en Erf" sectie F 4137, art. 7358 groot: 58 CA
- V. JOSEPHUS BARTHOLOMEUS MARIA DE VOCHT (leerlooier) 1899
"fabriek (bergplaats)", art. 3705/5, over naar 6338 (W)
Groot : 2 A 12 CA (Rijkesluisstraat)
- W. MARIA JOSEFHINA BERARDINA MATHILDA, ANNA FRANCISCA
COLETA, CECILIA THEODORA HENRICA, BERNARDINA FRANCISCA
RENRICA, MATHILDA PHILOMENA MARIA DE VOCHT
Sektie F 2237, art. 6338
- X. JOSEPHUS BARTHOLOMEUS MARIA DE VOCHT
"Huis en Erf", sectie F 2988, art. 3705/6 1899
groot: 2 A 8 CA, aanslag sf. 1,25
- Y. MARIA JOSEPHINA BERNARDINA MATHILDA, ANNA FRANCISCA COUTA,
CECILIA THEODORA HENRICA, BERNARDINA FRANCISCA RENRICA,
MATHILDA PHILOMENA MARIA DE VOCHT
Sektie F 2237, art. 6338

De aandachtige lezer zal hebben opgemerkt, dat de huidige percelen St.-Odulphusstraat 1 en 3 en Rijkesluisstraat 2 in de 17e eeuw onder de naam "REIJSENDE MAN" een geheel vormden, grootte 5 A 50 CA. De verpondingsregisters liegen er niet om en ook de 19e-eeuwse kadastrale leggers vernielden in het begin nog dezelfde grootte 5 A 50 CA. Na de scheidingen in de 19e en 20ste eeuw kan men door optelling van de afmetingen der diverse percelen tot de slotsom komen, dat deze tezamen eertijds aan "Reijsende Man" hebben uitgemaakt.

X. NASLAGWERKEN TEN DIENSTE VAN HET HISTORISCH EN GENEALOGISCH ONDERZOEK BINNEN HET STREEKARCHIVARIAAT NOORD-KEMPENLAND.

Ten dienste van historisch en genealogisch onderzoek willen wij gaarne periodiek in ons blad publiceren, welke alfabetische personen- en onderwerpslijsten, regestenlijsten resp. chronologische beschrijvingen in de cuisine van het streekarchief Noord-Kempenland gereed of in wording zijn:

1. Oirschot:

A. Gereed:

1. Trouwboek der R.K. parochie St.-Petrus te Oirschot, 1782-1880 met vermelding van alle in het origineel geregistreerde gegevens.
2. De gildeboeken van het St.-Sebastianusgilde, 1551 - 1950, a) reglementen, b) memories en vergaderingen, c) jaarverslagen, d) onderwerpsklapper, e) personenklapper.
3. De gildeboeken van het St.-Barbaragilde, 1740 - 1964, a) reglementen, b) memories en vergaderingen, c) onderwerpsklapper, d) personenklapper.
4. Alfabetische kartotheek van alle oude bevolkingsregisters van Oirschot met daarin voorkomende gegevens.
5. De kerkerekeningen van Oirschot en Best, 1581-1785, a) chronologisch geordende korte beschrijvingen, b) personenklapper, c) onderwerpsklapper, d) beroepen- en plaatsnamenklapper.
6. Familiearchief Van der Vleuten 1729-1952, a) chronologisch geordende korte beschrijvingen der akten, b) gemengde alfabetische lijst van personen, percelen en onderwerpen, c) aanvullende gegevens uit de bidprentjes-verzameling.
7. Familiearchief Vogels, 1855 - 1968, a) chronologisch geordende korte beschrijvingen der akten, b) gemengde alfabetische lijst van personen, percelen en onderwerpen, c) index op de kadastrale nummers met verwijzing naar de nummers der akten.

B. In wording:

1. Het jaarkeurboek van de Vrijheid en Heerlijkheid OirschotBest, 1619-1791, a) transkriptie en korte beschrijvingen, b) gemengde lijst van personen en onderwerpen, c) verklarende woordenlijst.
2. De oorkonden van Oirschot en Best, 1311-1791, a) transkriptie en korte beschrijvingen, b) gemengde klapper (personen, percelen en onderwerpen).
3. Familiearchief Van Herssel, a) chronologisch geordende korte beschrijvingen der akten, b) gemengde alfabetische klapper (personen, percelen en onderwerpen).
4. De oude verpondingsregisters (belastingkohieren) van de hertgang Notel, 1600 - 1800,

- a) lijst van huizen, boerderijen, velden en bossen met vermelding van de eigenaars en pachters gedurende de 17e en 18e eeuw, b) personenklapper .
 5. De oude verpondingsregisters van de hertgang Kerkhof 1600-1800, (a en b als 4).
 6. Doopboek der Ned. Herv. Gemeente van Oirschot-Best-Oost-en Middelbeers, 1657 - 1810, met vermelding van alle in het origineel geregistreerde gegevens.
 7. Trouwboek der Ned. Herv. Gemeente van Oost- en Middelbeers, 1772 1804.
- II. Best:
- A. Gereed:
 1. Inventaris van het archief der gemeente Best, 1820-1946, F.J. Pronk.
 2. De kerkerekeningen. van Oirschot en Best, 1581-1810, (zie Oirschot).,
 3. Trouwboek der R.K. parochie van St.-Odulphus te Best, 1754-1875, met vermelding van alle in het origineel geregistreerde gegevens.
 4. Begraafboek der R.K. parochie St.-Odulphus te Best, 1754-1868.
 5. De verpondingsregisters van de hertgang Aarle, 1650-1750, alfabetische lijst van eigenaars-en pachters met registratie van de huizen, boerderijen, landerijen en bossen.
 6. Oude akten der gemeente Best, 1852-1880, a) Chronologisch geordende korte beschrijvingen, gemengde personen-en onderwerpsklapper.
 - B. In wording:
 1. Het jaarkeurboek van de Vrijheid en Heerlijkheid Oirschot Best, 1619-17919 (zie Oirschot).
 2. De oorkonden van Oirschot en Best, 1311-,-1791, (zie Oirschot).
 3. De verpondingsregisters van de hertgang Naastenbest, 1650, 1750 lijst van percelen (huizen, boerderijen en landerijen) met vermelding van de eigenaars en pachters (chronologische opeenvolging).
 4. De verpondingsregisters van de hertgang Verrenbest, 1650-1750 (idem als 3).
 5. Alle R.K. doopboeken van Best (alfabetische personenlijst met vermelding van alle in de originelen geregistreerde gegevens).
 6. Alle R.K. gn Schepen-ttrouwboeken van Best (4£1.en. als 5)
 7. Alle begraafboeken van Best (idem alb 5). (zie voor Best ook de Oirschotse doop-, trouw-en begraafboeken).
- III. Veldhoven:
- A. Gereed:
 1. Inventaris van de archieven der gemeente Veldhoven, 1517- 19219 a) de archieven van de in de dingbank van Oerle

- verenigde dorpen Oerle en Meerveldhoven, 1717-1813, b) de archieven van de voormalige gemeente Oerle, 1814-1921, c) de archieven van de in de dingbank van Zeelst, Veldhoven en Blaarthem verenigde dorpen, 1517-1813, d) de archieven van de voormalige gemeente Zeelst, 1814-1921, e) de archieven van de voormalige gemeente Veldhoven-Meerveldhoven, 1814-1921.
2. Rekeningen aangaande het dorps huishouden van Veldhoven, 1738-1810, a) chronologisch geordende korte beschrijvingen, b) personenklapper, c) onderwerpsklapper.
 3. De trouwboeken der Ned.Herv. Gemeente van Veldhoven, 1668-1859, a) Oerle, Wintelre en Zeelst, 1668-1796, b) Veldhoven, Blaarthem en Gestel, 1712-1800 en 1814-1859.
 4. Het doopboek der Ned.Herv. Gemeente van Veldhoven, Zeelst, Blaarthem, Gestel, Oerle, Meerveldhoven en Wintelre, 1649-1850.
 5. Lidmaten-, attestatie- en belijdenissenboek der Ned.Herv. Gemeente van Veldhoven, 1692-1871, a) Oerle en Zeelst, 1692-1782, b) Veldhoven, Blaarthem en Gestel, 1750-1804, c) Veldhoven, Blaarthem, Gestel, Oerle, Zeelst, Wintelre en Meerveldhoven, 1818 - 1871.
 6. Handelingen, akten en brieven van de kerkeraad der Ned.Herv. Gemeente van Veldhoven, 1723-1859, a) chronologisch geordende korte beschrijvingen, b) personen- en zakenklapper. Het oude armenboek van Zonderwijk-Veldhoven, 1517-1733, a) chronologisch geordende korte beschrijvingen, b) personen- en zakenklapper.
- B. In wordingd.
1. De notulen der vergaderingen van de in de dingbank van Zeelst, Veldhoven en Blaarthem verenigde dorpen, 1690-1810, a) chronologisch geordende korte beschrijvingen, b) personenklapper, c) onderwerpsklapper.
 2. De vrijwillige rechtspraak in de dingbank Zeelst-Veldhoven-Blaarthem, 1614-1699, a) chronologisch geordende korte beschrijvingen, b) personenklapper, c) onderwerpsklapper.
 3. De verpondingsregisters (belastingkohieren) van Zeelst, 1750 - 1812 (personen- en zakenklapper)
 4. De verpondingsregisters van Veldhoven, 1731 - 1813, (personen- en zakenklapper).
 5. De ingekomen stukken van de voormalige gemeente Oerle, 1814-1921 (personen- en zakenklapper).
 6. De ingekomen stukken van Veldhoven, 1814 - 1919, (Personen-en zakenklapper).
 7. Alle R.K. doopboeken van Oerle, Zeelst, Veldhoven en Meer-veldhoven alfabetische naamlijsten niet vermelding van alle in de originelen geregistreerde gegevens.
 8. Alle trouwboeken van Oerle, Zeelst, Veldhoven en Meerveldhoven (idem als 7).
 9. Alle begraafboeken van Oerle, Zeelst, Veldhoven en Meerveldhoven (idem als 7).

XI. HET JAAR VAN DE WEERWOLF

(Fragment uit "De Koperteuten" door Arie van der Lugt)

Woord vooraf van de redactie van Campinia: Het is ons een groot genoegen thans in ons blad te mogen introduceren de bekende schrijver Arie van der Lugt en wel met het eerste hoofdstuk van zijn novelle "De Koperteuten". Gaarne willen wij onze lezers attenderen op dit voortreffelijke werk. Naast gerenommeerde andere literaire produkten ("God schudde de wateren", "Het lied van de zee", "Herwonnen land", "Kapitein Marie", "Een dorp verdwijnt", "De gekke dokter", "De verliefde clown", en "Rare kostgangers") componeerde de auteur thans uit oude Kempische historische bronnen een qua inhoud en vorm boeiende novelle. De Deense ambassadeur in ons land schrijft over dit boekje: "Arie van der Lugt heeft op voortreffelijke wijze de geschiedkundige feiten beschreven, aangevuld met geloofwaardige fictie, welke bijdraagt tot grote lezenswaardigheid van de novelle." Het gilde van de koperteuten te Luyksgestel dreef nl. handel op Denemarken in diverse koperen voorwerpen, die aanvankelijk in Luyksgestel en omgeving werden vervaardigd en gekocht, Men hing de koperen voorwerpen aan ijzeren haken aan zijn leren vest en ondernam de verre reis naar Denemarken. Het boekje "De Koperteuten" van Arie van der Lugt is verkrijgbaar bij de Stichting Openluchttheater, p.a. Dorpsstraat 49 te Luyksgestel, en wel voor de prijs van f. 3,--. Het beslaat 46 bladzijden met interessante gegevens en situaties, beschreven in een kostelijke verhaaltrant. Aan alle in de historie der oude Kempen geïnteresseerden, aan alle liefhebbers van het heem en van streekverhalen willen wij de KOPERTEUTEN van Arie van der Lugt van harte aanbevelen.

De redactie van CAMPINIA.

HET JAAR VAN DE WEERWOLF

door Arie van der Lugt.

Het gebeurde in die barre, gruwelijke winter van 1761 dat de wolven vanuit de wouden van Postel en Retie zich tot in het gebied der mensen waagden tot op de erven van Luyksgestel. Heel het Kempenland lag toegedekt met een meterdikke deken van pure sneeuw en er scheen geen eind te komen aan de plagen, die 'sLievener met gulle hand over zijn armste kostgangers uitstrooide. De mensen leden honger in Luyksgestel. Ze leden honger in Lommel, in Westerhoven en Bergeyk. Want in '60 was de oogst mislukt, die op deze schrale gronden toch al zo weinig opleverde, en daarna was die lange, barre winter gekomen, die zijn kille adem door de holle zandwegen blies. De wind joelde over de lage strooien daken op de droge stuifsnieuw hoopte zich op tot aan de vensterluiken. Daar binnen waren de kinderen met hun vlasblonde kopjes en grote donkere ogen. Zij scharrelden wat rond in de herd. Zij hurkten om de plattebuis of bij het potkacheltje, waarin wat klot en denappels brandden. Of zij luisterden naar vader, die met zijn grote, werkeloze handen in de schoot gevouwen zat en vertelde van de wolven.

Jan Tils, die felle stroper uit het Boscheind, had ze gezien: net grote, verwaarloosde honden, maar met felle bijtebekken, waarin je de gele tanden zag blikkeren, en van die valse, groenglorende ogen... En Frans Damen, de smokkelaar van de Molenstraat, had ze gezien toen hij bij Lommel over de grens wilde. En Willem Scherrens, die aan de viersprong woonde, had er een op zijn erf zien rondsluipen bij het zwijnekot. "Willem had zijn oude musket geladen en vanuit het dakraam een schot gelost, dat luid nadaverde over de bevroren akkers. De wolf was er huilend vandoor gegaan en later vond Willem bloed otp de smettelooze sneeuw, en voetsporen zo groot als van een jonge beer... Misschien was het wel een weerwolf geweest, die Willem Scherrens had verjaagd. Misschien hing er nog meer ramp en onheil boven de hoofden van de Boscheinders en de Gesselaars en die arme dutsen van Bergeyk. 'sLievekeer is zo vindingrijk, als het er om gaat, zijn hongerige kostgangers te straffen voor het vele kwaad dat zij bedreven.... Daar spraken zij over rond het zuinig brandende klotvuur; over de rechtvaardige, strenge God, die op alle slakjes zout legt. En over de wolf, die wel een weerwolf kon zijn, en over die spoken die Thijs Loyens op een donkere avond bij de kerkhofmuur gezien had... Want de mensen waren zeer vroom, en zeer bijgelovig in die jaren. Zij gingen diep gebukt onder God's wrekende gerechtigheid en klopten zich rouwmoedig op de borst bij elke tegenslag, die zij over hun zondige hoofden hadden afgeroepen. Aan de andere kant waren zij slim genoeg om zich machtige bondgenoten te verschaffen tegen de al te strenge Vader. Zij riepen de Heilige Brigitta aan en de Heilige Cunera tegen de ziektes onder het vee. Sint Rochus was onfeilbaar tegen de beet van dolle honden en de Heilige Appolonia wilde wel eens helpen wanneer je erge tandpijn had. En waar alle heiligen faalden, kon je nog je toevlucht nemen tot het feit- vrouwtje van Tilburg, dat zwerende vingers genas, of tot kruiden Mie, die in de Weebosch woonde. Mie zocht haar geneeskrachtige kruiden alleen bij volle maan en boze tongen beweerden dat zij toverformules lispelde, terwijl zij er haar drankjes van brouwde. Wie zal zeggen wat daar van waar was?..

Het is allemaal zo lang geleden.

Ook die barre winter van '61 ging voorbij en de weerwolf van Willem Scherrens werd niet meer gezien. Daarom groeide hij in de verhalen rond de plattebuis tot monsterachtige proporties, hij had de klauwen van een volwassen beer en zijn tanden waren een vinger lang. Hij moet in Lutlommel een paar kinderen hebben verslonden en het laatst is hij gesignaleerd in het Kattenbosch, waar broerder Joachim, de kluizenaar, hem heeft uitgedreven met een Latijnse spreuk. "Vada, retro satana" of zoiets moet de heilige kluizenaar gezegd hebben, maar het betekende gewoon dat de weerwolf naar de hel kon lopen, waar hij dan ook thuis hoorde.

Zo ging die winter voorbij, met angst en ziekte en honger voor al die arme dutsen in het Kempenland. Maar in de lente begon het tere groen te ontspruiten met kladden zon op het lover en vogels tierelierend in de blauwe lucht. De zoele wind waaide beloften aan van betere tijden en er hing een gespannen verwachting over het jong volk, want nu ging de koperteut terugkeren uit het verre,

vreemde land, waar het goud "voor het oprapen lag"...

De Kempen lagen fris gewadden onder de wijde hemel zo geverfd in duizend couleuren als een schoon schilderij. Maar de armoe bleef als een grimmig spook rond de hutten der dagloners waren. Er viel hier niets te verdienen, ze wisten het van vader op Zoon: de lieflijke Kempen, het mooiste stuk van het Brabantse land; was te schraal om Zijn kinderen te voeden. En Luyksgestel lag verloren tussen de fluisterende dennebossen, tussen de paars,- bruine hei, en te ver van de gebaande wegen om nijverheid en handel te bevorderen.

Daarom dreigde het spook van de armoede...

Als de koperteuten er niet waren...

Maar midden in het dorp, en aan de holle, weg naar Bergeyk stonden de kapitale huizen van de "Koninklijke Koperhandelaren."

Daar woonden de rijke slimmelingen, die geen vrede hadden genomen met de voortdurende armoede. De vaders van hunvaders hadden al begrepen dat het geld nooit naar Kempenland zou rollen, tenzij je het halen ging waar het te vinden was. Te voet, te paard en later de zware huifkarren vol deugdelijke koperwaren, zijn die mannen over de grote rivieren getrokken, tot in Sleeswijk-Holstein, en verder, tot in het land van de Denen. Dat vreemde land, waar men hun taal niet verstond en hun godsdienst niet beled. Zij namen geen vrouwen of kinderen mee, het avontuur was te bar, Met knagend heimweenaar het geboortedorp en naar alles wat zij daar moesten achter laten, bleven zij toch jarenlang in dat verre, vreemde land. Zij leefden er zuinig en waren sluw in het handel drijven. Zij stapelden winst op winst en na vele jaren keerden zij terug, te paard of met de postkoets, want zij waren voorname kooplieden geworden, die in Luyksgestel van hun rijke levensavond kwamen genieten. Zij waren daar in Denemarken hoog in aanzien getreden door hun wijsheid en slimme handel, door de kwaliteit van hun koperwaren en door hun vrome levenswandel. Daarom hadden zij voorrechten verworven boven de bevolking van het land en zij werden vol ontzag de 'Koninklijke Keilförer genoemd, koninklijke ketelhandelaren, die bescherming genoten van de vorst zelf en die je beter te vriend dan tot vijand kon hebben.

Hoe kon het toch gebeuren dat een stel arme drommels uit een vergeten Kempendorp in de vreemde zo'n bevoorrechte positie verwierf?.. Het was allemaal al begonnen in 1625, toen Christiaan IV, koning der Denen, zich met de dertigjarige oorlog ging bemoeien. Hij nam het op tegen Ferdinand II, de keizer van het Duitse Rijk en werd daarbij gesteund door de Verenigde Nederlanden. Koning Christiaan kwam er aanvankelijk nogal slecht af en moest in 1629 mopperend de vrede van Lubeck tekenen. Maar hij bleef zijn bondgenoten dankbaar voor hun hulp en bepaalde daarom: dat alleen de Hollanders tot in lengte van jaren de koperhandel mochten bedrijven in zijn land.

Wat wisten de hongerlijers in Luyksgestel daarvan?... De politiek ging aan het dorpje voorbij als de mazelen of de kinkhoest, als goed of slecht weer, waar je toch niets aan kunt veranderen. Zij wisten nauwelijks of zij nog tot het prinsbisdom Luik, of al tot de Verenigde Nederlanden behoorden, en dat kon ze ook geen barst

schelen, zolang er nog een vette haas te stropen, of wat te pungelen viel.

Maar Henrik Heytman, een der eersten die de armoede van zijn geboortedorp ontvluchtte, viel met zijn neus in de boter. In zijn leren wambuis, beladen met rinkelende koperen ketels, was hij al leurend en sjaggerend tot boven de grote rivieren gedwaald, tot in het land van de Duitsers, en verder nog. Zo kwam hij tegen het eind van de dertigjarige oorlog in Denemarken aan en werd er tot zijn stomme verbazing met open armen ontvangen. Niet omdat hij uit Luyksgestel kwam, maar om het blote feit dat hij een Hollander was, een wapenbroeder van koning Christiaan notabene!.. Wel, Henrik Heytman was niet op zijn achterhoofd gevallen. Van politiek had hij evenveel verstand als van hogere wiskunde en hij wist niet eens wie er over de Denen regeerde, maar als die vorst hem zijn dank wilde betonen, dan zou Henrik Heytman de laatste zijn om daar niet van te profiteren. Hij verkocht binnen de kortste keren zijn goeie koperen ketels en ging onmiddellijk naar Flensburg, om nieuwe voorraad in te slaan. Nog wat later stichtte hij daar een magazijn en verzamelde wat loslopende Luyksgestelse koperteuten om zich heen. Het ijzer smedend terwijl het heet was, zwoegden en sloofden die kerels het hele jaar door. Met de rammelende koperwaar aan hun leren vesten gehaakt, sjouwden zij van huis tot huis, overal de kwaliteit van de Hollandse koperen ketels aanprijzend, en door iedereen met respect en eerbied ontvangen.

Zij bleven in die gouden jaren zoveel mogelijk bij elkaar en het duurde niet lang, of zij stichtten een Gezelschap met wettige statuten en contracten, die alleen ten doel hadden hun voordelige handel te beschermen en tot nog grotere bloei te brengen.

Elk jaar werd een van hen afgevaardigd om op kosten van het Gezelschap te paard de lange reis naar Luyksgestel te ondernemen. Hij bracht geld en brieven naar de achtergebleven verwanten. Hij keerde na maanden terug, vergezeld van enkele leerjongens, die zich voor tenminste zeven jaren aan het Gezelschap verbonden hadden. Zo groeide de kleine, strenge kolonie der koperteuten in Denemarken. Zo vloeiende een deel van hun welvaart terug naar het armetierige Kempendorp, waar ondernemende jongens ervan droomden, als leerling koperteut te worden aangeworven.

Nu stonden in de Dorpstraat, in het Boscheind en aan de Rijt de kapitale huizen en hoeven van Ole Wuyts en Johannes Rombouts, van Martinus Borrenbergs en Cornelis Teuvs, die, na jaren van onmenselijke inspanning, als welgestelde kooplieden uit de vreemde waren weergekeerd. Van sommigen werd gezegd dat zij hun eigen rijkdom niet kenden, dat zij nog aandelen bezaten in het Gezelschap van Flensburg en ieder jaar hun winst maar op te strijken hadden... Als arme drommels, als leerjongens met een contract voor zeven jaren waren zij uit het dorp vertrokken, twintig, dertig jaar geleden. Schatrijk waren zij teruggekeerd, hun altijd knagend heimwee achterna. Zij waren zonder uitzondering zeer vroom en trachtten naar vermogen de nood van hun mededorpers te lenigen.

Aan deze pioniers is het zeker te danken, dat Luyksgestel niet verhongerde in het jaar van de weerwolf...

Die zomer was het Frans Jansen uit het Boscheind, die de lange reis van Flensburg naar het Kempendorp maakte, om aan de oude lede van het Gezelschap hun aandeel in de winst te brengen en enkele ferme knapen te kiezen voor de opleiding in, het vak.

Op een prachtig zwart paard kwam hij aangegalopeerd, zomaar op een stille zondagmorgen, terwijl van het Paterskerkje de klok luidde voor de hoogmis. Dat was echt iets voor Frans Jansen, om juist op dat moment in wolken van stof te komen aandraven, alsof hij duizend mijlen in één ruk had afgelegd. Hij was altijd een braniekerel geweest, een reus van 'n stroper en een geduchte smokkelaar in zijn jonge jaren, evenzeer bewonderd door zijn dorpsgenoten als gevreesd door de koddebeiers, die hem in het veld maar liefst uit de weg gingen.

Tien jaar geleden al, toen hij samen met zijn broer Arent en nog een paar jonggezellen naar het land van de Denen was vertrokken, begreep iedereen dat hij als een welgesteld man zou weerkeren, als een hoofdman misschien... En hier was hij nu, Frans Jansen, secretaris van het Gezelschap te Flensburg, beladen met oen zware verantwoording, waar hij nochtans niet onder gebukt ging.

Vrolijk schalde zijn roep over de saamgedromde dorpers, die voor één keer het klokje vergeefs lieten luiden. Zij bracht de groeten van Wuytz, van Melskens en van Loyens. Zij had de Borrenbergens in goede welstand achtergelaten en Soherrens, de zoon van Willem aan de viersprong, liet weten dat hij bevorderd was tot thésauriër over zijn distrikt. Er waren brieven van Rombouts, van Kuylaers en van Jacobs, Peter Gronen, die niet schrijven kon, liet zijn oud moeder groeten. Daar waren er die hun families geld zonden en leerjongens, die alleen maar lieten weten dat, het hun goed ging in het land der Denen en dat zij bevorderd waren tot gezet. Hoog te paard gezeten galmde secretaris Jansen zijn boodschappen naar de geheve hoofden van het volk dat rond hem samendromde. Hij beloofde dat hij al de betrokkenen zou bezoeken in de komende dagen, om rekening en verantwoording af te leggen. Maar vanavond na het lof werd al het manvolk vanaf achttien jaren verwacht in 'De dry Pinten' neven de Paterskerk, waar gratis bier getapt zou worden op koste van het Gezelschap. Daar zou hij al het wel en wee van de koperteuten verhalen en misschien zelfs een paar ferme knapen aanwerven om te worden opgeleid in het vak.

En of zij er waren, die zomeravond na het lof!..

Van alle kanten kwamen zij op hun witgeschuurde klompen aangekloeft, de mannen met hun zorgelijke gezichten. De vele armoedzaaiers en de paar welgestelden de keuterboeren en, de kleine leurders die aan het grote avontuur nooit zouden toekomen omdat zij de Kempen afstroopten met hun koperwaar. Zij waren te oud te bevreesd om de verre reis naar het land der Denen te ondernemen, of zij hadden vrouw en kinders die zij zo lang niet in de steek durfden laten. Naar allemaal waren zij nieuwsgierig naar de gevallen der grote durvers, die ver in de vreemde hun fortuin maakten. Ook de oude peekes, krom in de schouders en al een beetje naar het graf gebogen, sloften nog op hun pantoffels door de Dorpstraat, op weg naar De dry Pinten', waar het gratis bier zou geven en nog toebak bovendien.

En dan het jong volk!.. Welke jonggezel droomde in die jaren niet van grote avonturen en een rijke toekomst in het verre land? Denemarken had een magische klank voor hen; het goud lag er voor het oprapen. Er woonde daar een machtige koning, of misschien was het zijn vader geweest, of zijn grootvader, die had verordonneerd dat alléén de brave koperteuten uit Luyksgestel in zijn land handel mochten drijven... Wat die oude, wijze koning ooit bezielde had, wisten zij niet, maar het ging met hem als met de weerwolf van Willem Scherrens: hij werd steeds machtiger en voornamer in hun fantasie. Die ouwe koning had honderd jaar geleden al ontdekt dat zijn onderdanen geen koper van zink konden onderscheiden, en daarom had hij eens in een vertrouwelijke bui tegen de vader van de vader van Peter Heytman gezegd: "Henrik Heytman, jij moet mij uit de nood helpen. Jullie maken daar in Luyksgestel de beste koperen ketels van de hele wereld. Zorg jij nou maar dat we hier voortaan goed in ons gerief komen te zitten. Kom op met je koperteuten, want er valt hier goud voor jullie te verdienen." Zo ongeveer moet die oude koning tot opa Heytman gesproken hebben: "Goud voor koper, als het maar uit Luyksgestel komt, en zeker niet uit Lommel of Bergeyk!.." Geen wonder dus, dat het aloude café 'De dry Pinten' die avond barstens vol zat. Al wat jong was en de leeftijd van achttien jaren had bereikt, stond er langs de muren en tegen de tapkast geleund, hunkerend dat zij mochten worden uitverkoren om mee naar het land van de Denen te trekken. Voor de volwassen mannen en voor de oude peekes waren er stoelen aangedragen, want de abt van Postel had toestemming gegeven om voor deze bijzondere gelegenheid wat bidstoelen uit de paterskerk te lenen, en zo bleef er voor de kastelein geen ruimte over om met het bier rond te gaan. Geen nood, de pinten schuimend bier werden over de hoofden van het manvolk doorgegeven en ieder kreeg ruimschoots zijn deel. Het café zag al spoedig blauw van de smook, want sedert enkele jaren was ook hier het toebak zuigen in zwang gekomen. De jongeren wisten nog niet goed hoe zij daarmee aan moesten en de oude peekes stopten de bruine bladeren in hun tandeloze mond en kauwden erop, tot het sap langs hun kin droop. Maar de meeste mannen hadde houten pijjes uit boomwortel gesneden en sommigen bezaten echte pijpen van gebakken klei. Daar stopten zij de grove toebak in, stevig aangedrukt met de vereelde duim, en dan hielden zij er een solferstokje boven en zij begonnen heftig te zuigen, sommigen zelfs zonder ervan te hoesten. Blauwgrijze rook walmde door de gelagkamer en in die nevel zocht Janus Rooyakkers, de waard van 'De dry Pinten' zijn weg naar de dorstige smokers. Jannekee-met-de-horrelvoet, het enige vrouwmens dat beroepshalve in het café aanwezig mocht zijn, veegde steeds haar tranende ogen met een rooie tesneuzik en zij foeterde op de stinkende toebak, die al het manvolk nog eenveen schrikkelijke longziekte zou bezorgen. Maar intussen hield zij met kruisjes op de lei nauwkeurig aantekening van de pinten die zij deze avond al had geschonken en zij vermenigvuldigde elk kruisje met twee, omdat de rekening toch door de rijke koperteuten betaald zou worden.

Zo was de vette rook te snijden en de stemming opperbest, toen eindelijk Frans Jansen het café binnen stapte en met zijn stem als een klok het woord tot de vergadering richtte. Het werd meteen doodstil in de gelagkamer, want hier sprak een man van gezag, een man die de wijde wereld gezien had en wist wat er in het land der Denen te koop was... Als een reus torende hij boven zijn dorpsgenoten uit en zijn wilde, rooie haardos ving het licht van de ondergaande zon. Hij had staalgrijze ogen en een brutale brede mond die gemakkelijk lachte. "Geen wonder dat de koddebeiers hem vroeger uit de weg gingen en dat de koning der Denen hem graag te vriend houdt," zeiden de jonge gasten, die vol verering naar hem opkeken, "dit is een echte hoofdman, en wat zou ik graag met hem meegaan om het goud te helpen oprapen, dat de Denen zomaar te grabbel gooien!....."

Doch het verhaal van reus ontvulde hen toch wel wat.

Hij vertelde dat hij de koning der Denen nooit gezien had en dat er ook aar hard gewerkt moest worden om een broodwinning te maken. Zeker, de Gesselse kolonie in Flensburg stelde het best en alle vijf de knapen die vorig jaar met Peter Grenen waren meegetrokken, waren nu als leerjongens te werk gesteld tegen twintig daalders per jaar, plus kost en klee. In zeven jaren zouden zij hun loon zien stijgen tot honderddertig daalders, als zij goed hun best deden, en daarna werden zij gezel, met eigen verantwoordelijkheid voor een deel van de handel in hun distrikt. Zij hadden zich bij contract en dure eed verbonden om zeven jaren lang trouw de koopman te dienen aan wie zij als knechten waren toevertrouwd. Niet te dobbelen, noch te spelen met kaarten. Geen jenever tot zich te nemen, die in dat heidense land maar al te veel werd gestookt, en geen toebak te zuigen, tenzij op de grote feestdagen. Ook moesten zij daar in het protestantse land trouw blijven aan het geloof hunner vaders en elke zondag, als dat mogelijk was, het roomse kerkje in Fredericia bezoeken...

De ouderen zaten instemmend te knikken. Voor hen was dat allemaal vanzelfsprekend. Zij waren in bittere armoede en in de Heilige Roomse Leer opgegroeid en zouden het niet in hun hoofd halen de zondagsmis te verzuimen. (Tenzij er toevallig een kerel als Frans Jansen juist voor de hoogmis het dorp kwam binnengedraafd...) Zij hadden er geen flauw begrip van hoeveel moeite de koperteuten in het Deense land moesten doen om elke zondag naar Fredericia te trekken, waar zij zich één voelden in het belijden van hun godsdienst.

En de jongeren hadden geen begrip van de strenge tucht die in het Gezelschap heerste; van de ontberingen die leerling en gezel ook daar moesten ondergaan, om de koperwaren aan de man te brengen. Zij staarden zich blind op de weelde der gevestigde en rentenierende koperteuten, die de kapitale huizen in het dorp bewoonden en elke dag vlees of spek op tafel kregen, die nooit vervolgd werden door het spook,..

Zeven jaren als leerjongen... Zeven jaren zonder honger en nog geld op de koop toe! Het leek hun een paradijs. Met vijftig kon je gezel zijn, als je geluk had. Op je dertigste kon je een volslagen koopman zijn en gaan delen in de winst... Frans Jansen, de reus die hier voor hen stond, telde pas achtendertig en hij

had het tot secretaris van het Gezelschap gebracht; hij was voorbestemd om eenmaal een hoofdman te worden, een man van groot gezag...

"God! Vader God in de hemel, mag ik een koperteut worden amstamblijf!" bad Hendrik Petersen, een struise knaap van eenentwintig, die met een hongerige maag en te veel bier in zijn buik tegen de tapkast stond geleund "Barmhartige God, ik ben een grote slechterik, ik heb Aaltje van de bakker te pakken genomen in de hei, en ik heb al twee keer dit jaar de mis verzuimd, maar wees mij toch genadig en laat Frans Jansen mij als leerling meenemen naar 't land van de Denen! Ik ben een zondig mens, Vader God, maar ik zal m'n leven beteren, als ik maar mee mag met de goudzoekers!.."

De oude God had misschien wel zin voor humor, of wellicht was Hij helemaal niet zo wraakgierig als de pastoor hem geschilderd had. Hij zal meelij hebben gehad met de hongerige knaap, of hem een lesje willen leren...

Twee weken later was Hendrik Petersen, de grote slechterik, met nog vijf jongens uit Luyksgestel op weg naar het land der Denen. Zij hadden een voorlopig en zeer eenzijdig contract getekend voor zeven jaar slaafse gehoorzaamheid aan het Gezelschap. Zij lieten verbijsterde ouders achter en kotten vel broertjes en zusjes, die alleen maar wisten dat het land der Denen eindeloos ver was, en zeven jaren een eindeloze tijd... Maar vader hield als troost tien daalders in zijn werkeloze handen, het halve jaarsalaris van de zoon die in het verre, vreemde land zijn fortuin ging maken. Moeder liet de kralen van haar eeuwige rozekrans rinkelen. "Heilige Kristoforus, bid voor hen." En Aaltje van de bakker snikte alsof haar hart ging breken."

Maar op de huifkar van Frans Jansen, die met twee zware horsen bespannen de weg naar het noorden insloeg, zongen de jongens hun hoogste lied en zij keken niet eenmaal achterom. **ZIJ GINGEN HET GOUD DER DENEN HELPEN OPRAPEN!..**

CAMPINIA

**DRIEMAANDELIJKS BLAD VAN HET STREEKACHIVARIAAT
NOORD-KEMPENLAND**

1e jaargang
nummer 3
oktober 1971

Redactie: W. Klaasen, archivaris
Redactieadres: Torenstraat 1, Oirschot
Telefoonnummer: 04997/1424, toestel 001

De prijs voor een abonnement bedraagt f. 4,50 per jaar, te storten op postgirorekening 1069032 van de gemeente Oirschot met vermelding van CAMPINIA.

Uitgeversrecht: Streekarchivariaat Noord-Kempenland
N.B. Op schriftelijk verzoek kan toestemming tot overname worden gegeven.

Geachte Abonnee,

Bij de derde aflevering van CAMPINIA kunnen wij U mededelen, dat het aantal abonnees thans de 700 is gepaseerd. Verwacht wordt, dat dit aantal in 1971 nog zal groeien. Gezien het feit, dat wij maar over een zeer kleine technische staf beschikken (stencil- en bindwerk inbegrepen), zal een aantal van 1000 abonnees voorlopig voor ons de uiterste grens moeten betekenen.

Stamboomonderzoekers willen wij attenderen op onze nieuwe rubriek GENEALOGICA, waaronder wij successievelijk alle in de archieven van het streekarchivariaat aanwezige gegevens over bepaalde geslachten zullen publiceren.

Tevens willen wij nog eens stellen, dat alle opbouwende kritiek en eventuele correcties van vakkundige zijde bij onze redactie van harte welkom zijn. Wij zijn gaarne bereid eventuele lees- en interpretatiefouten als zodanig te erkennen en in een volgende aflevering onder het hoofd CORRIGENDA te herstellen.

De buitengewone interesse van onze lezers voor het heem, voor de historie en aanverwante wetenschappen, spoort ons aan, hen bij elke aflevering telkens weer een nieuw verleden te doen ontdekken, en de steun en waardering van collega's en vakmensen zijn voor ons een enorme stimulans, om op de ingeslagen weg voort te gaan en wel in een stijgende lijn van inhoud en vorm.

Voor verdere belangstellenden uij; Uw familie-, vrienden- en werkring treft U onderstaand wederom een aanmeldingsformulier aan. Voor Uw medewerking onze hartelijke dank!

Ten behoeve van onze wministratie mogen wij alle lezers, die hun jaarabbonnement nog niet hebben betaald, vriendelijk verzoeken, dit vóór 30 november a.s. te doen.

De Redactie.

Ondergetekende

adres

wenst zich te abonneren op het driemaandelijks blad "Campinia" van het Streekarchivariaat Noord-Kempenland. Het bedrag voor het abbonement ad f. 4,50 per jaar zal hij/zij doen overmaken op postgirorekening 1069032 van de gemeente Oirschot met de vermelding "Abonnement Campinia".

(handtekening)

INHOUD

blz.

	Blz.
I. De korrekte houding van de Nederlands Hervormde Kerkeraad van Veldhoven in 1761 t.a.v. een misplaatste oekumene tussen een reformatorische schepen van Gestel en zijn roomskatholiek dienstmeisje uit Valkenswaard	111
II. De vrijwillige rechtspraak in de dingbank Zeelst-Veldhoven-Blaarthem	113
III. De notulen der vergaderingen van schepenen, burgmeesters, armmeesters, kerkmeesters, zettters en notabelen der in de dingbank van Zeelst-Veldhoven-Blaarthem verenigde dorpen.	124
IV. Het jaarkeurboek van de Vrijheid en Heerlijkheid Oirschot-Best	132
V. De Oirschotse oorkonden van 1311 tot 1791	138
VI. Oude toponymica van Best	144
VII. Genealogica	146
VIII. Huizen en hun bewoners te Oirschot (wordt in aflevering 4 voortgezet)	
IX. Naslagwerken t.a.v. het historisch en genealogisch onderzoek binnen het streekarchivariaat Noord-Kempenland	150
X. Leen uit de hut (door C. Rijken)	151
XI. Frans Jannen en de rovers (uitg "De Koperteuten") door Arie van der Lugt	155

CORRIGENDA

I. april:

- blz. 5: Gestel behoorde niet bij de oude dingbank van Gerle, evenmin bij de .bank van Zeelst-Veldhoven,-Blaarthem. In de*14e en 15e.eeuw vindt men in de Bossche Protokollen "ut in literfis de Gestel" (zoals blijkt uit een schepenbrieg van Gestel), waarbij het gaat over goederen in Gestel, Strijp en Stratum. Gestel. ten noorden van de Dommel behoorde wel tot de parochie van St.-Lambrecht te Blaarthem.
- blz. 10: "Zund" en "Zond" zijn de oude vormen van "Zuid", dus Zuiderwijk betekent Zuiderwijk en "Zuider" is een latere vorm (verg. mond en muiden).
- blz. 41: (regel 8) "prelenii" moet zijn "prelevii"
- blz. 41: (regel 4 v.o.) "stuivers" moet zijn "schillingen"
- blz. 42: "de Agge" moet zijn "de Aggere" (vanden Dijck) "de Lapida via" moet zijn "de Lapidea via" "dictus Bisschop" moet zijn "diotus Bisschop" "ridder Dancaert" moet zijn "ridder Daniel" "uitgangen" moet zijn "pachten" "met uitzondering" is fout, het gaat nl. over de oude lasten. (die niet aan Walterus betaald moeten worden)
- blz. 43: "Godenaert" moet zijn "Godevaert"
- blz. 44: "aan de Beldt" moet zijn "die hi ligghenden heldt" "so teler"" moet zijn "so waer"
- blz. 45: "Aarsel" komt in de 17e-eeuwse belastingkohieren van Best voor, is echter een latere ontwikkeling van Aarle, zoals Gers van Oerle en Heers van Heerle.
- blz. 46: de tweede-verklaring van "laar" is volgens een kenner van oude plaatsnamen verouderd. Het laar lag meestal tu ssen het dorp en het broek. Kilian vertaalt "laar" met "locus incultus et vacuus" of "pascuum publicum". "Gunter" was ook een patronymische familienaam in Den Bosch.
- blz. 47: "Swane" moet zijn "Swave"

I. juli:

- blz. 85: "tarwe" moet zijn "rogge" (siligo)
"uitgang" moet zijn "pacht"
een pond = 20 schillingen (saldi), een pond payment is 7 stuivers waard., een pond oud geld is 31 stuivers waard.

(aan de inzender, die niet genoemd wenst te worden, onze oprechte dank)

I. DE KORREKTE HOUDING VAN DE NEDERLANDS HERVORMDE KERKERAAD VAN VELDHOVEN IN 1767 T.A.V. EEN ZEER MISPLAATSTE OECUMENE TUSSEN EEN REFORMATORISCHE SCHEPEN VAN GESTEL EN ZIJN ROOMS KATHOLIEK DIENSTMEISJE UIT VALKENSWAARD.

(vervolg op de tweede aflevering 1971)

15 maart 1767

De diakens de Bie en van Meurs brengen verslag uit van hun bezoek bij Johanna van Hautert te Valkenswaard, welk verslag is opgetekend en voorgelezen in aanwezigheid van de ouders van Johanna van Houtert en door laatstgenoemden bevestigd. Johanna is één keer door C. Greve misbruikt. Zij werd toen 's nachts om één uur naar zijn kamer gelokt en gedwongen. Zij wist de datum niet meer precies, maar het jongste kind van Greve was toen nog zeer klein. De eed van die bedrieger en verleider zou zij openlijk als vals aanmerken door de waarheid te vertellen, zoals voor de heer officier en de schepenen van Valkenswaard. Daarna gaf zij verslag van haar vertrek uit het huis van koperslager Buckeners te Eindhoven, waar niets oneerbaars gebeurd was. Zij had alleen aan militairen koffie geschonken. Daarvoor gaf zij getuigen op. C. Greve had sedert die bewuste nacht gedurig haar bed en kleding gecontroleerd, om zich gerust te kunnen stellen, dat zij niet zwanger was. Hij had haar zelfs aangespoord abortus te plegen. De Kerkeraad stelde vast, dat door deze mededelingen de presumpties tegen C. Greve waren vermeerderd. De mondelinge argumenten van Greve werden nog eens grondig onderzocht en moesten in zijn eigen nadeel worden uitgelegd. Waarom was nl. de dienstbode tot het laatst in zijn huis geduld en niet eerder weggejaagd? Waarom trachtte hij haar later op verschillende manieren eerloos te maken, terwijl hij eerst beweerde niets van haar zwangerschap te weten? De geruchten waren er nl. al toen de dienstbode nog bij hem in huis was. Waarom liet hij haar gaan zonder gerechtelijk onderzoek te doen instellen naar de schuldige van deze zwangerschap? Waarom heeft de familie van C. Greve tot het laatst toe ontkend, dat de dienstbode zwanger was? Waarom ineens nu die haast om de eed van purgie af te leggen? Men besluit Greve wederom voor de vergadering te doen verschijnen, nl. op 19-3-1767. Ondertekend door A. Ross, J. van Ravesteijn, de Bie en A. van Meurs.

19 maart 1767

De predikant deelt mede, van J. Greve, de vader van C. Greve, een brief te hebben ontvangen d.d. 16-3-1767. Deze brief wordt aan de vergadering voorgelezen. De stijl van dit geschrift is opgeblazen en Gods naam, wordt daarin misbruikt. Men zal J. Greve in verband hiermede niet ontbieden wegens zijn hoge ouderdom, maar hem wel een vermanende brief zenden wegens zijn indecente woorden. In een verwaand rekwest geeft J. Greve nl. te kennen, dat hij zijn zoon gedwongen heeft niet voor de Kerkeraad te verschijnen alvorens zijn brief beantwoord is; tevens verzoekt hij kopie van de handelingen van de Kerkeraad. De vergadering vindt de handelwijze van J. Greve,

om een getrouwde zoon, die schepen van Gestel is, te dwingen niet te komen, belachelijk. Het schijnt, dat de vader bevreesd is, dat zijn zoon schuldig is en zich voor de Kerkeraad zal verspreken. De gevraagde kopie zal worden geweigerd. Aan J. Greve zal een brief worden gezonden met de waarschuwing zijn zoon niet meer te dwingen en zich te onthouden van misbruik van Gods H.Naam. Het wegblijven van C. Greve wordt als zeer verdacht beschouwd. De volgende vergadering wordt vastgesteld op 24-3-1767, waarop C. Greve wederom zal worden ontboden. Ondertekend door A. Ross, J. van Ravesteijn, de Bie en A. van Meurs.

3 april 1767

De predikant deelt mede, dat hij tevergeefs getracht heeft C. Greve te ontbieden. Deze had telkens andere uitvluchten. Op 24-3-1767 moest hij naar een "extraordinair gerecht" te Gestel, op 26-3-1767 naar 's-Hertogenbosch en op 3 april was hij druk bezet met dorpszaken. De nieuwe vergadering wordt belegd op 5-4-1767 (zondagmiddag na de Godsdienstoefening). De koster zal C. Greve tijdig mededelen dat de Kerkeraad bij niet verschijnen genoodzaakt zal zijn de procedure tegen hem voort te zetten. Ondertekend door A. Ross, J. van Ravesteijn, de Bie en A. van Meurs.

5 april 1767

Carel Greve is verschenen. De Kerkeraad is van mening, dat zijn uitvluchten om niet te komen, tegen hem pleiten. Daarop leest Carel Greve een verklaring voor, waarin hij zegt, dat hij nu voor de laatste keer voor de Kerkeraad verschijnt. Verder verklaart hij daarin, dat hij op geen enkele vraag meer zal antwoorden. Bovendien zal hij, als hij nok verder lastig gevallen wordt, middelen naar recht zoeken. En als de politieke rechter deze zaak heeft beëindigd, kunnen de heren beginnen. C. Greve wordt daarna verzocht zich even te verwijderen, hetgeen hij echter weigert, daar hij dit als nutteloos beschouwt. Greve verlaat oneerbiedig de vergadering. De Kerkeraad konkludeert, dat de brief en de houding van Greve op een schuldig geweten wijzen. Kerkelijke tucht is ook nu reeds noodzaak en wel i.v. m. zijn verbitterd en hoogmoedig gedrag. Om verdere ergernis in de gemeente te voorkomen wordt Greve gecensureerd en hem het gebruik van het Avondmaal verboden, totdat hij de Kerkeraad als kerkelijke rechter erkent en niet meer weigert met deze te onderhandelen. De censuur zal van de kansel warden afgekondigd, opdat de gemeenteleden geen bezwaren zouden gevoelen, om samen met C. Greve aan de H. Tafel te verschijnen. De koster van Gestel zal opdracht ontvangen om Greve daarvan in kennis te stellen. Ondertekend: Ds. A. Ross en de Kerkeraad.

26 april 1767

De Kerkeraad bevestigt, dat de predikant de censuur tegen C. Greve volkomen volgens de intentie van de Kerkeraad vanaf de preekstoel heeft bekendgemaakt op 12-4.-1767. De predikant stelt voor, een kommissie van de Kerkeraad naar de stadhouder van Gestel te zenden, om verslag te vragen, zodra de politieke procedure tegen C. Greve

is beëindigd. De Kerkeraad verzoekt de predikant deze kommissie op zich te nemen. Getekend door Ds. A. Ross en de Kerkeraad.

8 mei 1767

De predikant brengt verslag uit van zijn kommissie bij de, officier van Gestel betreffende de procedure tegen C. Greve. Laatstgenoemde heeft een rekwes ingediend met het verzoek te worden toegelaten tot de eed van purgie. Er wordt geadviseerd deze te weigeren op grond van suspicie. De Kerkeraad zal op de hoogte worden gehouden. Getekend door Ds. A. Ross, Hermani, J. van Ravesteijn, de Bie en A. van Meurs.

18 oktober 1767

De predikant deelt mede, dat C. Greve hem op 14-10-1767 heeft verzocht, een Kerkeraadvergadering te beleggen, om hem gelegenheid te geven een voorstel tot ontheffing van zijn censuur te kunnen doen. C. Grove wordt binnen geroepen en verklaart, de Kerkeraad als zijn kerkelijk rechter te erkennen. Hij verzoekt ontheffing van censuur. De Kerkeraad besluit met deze verklaring genoegen te nemen en C. Greve van zijn censuur te ontheffen. De predikant zal voor de afkondiging zorg dragen. Ondertekend door Ds. A. Ross, S. Hermanni, J. van Ravesteijn, de Bie en A. van Meurs.

II. DE VRIJWILLIGE RECHTSPRAAK. IN DE RINGBANK ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEM.

(vervolg)

81. B. 17-9-1614 blz. 32/2-33/2

Jan Janssen Mathijssen verklaart aan Bartholomeus Henrick Roijmans alle jaar schuldig te zijn op Bamisse een erfcijs van 7 gulden, eerste verval dag op Bamis over een jaar, en wel wit de navolgende goederen: a) huis, hof en aanglag in de parophie van St.-Lambert te Blaarthem (belendende percelen; Henrick Joris, de Gemene Straat, Frans Janssen en de kinderen van Art Janssen), b) een stuk land aldaar, genoemd "De Halve Acker" (belendende percelen: Bartel Henricx, Ruth Peters, Frans Janssen en Willem Laureijssen), c) een groesland, genoemd "Het Goor" (belendende percelen: Bartel Henricx, Willem Huijben, Frans Janssen en de kinderen van Art Janssen). Tot meerdere zekerheidstelling van deze betaling heeft Jan Rutten met toestemming van zijn kinderen Henrick en Goijart tot medeonderpand gesteld een beemd te Blaarthem, genoemd "De Lievendael" (belendende percelen: Bartholomeus Roijmans, Willem Huijberts, Sibbert Henricx en de Gender). Opzegtermijn 3 maanden tevoren. Jan Janssen Mathijssen zal Jan Rutten super se et omnia sua schadeloos houden.

Schepenen: Jan Joosten - Ariaen Janssen

(Henderick Coolen als lasthebber van zijn moeder, bezitster van deze schuldbekentenis, verklaart dat deze rente volkomen betaald is. Getekend door W. Borgers, Jan Borgers en sekretaris Vitus van Vlodroph 4-2-1727)

82. B. 17-9-1614 blz. 33/3 - 35/1

Erfscheiding tussen de kinderen en erfgenamen van Jan Mathijssen t.w. Henrick Janssen, de kinderen van Aert Janssen, Frans Janssen, Christina Jans Mathijssen en Jan Janssen.

- I. Aan Henrick Janssen worden toebedeeld: a) de halve schuur met de plaats waarop de schuur staat (de andere helft blijft aan vader Jan Mathijssen en aan de moeder zolang deze leven), b) de halve "Misthoff" en een akker bij het huis (belendende percelen: Jan Rutten en Cornelis Dielissen), c) een stuk groesveld in de "Gooren" (belendende percelen: aan weerszijden Bartel Henricx). Uit deze goederen moeten jaarlijks 10 vaten rogge aan de kerk van Blaarthem worden gegeven.
- II. Aan de kinderen van Aert Janssen worden toebedeeld: a) de halve "Schrobbersdries" naast het huis (belendende percelen: het oude woonhuis, Jan Rutten en de Gemene Straat), b) het "Voorste Goor" (belendende percelen: Bartel Henricx, Willem Huijbers en Jan Claeus).
- III. Aan Frans Janssen worden toebedeeld: a) de helft van de "Halve Askor" (belendende percelen: de kinderen van Wouter, Gerit Happen, de kinderen van Everart van den Brouck en het erf van Berwouts), b) een weideveld op het "Goor" naast Bartel Henricx, c) de halve boomgaard met een halve koolhof naast Frans Marcelis en de Gemene Straat.
- IV. Aan Christina Jans Mathijssen worden toebedeeld: a) een akker bij het huis (belendende percelen: Jan Claeus, Jan Rutten, Cornelis Dielis), b) een groesveld op het "Goor" (belendende percelen: Bartel Henricx Roijmans en Thonis Henrick Bastiaens), c) de halve "Schrobbersdries" (belendende percelen: Bartel Henricx, Jan Rutten en de Gemene Straat).
- V. Aan Jan Janssen worden toebedeeld: a) de helft van de "Halve Acker" (belendende percelen: Rutger Petersy Bartholomeus Henricx, Willem Laureijssen en Frans Janssen), b) een groesveld op het "Goor" (belendende percelen: Frans Janssen, de kinderen van Aert Janssen, Willem Huijbers en Bartholomeus Henricx), c) de halve boomgaard. Hieruit is jaarlijks verplicht een cijns van 2 lopen rogge aan de H. Geest te Strijp, 1 loop rogge aan de kerk te Strijp, 1 loop rogge aan de pastorie te Strijp, 16 lopen rogge aan de kerk van Blaarthem en een cijns van 1,5 stuiver aan de Heren van der Baseldonc.

Schepenen: Jan Joosten - Ariaen Janssen.

83. B. 17-9-1614 blz. 35/2

Henrick Janssen Mathijssen, de kinderen van Art Janssen t.w. Jan Peters als momber van zijn vrouw Anneken Arts, en Joost Anthonissen als momber van zijn vrouw Mariken Arts, Jan en Tomas Aertssen als mombers van de minderjarige kinderen van Art Janssen (Mathijs, Elisabeth, Aertken en Aleijt), Frans Janssen en Christina, de dochter van Jan Mathijssen met haar momber Jan Jacopsen, hebben overgedragen aan Jan Janssen Mathijssen het oude woonhuis van hun ouders

in de parochie van St.-Lambertus te Blaarthem met de halve "Misthoff" en de vaarweg tussen de "Schobbersdries" en het woonhuis met de weg oostwaarts.

Schepenen: Jan Joosten - Ariaan Janssen,.

84. B. 24-6-1614 blz. 36/1

Willem Pauwels Coolen draagt over aan Jhr. Goijart van Eijck de "Waterstroom" naast de beemd van Willem Coolen. Jhr. Goijart van Eijck belooft de "Waterstroom" te repareren en eventuele Schouwkosten voor zijn rekening te nemen. Mocht het water schade brengen aan de beemd, dan zal deze door Jhr. Goijart worden hersteld.

Schepenen: Jan Joosten - Antonis Adriaens

85. Z.-Ve. 18-9-1614 blz. 36/2

Joost Janssen draagt over aan Aleijda, de weduwe van Dirck Peters, een rente van 3 gulden uit een erfbrief van 7,5 gulden per jaar, die Jan Aelberts beloofd had aan Marten Jacops en die Joost Janssen per koop van Marten Jacops had verkregen. De rente kan worden gelost met 50 gulden en met de onbetaalde pachten.

Schepenen: Jacob Tielemans - Art Janssen.

86. Z. 23-10-1614 blz. 36/3 37/1

Gerechtigde verklaring van Jan Jacobssen contra Heijlwich Crijns, de weduwe van Dierick Wouters, met getuigenverklaringe van Art Wilberts (in zijn tijd sekretaris van de Heerlijkheid en Dingbank Zeelst-Veldhoven-Blaarthem), oud 76 jaar, van Jenneken, de weduwe van Peter Janssen, oud 78 jaar, en van Catharina, de vrouw van Jan Cornelissen, oud 60 jaar, dat de akker, genoemd "Jan Alen Acker", toebehorende aan Jan Jacopssen (belendende percelen: Heijlwich Crijns, de kinderen van Peter Diericx, Mariken Hooben en Jan Cornelissen), altijd met karren, ploegen en beesten is bevaren resp. begaan vanaf de Akkerstraat over het "Geerken" van Claeus Brouwers en dan over de akker van Heijlwich Crijns naast het land van Aert Wilborts en Meriken Hooben. De getuigen, door de officier beëdigd, verklaren hiermede te akkorderen.

Schepenen: Pauwels Mathijssen - Henrick Willemsen.

87. Z. 19-10-1614 blz. 37/2

Anthonis Bartholomeus als mombere van zijn vrouw Katharina verklaart, dat Marcelis Cornelissen hem alle patrimoniale goederen volledig heeft betaald, die Katharina waren aangestorven van haar ouders Henrick Thomassen en diens vrouw Elisabeth.

Schepenen: Henrick Willemsen - Pauwels Mathijssen.

88. Zo. -Ve. 29-10-1614 blz. 37/3 - 39/1

Goijart Hermans heeft in belening overgedragen aan Jan Peter Daniëls zijn huis, erf en hof te Sonderwijck-Velthoven (Schoot):

1. huis met aanglag (belendende percelen: Peter Diricx, Heijlken,

de weduwe van Jan Danen, en de kinderen van Jacob Jan Zegers), 2) het "Voorste Beemdeken" (belendende percelen: Jacop Janssen en Heijiken Jan Darien), 3) nog een beemd, genoemd "De Rijt" (belendende percelen: de kinderen van Jacob Janssen, de Dijk, Jan Emmen en Willem Arts), 4) "De Rouwe Bocht" (belendende percelen: Peter Diericx, Willem Artssen, de kinderen van Jacob Janssen en de Gemene Straat), 5) "De Voort Beemd" (belendende percelen: de strooivan de "Cleijne Voort", de demene Heij., Jacob Janssen, de Straat en het erf. van Hdndrick Hendricx), 6) de "Tonis Acker" (belendende percelen: Floris van Eijck, Berbel Grijns, Peter de Coter alsmede de kinderen van Jacob Janssen), 7) "Het Coppelken" (belendende percelen: de kinderen van Jacob Janssen en Peter Diercx), 8) "Hot Breembocht" (belendende percelen: Peter Diercx, Lijsken Hermans en Jan Aertsen), 9) "Het Hoochvelt" (belendende percelen: Jacob Janssen, de Gemene Straat, Peter Diercx en Willem Arts), 10) "D'Acker Bochitien" (belendende percelen: Peter Diericx en Willem Arts), 11) "Het Clootgen" (belendende percelen: Jhr. Floris van Eijck, Joost Bressers, Willem Janssen), 12) "De Streep" (belendende percelen: het erf van Jhr. Wijffliets, Peter Diercx, Jacob Janssen, Anneken Willem Tonis en Jhr. Floris van Eijck), 13) De "Wouters Acker" (belendende percelen: Peter Dircx, de kinderen van Jacob Janssen, Wierick Henricx en Jhr. Floris vanEijck).

Deze beloning geldt voor 40 jaar. Jan Peters is verplicht alle cijnzen en lasten uit deze goederen te betalen. Het huisje van Mariken Goijarts mag gedurende de belening door haar worden bewoond.

Lasten: a) jaarlijks 31 vaten rogge. van Oerlese of Stakenbroekse maat,. b) 10 vaten rogge voor het kapittel in Den Bosch; c) 6 vaten rogge aan hét Heilig Cruijs te Veldhoven, d) 4 gulden en 10 stuiver aan Peter Dircx, e) 3 gulden aan de Ulenberch te Den Bosch, f) 7,5 stuiver aan J. Emmen, g) een cijns van 7 oort te Eersel, h) een cijns van 1 penning te Oerle, i) 2 stuiver 1,5 oort aan het kapittel van Oirschot en j) 1 loop rogge aan de pastorie van Veldhoven.

Voor deze lening zal Petersen betalen 370 gulden en wel 70 gulden op Lichtmis a.s. en de overige 300 gulden op Lichtmis over een jaar. Mocht, hij dan nog niet betaald hebben, dan is hij een rente van 6 % Verschuldigd.

Schepenen: Jan Jacobssen - Michiel Pauwels.

89. Z. 30-10-1614 blz. 39/2

Adriaen Daniëls heeft krachtens naderschap aan Dierick Laureijssen overgedragen een uitgang van 8 lopen rogge, zoals hij door koop had verkregen van Anthonis Cornelissen, aan wie Dirck rente verschuldigd was door koop van een akker aan de Valgaterweg uit een meerdere korenrente van 4 mud en 1 loop rogge, vroeger door Rutger Wouter Stoops zoon beloofd aan Niolaes Willems Wijmans, volgens schepenbrief van Eijndhoven d.d. 10-1-1356. Schepenen: Michiel Pauwels - Willem Marcelis.

90. Z. 30-10-1614 blz. 39/3

Antonis Cornelissen verklaart, dat Adrian Daniëlsen hem de som van 50 gulden heeft betaald, die deze beloofd had te betalen in mei a.s. betreffende de koop van een rente van 8 lopen rogge.

Schepenen: Michiel Pauwels - Willem Marcelis.

91. Z. 7-11-1614 blz. 39/4 40/

Jacob Marcelis heeft aan zijn zwager Andries Daniëls overgedragen: a) een weiland, genoemd "De Wijerdries" met het halve Haevervelt te Zeelst (belendende percelen: de boomgaard van de kinderen van Jan Janssen Blicx en Berta, de dochter van Jan Blicx), b) een stuk groesveld, afgegraven van het Haevervelt (belendende percelen: het Haevervelt, de Gemeijnt en het Heijvelt).

Schepenen: Willem Marcelis - Michiel Pauwels.

92. Z. 7-11-1614 blz. 40/2

Andries Daniels heeft aan zijn zwager Jacob Marcelis overgedragen: a) een vierde van de boomgaard en van de Staxdries, afkomstig van Jan Janssen Blicx te Zeelst (belendende percelen: de Bocht, Jacob Marcelis en de Gemeijnt) met nog een "streepken" van de "Wijer" in de "Wijerdries", b) een vierde van het "Heijvelt" in het aangelag (belendende percelen: de Gemeijnt, de Wijerdries en het Haevervelt).

Schepenen: Willem Marcelis - Michiel Pauwels.

93. Z. 8-11-1614 blz. 40/3

Lambert Eijmertsen verklaart schuldig te zijn aan Willem Joppen van nu tot over een jaar 250 gulden tegen een rente van 7 % en wel onder de volgende voorwaarden: bij de aflossing moeten worden betaald 30 dubbele gouden Albertuspenningen á 5 gulden en tien stuiver, 4 dubbele dukaten á 8 gulden 2 stuiver, de rest in gangbaar geld.

Schepenen: Willem Marcelis - Michiel Pauwels.

(voor een jaar verlengd op 20-12-1615, schepenen: Dierick van Hooff en Ariaen Jansen)

94. Z. 8-11-1614 blz. 40/4 - 41/1

Lambert Eijmertsen als mombler van zijn vrouw Heijlwich heeft Henrick Willems en diens vrouw gerechtelijk verzocht aan hem als eiser over te dragen (in koop) de erfgoederen, die Henrick per koop had verworven van de mombler en voogd van Jenneken, de weduwe van Claes Janssen, en haar kinderen. Lambert stelt voor de Godspenning en alle andere kosten (slagen, schrijfgeld etc.) te restitueren en Hendrick schadeloos te stellen. Daar Hendrick niet vindbaar was en zijn vrouw de naderschap niet wenste te aksepteren, heeft Lambert als naderman het geld bij de schepenen gekonsigneerd t.w. 30 dubbele gouden Albertuspenningen en 1 dukaat, te vermeerderen en te verminderen naar recht en gebruik. De vorster zal van 's-Herenwegen oproep doen. Wordt aan de oproep niet voldaan, dan moet een boete van 25 gulden worden

betaald.

Schepenen: Willem Marcelis - Michiels Pauwels.

95. 17-11-1614 41/2

Joost Peterssen heeft overgedragen aan Margaretha Henselmans de helft van een rente van 14 gulden per jaar (met alle dokumenten), die hem ten deel was gevallen in een erfscheiding tussen hem en zijn mederfgenamen volgens schepenbrief van Bergeijk van 21-9-1589. Verder verklaart Joost de rente voor enige jaren reeds eigenhandig aan Margaretha overgeschreven en overgegeven te hebben, voor welke rente hij verklaart ontvangen te hebben 3 gulden en 6 stuiver per jaar op de "Boerenhovel" te Eersel...

Schepenen: Pauwels Thijssen - Jan Jacobsen.

96. Zo.-Ve. 23-6-1614 blz. 41/3 - 42/1

Mr. Henrick Peters (voor zich zelf en voor Willem Jan Dielissen), Dielis Tonis, Jan Jan Dielissen en Wouter Jan Dielissen hebben overgedragen aan Jan Tonis een stuk beemd, dat hun was aangestorven van Lujck Lujcksen den Jongen, gelegen aan het eigendom van Jan Tonis te Sonderwijck Velthoven en genoemd "Op die Dommel inde Claechpoirt" (belendende percelen: Everart Laureijssen, Jhr. Goijart van Eijck, Jan Jansen en Thomas Henricx van Oerle).

Schepenen: Michiel Nijssen - Jacop Tielemans.

97. 23-11-1614 blz. 42/2

Testament van Peter Gerarts en zijn vrouw Elijsabeth: de langstlevende mag over alle tijdelijke goederen geheel vrij beschikken. Eventuele nog uitstaande schulden zullen eerlijk worden betaald.

Schepenen: Willem Marcelis - Michiel Pauwels.

98. 25-11-1614 blz. 42/3

Willem Gijsberts verklaart : schuldig te zijn aan Peter Jacobs van 1 december a.s. tot over 4 jaar een bedrag van 50 gulden tegen een rente van 3 gulden per jaar, eerste vervaldag 1 december 1615.

Schepenen: Willem Marcelis - Michiel Pauwels
(deze rente is gelost op 15-1-1623)

99. Z.: 25-11-1614 blz.: 42/4,- 43/1.

Michiel Pauwels heeft overgedragen aan: Hendrick Willemsen een stuk weiland in het "Muggenhool" te Zeelst (belendende percelen: Andreas Henricx., Jan Janssen Staessen, Gerart Artssen)

Schepenen: Willem Marcelis - Michael Pauwels.

100. Z. 25-11-1614 blz. 43/2

Hendrick Willemsen verklaart aan Michiel Pauwels voor de overdracht Van het Weideveld in het Muggenhool te zullen betalen 114 gulden

en 2,5 stuiver en wel tot Lichtmis a.s. zonder rente. Mocht hij dan niet in de gelegenheid zijn dit bedrag te betalen, dan zal een jaarrente van 16 penningen moeten worden betaald.

Schepenen: Willem Marcelis - Antonis Ariaens.
(afgelost 16-4-1629)

101. Z. 25-11-1614 blz. 43/3

Jan Pauwels, broer van Michiel, verklaart, dat hij de verkoper (zie 100) "nader in den bloede" is dan Henrick Willemsen en dat hij dus de goederen zal moeten verkrijgen. Hij stelt voor aan Henrick Willemsen al het geld te restitueren wat hij bij deze koop heeft besteed en hem van alle geloften te ontlasten.

schepenen: Willem Marcelis - Michiel Pauwels.

102. Z. 14-11-1614 blz. 43/4

Jan Francen heeft als momber van zijn vrouw overgedragen aan Mariken, de dochter van Jan Sijmons en diens vrouw Anna te Zeelst, alle goederen die hem waren aangestorven van Jan Sijmons en wel onder de volgende voorwaarde: mocht Jan Francen vóór Peterken, zijn vrouw en dochter van Jan Sijmons, overlijden, dan is Mariken verplicht, haar zuster Peterken bij haar te laten wonen in het huis dat haar door Jan Francen is overgedragen, terwijl zij dan ook aan Peterken 4 roeden land moet geven (per roede 30 stuiver). Mocht Mariken de goederen aan vreemden willen verkopen, dan mag Jan Francen deze voor 70 gulden wederom terug nemen.

Schepenen: Willem Marcelis - Michiel Pauwels.

103. Ze 14-11-1614 blz. 44/1

Willem Joosten heeft, als momber van zijn vrouw Willemken, de dochter van Jan Sijmons, aan Henrick Janssen overgedragen alle goederen, die hem waren gegeven en aangestorven van Jan Sijmons en diens vrouw Anna te Zeelst.

Schepenen: Willem Marcelis - Michiel pauwels

104. Z. 14-11-1614 blz. 41/2

Henrick Janssen verklaart schuldig te zijn aan Willem Joosten voor de overdracht van goederen (zie 103) van Kerstmis a.s. tot over een jaar de som van 40 gulden en wel zonder rente.

Schepenen: Willem Marcelis - Michiel Pauwels.

(deze schuld werd betaald in tegenwoordigheid van de schepenen Dierick van Hooff en Ariaen Janssen)

105. Z. 14-11-1614 blz. 44/3

Maria, de dochter van Jan Sijmons, en haarMomber verklaren schuldig te zijn aan Henrick Janssen Sijmons van Kerstmis a.s. tot over een jaar een bedrag van 40 gulden en wel zonder rente

Schepenen: Willem Marcelis - Michiel Pauwels.

(deze schuld werd betaald in tegenwoordigheid van de schepenen Dierick van Hooff en Ariaen Janssen).

106. Z. 15-11-1614 blz. 44/4-5

Erfscheiding tussen Henrick Janssen en zijn zuster Maria betreffende de goederen, hun aangestorven van hun ouders Jan Sijmons en Anna, en die zij van hun mede-erfgenamen in koop hebben verkregen:

- I. aan Henrick is ten deel gevallen a) de Caemer met een roede van het erf om verder te kunnen timmeren en de helft van de Dries te Zeelst (belendende percelen: Lambert Arts, de Gemene straat en Jan Stoffels), b) de halve Berckacker (belendende percelen: Lambert Arts, een stuk land van &e Hasenbosch en Andries Hendricx);
- II. aan de minderjarige Maria is ten deel gevallen a) de Herdt met het achterhuis en de helft van de Dries (belendende percelen: de Gemeijnt en Lambert Arts, b) de helft van de Berckacker (belendende percelen: Jan Danins, de Hasenbosch en Andries Henricx).

Schepenen: Willem Marcelis - Michiel Pauwels.

107. Z. 3-12-1614 blz. 45/1

Testament van Mariken, de weduwe van Willem Wouters. Zij verklaart, dat haar overleden zwager Jan Wilberts bij leven van haar dochter Lenartken uit handen van haar mombler Henrick Gerarts 50 gulden heeft ontvangen, dat haar zoon Wouter 16 gulden heeft ontvangen en haar zwager Jan Janssen 25 gulden en nog eens 15 gulden, en dat haar dochter Jenne een bed met toebehoren heeft ontvangen ter waarde van 20 gulden. Aan haar dochter Anna wordt thans toebedeeld als beloning voor haar getrouwe dienst een bedrag van 16 gulden (te ontvangen van Peter Janssen Steijmans) en haar beste rok. Aan haar nichten Marie en Jenne geeft zij haar andere rok en de hoijcke (waarbij de eerste keus is aan Maria). Aan haar nicht Mariken, dochter van Jan, geeft zij haar kleine rok.

Schepenen: Willem Marcelis - Michiel Pauwels.

108. Z. 7-12-1614 blz. 45/2 - 46/1

Andries Daniëls als mombler van zijn vrouw Heijlwich en Jacop Marcelis als mombler van zijn vrouw Marie leggen over een kontrakt van 6-9-1614, inhoudende een akkoord betreffende alle schulden en wederschulden, alsmede inzake alle geschillen en de vier jaar die Andries reeds in vruchtgebruik had. T.b.v. Jacop ziet Andries af van het gedeelte van Anneken, de zuster van zijn vrouw Heijlwich, en ook van het gedeelte der kinderen van Jan Henricx Populier. Andries verklaart, dat alle schuldbeloften van Lenart Jan Goijarts zijn ingelost. Hij ziet af van zijn rechten op het erf "De Populier" te Meerveldhoven ten behoeve van Jacob Marcelis en ook van zijn rechten op de "Hoiymeir". Voor de vier jaar van zijn vruchtgebruik verklaart hij aan Jacob Marcelis 32 gulden schuldig te zijn. De lasten moeten door Jacob Marcelis worden betaald. Tevens betaalt Jacob de getuigenkosten te Eindhoven en 's-Hertogenbosch. Het kontrakt was ondertekend door Joost Janssen, Zeger Henricx en Gerit Peters.

Schepenen: Willem Marcelis - Michiel Pauwels.

109. Zo 7-12-1614 blz. 46/2

Andries Daniëls als mombber van zijn vrouw Heijlwich en Jacob Marcelis als mombber van zijn vrouw Marie hebben een "erfmangeling" gedaan, waarbij Andries aan Jacob, overdraagt een vierde deel in het heiveld "Het Boeckendevelt" (belendende percelen: Jhr. Goijart van Eijck, Evenart Henricx, Jan Neeskens en de Gemeijnt).

Schepenen: Willem Marcelis - Michiel Pauwels.

110. Z. 7-12-1614 blz. 46/3

Andries Daniëls (namens zijn vrouw) en Jan Pauwels als mombber van zijn vrouw Elijsabeth hebben een erfmangeling gedaan, waarbij Andries aan Jan heeft overgedragen: a) zijn achtste deel in de "Bocht" (belendende percelen: Jacob Marcelis, de Boomgaard en de Gemene Straat), b) het achtste deel in de Zoeakker (belendende percelen: Jacob Marcelis, Berta Cornelis met haar kinderen, de erfgenamen van Mijs Claeus).

Schepenen: Willem Marcelis - Michiel Pauwels.

111. Z. 7-12-1614 bi-zo 46/4

Jan Pauwels als mombber van zijn vrouw en Andries Daniëls hebben een erfmangeling gedaan, waarbij Jan aan Andries overdraagt het vierde deel in de "Wijerdries (belendende percelen: de kinderen van Berta Cornelis, het Heijvelt van Jacob Marcelis, het Haevervelt, Gemeijnt en de halve wal naast Jacobs Heijvelt), b) een vierde deel in het Haevervelt (belendende percelen: Berta Cornelis, Andries Daniëls, de Gemeijnt en het Heijvelt van Jacob Marcelis).

Schepenen: Willem Marcelis - Michiel Pauwels..

112. Z. 9-11-1614 blz. 47/1

Jan Francen als mombber van zijn vrouw Peterken, dochter van Jan Sijmons, heeft verkocht en overgedragen aan zijn zwager Henrick Janssen de goederen, die hem zijn aangestorven van Jan Sijmons en diens vrouw Anna te Zeelst. Mocht Jan Francen eerder komen te overlijden dan Peterken, dan is Hendrick Janssen verplicht Peterken bij haar zuster Mariken te laten inwonen. Tevens zal hij aan Peterken nog moeten geven vier roeden in de hof van zijn erf, waarvoor Peterken 30 stuiver per roede zal betalen.

Schepenen: Willem Marcelis - Michiel Pauwels.

113. Z. 9-11-1614 blz. 47/2

Hendrick Lamberts verklaart, dat hij 9 jaar geleden reeds een obligatie heeft afgegeven t.g.v. Ruth en Goijart Janssen ten bedrage van 38 gulden en 10 stuiver voor afgekocht garen en dat hij dit bedrag alsnog schuldig is.

Schepenen: Antonius Ariaens - Hendrik Jan Rutten.

114. Zo. - V.e. 4-11-1614 blz. 47/3

Willem Janssen Vrancken heeft voor deze schepenbank voormaals verklaard schuldig te zijn aan Peter Peters Willemsen jaarlijks 20 stuiver

als uitgang uit een huis te Zonderwijck, genoemd "De Helle". De originele schepenenbrief, geschreven door Art. Wilberts, was van 30-3-1575. Heden, 14-11-1614, is verschenen Jan van Aelst als momber van zijn vrouw en heeft verklaard, dat kapitaal en rente zijn betaald. Getuigen waren Everart Gijsborts en Bartholomeus Janssen. Was getekend door notaris Thomas Diericx. "Quod testor" Je. Steijmans sekretaris.

115. 16-12-1614 blz. 47/4 - 49/1

Erfscheiding tussen Peter Janssen, Jan Janssen, Peter Crijnen als momber van zijn vrouw Catharina Jans en Jenneken Jans, aangaande de nalatenschap van hun ouders Jan Lamberts en Aleijt:

I. Aan Peter Janssen wordt toegeedeeld: a) het nieuwe huis met een derde van het aangelag (24,5 roe), b) de halve "Oersche Acker" (belendende percelen: Wierick Henricx en Jenneken Servacen), c) een vierde deel in de "Goire" (belendende percelen: Goorstraat en Jan Francen), d) jaarlijks te betalen aan de kinderen van Aert de Snijder 2 gulden, e) een jaarlijkse cijns uit deze goederen van 6 gulden en 5 stuiver, Joffrouw Petronella van Eijck, f) jaarlijks te betalen aan Marcus Gijben 3 gulden en aan dezelfde één keer 5 gulden, g) de pacht aan Matteus Wouters.

II. Aan Jan Janssen wordt toegeedeeld: a) het oude woonhuis met een derde van het aangelag (24,5 roe) (belendende percelen: Berbel Henricx en de Straat) b) de halve "Oersche Acker" (belendende percelen: Jan Francon, Michiel Nijssen en Jenneken Servacen), c) een vierde deel in de "Coire" (belendende percelen: Willem Janssen Steijmans, de Goorstraat en Frans Francen). Jaarlijks moet Jan Janssen navolgende pachten betalen: a) 150 gulden aan de weduwe van Dirck Peters en haar kinderen, b) de pacht aan Matteus Wouters.

III. Aan Peter Crijnen (man van Catharina Jans) wordt toegeedeeld: a) een beemdeken (belendende percelen: Dirck Peters, Peter Wouters en. Jan Jacops), b) de halve "Tonis Hoppenacker" (belendende percelen: Jan Jacops, Jan Francen en Dirck Henricx), c) een vierde deel in de "Coire" (belendende percelen: Frans Francen en de Goorstraat).

IV. Aan Jenneken Jans wordt toegeedeeld: a) het "Griet Correnhuisken" met een derde van het aangelag (24,5 roede) (belendende percelen: Willem Huijberts en de Straat), b) de halve "Tonis Hoppenacker" (belendende percelen: Frans Henricx, Jan Francen en Jan Jacops), c) het vierde deel in de "Coire" (belendende percelen: de weduwe van Vaes Henricx, Frans Francen en de Goorstraat), d) een jaarlijkse cijns uit deze goede en aan de H. Geest te Veldhoven (13,5 stuiver), e) aan het nieuwe huis 10 gulden één keer
Schepenen: Henrick Willemsen - Pauwel Mathijssen.

116. 27-12-1614 blz. 49/2

Jan Rutten van Eijndhoven verklaart schuldig te zijn aan Anthonis Willems ben bedrag van 107 gulden te betalen op Bamis a.s. Hiermede komt een schuldbekentenis van 27-12-1612 ad 106 gulden te vervallen.

Schepenen: Willem Marcelis - Michiel Pauwels.

117. Z.-Str. 27-12-1614 blz. 45/3

Lambert Eijmertssen draagt over aan Gerart Artssen een halve beemd, die hij krachtens naderschap verkregen had van Henrick Willemsen, gelegen Zeelst en Strijp (belendende percelen: Peter Tenenbosch, Tonis Goijarts en IJken Bastiaans).

Schepenen: Willem Marcelis - Michiel Pauwels.

118. Z. 27-12-1614 blz. 49/4 - 50/1

Elijsabeth, de weduwe van Jan Antonis, heeft krachtens testament van haar overleden man en van haar d.d. 15-5-1609 verkocht en overgedragen aan haar zwager Gerart Artssen een akker op het "Horenven" te Zeelst (belendende percelen: Adam Janssen, Aleijt, de weduwe van Antonis Willemsen, de verkoopster en de koper). Hieruit moet jaarlijks worden betaald 1,5 stuiver en 0,5 oort cijns aan Jonker Borchgraeven te Oirle.

Schepenen: Willem Marcelis - Michiel Pauwels.

119. Z. 27-12-1614 blz. 50/2

Gerart Artssen verklaart schuldig te zijn aan Elijsabeth, de weduwe van Jan Antonis, voor de overdracht van een akker op het "Horenven" te Zeelst 289 gulden en 10 stuiver, te betalen op Kerstmis a.s. Rente 6%.

Schepenen: Willem Marcelis - Michiel Pauwels.

120. 5-1-1615 blz. 50/3

Henrick, zoon Van Jan Diericx van Oerle, verklaart schuldig te zijn, aan Jan Lenart Petersen van Lichtmis a.s. tot over 5 jaar een bedrag van 50 gulden (lening) tegen een rente Van 3 gulden per jaar; eerste vervalddag Lichtmis a.s.

Schepenen: Willem Marcelis - Michiel Pauwels.

(wordt vervolgd)

UIT DE AANTEKENINGEN VAN MEESTER CORNELIS RIJKEN:

"Heer, bewaar mij voor mijn vrienden, voor mijn vijanden zal ik mezelf wel bewaren!"

"Het portret van een vader is voor een vreemde niets dan een beeld, maar voor een zoon is het een boek, waarin hij steeds leest, wat zijn plicht is."

"De Weelde is uitgevonden om geldnood te verbergen."

"Gevoel is een eenzijdige rechter."

"Lachen is gezond, maar het moet niet te lang duren."

"Het genie springt over de afgrond, het talent bouwt er een brug over."

III. DE NOTULEN DER VERGADERINGEN VAN SCHEPENEN,
BURGEMEESTERS, ARMMEESTERS, KERKMEESTERS, ZETTERS EN
NOTABELEN DER IN DE DINGBANKVAN ZEELST-VELDHOVEN-
BLAARTHEM VERENIGDE DORPEN.
(vervolg)

71. V. 15-4-1765 1/134r

De burgemeesters van Veldhoven Dirk Hendrik Bogers en Norbertus Kleffens hebben bij het huis van de schepen Jacobus van Ravesteijn op gemeentekosten in de straat tegenover het erf van Adriaan van Trigt een goot of waterlozing laten leggen. Eenzelfde goot heeft men laten leggen tussen het huis van de kinderen van Ravensteijn en het huis van de weduwe van Hendrick van Berkmeede. Deze waterlozingen moeten in het vervolg door de eigenaren der huizen worden onderhouden.

72. V. 8-9-1768 1/135v-136v

Vergadering van stadhouder de Jongh, president Stephanus Hermanni en de schepenen van Veldhoven, waarbij eerstgenoemde erop aandringt, geen vergaderingen meer te houden in een herberg om zodoende onnodige kosten te vermijden, maar een passende vergaderplaats aan te wijzen. Hij geeft in overweging een raadhuis te bouwen en belooft hiertoe zijn volle medewerking. Er wordt besloten tijdelijk een partikuliere vergaderruimte aan te wijzen en terstond stappen te doen voor de bouw van een raadhuis.

73. V. 24-11-1768 1/138

Vergadering van stadhouder de Jongh, president Stephanus Hermanni en de schepenen Jacobus van Ravensteijn en Antonij van Meurs, waarbij eerstgenoemde een rekest van predikant Ross in behandeling brengt aangaande een nieuw pastorie. Daar het onvermogen van de ingezetenen dit echter niet toelaat, wordt door de stadhouder voorgesteld, door de architect Francis van de Weijer in de oude pastorie een inspectie te doen houden om na te gaan, of hiervan zonder hoge kosten niet een goed huis is te maken. Aldus wordt besloten.

74. Z.V.B. 12-1-1769 1/139

Vergadering van president en schepenen van Zeelsts Veldhoven en Blaarthem, waarbij president Stephanus Hermanni mededeelt, dat Jacobus Loopman, in ondertrouw met Elisabeth van Geldrop, zijn huwelijk gaarne wil voltrekken, hetgeen thans reeds 6 weken is uitgesteld in verband met het leveren van een borgbrief, en dat hij nu een borgbrief van de R.K. armmeesters uit Den Haag d.d. 3-1-1769 heeft ontvangen. De vraag is of men deze borgbrief moet admitteren en de proklamatie van predikant Ross moet laten doorgaan. De regenten van Veldhoven zien geen reden, de huwelijksvoltrekking verder tegen te houden. De schepenen van Zeelst en Blaarthem willen de zaak tot zaterdag a.s. in beraad houden en volgens de resolutie van de H.M. d.d. 20-10-1763 handelen.

75. Z. 6-2-1769 1/152-153

Kopie van een rekwest aan de Raad van State der Verenigde Nederlanden, opgesteld door Hendricus de Wit en Adriaen van der Meer, schepenen te Zeelst, aangaande de bouw van een nieuwe school voor de kinderen van Zeelst en Meerveldhoven, daar de oude school, door de toestroom van kinderen uit beide dorpen ongeschikt is geworden. Het verzoek van Zeelst aan de regenten van Meerveldhoven om een vijfde in de kosten te dragen, werd door deze afgewezen. De Raad van State wordt verzocht, de regenten van Meerveldhoven te gelasten dit vijfde deel te betalen, zoals zij ook reeds een vijfde in de brandstoffenvoorziening betalen. Het rekwest wordt in handen gesteld van de Tolkamer te Den Bosch, daarna van de Thesaurier-Generaal Slop en door deze doorgezonden aan de stadhouder van Kempenland met verzoek om juiste informatie. Na toezending van diens rapport beslist de Raad van State: de school van Zeelst is te klein; uitbreiding levert evenmin voordeel op. De regenten van Zeelst worden gelast, het bestek voor een nieuwe school op het kerkhof langs de straat te maken. De kosten van f. 503,- moeten worden gedragen door Zeelst voor vijf zesde en door Meerveldhoven voor één zesde. Meerveldhoven kan thans ook volstaan met één zesde inzake de brandstoffenvoorziening in plaats van een vijfde.

76. V. 21-2-1769 1/13.9v140v

Vergadering van schepenen, regerende burgemeesters, armmeesters en zettters van Veldhoven, waarbij president Stephanus Hermanni voorstelt, bij de H.M. een rekwest in te dienen, om oktrooi te verkrijgen voor het negotiëren van f. 725,- tot betaling van de nieuwe toren, die op 2 juni 1768 is aanbesteed en die op 30 april 1769 moet voltooid zijn. Aldus wordt besloten. De stadhouder J.W.D. de Jongh wordt gemachtigd alle hiervoor nodige stappen te doen.

77. V. Maart 1769 1/141

Kopie van een brief van de stadhouder J.W.D. de Jongh aan de sekretaris J. Rijsterborgh van Veldhoven, waarin hij mededeelt, dat hij: a) het rekwest om oktrooi tot negotiatie van het geld voor de toren zo spoedig mogelijk zal wegzenden, b) dat hem inzake het bouwen vaneen raadhuis een resolutie van de H.M. is ter hand gesteld, waarin staat, dat de gemeenten Bergeijck, Riethoven, Westerhoven, Borkel en Schaft naar verhouding moeten bijdragen in de kosten voor de bouw van een raadhuis in het kwartier Kempenland en dat hij hieromtrent aan de gezanenlijke regenten een nadere propositie zal doen, c) dat het hem spijt, dat de president en schepenen van Veldhoven met schrijven van 1 maart 1769 zich "zoverre hebben uitgelaten", dat alle beloften ten voordele van de armen gedaan, door een acceptatie moeten worden gevolgd, en dat hij hiermede deze beloften accepteert, o.t.z.t. ten behoeve van de armen daarvan gebruik te maken. Hij verzoekt deze punten in het resolutieboek te registreren. Geschreven te Valkenswaard.

78. V. 23-5-1769 1/142

Vergadering van president, schepenen, burgemeesters en zeters van Veldhoven met de stadhouder J.W.D. de Jongh, waarbij laatstgenoemde mededeelt, dat de H.M. permissie hebben verleend om tot betaling van de toren 725 gulden te negotiëren. Tevens legt hij een brief van rentmeester Verster voor het bestek en begroting van een nieuwe pastorie. Aangaande het laatste punt wordt besloten in verband met de armoede van de ingezetenen bij het besluit van 31 december 1768 te blijven. Tevens wordt besloten bij de H.M. een verzoek in te dienen, om remissie op de verponding te verkrijgen en wel voor een bedrag, dat gelijk is aan de som, benodigd voor de bouw van een nieuwe pastorie.

79. V. 23-5-1769 1/172v

Jan Smets wordt op 23 mei 1769 aangesteld als dorpstamboer op een traktement van 2 gulden en 10 stuiver per jaar.

80. Z. 12-6-1769 1/143r

In de "Kroon" te Zeelst zijn verschenen Johan Oosterbos, Adriaan van der Meere, Hendricus Beijens en Corstiaan Couwenberg. De twee laatstgenoemden hebben de twee eerstgenoemden verzocht het volgende te boek testellens dat zij bereid zijn het slot van hun rekening te voldoen, echter onder het protest, dat zij die posten van uitgaaf, welke de sekretaris en de regenten buiten hun order in rekening hebben gebracht, geenszins goedkeuren of erkennen.

81. V. 17-6-1769 1/143v

Verklaring van Jan Verhagen, meester-timmerman, en Peter van Buel, meester-leidekker, te Eindhoven, dat zij in opdracht van de aanbesteders de nieuwe toren van Veldhoven hebben geïnspecteerd en het werk goed en loffelijk hebben bevonden, geheel volgens bestek en konditie.

82. Z. 10-7.1-1769 1/143v-144r

Vergadering van de schepenen en de regerende burgemeesters van Zeelst, waarbij de schepen Oosterbos voorstelt een rekest bij de H.M. in te dienen ter verkrijging van een oktrooi voor het negotiëren van f. 600,- tot betaling van een nieuwe school en enige reparatie en vernieuwing aan "Bellafoort" te Zeelst, publiek aanbesteed op 3 mei en 29 juni 1769. Aldus wordt besloten. J.W.D. de Jongh wordt gemachtigd de hiervoor nodige stappen te doen.

83. Z. 19-8-1769 1/144v

Verklaring van Jan Verhagen meester-timmerman, en Antony Piere, meester-metselaar, te Eindhoven, dat zij in opdracht van de aanbesteders van de school te Zeelst en Meerveldhoven, de werkzaamheden en bouw hebben geïnspecteerd en het werk volgens bestek en konditie hebben goedbevonden. De tafels en banken moeten door de aannemer geplaatst worden volgens wens van de schoolmeester.

84. V. 25-9-1769 1/154-155r

Extrakt uit de resoluties van de Raad van State inzake de pastorie van Veldhoven. De regenten van Veldhoven worden gelast om voor de predikant te Veldhoven een nieuwe pastorie te bouwen en zo spoedig mogelijk tekening en begroting bij rentmeester Verster in te dienen, en wel in overleg met de regenten van Blaarthem, aangezien Blaarthem kerkelijk met Veldhoven verenigd is en een derde van de bouwkosten moet dragen. Verdere onderhoudskosten moeten door Veldhoven worden gedragen. De regenten van Veldhoven en Blaarthem worden gemachtigd na de definitieve approbatie de nodige gelden te negotiëren tegen een rente van 3,5%. Aflossing der kapitalen mag niet plaats hebben vooraleer de andere nog uitstaande kapitalen t.l.v. de gemeente zijn afgelost.

85. B. oktober 1769 1/144v-145r

Vergadering van schepenen, burgemeesters, zettters en armmeesters van Blaarthem, waarbij de schepen Baselmans mededeelt, dat het dorp Blaarthem volgens resolutie van de H.M. d.d. 25 september 1769 voor de bouw van de nieuwe pastorie te Veldhoven een derde moet betalen. Hij stelt voor bij de H.M. een rekwes in te dienen, dat het dorp Blaarthem onmogelijk deze kosten kan dragen, aangezien er niet meer dan 32 huizen staan en vele inwoners onvermogen zijn. Besloten wordt, N. van Boxtel, advocaat te Den Bosch, te machtigen, stappen te ondernemen, om voor Blaarthem enig soelaas te verkrijgen.

86. B. 23-10-1769 1/145v-146r

Vergadering van officier, schepenen, burgemeesters, armmeesters en zettters van Blaarthem, waarbij de officier de resolutie van de H.M. voorleest, waarin Blaarthem wordt gelast een derde voor de bouw van de nieuwe pastorie van Veldhoven te betalen. Er wordt besloten ten spoedigste een rekwes bij de H.M. in te dienen en aan te tonen, dat Gestel net zo goed tot de kerkelijke combinatie Van Veldhoven behoort en in het kerkelijke vlak twee derde kontribueert, terwijl Blaarthem één derde geeft. De H.M. worden verzocht, de regenten van Gestel te gelasten, twee derde te kontribueren in het voorgeschreven derde part voor de bouw van de pastorie.

87. Z.V.B. 11-11-1769 1/149r

Akte inzake de approbatie van Johannes Manuel Brocx als substituut, sekretaris van Zeelst, Veldhoven en Blaarthem en betreffende de kommissie van Boudewijn van Beverwijk in Plaats van Johannes van Rijsterborgh, die ervan afzag.

88. Z.V.B. 11-1-1770 1/147v-148r

Vergadering van de president en de schepenen der gekombineerde dingbank en dorpen van Zeelst, Veldhoven en Blaarthem, waarin Johannes Brocx de approbatie van de Staten - Generaal voorlegt, inhoudende zijn benoeming als waarnemend-secretaris Van Zeelst, Veldhoven

en Blaarthem, aangezien de oude sekretaris wegens ziekte niet meer in staat is het ambt uit te oefenen.

89. B. 12-1-1770 1/157r-159r

Kopie van een brief van officier en regenten van Blaarthem aan de Raad van State inzake de nieuwe pastorie van Veldhoven, waarin zij verklaren, dat de beslissing enige hardheid voor Blaarthem betekent, daar de kerkelijke combinatie van Veldhoven ook Gestel insluit en dat Gestel zelfs de meeste gereformeerde ledematen telt, dat de schoolmeester van Blaarthem tegelijk schoolmeester van Gestel is en dat Gestel voor de school twee derde betaalt, ook voor de huishuur van de schoolmeester (huis te Gestel), dat Gestel zijn doden te Blaarthem begraaft en dat Blaarthem naar 30 huizen telt, terwijl Gestel er 90 heeft, Daarom verzoeken de regenten van Blaarthem de Raad van State, de regenten van Gestel te willen gelasten met Blaarthem het derde deel voor de bouw van de pastorie te Veldhoven te betalen. Na nadere informatie besluit de Raad van State, dat Gestel inderdaad twee parten in het derde deel voor de vernieuwing van de pastorie te Veldhoven moet betalen.

90. Z. 17-1-1770 1/155v-156v

Extrakt uit de resoluties van de Staten-Generaal inzake de bouw van een nieuwe school te Zeelst en van enige reparatie aan het "Belford", waarbij de regenten van Zeelst worden gemachtigd, 600 gulden t.l.v. Zeelst te negotiëren en wel onder de volgende voorwaarden: 1) obligaties moeten binnen 6 weken bij de domeinen van Brabant worden geregistreerd, 2) het percentage van de genegotieerde gelden mag niet hoger zijn dan 3%, 3) dit geld moet in de dorpsrekening onder ontvangst komen te staan, de voor school en Belford uitgegeven gelden onder uitgaaf, 4) met de aflossing van dit kapitaal moet worden gewacht, totdat de gewone aflossingen zijn geschied, 5) bij aflossing van dit kapitaal moet de ontvanger der domeinen van Brabant telkens daarvan in kennis worden gesteld.

91. Z.V.B. februari -april 1770 1/161r-163r

Kopie van een brief van de officier en de regenten van Zeelst, Veldhoven en Blaarthem aan de Raad van State, waarin zij mededelen, publiek te hebben aanbesteed de bouw van een pastorie voor de predikant van Veldhoven en om definitieve approbatie verzoeken: Veldhoven zal twee derde voor zijn rekening nemen en Blaarthem een derde, van welk laatste derde. Gestel wederom twee parten zal betalen. De brief wordt jij handen gesteld van de rentmeester der geestelijke goederen J.P. van Boetzelaer en gaat vandaar naar ,de Tolkamer in Den Bosch, vervolgens naar de Thesaurier-Generaal Gilles. Tenslotte volgt de toestemming van de Raad van State.

92. V.B. 8-2-1770 1/146v-147r.

Vergadering van de president en de schepenen van Veldhoven en Blaarthem, waarbij Stephanus Hermanni (president.) mededeelt, dat de pastorie van Veldhoven op 2 februari 1770 onder approbatie van de

H.M. is aanbesteed. Verder wordt door hem in beraad gegeven, of men zich niet ingevolge de resolutie van 25-9-1769 tot de H.M. moet wenden met het verzoek om apprebatie op de vermelde aanbeSteding. De stadhouder wordt gemachtigd de nodige stappen te ondernemen.

93. V.B.G. 16-5-1770 1/165r

Jan Verhagen, timmerbaas, en Peter Verberne, metselaarsbaas, te Eindhoven, verklaren in opdracht van de regenten van Veldhoven, Blaarthem en Gestel, dat al het materiaal, dat klaar ligt voor de bouw van de pastorie voor de predikant te Veldhoven, goed en bruikbaar is en conform het bestek en de konditie.

94. V. z.d. 1/172r

Aantekening aangaande de bewaarplaatsen van de brandhaken te Veldhoven bij: 1) Bartel Kennis op Sonderwijk, 2) Hendrik Wagenmakers aan de straat, 3) Cornelis Jan Else op Schoot 2, 4) Peter Pancke op Heers 2, 5) Cornelis Swagenmaker op den Broeck 2. Wie een brandhaak verliest moet voor een nieuwe zorgen, terwijl hij bovendien 30 st. boete moet betalen.

95. V. z.d. 1/89r-91v

Lijst en, begroting, opgesteld door de oude en nieuwe regenten van Veldhoven van alle door armoede vervallen huizen en braak liggende landerijen, van verlies van paarden en koeien, verdeeld naar gehuchten:

WESTERVELDEN:	beesten	lopen	roeden
Reijnier Smets	5	27	27
Hendrick Westervelts	3	15	27
Dirck Bastiaens	3	15	17
HEERS:	(alle 3 huizen vervallen)		
Reijnier Janssen	2	6	8
Jan Jacops Tops	3	13	19
Henderick Geraerts	1	3	20
Jan Joris	3	13	14
Cornelis Hendrix	2	7	
Maaijken Neelen	1	2	20
Cornelis Wouters	2	11	22
Corst Henssen	3	11	26
Reijner Gijsbers	0	0	38
Jan Adams	3	12	20
HEIJBERGH:	(hiervan 8 huizen vervallen)		
Servaes Janssen	4	17	18
Thomas Cornelis	6	35	3
Wouter Corstijaens	7	34	19
Andries Janssen	1	4	48
LOCHT:	(hiervan 4 huizen vervallen)		
Reijnier van Dorst	1	4	7

Anthoni Crock	1	3	39
Henderick Aelten	3	13	9
DE GROTE BROECK:	(hiervan 2 huizen vervallen)		
Wouter Lippen	4	19	29 (2 woningen)
Willem Evers	6	30	33
Paulus Hendrix	4	12	3
DE KLEINE BROECK:	(hiervan 3 huizen vervallen)		
Marten Aerts	5	24	14
Jan Peters	3	9	35
DE STRAET:	(hiervan 2 huizen vervallen)		
Baltus van der Laan	3	13	19
Jan Adams	2	5	22
Jan Happen	0	1	34
CROMSTRAET:	(hiervan 2 huizen vervallen)		
Joris Pasmans	2	8	13
Arijaen Janssen	2	8	5
Anthoni Claes	1	3	45
Dielis Jacobs	1	3	19
Jan Lemmens	2	6	39
Paulus Maes	2	7	9
Lijsbeth Jan Paulus	0	1	47
SCHOOT:	(hiervan 6 huizen vervallen)		
Vrijs Hendrix	3	16	9
Peter Aerts	5	26	17
Marten Driessen	2	9	37
Maijken Daanen	1	3	9
Jan Dirckx	2	6	38
Jacob Peters	6	29	11
Jan Jacob Moffen	1	3	48
Jan Hermans	0	1	4
Joris Claessen	1	3	37
Jan van Oerle	0	0	39
Corstijaen Pauls	2	11	32
De Ledige Hoeve	5	28	8
SONDERWIJCK:	(hiervan 11 huizen vervallen)		
Henderick Verkuijll	3	12	13
Jacob Verpaalen	2	9	19
Jan Janssen Neijenboer	5	26	6
Henderick Kocx	5	28	34
Claes Lauwerijssen	6	29	35
Claes Peters	1	6	8
Willem Iwens	2	12	12
Marcelis Wouters	3	18	14
Thomas Dircks	7	37	38
Henderick Arijaens	3	14	13
Heigken Arijaens	2	8	26

Albert Peters	3	18	12
Geraert Henssen	0	13	0

(hiervan 11 huizen vervallen)

TOTAAL: 52 huizen, 161 beesten (waarvan 38 paarden) en 786 lopen en 14 roeden braak liggende landerijen.-

Deze percelen staan in het maatboek als volgt getaxeerd:

400 lopen zaad á 18 stuiver = 360 gulden

250 lopen zaad á 13 stuiver = 168 gulden 15 stuiver

136 lopen zaad á 11 stuiver = 76 gulden 13 stuiver 6 penningen

de 52 vervallen huizen met grond = 104 gulden,

de vijfde verhoging van deze goederen = 141 gulden 17 stuiver 10 p., de koningsbede over een geheel jaar = 157 gulden 14 stuiver,

TOTAAL dus: 1008 gulden 19 stuiver 10 penningen.

Burgemeesters, schepenen, rekenmeesters, oude regenten, armmeesters en kerkmeesters van Veldhoven verklaren, dat bovenstaande huizen vervallen zijn, het genoemde aantal beesten verloren ging en de landerijen onbezaaid en ongekultiveerd zijn gebleven.

96. V. z.d. 1/85r

Besteding van de 6000 gulden die pastoor Caerel Bertrant tijdens zijn leven had uitgezet bij de gemeente Veldhoven en die na zijn dood waren bestemd voor de huisarmen van Veldhoven:

Roosier Weijnans, Eindhoven 1500 gulden

De weduwe van Martinus Rasens, Eindhoven 2500 gulden

Johan Coolen, koopman te Eindhoven 1200 gulden

Dielis Verheggen, als erfgenaam en man van een dochter van Jan Cuijpers 200 gulden

Cornelis Beijsens 300 gulden

97. V. 5-7-1770 2/1

In de vergadering van de president Stephanus Hermanni en de schepenen Jacobus van Ravesteijn en Anthonij van Meurs wordt besloten, op de uitnodiging van de stadhouder van Kempenland Jan Willem Daniel de Jongh voor de Kwartiersvergadering te Eindhoven op 9 juli 1770 te kommitteren de schepen Anthonij van Meurs.

98. Z. 6-7-1776 2/2

In de Vergadering Van Jan Willem Rogers en Henricus Jan Beijsens, schepenen te Zeelst en de burgemeesters Willem Marcus en Jan Louwers wordt besloten, op de uitnodiging van stadhouder de Jongh, voor de kcartiersvergadering te Eindhoven op 9 juli 1770 te kommitteren de schepen Jan Willem Bogers

99. B. 7-7-1770 2/3

In de vergadering van Peeter BaSelmans en Prancis van der Leen, schepenen te Blaarthem met de burgemeester Henrik Baselmans wordt besloten, op de uitnodiging van stadhouder de Jongh voor de kwartiersvergadering te Eindhoven op 9 juli 1770 te kommitteren de schepen Peeter Baselmans.

100. V.B. 23-7-1770 2/4

Vergadering van president en schepenen van Veldhoven, waarbij president Hermanni voorstelt, een rekwest aan de H.M. in te dienen in vert band met de onwilligheid van de regenten van Blaarthem en Gestel (deze wilden nl. geen bijdrage leveren ,voor de vernieuwing en uitbouw van het brandhuis bij de pastorie) met het verzoek, genoemde regenten te gelasten, om in de op 16 mei 1770 gedane aanbesteding bij te dragen en een derde te betalen. Tevens wordt negotiatie aangevraagd om het Veldhovense aandeel voor genoemde aanbesteding te kunnen betalen.

(wordt vervolgd)

IV. HET JAARKEURBOEK VAN DE VRIJHEID EN HEERLIJKHEID OIRSCHOT - BEST.

(vervolg)

41. VERCKENS GESTORVEN VAN 'T VURE MOETEN OP DES MRS. ERFFVE GEGRAVEN WORDEN:

Is noch geordineert dat iegelijck sijn vercken vanden vure sieck wesende, ende stervende op sijns erffve houden ende graven sal op te verbeurte van eenentwentic st. als voor te doelen. (Varkens, die aan miltvuur zijn doodgegaan, moeten op het erf van de eigenaar worden begraven. Overtreding wordt met 21 stuiver beboet.)

42. RUIJDIGE PERDEN MOETEN GEHOUDEN WORDEN VANDE GEMEIJNTE:

Is geordineert dat nijemant eenige ruijdige perden houden en sal op ter gemeijnte op XXI stuijvers te verbeuren, als voor te doelen, waar aff den aenbronger off schutter die de selve porden in de vrunte gebrocht hebben sal seven stuijvers.

(Schurftige paarden worden op de gemene gronden niet geduld. Overtreding hiervan wordt met 21 stuiver beboet, waarvan de schutter of aanbrengrer 7 stuiver zal ontvangen.)

43. DE GESWOORENS SULLEN MEDE MOGEN SCHUTTEN AIS MEDE. ALLE ONDER DEN EEDE STAENDE:

Is geordineert dat het jaer lanck duerende allen de geswooren deser Vrijheijt mede schutters sullen sijn ende regard nemen op alle schaij doende ende weerseegde beesten ende mede sorge dragen dat alle voor ende naervolgende ordonnantien achtervolgt worden.

(De gezworenen en allen, die onder eed staan zullen gedurende het gehele jaar medeschutters zijn en acht moeten slaan op de beesten die schade aanrichten. Tevens zullen zij zorg moeten dragen, dat alle voorgaande en hierna volgende bepalingen worden opgevolgd.)

44. VAN LEEREN VOOR DE DEUREN DES SOOMERS TE SETTEN IN DROOGE TIJDEN:

Is geordineert dat een iegelijck des soomers alst heet is ende geboden wort voor sijn doure schuldich sal sijn te setten een goede stercke leere ten minsten veertigh voeten lanck Met eender cuijpe met water ten minsten een halve tonne groot, sonderlinge in den hertganok van Straten, Spoordonck ende der Kerckhoff ende dat elck geheel Oirschot door sal hebben eenen goeden stercken ijseen vierhaeck met oenen steel vijffthien oft 16 voeten lanck op verbeurt van XIII st. als voor te deijlen.

(Gedurende de zomer moeten voor iedere huisdeur een goede ladder van ten minste 40 voeten lengte en een waterkuip ter grootte van ten minste een halve ton worden geplaatst, vooral inde hertgangen Straten, Spoordonk en Kerkhof. Iedere huiseigenaar of huurder in geheel Oirschot moet een sterke vuurhaak bezitten met een steel van 15 of 16 voeten lengte. Overtreding van deze bepaling wordt met 14 stuiver beboet.)

45. VANDEN DIJCKEN STRATEN ETC. TE MAECKEN:

Is geordonneert dat iegelijck sal moeten compareren als geboden sal worden om te comen helpen maecken gemeijne dijcken wegen ende voetpaden soo wel de nieuwe als de oude, den stercksten man uijtten huijsse met getauwe karre ende andersints soo dat gepubliceert sall worden naer verheijs van den wercke ende van daer niet te scheijdon sonder consent vanden gesworen oft dijkmeester ende den selven gesworen oft dijkmeester t' obedieren int maecken van elck sijn portie sonder tegen seggen op te verbeurte van veerthien st. als voor te deijlen.

(Uit ieder huis moet de sterkste man met gereedschap, kar of anderszins hulp bieden bij het maken van zowel nieuwe als oude gemene dijken, wegen of voetpaden en daarbij aan de gezworene of dijkmeester gehoorzamen. Zonder toestemming van laatstgenoemde mogen de werkzaamheden niet worden gestaakt.)

46. VAN DIJCKEN WELGEN WATERLATEN ETC. QUALIJCK GEMAECKT TE VERBANEN:

Is geordineert offt dit jaer eenige dijcken, schooren, waterlaten, sanden ende desgelijcken qualijcken gemaect ende qualijcken geveegt bevonden werden, oft corts daer naer als sij geveeght ende gemaect waeren geweest, wederom gebroeoken worden, te weten water in eenige schooren oft dijcken, met eenige opvueren, off andersints, dat die heer ter ijerster instantien egheen broucken deer af en sal mogen eijeschen hij en poet voor, ende eer op enen sondaghe doen gebieden 't gebrek in de waterlaeten, schooren, dijcken ende sanden te doen maken ende veggen binnen ses daghen daer naastkomende

(Indien enige dijken, schoren (aangewassen grond), waterlaten en zandverplaatsingen als slecht gemaekt en geveegd bevonden worden, of kort na het veggen en maken wederom worden afgekeurd, dan mag de Heer hiervoor geen boete eisen, voordat

hij op een zondag order heeft gegeven, het mankement binnen 6 dagen te verhelpen.)

47. WANNEER DE GEBRECKELIJCKEN BREUCKACHTIGH SIJN:

Ende indien 't voorschreven gebreck alsdan niet gemaect en is, soo magh die heer ende gesworen staen nier henne breucke, ende den breuck alsdan verhalen aen dengenen daer nijet comparerende, ende niet aen den genen daer geweest hebbende, ende soo wat hert-gangen dat gehouden sijn in eenige sanden, schooren, dijcken, waterlaeten oft desgelijcken te maecken ende breuckachtigh bevonden worden soo en sal den heelen hertganck niet meer breucken dan eenentwintich stuijvers, als voor te deijlen, maer indien daer ijmant waer ende nijet en quame helpen wegen, dijeken oft sanden, oft desgelijcken sal breucken als voor genoegh geseijt is. (Indien bovenvermeld mankement alsdan niet is verholpen, mogen de Heer en de gezworenen de boete verhalen op hen die niet zijn verschenen, en indien hertgangen in gebreke zijn gebleven, zullen deze in totaal niet meer dan 21 stuiver boete hoeven te betalen. Mocht er echter iemand de verzochte hulp niet hebben verleend, dan zal hij de vermelde boete moeten betalen.)

48. HOE LANGE MEN DE GROOTE KLOCK SAL MOGEN LUIJDEN:

Is nogh geordineert dat nijemant soo wie hij zij hem en sal vervoorderen op eenige feestdaghen oft avonden van gulden oft schutterijen oft om eenigherhande andere cijrsaecke smorgens, snoenens oft 's avondts, noch oock om begraeffenisse van lijcken oft uijtvaerden metter groate klokke van Sinte Peeters kercke langer te luijden dan een quartier uers, ende die daer mede soo luijden willen sullen ijerst ende voor al aen de kerckmeesters moeten betaelen voor elcke reijse sesse stuijvers om bij de selve kerckmeesters genaploijeert te worden tot reparatie ende behoef van den kercke voorschreven op pene van XXI stuijver als voor te deijlen.

(Niemand mag de grote klok van de St.-Pieter op feestdagen, gilde- en schuttersavonden, tijdens uitvaarten of om welke andere reden ook, 's morgens, 's middags of 's avonds langer dan een kwartier luiden. Aan de kerkmeesters moeten tevoren elke keer 6 stuivers worden betaald, die deze voor de reparaties aan de kerk zullen besteden. Overtreding van deze bepaling wordt met 21 stuiver beboet.)

49. VAN DE RUIJDIGE SCHAEPEN:

Is geordonneert dat soo wanneer onder ijmants schaepen bevonden worden drie ruijdige schaepen dat men alsdan de ruijdige daer uijtgedaen sijnde de andere niet ruijch wesende wel op ter gemeijnte sal mogen hoeden tot ter tijt toe datter dat derdendeel van de ruijdicheijden af uijtgedaen is, sall als dan de andere twee derden deelen ende voorts al met den ruijigen moeten hoeden van der gemeijnte ende hoeden dia op sijns selffs erffve, den tijt van sesse weecken contrarie doende sal breucken t'elcker reijsen als hij daer af becalangiert wort XXI stuijver als voor te deijlen.

(Wie onder zijn schapen drie schurftige schapen heeft, mag

de niet Schurftige schapen op de gemene weide blijven hoeden en wel tot het tijdstip, waarop een derde wegens schurft is afgezonderd. Als dan moeten ook de andere twee derden van de gemene weide verdwijnen en 6 weken op het erf van de eigenaar werden gehouden. Overtreding hiervan wordt met 21 stuiver beboet.)

50. VAN VLASCH TE ROITEN:

Is geordonneert dat nijemant sijn vlasch en sal mogen rooten in eenige gemeijn weteringen, oft aen gemeijne kerckweghen oft entrent eenige nagebueren op verbeurte van XXI stuiver als voor te deijlen.

(Niemand mag vlas roten in de gemene waterlopen, langs gemene kerkwegen of bij bureen. Overtreding wordt met 21 stuiver beboet.)

51. IMANT POOTSEL PRETENDEREN OP DIJCKEN MOET DIE ONDERHOUDEN:

Is geordonneert soo wanneer ijmant binnen sijn erffve oft tegen sijnder erffve dijcken liggende heeft daer af hij het pootsel voor sijn eijgen houden wil, dat hij dien dijck schuldigh sal sijn lofbaerlijck te houden omme daer over te mogen vaeren, drijven ende gaen, contrarie doende sal breuckon seven stuijver als voor te deijlen.

(Wie binnen of naast zijn erf dijken heeft liggen en het pootsel op deze dijken voor zich zelf wil houden, is verplicht de dijken in goede staat te houden, zodat men daar over kan varen, drijven en gaan. Overtreding wordt met 21 stuiver beboet.)

52. NIJEMANTS TUIJNEN TE MOGEN AFBREECKEN:

Is geordonneert dat nijemant ander luijden tuijnen oft heijmsel en sal Mogenbreecken op te verbeurte van 21 stuijver als voor te deijlen.

(Niemand mag andermans omheining of staketsel afbreken. Overtreding heeft een boete van 21 stuiver ten gevolge.)

53. VAN EGHEEN GEWEER IN EEN GELACH TE MOGEN HEBBEN:

Is geordonneert dat nijemant sittende oft staende in een gelagh openbaerlijck oft heijmelijck over hem hebben en sal mogen oenigh beijle, oft op sijn mouwen oft in sijn mouwen, oft hosen hebben noch dragen en sal mogen eenigh cort wapen te weten opsteecker priemen, werp cleeten, bussen oft desgelijcken op, te verbeurte van XXI stuijver als voor te deijlen.

(Niemand mag in een "gelach" (nachtverblijf, of logies) in het openbaar of in het geheim bij zich hebben een bijl, of op en in zijn mouwen of zijn beenkleding enig kort wapen zoals een dolk, een priem en werpkogels (slingerwapen). Overtreding wordt met 21 stuiver beboet.)

54. VAN EGHEENEN STEEN TE MOGEN VORMEN OP TER GEMEIJNTE:

Is geordonneert dat nijemant ogheenen steen, oft loidsen op ter gemeijnte en sal mogen setten op te verbeurte van XXI stuijver als voor te deijlen ten waere lij consent van schepenen ende kerckmeesteren daer toe hadde verkregen.

(Niemand mag op de gemene grond een of ander bouwsel of loods zetten, tenzij hij hiervoor van de schepenen en kerkmeesters toestemming heeft verkregen. Overtreding wordt met 21 stuiver beboet.)

55. EGHEEN ASSCHEN MET VUER TE MOGEN UIJTDRAEGEN:

Is geordineert dat niemant eenigh vuer met sijn asschen uijt dragen en sal, hij en sal dat vuer met kouwer aorden, oft cauwe asschen schuldigh sijn te bedecken op te verbeurte van seven stuijver als voor te deijlen.

(Niemand mag vuur met as naar buiten brengen zonder deze eerst met koude aarde of koude as te bedekken (denk aan het legen van een aslade). Overtreding wordt met 7 stuiver beboet.)

56. VAN ONDER IJMANTS POTSEWEGEEEN VLASCH ROSSEN TE MOGEN STEECKEN:

Is geordonneert dat nijemant eenige rossen en sal mogen steecken onder een anders potsel om vlasch daer mede te decken in der rooten; oft oock egeen rossen te mogen steecken om als dat vlasch in der roote gedeckt is geweest te drogen ende te bomen op te verbeurte van XXI stuijver als voor te deijlen.

(Niemand mag op andermans aanplanting zoden steken om daarmee het vlas tijdens het roten te bedekken en deze naderhand drogen en verbranden.)

57. VAN DIE TWEE PERDEN REBBEN EEN MET DE KERRE TER DIJCKINGE TE BRENGEN:

Is geordonneert dat soo wije hout all Oirschot door twee perden dat die schuldigh sal wesen ter dijckinge te brengen een karre met een perde, contrarie doende sal breucken 14 stuijver te deijlen als voor uijtgenomen die vanden Kerckhoff, die welcke nochtans al ist dat se maer een port en hebben sullen schuldigh sijn in 't dijeken onder den Kerckhoff te brengen een karre met een perde op te verbeurte van vierthien stuijver als voor, ten sij bij consent als boven.

(Oirschotse eigenaars van twee paarden zijn verplicht ten dienste van de bedijking een kar en een paard beschikbaar te stellen. Weigering heeft een boete van 14 stuiver ten gevolge.

Inwoners van de hertgang Kerkhof zijn echter verplicht een kar en een paard beschikbaar te stellen voor de bedijking binnen hun hertgang, ook al hebben ze maar één paard. Weigering heeft ook hier een boete van 14 stuiver ten gevolge.)

58. VAN OP TEN VOORAERT EGHEEN TORF TE MOGEN SLAEN:

Is geordineert dat nijemant al Oirschot door opten Vooraert torff slaen noch heij meijen en sal op te verbeurte van eenentwintich stuijvers, als voor te deijlen.

(Niemand mag op de Vooraert turf steken of heide "maaien" (= oogsten of snijden).

Overtreding wordt met 21 stuiver beboet.)

59. HOE VEEL MEN HET BIER SAL VERKOOPEN:

Is geordineert dat nijemant egheon binnen gebrouwen bier duerder en sal mogen verkoopdn dan den pot eenen stuijver ten waer duerder bij den keurmeesters gekeurt, ende egheon vrempt bier duerder dan twee blancken, ten waere oockduerder bij den keurmeesters gekeurt, ende dat nijemant egheon tweedorhande bier en sal mogen tappen alles op ten pene van eenentwintig stuijvers te deijlen als voor, ende sullen de voorschreven keurmeesters hebben voor hennen salaris van elcken keur oenen stuijver, oft een kan biers.

(Niemand mag binnen Oirschot gebrouwen bier duurder verkopen dan voor één stuiver per pot, tenzij het door de keurmeesters duurder is gekeurd. Buiten Oirschot gebrouwen bier mag niet duurder dan voor twee blanken per pot worden verkocht (blanke = zilveren munt) of de keurmeesters moeten het voor duurder hebben gekeurd. Niemand mag twee soorten bier tappen. Elke overtreding van dit artikel wordt met 21 stuiver beboet. De keurmeesters ontvangen voor elke keur een stuiver of een kan bier.)

60. VAN EGHEEN GROESROSSEN TE MOGEN STEECKEN:

Item is geordineert dat nijemant soo wie hij zij egheon groes, sohorfft oft moerrossen geheel Oirschot door en sal mogen op de gemeijnte steecken, op te verbeurte van elck roeij wallen daer inne eenige sulcke rossen geleght te verbeuren XXI stuijver eft van elcken rosse, soo die bevonden sal cennen werden seven stuiver als voor te deijlen.

(Niemand mag op de gemene grond graszoden en veenplaggen steken. Voor elke roede van de wal (dijk), waarop, enige van dergelijke zoden zijn gelegd, wordt een boete van 21 stuiver berekend.)

(wordt vervolgd)

UIT DE AANTEKENINGEN VAN MEESTER CORNELIS RIJKEN:

"Dit is Laura's graf, o wandelaar, vereer het met geweene, want iedereen hield veel van haar, en zij van iedereen!"

"Hij is tweemaal halfvol."

"Bij menige mens duiden alleen de oren aan, dat hij geen ezel is."

"Een Jacobijn die minister is, is nog geen Jacobijns minister."

"Wensen en Wouders zijn arme huishouders."

V. DE OIRSCHOTSE OORKONDEN VAN 1311 tot 1791
(vervolg)

16. SCHEPENOORKONDE VAN OIRSCHOT
17 oktober 1372.

Wij Henrick Brant, Derick Didericks neven zoen Willem Andriessoen, Jan Ackerman, Jan Hendricx Crommen soen, Peter van Loeckt ende Joerden van Teynden, scepenen in Oerschot, tugen onder onsen gemeijnen segel dat voor ons comen is Jan, heer Willem Vos natuerlijk zoen dien hij bij Bertken Dueschen heeft, ende heeft erffelijvken verpacht Henricken Godevaerts Smeds soen van Straten een stuk beems gelegen inden Dodecam tusschen der erffnissen Loden kynderen ende der erffnissen Willems Swijsen indie herscappe van Erdbruggen in die parochie van Oerschot omme tweendertich schelinge payments erffelijck allen jair te betalen tot Sunte Andries misse met alsulken payment als gemeynlijck opten voersc. sijns dach genghe ende geve in bursen sal wesen ende overmits mere vestinge te doen soe heeft Henrick voersc. geset desen voersc. Janne tot enen onderpande elf schillinge tsiaers payments op een stuck erfs geheyten DIE HEYDE gglegen neven Jans erffenis van Best ende erffenis Henricks Crommen kynderen int Castert binnen den dorp van Oerschot. Voert heeft Jan voersc. gelooft op hem ende op sijn goet voer hem ende voer sijn naoomelingen na hem Henrick voerso. ende zijnen nacomelingen na hem des voersc. erffenis te voeren voer dees voersc. twee en dertich scillinge tsiaers payments als men erve van reoht sculdich is te weren ende allen voercommer dair in aff te doen zonder 's Heeren chijs vanden gronde. Ghegheven int jair ons Heeren geboert duysent driohondert tseventich ende twee opten seventienden dach in octobri.

Jan Vos, natuurlijke zoon van heer Willem Vos (priester) en van Bertken Dueschen verpacht een stuk weiland in de Dodecam op het gebied van Erdbruggen te Oirschot tussen het erf der kinderen van Loden en het erf van Willem Swijsen, aan Henrick, zoon van Godevaert Smeds te Straten, voor een jaarlijks bedrag van 32 schilling, betaalbaar op de feestdag van St.-Andreas. Tot onderpand stelt Henrick een jaarlijkse rente van 11 schilling uit een erf, genaamd DIE HEMDE naast het erf van Jan van Best en het erf van de kinderen van Henrick Crommen in't Castert te Oirschot.

17. SCHEPENOORKONDE VAN OIRSCHOT
19 februari 1374

Wij Didderic neve, Willem Andries zoon, Jan Eckerman, Jan Henrics Crommen zoen, Peter vanden Loeckt, Henric Arts Snijders zoen ende Jordan vander Teynden, scepen in Oerschot, tughen onder onsen ghemeynen zeghel, dat voer ons is comen Peter Tielkens zoen van Zeelst ende heeft erffeliken verpacht Henricken Jans Mollers wittich zoen van Straten sinen swagher al alsulken erffenis ende ghedeelt als hem verstorven is van Jan den Moller van Straten

Voorsc. ende van Lijsbetten sinten wive verstorven is na gheleghen in die parochie van Oerscot bi Straten aen den reke ter Heydenwaert wt als Jans Mollers ende Lijsbetten sijns wijfs voernoemt veermaels te wesen plach over veertien lopen rogghen siaers erffeliken goets ende gheefs te betalen allen jaer netter gherechter maten van Oerscot tot onser Vrouwen misse als men kerssen borndt. Oec heeft Peter voorsc. ghelooft op hem ende op sijn goet voer hem ende voer sijn nacomelinghen na hem Henricken voersc ende sinen nacomelinghen na hem dees voorsc. erffenis ende ghedeelt te weren voer dees voerso. veertien lopen rogghen siaers als men erve van recht is sculdich te weren ende allen anderen voercommer daar inne af te doen sonder der Heren tsijns vanden gronde. Ende om meere vestinghen wil hoeft Henric voernoemt den voernoemden Peteren tot enen onderpande gheset vijf lopen rogghen siaers der maten van Oerscot te ghelden allen jaer uyt sinen goede dat hi heeft in die parochien van Oerscot bi Straten aen den reke ten Heydenwaert uyt ghelike als Jan Mollers ende Lijsbetten sijns wijfs voernoemt des voersc. Henrics vader ende moeder voernaels te wesen plach. Voert heeft Henric voersc. ghelooft op hem ende op sijn goet voer hem ende voer sijn nacodelinghen na hem Peteren voersc. ende sinen nacomelinghen na hem dit voersproken onderpant te weren voer (lees veersprokem vijf lopen rogghen siaers als men erve van recht is sculdich te weren rende allen voercommer in dees voersc. vijf lopen rogghen siaers af te doen sonder der Heren tsijns panden gronde. Ghegheven int jaer ons Heren duemen streef dusesent driehondert tseventich ende vier opten neghentienden dach in februarie.

Peter Tielkens van Zeelst verpacht aan zijn zwager Henrick Mollers, zoon van Jan Mollers en diens vrouw Lijsbeth een erf dat hem van laatstgenoemd echtpaar was aangestorven, gelegen te Straten gaande in de richting van de hei, en wel voor 14 lopen rogge per jaar, betaalbaar op Maria Lichtmis. Henrick Mollers stelt hiervoor als onderpand een rente van 5 lopen rogge per jaar, uit zijn goed, eveneens gelegen te Straten gaande in de richting van de hei, welk goed eerder ook aan de ouders van Henrick toebehoorde.

18. SCHEPENOORKONDE VAN OIRSCHOT

9 juni 1376

Wij Willem Andries zoen, Henric van Aerle, Didderic Benrics Crommen zoen, Peter vanden Loect, Jorden Brant, Jorden vandaer Teynden ende Jan vander Hofstat, scepen in Oirschot, tughen onder onsen ghemeynen zegel dat voer ons is comen Godevaert broeder Arts zoen was ende heeft overghegheven ende opghedraghen Art van Senthomers sinen swagher, Geertruden sijnre zuster wittich man al alsulken goet als hem verstorven is van sinen vader ende van sijnre moeder eest erve eest have soe waer si gheleghen gaende oft staende sijn inden parochien van Oersoot ende heeft daar helmelinghen op verteghen tot behoef Arts van Senthomers voerc, ende sinen nacomelinghen na hem goet heeft Godevaert voersc. ghelooft op hem ende op sijn goet voer hem ende voer sijn nacomelinghen na hem Art van Senthomers

voersc. ende sinen nacomelinghen na hem dit overgheven opdraghen en vertien stedich ende vast te houden tot ewighen daghen sonder enigh wedersegghen oft opspreken van iemant. Ghegheven int jaer ons Heren doemen streef dusent driehondert tseventich ende sesse opten negenden dach in junio.

Broeder Godevaert Artsz heeft aan zijn zwager Art van Senthomers, gehuwd met Geertruijt Arts, overgedragen het goed te Oirschot, dat hem van zijn ouders was aangestorven.

19. SCHEPENOORKONDE VAN OIRSCHOT

18 juli 1376

Wij Willem Andries zoen, Henric van Arle, Didderic Henrics Crommen zoen, Jorden Brant, Jorden vandaer Teynden, Jan vander Hofstat ende Goeswijn vander Meere, scepenen in Oerscot, tughen onder onsen ghemeijnen zegel dat voer os sijn comen Her Emont Buijs ende Her Wouter sijn brueder, prijsters, Wilneer Roefs kijnder van Spoerdonc ende kennen ende lyen, dat si erffelijken vercoft hebben brueder Jan vanden Poel tot behoef des goedshuus van Postel een stuc beems gheleghen tot Ellaer inder parochien van Oerscot gheheiten DIE CLUSE BEENT ghelike als hi daer Roefs voersc. te wesen plach ende hebben daer helmelinghen op verteghen tot behoef des goedshuus van Postel. Oec is brueder Jan voersc. in dit voersc. stuc beems gehoefte ende géerft tot des goedshuus behoef van Postel voersc. also als recht is. Voert hebben Her Emont ende Her Wouter voernoemt.gheloeft op hen ende op hoer goede voer hen ende voer hoer erfghenamen na hen brueder Jan voernoemt tot des goedshuus behoef voernoemt, dit voersc. stuc beems te weren als men erve van recht is sculdich te weren, ende allen voercommer door inne af te doen sonder eenen auden groten siaers erffeliken te gelden ende te betalen Heren Emont ende Heren Wouteren voersc. allen jaer tot Alre Heyleghen misse. Ghegheven int jaer ons Heren doemen streef dusent driehondert tseventish ende sesse opten achienden dach in julio.

Heer Emont Buijs en zijn broer Wouter, priesters, en de kinderen van Wilneer Roefs te Spoordonk, hebben aan broeder Jan vanden Poel t.b.v. het Godshuis te Postel verkocht een stuk weiland, genaamd "Die Cluse 3eemt" te Ellaer in Oirschot.

20. OORKONDE VAN HERTOGIN JOHANNA

14 november 1378

Johanne bider gratien Goids hertoghinne van Luxemburg van Lothringen van Brabant van Lemburg ende marcgreynne des Heilichs Rijx, doen kondt allen luden, want onse lieve Here ende vader hertoghe Johan dien God gnadich sij gegeven heeft met sinen brieven onsen goeden luden onzer Vriheit van Orsscot een gemeijnte gelijk sijn brieve die sij daer af hebben volkomelicen inhouden ende begripen, ende om die gemeijnte te vrijen vanden personen ende beesten die dair op schaden mochten ende gaen, gemaect was een scutter die alle personen ende beesten die aldus dair op scade deden scutten soude

ende also dicke ende menichwerven als sij dair op vonden worden scade doende beide personen ende beesten so soude de personen ende de ghene die de beesten toehoirden verboeren ende ghelden een seker some van gelde de welke sij ons getoont hebben dat also cleijne is dat dair omme niomant en laet stade te doen noch sijn beesten te doen gaen opte voirsc. gemeijnte ende oic dat gheen scutter om alsulken cleijnen loen as dair op te sinen behoef geset ende goordinert was dat ambacht vanden scutter doen en wille, so hebben wij hen ter vriendeliker beden ende versueke van hen ende om alsulken jairgelt als sij ons jairlijcx vander voirso. gemeijnten geven ende oic om de goede gonste die wij tot hen draegen gegeven gewillekoert ende geconsentert geven willekoeren ende consenteren hen hier mede om hoir voirsc. gemeijnte te vrienm, dat hen onse schoutheit van Kempenlant ten tide wesende setten sal ende maken van onsen wegen eenen scutter die alle personen ende beesten die hi opter voirsc. gemeijnten stade sal vinden doende ende onser Vriheit voirsc. met toe en hoeren stutten sal ende die personen of beesten of de ghene dien die beesten toeheiren die aldus van onsen voirs. scutter of enich van onsen goeden luden onsen Vriheit voirsc. dien wij macht gegeven hebben die te stutten in absentien ons scutters om hem di voirt over te leveren, voirden solen werden ende gescutt, selen verboiren also dicke ende menichwerven als dat gevallen sal viveendeveertich scillinghe Bosschen gelds eenen stuever voir twelf penninghen gherekenty dair ons af toehoiren zal twintich scillinghe, onzer Vriheit voirsc. twintich scillinghe ende onsen voirsc. scutter vijf scillinghe, ende sal onse voirsc. scutter onsen rentmeester vanden Bossche ten tide wesende of den ghenen dien hi dair toe setten sal alle jair te Keremisse wanden voirsc, broken der twintich scillinghe goede wittighe rekeninghe doen. Item hebben wij hen noch gegeven gewillekoert ende geconsentert, geven willekoeren ende consenteren hen mot desen brieve, dat onse schoutheit van Kempenlant voirsc. comen sal alle jair voirtaen te Kersmisse in onse Vriheit van Oersscot voirsc. ende dair kiezen zetten ende eeden van onsen wegen zeven scepenen die ons ende onser Vriheit voirsc. alreorberlectste ende profiteleeste zijn selen ende dat met rade der seven scepenen die int jair voirleden scepen geweest sijn ende der goider lude onzer Vriheit voirsc. ende die seven scepenen selen dat jair tot Kersmisse wederomme duren ende bliven ende voirt dat ander jair dair na oic tot Kersmisse wederom me gesworen sijn ende so voirt van jair te jaire beide wanden voirsc. scepenen ende gesworen, ontbieden dairomme ende bevelen onzer voirsc. schoutheit ten tide wesende dat hi dit inden voegen voirsc. soe also lief as hi onse vrienescap heeft, behoudelice ons altijt onse Heerlicheit, allen argolist vutghescheiden, gegeven te Bruessel vierthien dage in novembris int jair ons Heren dusent driehendert acht ende tseventich onder onsen zegel des te getughe hijr aon gehangen.

Hertogin Johanna verordent, dat de schout van Kempenland voor de Vrijheid Oirschot een schutter zal aanstellen, die elke schade aangericht door personen of beesten, moet beboeten

en wel elk geval met 45 schilling, waarvan 20 schilling voor de hertogin, 20 schilling voor de Vrijheid Oirschot en 5 schilling voor de schutter. Elk jaar op Kerstmis zal de schutter aan de rentmeester in Den Bosch rekening en verantwoording moeten afleggen aangaande de 20 schilling voor de hertogin. Tevens zal de schout van Kempenland elk jaar op Kerstmis namens de hertogin 7 schepenen kiezen en beëdigen en wel na beraad met de 7 oud-schepenen.

21. SCHEPENOORKONDE VAN OIRSCHOT

10 februari 1382

Wij Wouter van Audenhoven, Henric Vos zoen van Beers, Jan Rutghers zoen van Audenhoven, Peter vanden Loect, Goevaert Goevarts zoon wandon Meerven, Peter vanden Scoet ende Henrie Gorijt, Berten zoen van Aerle, scepenen in Oerscot, tughen onder onsen ghemeijnen zeghel dat voer ons is comen Jacob van Essche Didderics neven zwager ende heeft met scepen brieven ovorghegheven ende opghedraghen Henriken Henrics zoen van Melcrode een mudde rogghen siaers der maten van Oerscot te ghelden allen jaar tot Onser Vrouwenmisse als men kersson borndt als hi gholdendo haddo inder erffenissen Goonaerts van Rutte ende ghecreghen hadde van Wouteren Matheus zoen van Essche ghelike als die scepenen brive in hebben die daer op ghemaect siin, voort heeft Jacob voerse. op dit voersc. mudde rogghen siaers helmelinghe vorteghen tot behoef Henrics ende sinon erfghenamen na hem ende heeft mede gheloeft op hem ende op siin goot voor hem ende voor siin nacomelinghen na hem Henriken voorspreken ende sinen nacomelinghen na hem dit voersc. overgheven ende vertien stedich ende vast te houden tot ewighen daghen ende allen voercommer daer inne af te doen dien hi daer op ghemaect heeft soncier wedersegghen, ghegheven int jaer ons Heren dusont driehondert ende twoentachtentich opten tienden dach in februario.

Jacob van Essche, zwager van de kleinzoon van Didderic, heeft overgedragen aan Henrick, de zoon van Henrick van Melcrode, een uitgang van een mud rogge per jaar betaalbaar op Maria Lichtmis en wel uit het erf van Goevaert van Rutto. Deze uitgang had Jacob van Essche verkregen van Wouter, de zoon van Matheus van Essche.

22. SCHEPENOORKONDE VAN OIRSCHOT

1 juli 1382

Wij Wouter van Audenhoven, Henric Vos zoen van Beers, Jan Rutghers zoon van Audenhoven, Peter vanden Loect, Goevaer Goovaerts zoon vanden Meerven, Peter vanden Scoet ende Henric Gerijts, Beerten zoon van Aerle, scepenen in Oerscot, tughen onder onsen ghemeijnen zeghel, dat voor ons is comen Everart die Smit ende heeft erffeliken vercoft Wouteren Rutghers zoon van Audenhoven twee muddo rogghen siaers ghoods ende ghoefa te betalen allen jaer metter ghorechter maten van Oerscot tot onsen Vrouwen misse als men kerssen borndt uut vier stucken lands gheheiten DIE LUSELBRAKE, DIE GROET MARTSTAT, DIE CLEIJNE MARTSTAT, ghelegghen after Willems van Lille

daer die marct pleget te wesen ende uut enen stucksken lands gherheiten DEYKENRIJS gheleghen over den Boeterwijcswech ten oesten waert bider erffenissen Heynoemen kinderen welke erffenis voersc. al toe te hoeren plaghen toeten goede te Spiker dat gheleghen was aen den hoevel in die heerstap vanden Kercove, voert heeft Everart voersc. gheloeft op hem ende op siin goet voer hem ende voer siin nacomelinghen na hem Wouteren voernoempt ende sinen nacomelinghen na hem dees voersc. erffenis te weren voer does voersproken twee mudde rogghen siaers als men erven van recht is sculdich te weren ende allen voercommer daer inne af te doen sonder wedersegghen. Ghegheven int jaer ons Heren Busent driehondert tachtentich ende twee opten irsten dach in julio.

Everart die Smit heeft verkocht aan Wouter, de zoon van Rutgher van Audenhoven, een jaarl. rente van 2 mud rogge, betaalbaar op Maria Lichtmis, en wel uit 4 stukken land a)"Die Luselbrake", b) "Die Groet Martstat", c) "Die Cleijn Martstat", gelegen achter het erf van Willem van Lille, waar men de markt placht te houden, en d)"De Deijkenrijs", gelegen over de Boeterwijcswech oostwaarts bij het erf van de Heinoemen kinderen, welk erf bij het goed "Te Spiker" behoorde.

23. SCHEPENOORKONDE VAN 'S-HERTOGENBOSCH

13 juni 1384

Henricus Johannes et Luytgardis liberi quondam Boudewini dicti Kist de Eijndoven cum suo tutore ad hoc a dicta Luytgarde. electo et ei a iudice rite dato et Henricus dictus vander Haghen maritus et tutor legitimus ut asserebat Margarete sue uxoris filie djati quondam Beudewini legitime et hereditarie vendiderunt Reijnero dicto, Loden annum et hereditarium oensum septem auxeorum denariorum antiquorum dictorum aude stille monete imperatoris vel monete regis Franoie boni auri et iusti ponderis seu alterius pagamenti eiusdem valoris solvendum annuo quolibet hereditarie modiatim in festo nativitatis Domini et modiatim in festo nativitatis beati Johannis Baptiste et pro primo solutionis termino in festo nativitatis Domini proxime futuro, ex bonis dicti quondam Boudewini Kist sitis in parochia de Oerscot ad locum dictum HERZEL atque ex attinentibus dictorum bonorum singulis et universis quocumque locorum consistentibus sive sitis ut dicti venditores dicebant ab eodem emptore iure hereditario possidendis et habendis dictique venditores cum dicte Luytgardis tutor predicto dictum hereditarium censum prefato emptori supportaverunt et effestucandum resignaverunt mode in talibus consueto promittentis dicti venditores cum dicte Luytgardis tutore predicto ut debitores principales indivisi super se et bona sua omnia ab eis ad prius habita ac in posterum ab eis habenda et acquiranda quod ipsi dicto emptori de dicto hereditario censu ei vendito atque ex dictis bonis et eorum attinentibus annuatim solvendo ut dictum est debitam et iustam prestabunt warandiam, et per omnem aliam obligationem in supradictis bonis et eorum attinentibus exinde exceptis sengu domini fundi et hereditaria paotione trium et dimidii modiorum siliginis annuatim exinde prius de iure solvgndis ut dicti venditores dicebant

dicto emptori deponent omnino, et quod ipsi venditores predicti antedicta bona cum suis attinentibus pro solutione supradicti hereditarii census prefato emptori annuatim nunc exinde solvendi ut dictum eet sufficientia beneque valentia semper efficient et satis segura. Testes interfuerunt scabini in Buscoduce Jacobus Coptiton et Thoodoricus filius Bartholomei. Datum feria secunda post festum Sancti Sacramenti anno Domini millesimo CCCmo octogesimo quarto.

Henricus, Johannes en Luytgardis (laatstgenoemde met haar momber), kinderen van Boudewijn Kist van Eijndoven en Henricus vander Haghen, man, en momber van Margareta, dochter van bovengenoemde Boudewijn, hebben aan Reijner Loden verkocht een orfdijns van 7 gouden tienaren ("oude schilden"), en wel uit de goederen van Boudewijn Kist te HERZEL in Oirschot. Tot onderpand voor deze erfcijs stellen de verkopers al hun goederen, die zij hebben verkregen of later zullen verkrijgen.

VI. OUDE TOPONYMICA VAN BEST (vervolg)

Deze toponymische rubriek blijft, zoals eerder vermeld, een bescheiden poging. Vele toponiemen zijn in de volksmond in de loop der eeuwen vervormd en het is daarom wel eens moeilijk, de oorspronkelijke vorm en betekenis te achterhalen. Gaarne willen wij dan ook andere meningen, opbouwende rektifikaties of aanvullende explikaties in deze rubriek opnemen. Zoals aangekondigd, zullen in de komende afleveringen ook de toponiemen van Oirschot, Veldhoven en die van andere dorpen en heerlijkheden in de Kempen aan een onderzoek worden onderworpen. Medewerking van vakkundige zijde wordt door ons steeds gaarne tegemoet gezien.

9. "De Krimpsel"

In de oude verpondingsregisters van Best worden herhaaldelijk "De Kremsselen" genoemd ("een ecker in de Kremsselen", "een nieuw erff aen de Kremssele Steegh"). Krimpsel is een simpele samenstelling van "krimp" en "sel" of "sele". Sel, sele of sali betekende oorspronkelijk woning of nederzetting en krimp is volgens J. de Vries vertaalbaar door "kromme waterloop". Men zou dus bij Krimpsel of Kremsselen kunnen denken aan een oude woonstede of nederzetting aan een kromme waterloop. Moerman denkt aan een plaats met lange smalle akkers en neemt aan, dat "de Krimpen" de plek was, waar deze akkers ombogen. Hier zou men dus Krimpsel kunnen ontleden als; woonstede of nederzetting aan de ombuiging Van deze akkers. Hoe het ook zij, het is een "ser" of "sele", dus woning of nederzetting aan een "krimp" of "krimpen", dus aan een kromming.

10. "De Baanrijten"

Baan of bane betekende in het Middelnederlands effen terrein of veld en rijt was een wetering of afwateringskanaal. Wij hebben hier wederom eenzelfde geval als bij De Vleut: de naam van een vroegere beek of beekjes ging over op het gebied rondom deze wetering of weteringen.

11. "Kouterman"

Het woord Acouter komt ook tegenwoordig nog voor in zijn oorspronkelijke betekenis van bebouwd land of akker. Kouterman zou men kunnen interpreteren als een personificatie op "man" van een perceel in de kouter.

12. "Bocht"

In de verpondingsregisters van Aarle en Verrenbest komen legio bochten voor. 1670, "het Bochtjen onder Verrenbest", 1672 "het Bouchtjen", 1675 "de Willemkens Boucht" en 1737 "de Cuijpers loght". Tegenwoordig komt het woord bocht o.a. ook nog voor in de betekenis van een met een staketsel omheinde ruimte, waarin dieren worden bijeengehouden. Men denke aan "melkbocht", "varkensbocht" en "kiekenbocht". De volkstaal gebruikt het woord bocht nog voor een beschot binnen een stal, waar men een kalf kan insluiten. In de Brabantse gemeenten vindt men overal tussen de akkers verspreid verschillende bochten. Oorspronkelijk betekende het een omheind stuk grond of schutperk, waarin de veldwachters het rondzwervende vee opsloten tot de eigenaar de schade of boete had betaald (Kilian en J. Lindeman). De Bocht te Best kan o.i. noch door kromming noch door uitschot worden vertaald. Het verklankt in ons geval het begrip van een omheind stuk grond of schutperk.

UIT DE AANTEKENINGEN VAN MEESTER CORNELIS RIJKEN:

"Die niets doet, kan licht lachen om de fouten die anderen maken."

"De ervaring is de beste leermeesteres, maar niet de goedkoopste."

"Toen Jan van Schoor zijn vrouw had verloren,

wou hij zijn liefde bewijzen,

hij trok, de gait, zich de haren uit,

alleen echter de grijzen."

"De straffe moet niet te zacht wesen, wel ook niet wreet, maer gemodereert naar den aert, teerheijt ende humeur der kinderen."

"Veel slapen is een teken van buitengewoon intellekt.."

"Gevoel is een eenzijdige rechter."

" Waar één hond p..t, p....n er meer."

"Hij is zo kerks als een hond klippels."

VII. GENEALOGICA

Op verzoek van onze lezers willen wij gaarne in ons blad een nieuwe rubriek openen betreffende genealogische gegevens uit de ons ter beschikking staande archieven. Het ligt in onze bedoeling, per aflevering de chronologisch geordende gegevens van 2 a 3 geslachten en per jaar p.m. 8 geslachtslijsten te publiceren. Hiermede komen onze abonnees in de loop der jaren in het bezit van een unieke verzameling van genealogische gegevens, waarmede menigeen zijn profijt kan doen bij het zoeken van nieuwe aanknopingspunten. Tevens willen wij wat betreft genealogische onderzoeken nog eens attenderen op de rubrieken II, III en IV van dit blad, waarin eveneens veel gegevens omtrent personen en geslachten worden aangetroffen.

1. "VANDE AFKOMSTE VAN DANIEL VANDER AMEYDEN FUNDATEUR VAN SUNTE BARBARA BENEFICIE INDE KERCKE TOT OIRSCHOT"
(nakomelingen van Daniël vander Ameyden, stichter van het St.-Barbara-beneficie in de kerk te Oirschot).

Navolgende 17e-eeuwse aantekeningen werden in het archief van de Vrijheid Oirschot aangetroffen. Wij hebben gemeend met deze oude, afstammingslijst onze rubriek GENEALOGICA zinvol te kunnen openen.

A. Uit zijn huwelijk met Aleijt Back:

- I. Heer Jan, deken van Eijndoven, pastor in Bladel
- II. Mr. Aert vander Ameijde, gehuwd met Catarina Goijaerts
 1. Daniël, casteleijn van Outherlaer
 - a) Nicolaus, deken van Eljndoven
 - b) Mr. Jan, Raedt tot Salsborch
 - c) Jacob, genoemd "den Swarten Ruijter"
 - d) Aert, van .mis kinderen in leven
 - e) Godefroidt, casteleijn van Outherlaer
 - f) Heijlken, gehuwd met N. van Rijswijck, gouverneur vanden Grave
 - g) Aleijt, gehuwd met Jan vunder Thommen
 - h) Margrite, gehuwd met. Hans Rompel van Eldieckhuijsen
 - i) Arnolda
 2. Joost, vader van
Josina vander Ameijden:
uit haar eerste huwelijk met Dierick Sweerts:
Joost Sweerts, die twee doctemshad en een zoon in Vrancrick
uit haar tweede huwelijk met Natael Vos:
Jan Vos en Maeijken Vos
- III. Heer Corstiaen, canonicus Leodiensis
 1. Heer Corsten, filius naturalis
 - a) Gersten, die wederom kinderen had te Oirschot
 - b) Aert
 2. Peter inden Engel, filius naturalis
 - a) Heer Christian, begraven in de Nederduitsche Kerk te Rome
 - b) Margarets, wonende te Rome

- B. Uit het huwelijk met zijn tweede vrouw Maria Vos
Aert, :gehuwd met Theodora, dochter van Henrick van Boxtel (erfdelingaan de kinderen in 1528)
1. Hendrick, van wie afstamt Aert
 2. Daniël
 - a) Kernart)
fundatours van Ameijdens Gasthuyse
 - b) Dierick)
 3. Agnes gehuwd met Peter van Breughel
 - a) Aert, van wie afstamt Agnes
 - b) Willem, van wie afstammen
 - aa) Johannes, bb) Catharina (Bernarts),
cc) Anna (de Weerd)
 - c) Diericken, gehuwd met Jan van Esch, Van wie afstammen
 - aa) Jaspar, bb) Hendrick, cc) Peter,
dd) Petronella, ee) Agnes, ff) Helena,
gg) Anna, hh) Catelij
 - d) Maeijken, gehuwd met Hendrick vande Schoot, van wie afstammen
 - aa) Peter, bb) Hendrick, cc) Emerentius,
dd) Catelij, ee) Heijlken, ff) Anna,
 - e) Aleijt, gehuwd met Marten van Berze, van wie afstamt
Hendrick van Beerse
 4. Johannes, filius naturalis, van wie afstammen
 - a) Andries, b) Haeijken (Claes Colijns),
c) Emerentia, d) Anna

2. HET GESLACHT BASELHANS van 1672 - 1971
(gegevens verzameld uit de doopboeken resp. geboorteregisters van Veldhoven,
chronologisch geordend per ouderpaar).

JOANNES WILMS BASELMANS X ELISABETH SANDERS ELIENS

5-11-1672 Elisabeth; dh. Adrianus Wilms B., Johanna Sanders E.

14-1-1676 Joanna; dh. Adrianus Sanders E., Maria Wilms B.

5-3-1679 Laurentius; dh. Joannes Anthonij, Catharina Jacobs

30-3-1682 Alexander; dh. Alexander Eliëns, Margarita Drisens

ADRIANUS BASELMANS X JOHANNA BURCHOUTS

1-9-1674 Christianus; dh.

GUILIELMUS BASELMANS X GUILIELMA JACOBS

9-5-1685 Anna; dh. Adrianus Boxhooren, Elisabeth Baselnens

CHRISTIANUS IWENS BASELMANS X JOANNA. PETERS

6-11-1691 Petronella; dh. Niolaus Peters, Joanna Hendricx

8-4-1693 Ida; dh. Laurentius Peters, Maria janssen

28-8-1695 Adrianus; dh. Henricus Janssen, Joannavan Erckel

GUILIELMUS IWENS BASELMANS, X JOANNA HENDRICKS :

10-3-1700 Maria; dh. Joannes Iwens B. Maria Hendricks

2-7-1702 Ivo; dh. Petrus Hendricks, Maria Janssen

18-10-1704 Henrica; dh. Joannes Dircks, Maria Janssen

4-1-1707 Elisabeth; dh. Elisabeth Bartels, Jacobus Hendricks

21-2-1709 Laurentius; dh. Guilielmus Vreijzen, Anna M. Baselmans

16-4-1710 Agatha; dh. Theodorus Bartels Joanna Reijnders
27-1-1713 Laurentius; Joannes Iwens B., Petronella Peters
22-8-1715 Joannes; Joannes Dircks, Helena Janssen

ANTONIJ BASELMANS X MARIA PAUWELS(LAUWERS)

24-8-1705 Joanna; dh. Jeannes Pauwels, Maria Baselmans
27-2-1708 Henrica; dh. Guilielmus Iwens B., Joanna J. Senders
30-3-1710 Joannes; dh. Adrianus Janssen, Alegunda Janssen

JOANNES IWENS BASELMANS X ANNA MARIA ADRIANI VERHOEVEN

10-12-1709 Adriana; dh. Guilielmus Iwens B., Joanna Pauwels

PETRUS WILLEMS BASELMANS X HELENA DE BIESE

1-7-1716 Elisabeth; dh. Guilielmus Baselmans, Maria M. de Biese
28-9-1.717 Guilielmus; dh. Michael de Biese, Anna Willems B.
14-7-1719 Petronella; dh. Adrianus de Biese, Elisabeth Gerarts
16-1-1721 Francisca; dh. Jeannes Michiels, Catharina Willems
31-8-1723 Jacoba; dh. Jacobus Librechts, Henrica de Biese
12-12-1726 Francisca; dh. Gerardus. Bijsens, Elisabeth van Gerwen
8-10-1728 Henricus; dh. Henricus Steijmans, Petronilla de Biese
30-10-1731 Henricus; dh. Henricus Steijmans, Joanna Bijsens

IVO BASELMANS X BARBARA. VAN DER MEREN

26-7-1732 Guilielmus; dh. Jeannes van der Meren, Joanna Baselmans
31-5-1734 Maria; dh. Adrianus van der Meren, Agatha Baselmans
16-1-1736 Joannes; dh. Joannes Baselmans, Maria v.d.Meren
15-2-1738 Elisabeth; dh. Joannes v.d. Meren, Henrica Valx
23-1-1740 Joannes; dh. Adrianus Baselmans, Elisabeth v.d.Meren

ADRIANUS BASELMANS X ANNA OOSTERBOSCH

8-11-1742 Helena; dh. Joannes Oosterbosch, Petronella Beijsens
13-3-1744 Maria; dh. Leonardus Oosterbos, Anna Maria v. Neunen
4-6-1745 Joanna; dh. Petrus Heijmans, Clasina Peeters
8-1-1747 Mathias; dh. Henricus Smulders, Hendrina Baselmans
16-10-1748 Henrica; dh. Jacobus van den Broeck, Joanna v. Giels
16-10-1748 Joanna; dh. Petrus Heijmans, Clasina Peters
10-5-1750 Maria Catharina; dh. Andreas van Nunen, Maria van den Broeck
4-7-1751 Maria Catharina; dh. Andreas van Nunen, Maria van den Broeck
14-9-1753 Joannes; dh. Wilhelmus Baselmans, Maria Heijmans
24-1-1756 Petronella; dh. Joannes v. Nunen, Maria Heijmans
24-2-1760 Leonardus; dh. Petrus Baselmans, Wilhelma Vogels
5-7-1762 Maria; dh. Joannes Lauwers, Jacoba Baselmans

HENRICUS BASELMANS X CATHARINA VOGELS

22-1-1754 Antonia; dh. Joannes Senders, Joanna van der Velden
27-4-1755 Maria Elisabeth; dh. Henricus Vogels, Jacomina Baselmans
29-10-1756 Leonardus; dh. Henricus Vogels, Elisabeth Baselmans
24-2-1760 Leonardus; dh. Petrus Baselmans, Wilhelma Vogels
5-7-1762 Maria; dh. Joannes Lauwers, Jacoba Baselmans

JOANNES BASELMANS X JOANNA BIESEN

1-2-1765 Ivo; dh. Wilhelmus Baselmans, Maria Biesen

24-6-1767 Adam; dh. Cornelius Biesen, Joanna Wijffelaars

25-6-1770 Barbara; dh. Ivo Wijffelaars, Henrica Biesen

26-10-1773 Henricus; dh. Christianus Boakx, Cecilia Biesen

14-3-1778 Joannes; dh. Franciscus Lauwers, Joanna Maria Boogers

(wordt vervolgd)

3. DE MANNELIJKE LIJN IN DE STAMBOOM VAN WILHELMUS BERNARDUS CORNELIUS VAN DER VLEUTEN (geb. 20-9-1967) .GEDURENDE 10 GESLACHTEN TE OIRSCHOT

		ged. resp. geb. datum:	plaats:
I.	WILHELMUS, z.v. Adriaen geh. m. Ida, dr.v. Wilhelmus Hermans (vóór 1649)		
II.	ADRIAEN, z.v. Wilhelmus wedr. v. Lijs Peters Freis van Vessem geh.m. Maria, dr.v. Adriaen Kemps op 1-5-1695		
III.	ADRIAEN, z.v. Adriaen z.v. Willem, geh.m. Anna, dr.v. Johannes Coppens op 28-6-1733	21-6-1698	Oirschot
IV.	ADRIANUS, z.v. Adriaen geh.m. Johanna, dr.v. Norbert Walraven op 27-8-1774	28-11-1739 8-6-1738	Oirschot Oirschot
V.	JOHANNES, z.v. Adriaen geh.m. Johanna Maria van Kollenburg op 1-2-1807	1-1-1776 13-7-1788	Oirschot Oirschot
VI.	JAN, z.v. Johannes geh.m. Hendrina van Gerwen op 21-6-1857	24-1-1821 9-8-1830	Oirschot Oirschot
VII.	ADRIANUS, z.v. Jan geh.m. Antonia van Abeelen	27-9-1864 18-12-1861	Oirschot Liempde
VIII.	WILHELMUS JOHANNES, z.v. Adrianus, geh.m. Henrica Maria Wouters op 10-6-1931	10-6-1903 3-7-1903	Oirschot Oirschot
IX.	ADRIANUS CORNELIUS, z..v. Wilhelmus Johannes, geh.m. Petronella Wilhelmina Laudina Maria van der Steen op 23-11-1966	10-7-1932 6-12-1942	Oirschot Oirschot
X.	WILHELMUS BERNARDUS CORNELIUS, z.v. Adrianus Cornelius	20-9-1967	Oirschot

HOOFDSTUK VIII:"Huizen en hun bewoners te Oirschot" wordt in aflevering nr. 4 vervolgd.

IX. NASLAGWERKEN TEN DIENSTE VAN HET HISTORISCH EN
GENEALOGISCH ONDERZOEK BINNEN HET STREEKARCHIVARIAAT
NOORD-KEMPENLAND

Zie ook aflevering 2 (juli) .

- A. Gereed: Familie-archief Van Herssel, Oirschot
- a) chronologisch geordende korte beschrijvingen der akten;
 - b) gemengde alfabetische klapper (personen, percelen en onderwerpen),
Alfabetisch geordende gegevens uit alle doopboeken van Oerle, Zeelst,
Veldhoven en Meerveldhoven (katholiek en reformatorisch) 1629 - 1810
- B. In wording: Alfabetisch geordende gegevens uit alle trouwboeken van Best en
Oirschot (katholiek en reformatorisch 1583 - 1810
Inventaris van het archief der gemeente Veldhoven, 1921 - 1960
Veldhovense oorkonden, 13e t/m 17e eeuw
- a) Chronologischgeordende korte beschrijvingen der oorkonden
 - b) alfabetische klapper (personen, percelen en onderwerpen

UIT DE AANTEKENINGEN VAN MEESTER CORNELIS RIJKEN:

Het oude doof geworden vrouwtje klaagde: "vroeger kraaiden de hanen, nu staan ze te gapen."

"Een dode en een bruid moeten beide het huis uit"

"Een man zonder vrouw is een lamp zonder olie"

"Met de wolven huilen is gemakkelijker dan met de nachtegale zingen"

"Kranke beurzen maken kranke zinnen"

"Geluk en ongeluk zijn naaste buren. Als het geluk in huis is, staat het ongeluk aan de deur."

X. "LEEN UIT DE HUT " (verhaal opgetekend door Meester Cornelis Rijken, onderwijzer te Veldhoven, in 1925)

Woord vooraf van de redactie; Van de Eerwaarde Heer-Rektor Rijken te Deurne hebben wij toestemming verkregen een en ander uit de literaire nalatenschap van zijn vader meester Cornelis Rijken, te publiceren. Cornelis Rijken werd op 1 september 1861 te Duizel geboren als zoon van Peter Johannis Rijken en Barbara Fleerackers. Na het behalen van de akte van bekwaamheid voor het lager onderwijs werd de 19-jarige Cornelis met ingang van 1 november 1880 tot hulponderwijzer in Veldhoven benoemd. Op 31 augustus 1893 behaalde hij de akte van bekwaamheid als hoofdonderwijzer en op 12 augustus 1896 die voor het schoolonderwijs in de Franse taal. Op 29 maart 1897 werd hij benoemd tot hoofd der school in Veldhoven en in oktober 1902 werd hij aldaar belast met het geven van herhalingsonderwijs. Op 20 augustus 1914 volgde de benoeming tot hoofd bij het herhalingsonderwijs en op 17 december 1920 de overplaatsing naar het vervolgonderwijs, alwaar hij op 14 november 1921 als hoofd werd aangesteld. Op 26 juli 1926 werd hem op eigen verzoek eervol ontslag verleend als hoofd der Openbare School te Veldhoven. Het R.K. Kerk- en Schoolbestuur van St.-Cecilia te Veldhoven benoemde hem op 30 augustus 1926 tot hoofd der Bijzondere Lagere School te Veldhoven. In 1930 werd hem ook hier op eigen verzoek eervol ontslag verleend. Op 15 oktober 1930 volgde de benoeming tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau. Cornelis Rijken is dus 50 jaar bij het onderwijs werkzaam geweest. Dat hij naast zijn drukke werkzaamheden als onderwijzer en als vader nog zo veel archivalisch, heemkundig en historisch speurwerk heeft kunnen verrichten in rijks-, gemeente-, klooster- en particuliere archieven, getuigt van een sprankelende onverwoestbare geesteskracht. Zijn aantekeningen omtrent oude oorkonden, akten en boeken van oude gezegden, legenden en streekverhalen, zijn met grote kennis en liefde neergeschreven. Zijn literaire nalatenschap verdient o.i. een brede belangstelling. Gaarne willen wij derhalve in de komende afleveringen van CAMPINIA Onze lezers laten profiteren van dit kostelijke geestesvoedsel uit de handschriften van meester Cornelis Rijken.

LEEN UIT DE HUT (bijgenaamd de Heks), geb 1799 te Lommel overl. 1884 te Veldhoven.

Waar thans te Veldhoven nabij de steenfabriek "de Heibloem" het woonhuis staat van P. Hogers, lag vóór 1890 een schamele hut. "Lag" zeg ik, want 't hutje was bouwvallig en 't lag als 't ware tegen den grond. Wie het binnenging, moest zijn ruggegraat diep krommen en kwam dan terecht op een ongelijken harden zwart-aarden vloer. Door 't eenige raampje met zijn kleine, in lood gevatte groene ruitjes waarin er enkele ontbraken die vervangen waren door oud, rossig ruw papier van winkelzakjes, viel spaarzaam een lichtstraaltje binnen; vóór dat raam stond een ongepolijste tafel op drie ruwe pooten in den hoek aan de cverzijde een driekante antieke kast, fijn besneden met mannen- en vrouwenkoppen (het kastje is voor veel geld verkocht tijdens de mobilisatie aan een militaire dokter te Groningen, zoals de officieren tijdens de mobilisatie 1914-1918 vele antiquiteiten in Brabant opkochten); daarnaast in los latende

lijst een eenvoudig bont schilderijtje voorstellende het alziend oog van God in een driehoek met het opschrift: "Hier vloekt men niet"; onder de schouw een haardvuur, dat gestookt werd met dennenhout en turf; daarnaast een z.g. turfbak, op welks rand een 6-tal zwarte katten rustig zich zaten te koesteren bij het knetterende hoogoplaaiende vuur. Daarachter nog een simpel nevenvertrekje met zeer beperkte afmetingen, waarin niemand ter wereld de eer heeft gehad een blik te mogen werpen en dat wellicht tot slaapvertrek diende.

Ziedaar de woning van Helena Moors, of Leen uit de Hut, volgens de registers van den Burgerlijken Stand geboren te Lommel 1799, overleden te Veldhoven 1 maart 1884. Ze was gehuwd geweest met Peter van Ham-(geb. te Steensel 18-6-1799 en gestorven 7-6-1875). Leen had een grooten, spitsgebogen neus, waaraan geregelden druppeltje vochting te wiegelen. Haar spitse kin was behaard met 'n 10-tal dikke stoppels, die nu en dan werden ingekort en daardoor in stevigheid wonnen. "Spits van neus en spits van kin, daar woont de duivel in", zegt het rijmpje. Haar mager-bleek, perkamentachtig gelaat was doorgroefd met diepe plooiën; haar oogen hielden "klompen gomstof" in (Bilderdijk), en haar handen droegen kromgetrokken vingers, waarvan er enkele doorlopend met rafelende besmeurde doekjes waren, omwonden. Ze droeg een vuil-zwart-witte muts met breeden bodem en over haar gebogen rug en breede schouders hing een zwarte wollen doek met dikke franjes.

Wie haar voor de eerste maal zag, verstijfde, en toch had Leen een drukke clientèle in haar kroegje. Waarom? Ze ging door voor een heks, en niemand zou het hebben durven wagen haar deur voorbij te gaan. Had men dan ooit haar macht als heks ondervonden? Een voetganger kon sluiksgewijze of langs een omweg haar wraak ontgaan, maar de talrijke vrachtrijders en rijtuigen over den Provincialenweg moesten het vaak ontgelden. Durfden deze de kroeg voorbijgaan zonder "aan toleggen", dan zond Leen onmiddellijk haar grooten zwarten waakhond na, die blaffend en brommend den vermetelen voerman of voorbijganger terugdreef naar zijn meesteres. De paarden stonden als vastgenageld aan den grond en konden niet verder. Dan bood Leen, goedig als ze was, de behulpzame hand. Ze nam een stuk brood uit de zwarte vermolmde kast, ging er mee naar het paard, voederde het uit haar stokkerige hand en nadat de voerman zijn glaasje bitter of z'n kapper bier van 3 centen had geledigd en betaald, kon de man ongehinderd zijn onderbroken weg vervolgen.

Op 'n Zaterdagmorgen in den zomer van 't jaar 1876 begaf ik me van Duizel als naar gewoonte naar Eindhoven, om aldaar aan de Rijksnormaalschool de lessen bij te wonen. Ik was kweekeling te Duizel en de lessen tot opleiding van onderwijzer werden alleen des Zaterdags van 9 tot 5 of 7 uur gegeven. De route Duizel - Eindhoven bedraagt een groote drietal uren en motte voet werden afgelegd, want gelegenheid per postkar, per tram bestond niet. Ik moest dus vroeg "in de broek".

Op bewusten Zaterdagmorgen ontmoette ik tusschen Steensel en "de Hut" 'n boerke uit Hulsel. Het manneke was voorzitter van het Armbestuur te Hulsel en moest in die kwaliteit den intrest innen van een bij notaris Huijsmans te Eindhoven uitgezet kapitaal.

Ik had voor ditmaál dus een reisgenoot, wat maar zelden gebeurde, want het verkeer was toenmaals in verre na niet zoo druk als tegenwoordig. En dan zoo vroegin de morgen. Het boérke praatte met me op, sprak over weer en wind, informeerde naar mijn her- en afkomst enz. enz. Aan de "Hut" gekomen zei mijn compagnon: "Zeg, zouden we hiernie 'ns aanleggen en 'n droeupke vatten?" (Zij bedoelde een borreltje van 3 centen). Ik antwoordde: "Neen". "It Is nog wel te vroeg", zeit-ie, "mer ik vertrouwdè wijf hier nie, 't is 'n heks en ik zal je straks 'ns vertelle wa ik dervan eiges heb ondervonden. Hij liet niet los en ik ging mee binnen. Jenever was toen ter tijd (ik was pas 15 jaar) iets afschuwelijks voor me. Nou, tegenwoordig lust ik wel 'n brandewijntje, maar ik ben nu ook al de 68 gepasseerd. Ik vroeg dus aan "Leen" 'n "kapper" (klein glas) bier met suiker voor 4 centen (ik kreeg van m'n vader voor de heele reis slechts 2 kwartjes mee). "Leen" praatte goed, al was het vroeg in den morgen en we verlieten de "Hut". Het boerke keek nu en dan nog een paar malen vreesachtig en schuw om, of de gevaarlijke Fikhond hem niet achtervolgde. Toen begon hij zijn verhaal. Het was zeit-ie, op een donkeren, ruwen herfstavond, dat ik hier passeerde. Ik lei er nie aan, want, dacht ik bij me zelve, Leen zie me nou toch nie en ik wil me door dat oponthoud niet "verlaten". Maar, wa gebeurde? Nauwelijks was ik een pas of 20 voorbij, of de groote Fikhond kwam blaffende op me af en hield me staande. Ik hoorde de deur knarsend opengaan en een ruwe vrouwestem krijschend roepen: "Over heg en bosch! Over berg en dal!" Ik bibberde over al m'n lejen. Meteen werd ik door een onzichtbare hand opgetild en meegevoerd door de lucht op de "vleugelen" van de wind. Vooruit ging het in wilde vaart. Een paar minuten na mijn opneming in de woeste wolken, stiet ik mijn voet aan een hard voorwerp. Dat is de spits geweest van den Steenselschen toren! Hoelang die nachtelijke "excursie" duurde, wist hij me niet te vertellen, maar toen hij "voet aan wal" zette, bevond hij zich ineen uitgestrekte hei, waar geen enkel levend wezen was te bespeuren, geen enkel woonhuis te ontdekken. En 't was nog altijd pikdonker. Wat zou hij doen? Hij koos de wijste partij (die was nog zoo dom nie), zette zich aan den rand van een bosch neer en wachtte de dingen af, die geburen zouden. Toen de gouden zon den oostelijken hemel kleurde, ontdekte hij heel in de verte den hem wel bekenden stompen toren van Reusel. Hij lag in de groote Postelsche heide, ongeveer 4 uren van zijn woonplaats, Hulsel. Zijn "mispelaren" stok met 2 leeren riempjes aan het boveneinde - de onafscheidelijke metgezel van ieder, die toentertijd reisde - had hij in de steek gelaten. En ik was blij, zeit-ie, dat ik zonder kleerscheuren was afgekomen, want anderen, die zoo'n avontuur ook wel 'ns meegemaakt hadden, kregen merkelijke kenteekenen aan lijf en leden, blauwe plekken, bulten, schrammen. Maar die hadden ook hooren roepen: "Door heg en bosch!" en de heks riep tegen mij: "Over heg en bosch!" Da was 't verschil, zeit-ie. "Welke onzichtbare hand zou dat geweest zijn", vroeg ik nieuwsgierig aan hem, toen hij uitgepraat Was. "Ja, jongen!. (hm!)" zeit-ie, "ik heb wel 'ns geheurd van de bokkenrijders, mer die kunnen 't nie geweest zen, want die speulen hun rol in Limburg. en de kabouters zijn gevlucht veur de Franschen! Dus moet het Leen de Heks wel geweest zijn!"

"Sindsdien" zeit-ie, "durf ik hier nie meer voorbij zonder aan te leggen. En Leen heeft sedert heel wa centen van me gebeurd, want tweemaal per jaar moet ik m'n intrest te Eindhoven gaan ophalen."

Later heb ik het manneke nog enkele malen ontmoet, 't allerlaatst in 1895 in den R.K. Volksbond te Eindhoven, 'n toevallig toeval. Ik was toen onderwijzer te Veldhoven en tevens boekhouder van de Cooperatieve Roomboterfabriek aldaar. In mijn laatste, kwaliteit moest ik 'n vergadering bijwonen en ontmoette hetzelfde manneke daar.

Hij was dus ook zoo iets van 'n boterfabriek. We zaten naast elkaar in de achterste rij stoelen in de Volksbond. Hij keek me aan en scheen me nog eenigszins te herkennen, maar ik had de laatste jaar een bundeltje haren onder de neus gekregen en dat bracht hem misschien 'n beetje in de war.

De voorzitter, de heer J.C. van Nunen, burgemeester van Veldhoven, opende de vergadering met den Christelijken Groet: "Geloofd zij J.C.!" En wat hoorde ik uit den mond van ons Hulselse boerke? "En dat zijne ziel in vrede ruste!" Heusch waar, hoor.

Zou het boerke werkelijk dit avontuur beleefd hebben? vraag ik me af, of zou hij me misschien den schrik op 't lijf hebben willen jagen?

N.B. Ik ben altijd een goede vriend van "Leen" geweest tot 31 maart 1889. toen ze 't tijdelijke met het eeuwige verwisselde.

"Hare ziel ruste in vrede!" Ook die van 't boerke van Hulsel!

VOLKSHUMOR EN SPOTRIJMPJES

Steensel

"Steensel is een hōpke (hoopje),

Knechsel is een knōpke (knoopje),

Duizel is een koffiegat

En Eersel is een mooie stad."

(Ons Volksl. IX, 97)

Oerle:

"Vil Oers,

"Velke tel (taai),

"Meske scherp,

"Prus, prus!"

Het rijmpje zinspeelt de vele vilders, die vroeger

in Oerle woonden.

(Tijdschr. voor N. Drab. Gesch., 1892, blz. 599 vlg.)

Best :

"Odulphus est

Patroon van Best

Waor 't klumpenhout west."

"Best boven,

Oorscot in de oven."

"Net doen als de hennen van Best, als de boegent (boekweit) op is." (Kijken als een boer die kiespijn heeft).

XI. FRANS JANSEN EN DE ROVERS.

(Fragment uit "De Koperteuten" van Arie van der Lugt).

Die tocht naar het land van de Denen gingen de jongens nooit vergeten. Dromend van de rijkdommen die zij zouden vergaren, zaten zij, op de dokkerende huifkar en trokken met een sloom gangetje door het zomerse land van dorp tot stad. Als zij gedacht hadden dat de meester hen regelrecht naar Flensburg zou leiden naar de zetel van het Gezelschap, dan kwamen zij toch bedrogen uit. Want Frans Jansen uit het Boscheind was er de man niet naar om hen de lange dure tocht in ledigheid en zalig nietsdoen te laten doorbrengen hun schraal belegde boterham moesten zij verdienen, ook onderweg. Het stropen zat hem in het bloed sedert zijn jonge jaren, en stropen zou hij, al was het onder zijn kleine concurrenten. De paar koperslagers die Luyksgestel telde, hadden bijna al hun waren aan hem verkocht, na veel loven en weinig bieden, want de grote teut kende hun armoede en had daar handig van geprofiteerd om tegen de uiterste prijs in te kopen. Nu was zijn huifkar zo zwaar beladen met de beste Gesselse koopwaar, dat de as kraakte en er nauwelijks enige plek voor de jongens over bleef naast de voerman of op de achterbret. Doch dit veranderde spoedig! In ieder dorp of stadje wist de teut met luid geschreeuw en veel misbaar zijn waren aan te prijzen en een goed deel van de lading te verhandelen. De jongens werden er op uit gestuurd, elk met een koperen ketel op de rug, die fonkelde in de zomerzon en de huismoeders uit hun herd lokte. Naar geloof niet dat de knapen verkopen mochten.... zij liepen er louter voor de reclame. De edele handel zouden zij pas op jaren leren, de verkoop deed de meester zelf en het geld verdween tot de laatste duit in zijn leren buidel. Van alle kanten kwamen de vrouwen toegelopen, wanneer hij met zijn stok op de bodem van een der koperen ketels sloeg, zodat het weergalmde door de straatjes, want de koperteuten waren niet alleen bekend in het land der Denen, in de Kempen, in de Peel, boven de grote rivieren en overal langs de route naar Sleeswijk-Nolstein hadden zij naam gemaakt om hun degelijke waar.

Dat hij hiermede de kleine leurders en de teuten van Lommel en Bergeyk, die niet verder dan het Brabantse land kwamen, het brood uit de mond stootte, daar bekommerde Frans Jansen zich niet om. Hij had de beste koperwaar, en hij wilde los eer hij de Duitse grens bereikte, want de koning der Pruisen was nog altijd aan het oorlogje spelen en koperwaar was een fel begeerd artikel voor de rondzwervende roversbenden. Frans Jansen ving in Brabant al een veelvoud van de prijs die hij aan de Gesselse koperslagers betaald had. Zijn huifkar werd met de dag lichter en zijn geldbuidel zwaarder, naargelang zij de Duitse grens naderden. De jongens zagen dat en hun verwachting steeg.

Zij waren met de sluwste koopman op reis, die het dorp ooit de rug had toegekeerd. Met zo'n meester gingen zij ongetwijfeld een gouden toekomst tegemoet !

Maar, naargelang de dagen zich aaneenrijden, begonnen zij ook te beseffen dat de beloofde rijkdom voorlopig hun deel niet zou zijn. Zij hadden het fel begeerde contract getekend en zich met lijf en ziel verkocht aan de gierigste, strengste meester die er in de wijde omtrek te vinden was. Zij mochten alle dagen hun buik rond en dik eten aan roggebrood met reuzel, dat wel, en 's-avonds aan het kampvuur gaf het bonen met spek. Hun dorst konden zij lessen aan de dorpspomp, of zij schepten water uit een heldere beek. Buiten de zondagen leefden zij even sober als thuis, met als enig verschil dat zij geen honger leden, dat zij allemaal even degelijk gekleed gingen in een leren vest met bombazijnen broek en zware schoenen aan hun voeten inplaats van klompen. Maar zij hadden geen duit te verteren, want de helft van hun eerste jaarwedde was thuis achtergebleven om moeder te troosten en de ergste nood in het gezin te lenigen en van de rest zou hun één daalder per maand worden uitbetaald, zolang de meester tevreden was. En Frans Jansen was niet gauw content. Van de gezellige prater, die in 'De Dry-Pinten' het halve dorp in zijn ban had gehouden met ellenlange verhalen over de koperteuten die in het land van de Denen hun fortuin maakten, bleef op deze zware tocht niets over dan een nukkige brombeer, die de zweep even grif voor zijn leerjongens gebruikte, als voor de weldoorvoede paarden. Vroom als hij was, kon hij toch om het minste vergrijp, de geringste nalatigheid vloeken als een bezetene. Maar avonds, eer zij hun slaapplaatsen onder de huif of in het open veld opzochten, bad hij de jongens een ellenlang avondgebed voor, dat zij duizelig van de slaap beantwoordden, en wee degene die dierf indommelen, eer Frans Jansen plechtig 'amen' gezegd had ! Hij riep de heilige Kristoffel aan om bescherming op de lange, gevaarlijke tocht, want je kon nooit weten of je de rovers zou ontmoeten op je pad. Alle heiligen die hun speciale bekwaamheden hadden bewezen in geval van ziekte of tegenslag, bliksem, diefstal en hekserij, hield hij te vriend, want Frans Jansen was even vroom als al zijn voorvaderen en even bijgelovig als het volk op het Deense platteland.

Alleen op de zaterdagen dreef hij zijn paarden soms tot groter spoed; zij moesten vóór de avond een stad of dorp met een roomse kerk zien te bereiken, want de zondag was de dag des Heren en een strenge rustdag. Dan zou hij geen ketel verkopen, tenzij hij er extra dik aan kon verdienen. Dan joeg hij zijn leerjongens in alle vroegte naar de kerk, en ging later zelf nog eens met ze naar de hoogmis, als dat zo uitkwam, 'want', zei Frans Jansen, 'als wij eenmaal in het land der Denen zijn, dan wordt ons die genade vaak onthouden. Dan gaan er soms zondagen voorbij, waarop wij het kerkje in

Fredericia niet kunnen bereiken omdat het te ver uit je route ligt en daardoor bedrijven wij de ene doodzonde over de andere, zonder dat wij er onderuit kunnen. Denemarken is een best land, maar het leeft in de duisternis van het protestantisme; dat is één van de offers die wij aan de mammen moeten brengen, God zij ons zondaars genadig! Maar hebben wij wel een andere keus?' Nee,. de jongens vonden dat zij geen andere keus hadden; zij zouden trouwens wel uitkijken, om Frans Jansen tegen te spreken ! Daarom woonden zij op reis alle zondagen braaf de vroegmis en de hoogmis bij, om vast wat over te sparen als tegenwicht in het toekomstige verzuim, en soms nog het lof of de vespers, zolang zij er in slaagden, tijdig een rooms dorp of stadje te bereiken. De rest van die dag was dan een waar feest voor de jongens, want zij aten hun buik vol in herberg of taveerne en 's-avonds kregen zij wittebrood met worst en een kroes bier. Dan vertelde de meester over het land van de Denen en over de gezellen die daar waren achtergebleven, allemaal vertrouwde namen, in een land waarvan zij zich geen begrip konden vormen.

'Wij zijn het Gezelschap flink aan het uitbreiden, nu het ons daar zo voor de wind gaat', vertrouwde hij hun in een van zijn weinig gemoedelijke buien toe 'dat komt door de jenever, die 'ze daar overal op het platteland stoken, Telkens komen er krachtiger maatregelen van de regering tegen het jeneverstoken. De procureur doet dan soms een inval met soldaten van de ruitery en de boeren in heel die streek raken in paniek. Maar de GesSelse koperteuten niet vanzelf! Die kopen als de bliksem al die apparaten op tegen de prijs van oud koper,...Nou, en later gaat de angst weer over en de boeren hunkeren weer naar hun clandestiene jajem. Wat kunnen zij anders doen, dan bij ons weer nieuwe apparaten aanschaffen? Wij zijn potdomme de enigen in het land die koper mogen verhandelen, en we zouden wel gek zijn als wij daar niet van profiteerden Ja, wij gaan binnenkort onze zetel meer naar het noorden verplaatsen. Flensburg is al meer dan honderdjaren de officiële zetel van het Gezelschap, maar dat wordt te lastig, nu wij helemaal tot in Randers en zelfs in Aalborg handel drijven. Ik heb al een machtig groot huis op het oog in Horsens, waar wij al jaren een magazijn hebben. Als ik over twee jaar tot voorzitter word gekozen en die kans is niet gering, dan wil ik dáár de zetel van het Gezelschap vestigen.

Randers... Aalborg... Horsens... al die namen hadden nog geen betekenis voor de jongens, die nooit verder dan Turnhout waren geweest. Zij bezaten niet de geringste kennis van het land waarheen zij op weg waren. Iedere Gesselaar had wel eens van Flensburg gehoord, waar al een eeuw lang de zetel van het Gezelschap gevestigd was, en ook Fredericia klonk hun vertrouwelijk in de oren, omdat iedereen wist dat de teuten alleen daar zondags bijeen konden komen om hun

roomse godsdienst te belijden. Maar verder ging hun kennis van het land der Denen niet. Zij hadden een paar winters het schooltje van meester Hendriks bezocht, omdat die de kachel roodgloeiend stookte. De lange zomers waren omgevlogen Met stropen op de hei en wat pungelen langs de grens, of soms zelfs met werk op het land, als daar wat te verdienen viel. Nee, veel metenschap brachten zij niet mee, maar daar had Frans Jansen ook niet naar gevraagd. Die had gezocht naar sterke knuisten om te sjouwen, naar grote voeten om de eindeloze wegen te gaan. Toen had hij er zes van de besten uitgezocht, want aanbod was er in overvloed. Zes gelukkigen, die hun fortuin gingen maken als koperteut; die eens als welgestelde kooplieden zouden terugkeren naar het kleine Kempendorp, dat nooit uit hun gedachten was geweest. Hij keek ze één voor één aan, zoals zij daar bij hem rond het flakkerende kampvuur zaten, zes sterke jonge kerels met hun zucht naar avontuur en hij liet een tevreden gegrom horen. Zij zouden het wel rooien met elkaar... Als zij eerst maar veilig over de Luneburger Heide kwamen-, want in Neder Sachsen en Holstein trokken nog roversbenden rond....

Maar zij hoefden niet eens zo lang te wachten!

In Denekamp hadden zij hun laatste Gesselse ketels verkocht, op de wonderketel na, die voor niemand te koop was, die ook door niemand ooit te koop gevraagd was, omdat hij, vol kleine blutsen en deuken zat. En toch was juist de wonderketel Frans Jansen's paradepaard. Hij had de bodem aan de binnenkant extra laten verstevigen en hij beukte erop met zijn zware stok, om de huisvrouwen naderbij te lokken; dat sonoor geluid galmde als het beieren van een klok door de stille dorpen. De ketel fonkelde en schitterde in het zonlicht en als de vrouwen nieuwsgierig om hem waren heengedrongen, legde Frans Jansen de ketel ondersteboven op de kasseien en hij sprong met zijn zware kloefen op de bodem om te laten zien dat een echte teutenketel niet kapot te krijgen was. Hij sloeg een roffel op de ketel en hij maakte zoveel misbaar, dat de zuinige vrouwen zich hoofdschuddend afvroegen, hoe iemand zo'n kostelijk stuk huisraad zó durfde maltraiteren. Maar zijn stunt had altijd succes; ze waren gelukkig als zij óók zo'n onvervalste teutenketel konden kopen. Met paarden en wagen en wonderketel dus, liet Frans Jansen zich de volgende nacht door een paardesmokkelaar over de grens loodsen, want hij hield niet van plichtplegingen. Hij was tien jaren onafgebroken in het land der Denen geweest en hij wist niet wie nu aan de grens tussen de Nederlanden en het Duitse Rijk het recht had om tol te heffen, of hoe hoog die zou zijn. Hij had trouwens ook wat wapens mee, drie vervaarlijke pistolen en een oud jachtgeweer. Daarom had hij in Holland al zijn koperwaren uitgevent en die oude smokkelaar afgehuurd, om hem langs sluikwegen tot in Hesepe te brengen.

Zij trokken die nacht en de volgende dag haastig voort, alleen rustend wanneer de paarden daar behoefte aan hadden, en zij bereikten veilig het Kirchhofferwoud, waardoor zich tussen gordhorn en Lingen de aloude 'Kaiserbahn' slingerde.

Van hieraf waren zij verder op zichzelf aangewezen. De smokkelaar ontving buigend zijn loon, waarschuwde hen nog met een sluw lachje voor rondzwerfend gespuis, en wenste hen God's rijkste zegen op hun gevaarvolle tocht. Frans Jansen gromde zomaar wat. De gids had hem dertig Marken gekost, dat was meer dan een leerling in een jaar verdiende, maar hij troostte zich met de gedachte dat de tolgaards veel meer zouden hebben geëist en bovendien zijn wapens hadden verbeurd verklaard.

De jongens zaten wat bedrukt in de huifkar bijeengedrongen; niet dat zij bang waren, maar voor het eerst maakten zij kennis met de beklemmende stilte van eeuwenoude loofbossen, waarin het geplof der paardehoeven dof opklonk tussen de woudreuzen. De 'Kaiserbahn' was nauwelijks geplaveid en verloor zich al spoedig in allerlei kronkels in het steeds dichter wordende woud. Toch herinnerde Jansen zich dat hij deze weg ook op de thuisreis gevolgd had; hij had toen een ganse dag te paard gezeten, zonder een mens te ontmoeten.

'Hier buigen wij van de weg af en slaan ons bivak op', beval hij, toen zij tegen de avond aan een heldere beek kwamen, die een eind langs de weg stroomde en vervolgens weer in het woud verloren scheen te lopen. Zij lieten de paarden drinken en leidden de dieren daarna een eindweegs het bos in, waar zij ze aan een korte lijn achter lieten. De huifkar stond bezijden de weg tussen wat kreupelhout verscholen.

Zij aten in stilte het oudbakken brood. Er mocht voor het eerst geen vuur worden gemaakt om een warm maal te koken, want Frans Jansen was voor geen kleintje vervaard, maar hij voelde er weinig voor, het gespuis aan te lokken door de gloed van het vuur. Zij spraken slechts fluisterend wanneer dat nodig was; de geluiden droegen zo ver in de stilte van het woud. Hij besloot zelf de eerste Wacht te betrekken tot middernacht, daarna zouden de jongens twee aan twee een paar uren waken.

Hendrik Petersen en Fonske Teuwens werden rond middernacht door hem wakker geschud om de wacht te betrekken tot twee uur. Hij gaf Hendrik zijn groot koperen horloge en een van de vervaarlijke pistolen. Fonske Teuwens nam het oude jachtgeweer onder zijn hoede en zo begon voor de twee jongens hun eerste nachtwake. 'Alles is rustig', gromde de meester, 'en ik verwacht ook niet dat er vannacht iets zal opdoen, maar je kunt hier nooit te voorzichtig zijn. Voor spoken of heksen hoeven jullie geen schrik te hebben, want ik heb de rozekrans en de litanie van alle heiligen gebeden, nou, én móchten' er rovers komen, dan zijn dat maar mensen van vlees en bloed, precies even kwetsbaar als wij, maar minder slim vanzelf. Als je iets verdachts ziet, kom je mij maar wakker maken.'

Na deze bemoedigende woorden liet de meester zijn leerjongens alleen met hun zware verantwoording. Zij voelden zich trots en hoopten eigenlijk dat er wel iets gebeuren zou. Iets, waardoor zij hun grote betrouwbaarheid konden bewijzen. Zij hurkten neer in het dichte struikgewas langs de weg, die zij in het heldere maanlicht tot aan de volgende bocht konden overzien. Achter hen stroomde de ruisende beek als een zilveren lint. Boven hun hoofden fluisterde de wind in de bladeren van de woudreuzen. Fonske Teuwens begon al gauw te knikkebollen en Hendrik Petersen dacht aan thuis, aan het rustige Kempendorp, waar nooit iets gebeurde. En nu zat hij hier in een groot, donker bos, waaruit alleen de heksen en de spoken gebannen waren, te wachten op de rovers, die het op het goud van Frans Jansen voorzien hadden. Hoe zag een echte roverhoofdman er uit? Zou hij een masker dragen, en een dolk tussen de tanden? En hoe groot was een roversbende? Maakten zij met hun zevenen wel een schijn van kans, wanneer er een echte roversbende op hen afkwam? Zij hadden drie pistolen en een geweer, maar alleen bij en Frans Jansen zouden durven schieten, als het er op aankwam.... Schoten rovers je meteen dood, of lieten zij je ongemoeid, wanneer je bereid was al je geld af te geven? Maar de jongens hadden geen duit op zak, en Frans Jansen zou nooit zijn geld afgeven, daar kende hij de reus nu wel voor! Die had de pistolen niet voor niets gekocht en hij was al zo tekeer gegaan om de dertig Marken, die hij de gids had moeten betalen. Daar dacht Hendrik Petersen aan, terwijl hij daar in de struiken langs de berm zat, aan de oude veesmokkelaar en hoe sluw die gelachen had toen hij aan het begin van de 'Kaiserbahn' afscheid nam. Hendrik vond het kereltje onbetrouwbaar genoeg om zelf de rovers op hun spoor te zetten. Was hij niet de enige die van hun aanwezigheid in het woud op de hoogte was? En hij had een schele blik op de dikke geldbuidel van Frans Jansen geworpen, eer hij zijn prijs had bepaald. 'Dertig Marken, Heer, en voor de rest van uw reis behoeft u de barmhartige God, want er is veel gespuis op de wegen!

Toen Hendrik Petersen zo ver gekomen was met zijn somber gepeins, werd hij opgeschrikt door het verre gehinnik van een paard, dat hem het bloed in de aderen deed stollen, Als door, een adder gebeten veerde hij overeind; het hart bonsde hem in de keel, terwijl hij, de weg af tuurde, die leeg en verlaten onder het bleke maanlicht lag. Eerst probeerde hij zichzelf nog wijs te maken dat het een van hun eigen paarden was geweest, maar het geluid kwam niet van die kant, het kwam uit een heel andere richting, van ergens, achter een bocht van de weg. Hij keek naar zijn makker die rustig lag te slapen tussen de struiken. Hij kroop op banden en knieën naar hem toe en schudde hem wakker. Fonske Teuwens kwam met een schrik snork overeind en staarde hem lodderig aan.

Wá is 't er?" Onraad!" fluisterde Hendrik opgewonden, ik heb een paard gehoord achter de wegekronkel! Er is vreemd volk op komst, rovers misschien!...'. Fonske was opeens klaar wakker. Hij greep bevend naar zijn geweer en gluurde door de struiken naar de verlaten weg. Nu hoorden zij ook heel Vaag het dokkeren van een kar in de suizelende stilte. 'Ik blijf hier liggen', fluisterde Hendrik Petersen, ga jij als de gesmeerde bliksem Frans Jansen en de anderen waarschuwen!' Hij was nog niet uitgesproken, toen twee kerels behoedzaam rond de bocht van de weg kwamen geslopen. Zij hadden niet eens een masker voor, en ook geen mes tussen de tanden, maar de grootste droeg een geweer overde schouder. Hij spiedde de weg af, die zich voor hem uitstreckte tot aan de volgende bocht. Dan trok hij zich terug in de bosrand en bleef daar staan. Hij knikte met het hoofd en de andere man haastte zich terug achter de bocht van de weg, waar het gedokker van de wagen nu luider werd. 'Vórt nou!' fluisterde Hendrik Petersen, 'zeg de baas dat ze gewapend zijn, en dat er nog meer volk op komst is! Fonske Teuwens waadde door de beek en haastte zich naar de plek waar Frans Jansen net de jongens lag te snurken alsof er geen rovers bestonden. Hij schudde de meester bij de schouder en de reus zat met een geeuw overeind. 'Róvers!' fluisterde Fonske zenuwachtig, 'een hele bende! Zij komen met karren en paarden, en ze hebben geweren bij zich!' Hij had slechts één vent met een geweër gezien, maar hij twijfelde er niet aan, of de anderen zouden ook wel tot de tanden gewapend zijn. Frans Jansen vloekte binnensmonds. Hij greep zijn pistool en deelde fluisterend zijn bevelen uit. Daarna haastte hij zich naar de bosrand, op de voet gevolgd door Peer van Thijs Loyens, die ook zo'n vervaarlijk pistool droeg, maar het op armlengte van zich afhield uit angst dat het in zijn handen zou ontploffen. De andere jongens waren onder leiding van Fonske Teuwens naar de huifkar gestuurd, die zij als barricade konden gebruiken in geval van nood. Zij hadden opdracht uit alle macht op de wonderketel te gaan beuken, zodra de meester een schot zou lossen, want Frans Jansen geloofde in lawaai. Hij hoopte dat zij zo de rovers zouden afschrikken als een vlucht lastige spreeuwen.

Toen hij aan de bosrand kwam, waar Hendrik Petersen tussen de struiken gehurkt zat, met het pistool in aanslag, wees de jongen naar de weg. 'Vijf,..' fluisterde hij, 'ik heb er pas vijf geteld, maar ik weet natuurlijk niet hoeveel er nog in die wagen zitten...' Frans Jansen knikte terwijl hij zwijgend in de richting tuurde, die de jongen had aangeduid. In het bleke maanlicht waren zij duidelijk te onderscheiden zoals zij nader slopen; eerst de grote kerel met het geweer, nu in de kromming van zijn arm. Het leek of de glimmende looprecht op het groepje tussen de struiken gericht was, maar dat moest verbeelding zijn. Naast hem sloop een kleine; die de weg verkend had en daar achter kwam de dokkerende huifkar, bespannen met één mager paardje.

Twee kerels, die neven de wagen liepen en de voerman op de bok loerden onophoudelijk rond, alsof zij de zaak niet vertrouwden. Misschien waren de rovers zelf wel een beetje bang... Misschien geloofden zij nog in trollen en bosgeesten, die hun zwarte zielen begeerden... Frans Jansen kon niet tot een besluit komen. Zij zagen er niet bloeddorstig genoeg uit, en wellicht zouden zij voorbij gaan zonder de teuten in het struikgewas te ontdekken. In ieder geval zag hij nog geen reden om het vuur te openen. Hij liet zijn pistool zakken en beduidde de jongens met een handgebaar hetzelfde te doen. Maar Peer van Thijs Loyens, bibberend van de zenuwen, begreep het zeker verkeerd. Die hief zijn vervaarlijk pistool in de lucht en loste een schot, dat daverend naratelde tussen de eeuwenoude woudreuzen. Dit was het sein tot algemene paniek! De vier jongens bij de huifkar waren ervan overtuigd dat de meester het eerste schot gelost had. Daarom schoot ook Fonske Teuwens met donderende knallen zijn pistool af en de anderen begonnen met stokken op de wonderketel te beuken totdat het woud ervan weergalmde.

De rovers op de weg waren zó verbijsterd dat zij niet eens trachtten te ontsnappen uit de hinderlaag. Maar het scharminkelige paardje ging op zijn achterste benen staan en klauwde hinnekend in de lucht, het poogde de wagen af te schudden en toen dat niet lukte, ging het er vandoor, alsof de baarlijke duivel er achteraan joeg. De voerman wist het beestje vloekend en tierend te bedwingen en hij vloekte in het Hollands, nee in zo'n schoon sappig Brabants, dat Frans Jansen er een ogenblik verbijsterd naar luisterde, vervolgens zijn handen aan zijn grote mond zette en boven het lawaai van de ketelmuziek uitbrulde dat de rovers gatsakkerju geen schrik hoefden te hebben! Dat zij nomdepie teuten ondermalkáár waren! Hei! hoi! steenezels, blijf dan .toch staan, want wij zijn potdomme van Gessel!

Tot die conclusie was de voerman tenslotte ook gekomen, want hij had de ketelmuziek herkend. Zo'n tam-tam maakten alleen die kerels uit Gessel! Hij kwam met uitgestoken hand en een brede grijns naar Frans Jansen toe en hij sloeg hem op de schouder dat het klatste, en empezant vertelde hij hem dat het een gosgruwelijk schandaal was, om je burens in het buitenland zo de stuipen op het lijf te jagen! Als hij, Nol Verhees, gezond en wel in het Brabantse land mocht terugkeren, dan zou hij bij de schout zijn beklag doen! Het gedreun op de wonderketel eindigde abrupt, want Hendrik Petersen was naar de huifkar gerend om de jongens toe te schreeuwen dat de slag in het Kirchhofferwoud voorbij was en gewonnen door Gesselaars. Het waren gaddekke een stel textielteuten uit Bergeyk, die zij voor rovers hadden aangezien, maar nu was alles weer peis en vree.

Alleen Peer van Thijs Loyens, die het eerste schot had gelost, kreeg van Frans Jansen nog op zijn donder omdat hij de meester verkeerd had begrepen.

Later zaten de mannen lachend rond een groot kampvuur en deden zich tegoed aan de hazen die zij gestroopt hadden. Alle angst voor rovers en ander gespuis was voorbij, nu zij met zo'n grote groep Brabanders bijeen zaten; heel het Kirchhofferwoud was van hun! Zij wisselden hun ervaringen en de laatste nieuwtjes uit, want de textielteuten van Bergeyk waren al maanden van huis. Zij waren voor het eerst van hun leven tot onder in Holstein geweest, waar zij goede zaken hadden gedaan, en zij wisten te vertellen dat de zevenjarige oorlog ten einde liep, en dat de Russen vrede gingen sluiten met de Pruisen.

'En de teuten van Luyksgestel met de rovers van Bergeyk!' vulde Frans Jansen schaterend aan. De kerels van Bergeyk keken wel een beetje zuinig. Zij hadden schrik genoeg gehad, er hadden potdomme doden kunnen vallen. En om dan nog voor rovers te worden uitgemaakt. De volgende dag ging ieder zijns weegs, en een paar weken later waren de textielteuten terug in Bergeyk, waar zij in hun dikke verhalen de rollen precies omdraaiden: die van Luyksgestel hadden het in hun boks gedaan van schrik voor de mannen van Bergeyk. Nog wat later kwam Frans Jansen met zijn jongens behouden in Flensburg aan, waar hun harde leerschool begon.

NAWOORD van de redaktieg Hiermede beëindigen wij onze publikaties uit "De Koperteuten" van Arie van der Lugt. Nieuwsgierigen onder U naar de verdere lotgevallen van de Luyksgestelse Koperteuten willen wij nog eens erop attenderen, dat het genoemde boekje verkrijgbaar is voor de prijs van f. 3, - bij de Stichting Openluchttheater, p/a Dorpsstraat 49 te Luyksgestel.

CAMPINIA

DRIEMAANDELIJKS BLAD VAN HET STREEKACHIVARIAAT
NOORD-KEMPENLAND

1e jaargang
nummer 4
januari 1972

Redactie: W. Klaasen, archivaris
Redactieadres: Torenstraat 1, Oirschot
Telefoonnummer: 04997/1424, toestel 001

De prijs voor een abonnement bedraagt f. 4,50 per jaar, te storten op postgirorekening 1069032 van de gemeente Oirschot met vermelding van CAMPINIA.

Uitgeversrecht: Streekarchivariaat Noord-Kempenland

N.B. Op schriftelijk verzoek kan toestemming tot overname worden gegeven.

Geachte Abonnee,

De vierde en laatste aflevering van Onze eerste jaargang ligt thans voor U. Terugblikkend constateren wij met genoegen een sterk groeiende interesse voor Campinia'. Onze verwachtingen zijn reeds lang overtroffen. Het aantal abonnees gaat de achthonderd tegemoet. Zoals in de vorige aflevering aangekondigd, zal het aantal van duizend abonnees voorlopig onze uiterste grens moeten zijn.

Wij willen U thans attenderen op onze nieuwe rubriek: "Lezers leveren hun bijdrage", waarin vele wetenswaardige aanvullingen op reeds verschenen publikaties van Campinia worden aangetroffen. In een dergelijk groter teamverband, dus met medewerking van vakmensen en amateurs, kunnen meestal de beste feite achterhaald en de gegevens voor een historisch wetenschappelijke opzet tot een groot geheel gekomponereerd worden.

Van de vele positieve reacties, die wij mochten ontvangen, willen wij te Uwer orientatie die van een vakgeleerde uit België vermelden, die ons als volgt schrijft: "Ik wens U van harte geluk met dit initiatief. Voor mensen die niet van de streek zijn is het een enige gelegenheid om kennis te nemen van wat zulke kleinere archieven bevatten. Ik was dan ook heel aangenaam verras toen ik in Uw tijdschrift twee oorkonden van hertog Jan III van Brabant vond die mij nog volledig onbekend waren. Voor mijn opzoeken zou ik U om toestemming willen vragen, de gegevens uit Uw tijdschrift te gebruiken. Van Uw bereidwillige hulp zal ik grif melding maken in mijn publikaties."

De inbreng van onze lezers (aanvullingen, opmerkingen, opstellen en korrekties) is zeer positief en prettig. De redactie van Campinia is inzenders hiervoor zeer erkentelijk en zal trachten de ingekomen' kopij in de komende afleveringen op te nemen.

Ten behoeve van onze administratie mogen wij de abonnees, die de eerste jaargang nog niet hebben betaald, nog eens vriendelijk verzoeken, dit per omgaande te willen doen, zodat wij spoedig alle gemaakte materiaalkosten kunnen voldoen. U begrijpt, dat de eerste aanschaf ons budget bijzonder zwaar heeft belast, en het is U duidelijk, dat hier geen sprake kan zijn van enig winstbejag. Onze administratie zal het zeer op prijs stellen, ook de abonnementgelden voor de komende tweede jaargang spoedig van U te ontvangen, zodat wij aan onze verplichtingen kunnen voldoen en de voor 1972 nodige aankopen kunnen worden gedaan. Voor eventuele toekomstige abonnees uit Uw familie-, vrienden- en werkkring gelieve U op bijgevoegd inlegvel enige aanmeldingsstrookjes aan te treffen. Voor Uw medewerking bij voorbaat onze oprechte dank.

De redactie.

CORRIGENDA

I. juli:

blz. 81 en 82; Godenaert moet zijn Godevaert

blz. 84; meritis moet zijn mericis, attinentibus moet zijn attinentiis

II. oktober:

blz. 114; nr. 82 V: 1 loop moet zijn 1 lopen (lopen is enkelvoud)

blz. 116; nr. 89: uitgang moet zijn pacht

blz. 122; nr. 114: uitgang moet zijn rente

blz. 132; nr. 43: "en allen die Onder eed staan". moet vervallen; het gaat alleen over de
gezworenen. Wie schepen geweest is in Oirschot, is in het volgende jaar
gezworene en in 't derde en de volgende jaren raad, zoals in Den Bosch.

blz. 138; nr. 16: verpacht moet zijn "heeft in erfpacht gegeven" van Teijnden moet zijn
vander Teijnden voeren moet zijn Weren

blz. 139; nr. 17: verpacht moet zijn "heeft in erfpacht gegeven"

nr. 18: Senthomers = Sint Omaars(Saint-Omer)

blz. 140; nr. 19: de aanhef van het regest moet zijn: Heer Emont Buijs en zijn broer
Wouter, priesters, kinderen van wijlen Roef van Spoerdonc,

blz. 141; regel 17: met moet zijn niet

blz. 142; nr 21: zwager van de kleinzoon van Didderic moet zijn zwager van Didderic
Neven uitgang moet zijn pacht

blz. 143; nr. 23, regel 9: annuo moet zijn anno

regel 14-24: attinentibus moet zijn attinentiis regel 18; effestucandam moet zijn
effestucando

regel 21; ad prius moet zijn ad presens

regel 25: per moet vervallen

blz 144; bij toponiem "De Krimpsel": in St.Oedenrode bestaat een toponiem
"Kremselaer".

(de redactie van Campinia stelt dergelijke korrekties van vakkundige zijde ten zeerste op prijs
en betuigt hiervoor haar oprechte dank)

INHOUD

	Blz.
<u>I.</u> De schoolmeester-koster-voorzanger van Blaarthem en Gestel op het matje bij de Nederlands Hervormde Kerkeraad van Veldhoven (1763)	165
<u>II.</u> De vrijwillige rechtspraak in de dingbank Zeelst-Veldhoven-Blaarthem (vervolg)	167
<u>III.</u> De notulen der vergaderingen van schepenen, burgemeesters, armmeesters, kerkmeesters, zettters en notabelen der in de dingbank van Zeelst-Veldhoven-Blaarthem verenigde dorpen (vervolg)	179
<u>IV.</u> Het jaarkeurboek van de Vrijheid en Heerlijkheid Oirschot-Best (vervolg)	185
<u>V.</u> De Oirschotse oorkonden van 1311 tot 1791 (vervolg)	190
<u>VI.</u> Oude toponymica van Best (vervolg)	196
<u>VII.</u> Genealogica (vervolg)	198
<u>VIII.</u> Huizen en hun bewoners te Oirschot	201
<u>IX.</u> Naslagwerken t.d.v. het historisch en genealogisch onderzoek binnen het streekarchivariaat Noord-KempenLand	206
<u>X.</u> De boer die zijn koe aan St.Antonius verkocht (opgetekend door Cornelius Rijken)	207
<u>XI.</u> Lezers leveren hun bijdrage	209
a) Aantekeningen bij de eerste aflevering van Campinia (door A.v.Esch Oirschot)	
b) Aantekeningen betreffende 1) de banden van het geslacht van Eijok met het Slot te Zeelst, 2) het mirakuleuze beeldje te Meerveldhoven (door G.P. van den Berg, Eindhoven)	211

I. DE SCHOOLMEESTER-KOSTER-VOORZANGER VAN BLAARTHEM EN GESTEL OP HET MATJE BIJ DE NEDERLANDS HERVORMDE KERKERAAD VAN VELDHOVEN (1763).

Aan het archief van de Nederlands Hervormde gemeente Van Veldhoven mochten 'wij navolgende aantekeningen omtrent de handelingen van de Kerkeraad ontlenuen, waaruit wederom zowel de correcte alsook humane houding van genoemd kollege blijkt. Deze keer gaat het over de schoolmeester-koster-voorzanger te Blaarthem en Gestel. Lambertus Greve. Ziehier de korte samenvatting van de betreffende notulen.

15 mei 1763

De predikant uit in de vergadering klachten tegen Lambertus Greve, schoolmeester-koster-voorzanger van Blaarthem en Gestel. Hij leest het Verslag voor van de schoolvisitatie d.d. 29-4-1763. De deuren tussen de toren en de kerk werden steeds opengelaten, waardoor diefstal in de hand wordt gewerkt. Meester Lambertus Greve is in "slechte conditie". De vergadering is niet compleet genoeg om uitspraak te doen. De wens wordt geuit om meester Greve "op ene goede voet te brengen".

5 april 1767

Een lid van de vergadering brengt naar voren, dat de kapittels die de voorlezer van Blaarthem vóór de predikatie voorleest, zoals ook de psalmen die hij voorzingt, in het geheel niet passen bij de leer van de katechismus, die alsdan wordt behandeld. Ze zijn partikulier en getuigen van een bitter gemoed. Geeft de predikant deze zelf op? De Predikant antwoordt, dat hij tot nu toe de keuze aan de voorlezer en voorzanger gelaten heeft evenals te Veldhoven en te Gestel, dat hij vaak ontsticht is geweest door de partikuliere keuze van de voorzanger, die de Godsdienst gebruikte en nog gebruikt voor zijn partikuliere rancunes dat hij reeds een brief geschreven heeft aan de vader van schoolmeester Greve, waarin hij aanwijzingen heeft gegeven, wat hij gaarne voorgelezen en voorgezongen ziet. De predikant geeft in overweging, de brieven van de apostelen voor te lezen. De koster zou moeten beginnen met de Romeinenbrief en verder hoofdstuk voor hoofdstuk voorlezen zonder iets over te slaan tot en met de brief van Judas. De voorzanger moet psalm 119 nemen totdat de predikant anders beveelt.

Getekend: A. Ross en Kerkeraad'

8 mei 1767

Een verslag van de schoolvisitatie d.d. 30-4-1767, uitgebracht door de predikant A. Ross en de ouderling van Ravesteijn, wordt voorgelezen alsmede, een klaagbrief d.d. 2-5-1767 tegen de schoolmeester en koster van Blaarthem en Gestel, Lambertus Greve, ondertekend door de regenten van Blaarthem en Gestel J. van Nunen, P. Baselmans en J. Fabrie. de klachten zijn samengevat in 19 a 20 punten. Men besluit meester Lambertus Greve voor de vergadering op woensdag 13-5-1767 op te roepen. Getekend: A. Ross, Hermanni J. van RaVesteijn, de Bie, en A. van Meurs.

13 mei 1767

Behandeling van de klachten tegen Lambertus Greve:

- a) Greve begint de lessen in de school nooit met gebed. Antwoord: Ik heb nooit gehoord, dat dit moest gebeuren. Zal dit in het vervolg doen. (Hij vreest door Roomse kinderen bespot te worden).
- b) Men zegt, dat hij slechts één uur per dag op school is. Antwoord: Ik zal zorgen stipt volgens het reglement op school te zijn.
- c) Hij laat de school "ledig staan". Antwoord: Het zal niet meer gebeuren.
- d) Hij gebruikt in zijn school ondermeesters. Antwoord; Het zal niet meer gebeuren.
- e) Zijn leermethode is slecht. Hij let b.v. niet op de kinderen als zij hun les opzeggen. Antwoord: Ik zal beter onderwijzen.
- f) Leert de kinderen geen goede manieren. Antwoord: Beloof beterschap.
- g) Hij is niet beleefd. Antwoord: Ik heb niemand opzettelijk gekwetst.
- h) Hij laat kinderen boodschappen doen. Antwoord: Het zal niet meer gebeuren.
- i) Hij neemt brandstof van de school voor eigengebruik, Antwoord: Dit is ooit gebeurd, gebeurt niet meer.
- j) Aanhoudende aanmaningen tot beter beheer van de school en de kerk hadden geen succes. Antwoord: Oprechte belofte van beterschap en verzoek het deze keer nog te willen aanvaarden.
- k) Hij past slecht op het uurwerk. Antwoord: Voortaan beter.
- l) Sluit de kerkdeuren niet behoorlijk. Antwoord: Voortaan beter.
- m) Houdt slecht toezicht op de kerkboeken. Antwoord: Zal meer zorg dragen.
- n) De schoonmaakartikelen worden verwaarloosd. Antwoord: Deze heb ik nooit gezien of gebruikt. Op de nieuwe zal ik goed letten.
- o) De brandstof voor de kerk is onder zijn beheer snel op. Antwoord: Ik zal de deur sluiten en voortaan zuiniger stoken.
- p) Is achteloos in het waarnemen van de Godsdienst. Antwoord: Dit zal beter worden.
- q) Hij vergezelt de predikant niet op de Combinatie en is zonder toestemming afwezig. Informeert nooit naar zijn taak. Antwoord: Ik zal voortaan mijn plicht beter waarnemen.
- r) Op school groet hij de predikant en ouderling niet. Op huisbezoek bij hem wordt aan dezeldoor zijn vrouw zelfs geen stoel aangeboden. Antwoord: Beloof beterschap op beide punten.
- s) De Kerkeraad verwacht geen beterschap. Antwoord: Ik zal me van nu af echt beteren en de schoolreglementen nakomen. Ik verzoek de zaak niet verder te brengen.

De Kerkeraad beraadt zich daarna in afwezigheid van Lambertus Greve. Gezien de bekentenis en de Beloften van beterschap wordt besloten, nogmaals inschikkelijk te zijn en de procedure niet verder te vervolgen. Lambertus Greve dankt de Kerkeraad hiervoor. Getekend: A. Ross, De Bie, A. van Meurs en S. Hermanni.

23 september 1767

Rapport van de predikant en diaken van Meurs over hetgeen zij op 13 juli en 22 september over meester Greve te Gestel hebben vernomen:

Greve heeft zich niet stipt aan het schoolreglement gehouden. De vergadering meent het recht te hebben aan de Classis rapport uit te brengen, maar is bevreesd voor de gevolgen voor meester Greve. Men wil nog een uiterste poging doen om Greve tot andere

gedachten te brengen. Hij wordt ontboden op de vergadering van 24 september 1767.

24 september 1767

Lambertus Greve is aanwezig. Alle klachten worden hem nog eens duidelijkvoorgehouden. Antwoord: Het spijt mij zeer. Ik meen mij echter op de naleving van het schoolreglement te hebben toegelegd. Ik ben mij bewust, dat ik mij op vele punten nog verbeteren kan en ik verzoek om een goed getuigenis bij de Classis om mijn attestatie te verkrijgen. De Kerkeraad wil om meerdere redenen nog eens inschikkelijk zijn (wegens zijn gezin en enige verbeteringen).

Deze resolutie wordt met blijdschap vernomen. Getekend: A. Ross, S. Hermanni, J. van Ravesteijn en A. van Meurs.

De aanhoudende correcte en corrigerende begeleiding door de Kerkeraad en diens human begrip voor menselijk falen hadden tenslotte tot gevolg, dat Lambertus Greve zijn plichten hoe langer hoe beter vervulde. Op 6 mei 1785 werd de eens zo berispte schoolmeester tot diaken gekozen.

UIT DE AANTEKENINGEN VAN MEESTER CORNELIS RIJKEN

"De huisvrouw en de vrouw des huizes lijken dikwijls volstrekt niet op elkander."

"De vrouw van de wereld blijft moeilijk de vrouw van de man".

"Waar de liefde een komedie was, wordt het huwelijk een drama."

"Vrouwen, wind en geluk veranderen voortdurend."

"Een weduwe trouwen met drie kinderen betekent: vier dieven in huis halen."

"Een vrolijke weduwe moet uitgehuwelijkt, begraven of in een klooster worden opgesloten."

"Een schone vrouw en een been met kwaad houdt ze van de straat."

II. DE VRIJWILLIGE RECHTSPRAAK IN DE DINGBANK ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEM.

(vervolg)

121. Z. 6-1-1615 blz. 50/4:- 51/1

Erfscheiding tussen Mariken Bastiaenst dochter van Bastiaen Francen, en de kinderen van Stoffel Goijarts en diens vrouw Catharina Bastiaens aangaande de nalatehschap van Bastiaen Francen en diens vrouw Elijsabeth, hun ouders en grootouders:

I. Aan Mariken worden toebedeeld: a) het oude woonhuis net de hof te Zoelst (belendende percelen: de weduwe Methen Luijcas, Frans

Diericx, Claeus Janssen en de Gemene Straat), b) de halve akker achter de Boogaard (belendende percelen: Andries Henricx en Willem Laureijsson), c) het half Driesken aan de Boogaard (belendende percelen: Anneken, de weduwe van Mateeus Francen, Andries Henricx en Willem Laureijssen). Hieruit een jaarlijkse rente van twee lopen ,rogge aan het Kapittel te Eindhoven en een "blancke" en een penning cijns aan de Baseldoncks.

II. Aan de kinderen van Stoffel Goijarts worden toebedeeld: a) het achterhuis met de Boogaard (.belendende percelen: Claeus Janssen en de Gemene Straat), b) de halve akker achter de Boogaard (belendende percelen Willem Marcelis, Willem Laureijssen en Andries Henricx), c) het half Dries'= achter de Boogaard (belendende percelen: Anneken, de weduwe van Mateeus Francen, en Andries Henricx). Hieruit een jaarlijkse rente van 2 lopen rogge aan het Kapittel te Eindhoven en een "blancke" en een penning cijns aan de Baseldoncks.
Schepenen: Willem Marcelis - Michiel Pauwels.

122. Z. 21-1-1615 blz. 51/2

Cornelis Stoffels, heeft overgedragen aan zijn zuster Anneken Stoffels zijn kindsdeel, dat hem is aangestorven van zijn grootouders Bastiaen Francen en Libbeken.
Schepenen: Willem Marcelis - Michiel Pauwels.

123. Z. 21-1-1615 blz. 51/3

Anneken Stoffels verklaart schuldig te zijn aan haar broer Cornelis Stoffels een bedrag van 32 gulden voor de overdracht van zijn kindsdeel, te betalen de helft direkt en de andere helft Lichtmis,a.s over een jaar.
Schepenen: Willem Marcelis - Michiel Pauwels.

124. Z. 21-1-1615 blz. 51/4

Cornelis Stoffels verklaart de eerste termijn van zijn zuster Anneken te hebben ontvangen.
Schepenen: Willem Marcelis - Michiel Pauwels.
(De tweede termijn is betaald op 4-1-1616 t.o.v. de schepenen
Jan Claeus en Henrick Jan Rutten en de sekretaris Peter Steijmans)

125. 27-1-1615 blz. 51/5 52/1

Katharina, de weduwe van Adriaen Willemsen, en haar momber Hendrick Niclaessen verklaren schuldig te zijn aan Laureijs Peters van Lichtmis a.s. tot over één jaar een bedrag van 50 gulden en wel tegen een jaarrente van 3 gulden.
Schepenen: Willem Marcelis - Michiel Pauwels.

126. 27-1-1615 blz. 52/2

Katharina, weduwe van Adriaen Willemsen, belooft, dat zij haar momber Henrick Niclaessen super se et omnia sua schadeloos zal houden.

Schepenen: Willen Marcelis - Michiel Pauwels.

127. B. 29-1-1615 blz. 52/3

Jan Peters als momber van zijn vrouw Anneken, Jan Art Janssen; Mathijs Artsen, Elijsabeth, Erken en Aleijt (zusters) net Frans Jansen en Thomas Artsen, hun momber resp. voogd, en Joost Tonissen als momber van zijn vrouw Mariken, allen kinderen en erfgenamen van Art Jansen Lathouwers, hebben overgedragen aan Mariken, de weduwe varr. Jan Peter Stevens, een stuk land, genoemd "De Halve Schrobbersdries" in de parochie van St. Lambertus te Blaarthem (belendende percelen: Christina, de weduwe van Michiel Niclaes, het oude woonhuis, Jan Rutten en de Gemene Straat).

Schepenen: Antonius Adriaens - Henrick Janssen.

128. B. 29-1-1615 blz. 52/4

Mariken, de weduwe van Jan Peter Stevens, en haar momber Jan Rutten verklaren schuldig te zijn aan de vijf kinderen van Art Jansen t.w. Jan, Mathijs, Lijsken, Erken en Aleijt een bedrag van 100 gulden tegen een rente van 6 gulden 11,5 stuiver, voor de overdracht van "De Halve Schrobbersdries", en wel van Lichtmis a.s. tot over één jaar.

Schepenen: Antonius Adriaens - Henrick Janssen.

129. B. 29-1-1615 blz. 52/5

Jan Peters als momber van zijn vrouw Anneken, Jan Aert Jansen, Mathijs Artsen, Elijsabeth Erken en Aleijt met Frans Janssen en Thomas Artsen hun momber resp. voogd, en Joost Tonissen als momber van zijn vrouw Mariken, allen kinderen resp. erfgenamen van Art Jansen Lathouwers, hebben overgedragen aan. Willem Huijberts en Jan Joosten het "Voerste Goor" een stuk groes), gelegen in de parochie van St.-Lambertus te Blaarthem, (belendende percelen: het erf van de koper, Bartholomeus Hendricks en Jan Claeussen).

Schepenen: Antonis Adriaens - Hendrick Janssen

130. B. 29-1-1615 blz. 53/1

Willem Huijberts en Jan Joosten verklaren aan de vijf kinderen van Art Jansen schuldig te zijn van Lichtmis a.s. tot over één jaar een bedrag van 100 gulden tegen een jaarlijkse rente van 6 gulden en 5 stuiver.

Schepenen: Antonis Adriaens - Henrick Janssen.

131. Z. 3-2-1615 blz. 53/2

Peter Wouters verklaart schuldig te zijn aan Jan Tonis Dielissen van Lichtmis jl. tot over drie jaar een bedrag van 100 gulden tegen een rente van 6 gulden per jaar, eerste vervaldag Lichtmis a.s.

Schepenen: Willem Marcelis - Michiel Pauwels.

132. Zo.-Ve. 30-12-1614 blz. 53/3

De erfgenamen van Wouter Art Switten t.w. Marcelis Cornelissen als momber van zijn vrouw Henrica, Nicolaes Jansen, Wilbert Jansen, Jan Artsen met zijn nede-grfgenamen Michiel Pramen en Jacob Cools (de laatste als man en momber van Mariken), hebben overgedragen aan Peter Jacopsen een heiveld in de parochie van Zonderwijk-Veldhoven (Schoot) (belendende percelen: de weg komende van de Goorstraaty Peter Diericx en Willem Artssen).
Schepenen: Henrick Willemsen - Pauwels Mathijssen.

133. Zo.-Ve. 30-12-1614 blz. 53/4

Peter Jacopsen verklaart voor deze overdracht van het heiveld (zie nr. 132) schuldig te zijn aan de erfgenamen van Peter Artssen 29 gulden en 15 stuiver.
Schepenen: Henrick Willemsen - Pauwels Mathijssen.

134. 30-12-1614 blz. 53/5 - 54/1

De gebroeders Laureijs Jacops en Jacop Jacops hebben overgedragen aan Jan Laureijssen, hun zwager, alle erfelijke goederen, die hun zijn aangestorven van hun moeder, behalve de roerende goederen. Jan Laureijssen zal alle pachten van de verkopers moeten betalen. Jaarlijkse renten uit deze goederen zijn: a) aan Jan Roeffs 20 vaten rogge, b) aan de H. Geest te Veldhoven 9 vaten rogge, c) de kerk te Veldhoven 12 vaten rogge, d) de Heer van Zeelst 5 gulden, e) Jan Gijsbrechts te Vessem 25 stuiver, f) Jan Vreijssen 22 gulden, g) Jan van Doiren een cijns van 2 stuiver, h) de Heer van Postel 1 oort. De helft van de goederen mag Jan Laureijssen direkt in bezit nemen, de andere helft na de dood van de moeder.
Schepenen: Pauwels Nijssen - Jan Jacopssen.

135. 30-12-1614 blz. 54/2

Jan Laureijssen verklaart schuldig te zijn zowel aan Laureijs alsook aan Jacop Jacops voor de overdracht van hun erfgoederen tot Pasen a.s. de som van 77 gulden 10 stuiver en na de dood van hun moeder nog eens 77 gulden en 10 stuiver.
Schepenen: Pauwels Nijssen - Jan Jacopsen (1643 afgelost)

136. Zo.-Ve. 7-1-1615 blz. 54/3

Dirck Peters verzoekt Jan Peters, aan hem koop, belening met kontrakt over te dragen, aangegaan tussen Jan Peters en Goijart Hermans, betreffende een zeker huis met land en beenden te Schoot in Zonderwijk-Veldhoven. Aangezien uit de schepenregisters van Zeelst-Veldhoven-Blaarthem is gebleken, dat deze naderschap juist is, heeft Jan genoemde Dirck geheel in zijn plaats gesteld. Dirck belooft. Jan in alles te ontlasten.
Schepenen: Pauwels Mathijssen – Henrick Willemsen.

137. 12-1-1615 blz. 54/4

Art Henricx van Eerssel en zijn vrouw Elijsabeth verklaren schuldig te zijn aan Jan Peter Rutten van Lichtmis a.s. tot over 3

jaar 100 gulden tegen een jaarlijkse rente van 6 gulden en 5 stuivers eerste vervalddag Lichtmis a.s.

Schepenen: Henrick Willems - Jan Jacops.

138. Zo.-Ve 24-1-1615 blz. 54/5 - 55/1

Peter Krijnen draagt over aan Aleijt, de vrouw van Dierick Peters, een stuk groesveld te Zonderwijk "aan de Straat" (belendende percelen: Jan Jacop Emmen, de koper, Jan Nelis en Peter Wouters). Renten uit dit groesveld: a) 4,5 vaten rogge aan het Kapittel van Oirschot, b) 4,5 stuiver aan de H. Geest te Eindhoven.

Schepenen: Henrick Willems - Jan Jacops.

139. Zo.-Ve. 6-2-1615 blz. 55/2

Jan Laureijssen heeft verkocht en overgedragen aan Joris Henricx een beemd "in de Begbroecken" te Zonderwijk-Veldhoven met het daaraan gelegen afgegraven heiveld (belendende percelen: Peter Dirckx, de erfgenamen van Hendrick Verlinden, Art Praxissen en de Geraeijnt).

Schepenen: Pauwels Mathijssen - Jan Jacops.

140. Zo.-Ve. 6-2-1615 blz. 55/3

Joris Henricx verklaart schuldig te zijn aan Jan Laureijssen voor de overdracht van een beemd 118 gulden, direkt te betalen 68 gulden en op Pasen a.s. 50 gulden, zonder rente. Aan schrijven en publikatiegeld heeft Joris nog betaald 6,5 gulden.

Schepenen: Pauwels Mathijssen - Jan Jacops.

141. Zo.-Ve. 6-2-1615 blz. 55/4

Jan Laureijssen verklaart de eerste termijn te hebben ontvangen.

Schepenen: Pauwels Mathijssen - Jan Jacops.

(de laatste termijn is betaald op 14-6-1615, get. P. Steijmans)

142. Zo.-Ve. 6-2-1615 blz. 55/5 - 56/1

Jan Laureijssen heeft verkocht en overgedragen aan zijn zwager Jan Peters een half woonhuis met het achterhuis en het "aangelag" zoals aan Jan Laureijssen was ten deel gevallen bij een erfscheiding d.d. 30-5-1613, (belendende percelen: Christina, de weduwe van Michiel Claeussen, de kinderen van Jan Janssen en de Gemene Straat). Aan Matteus Woutersen moet hieruit nog worden betaald 120 gulden ineens en aan de kinderen van Willem Henricx 2 gulden jaarlijks.

Schepenen: Pauwels Mathijssen - Jan Jacops.

143. Zo.-Ve. 6-2-1615 blz. 56/2

Jan Petersen heeft als momber van zijn vrouw Elijsabeth aan zijn zwager Jan Laureijssen overgedragen: a) een groesveldje, genoemd "Het Bochtken", in de Cromstraat te Zonderwijk-Veldhoven (belendende percelen: Willem Janssen Steijmans, Dierick Henricx, de kinderen van Hendrick Willems en Jan Jacopsen), b) een stuk akkerland in de Cromstraat, genoemd "Het Luijcken Bochtken" (belendende percelen: de

kinderen van' Vaes Goijarts, Jan Jan Jacops, Dieriok Henricx en Berbel Rutten), c) "De Halve Heerckensakkern (belendende percelen: Elijsabeth, dochter van Michiel Peters, Wilbert Janssen, de kinderen van Lenart Jaspers en Jonker Floris van Eijck), d) het achtste deel in "De Dommelbeemt", waarvoor koper zal betalen de portie van de minderjarigen aan de kinderen van Jan Scappers terwijl de, minderjarigen hun aandeel wederom mogen inlossen met het geld van hun contingent.

Schepenen: Pauwels Mathijssen - Jan Jacops.

144. Zo.-Ve. 6-2-1615 blz. 56/3

Jan Laureijssen verklaart voor het bovenvermelde transport (zie nr. 143) aan Jan Peters schuldig te zijn tot Lichtmis a.s. 260 gulden, de achterstand van 2 jaar pacht-en de pacht van het lopende jaar (jaarlijks 15 gulden en 12 stuiver te betalen aan de minderjarige kinderen van Frans van den Velde en diens vrouw Elijsabeth).

Schepenen: Pauwels Mathijssen – Jan Jacops.

145. Zo.-Ve. 6-2-1615 blz. 56/4

Jan Laureijssen verklaart, dat zijn zwager Jan Peterssen hem 70 gulden heeft betaald voor de overdracht van een half huis met "aangelag".

Schepenen: Pauwels Mathijssen - Jan Jacops.

146. Zo.-Ve. 6-2-1615 blz. 56/5

Jan Laureijssen heeft afstand gedaan van de belening van het halve "Bochtken" in de Cromstraat, dat hij van Henrica, de weduwe van Art Jacopsen, in leen had ontvangen. Hij stelt hiermede de weduwe wederom in haar oude bezit en gebruik.

Schepenen: Pauwels Mathijssen - Jan Jacops.

147. Zo.-Ve. 13-2-1615 blz. 57/1

De kinderen van Hendrick Vaessen t.w. Servaes Henricx, Tonis Francen als momber van zijn vrouw Jenneken Henricx, Peter Janssen Bersmans als momber van zijn vrouw Peerken Henricx, Jan Neesken, Lijsken Henricx en Mariken Henricx (de minderjarigen vertegenwoordigd door hun momber en voogd Willem Janssen Steijmans resp. Abraham Dircxen, hun krachtens schepenbrief van 12 februari als zodanig toegewezen) hebben overgedragen aan Pauwels Mathijssen de erfenis met huis (behalve de schop), die hun vader Henrick Vaessen in koop verkregen had van Peter Francon Boelen, gelegen aan de Heijberch te Zonderwijk-Veldhoven (belendende percelen: de verkopers, Heijlwich Crijns, Michiel Michielssen, Mateeus Woutersen, de Gemene Straat). Uit deze goederen moeten de volgende renten worden betaald: a) 3 lopen aan de H. Geest te Veldhoven, b) 1,5 lopen rogge aan de pastorie Van Veldhoven, c) een halve Braspenning aan de kerk van Veldhoven, d) 1,5 lopen rogge aan een altaar te Zeelst, e) aan Berbel Henricx 31 gulden ineens, f) aan Aleijt, de weduwe van Dirck Peters, 100 gulden ineens, g) aan Vaes Henrics 50 gulden.

Schepenen: Henrick Willems - Jan Jacops.

148. Zo.-Ve. 13-2-1615 blz. 57/2

Pauwels Mathijssen verklaart aan de bovenvermelde kopers schuldig te zijn de som van 275 gulden, de helft direkt te betalen en de andere helft op Lichtmis a.s. tegen een jaarrente van 6 gulden en 5 stuiver per honderd.

Schepenen: Henrick Willems - Jan Jacops.

(Afgelost op 12-2-1616 ten huize van Art Wilberts in tegenwoordigheid van de schepen Jan Jacops en de secretaris P. Steijmans.)

149. Zo.-Ve. 13-2-1615 blz. 57/3 - 58/1

Corstiaen Laureijssen, gemachtigd door Cornelis Janssen van Erckelens te Woudrichem (man en momber van Lijntken Tielemans), heeft krachtená prokuratie van genoemde Cornelis, gepasseerd voor schout en burgemeesters van Gorinchem d.d. 8.8.1614, overgedragen aan Hendrick Jan Wouters een jaarlijkse erfrente van 5 gulden en 15 stuiver, zoals Hendrick, zoon van wijlen Jan Corstiaens vander Nedermolen, als man en momber van Sophie, de dochter van Jan Moijarts, volgens schepenbrief d.d. 6-4-1529 verklaard had, jaarlijks schuldig te zijn uit een huis, aangelage en eenhofstede te Zonderwijk tussen de erfenis van Corstiaen Corstiaens vander Nedermolen en de Gemeijnt, aan Peter van Eeckhout, t.w. na. 18 lopen zaad.

Schepenen: Pauwels Mathijssen - Jan Jacops.

150. Zo.-Ve. 13-2-1615 blz. 58/2

Jan Laureijssen heeft overgedragen aan Cornelis Janssen een stuk groesland, genoemd "Art de Prins-Dries" te Zonderwijk-Veldhoven (Broeck), belendende percelen: Goijart van Eijck, Wouter Lijbrechts, Peter Wouters, Arian Janssen.

Schepenen: Pauwels Mathijssen - Jan Jacops.

151. 25-2-1612 blz. 58/3

Henrick Diercxen en Peter Artssen (de laatste als momber van zijn vrouw Margriet en tevens in naam van zijn zwager Jan Ariaenssen) hebben afstand gedaan t.b.v. Henrick Artssen van de voorpoting en daarop staande bomen, die tussen het erf van Henrick Diericxen en Hendrick Artssen ligt en te dicht bij het erf van Henrick Diercxen is beplant.

Schepenen: Arian Janssen - Peter Janssen Steijmans.

152. Z. 23-2-1615 blz. 58/4 - 59/1

Art Willemsen vanden Valgat heeft krachtens testament, door hem en zijn vrouw Dingen op 14-8-1610 opgesteld, overgedragen aan Henrick Willemsen een stuk busselveld van 7 roeden in het Muggenhool te Zoelst (belendende percelen: de verkoper, koper en Andries Henricx).

Schepenen: Michiel Pauwels - Willem Marcelis

153. Z. 28-2-1615 blz. 59/2

Jan Yewens verklaart schuldig te zijn aan Mechteld, de weduwe van Luijcas Walravens, van Lichtmis jl. tot over twee jaar 225 gulden.

Schepenen: Michiel Pauwels - Willem Marcelis.

(Gekasseerd 18-2-1628)

154. Z. 28-2-1615 blz. 59/3

Gerart Joosten en Jan Willemssen (burgemeesters), Willem Marcelis en Michiel Pauwels (schepenen), Willem Laureijssen en Peter Marcelis (kerkmeesters), Andries Henricx (H. Geestmeester), Dierick van Hooffve, Adrian Janssen en Peter Janssen Steijmans (oud-schepenen) van het dorp Zeelst, verklaren schuldig te zijn aan Mechteld, de weduwe van Luijcas Walravens, een jaarlijkse rente van 41 gulden (eerste vervaldag 1 april a.s. over een jaar). De schuld mag worden afgelost met 650 gulden (opzegtermijn een half jaar tevoren). Met dit bedrag van 650 gulden heeft Zeelst een schuld kunnen aflossen van 45 gulden jaarlijks aan Art van Werden te s-Hertogenbosch, welke laatste schuld voor het dorp een grote schadepost betekende.

Schepenen: Michiel Pauwels - Willem Marcelis.

(Deze schuld werd afgelost op 26-7-1670)

155. Zo.-Ve. 23-11-1614 blz. 60/1-2

Jan Hoeben verklaart jaarlijks op Lichtmis schuldig te zijn aan Matteus Wouters 6 gulden en 10 stuivers en wel uit een stuk land, liggend bij de put aan de kerk te Veldhoven (belendende percelen: Jan Hijssen, de weg en de put) en uit een stuk land te Zonderwijk (belendende percelen: de erfgenamen van Frans van Nuenen, Jan Nijssen, de weg en Anna van Vessem), eerste vervaldag Lichtmis a.s. over een jaar. Aflossing kan geschieden door betaling van 100 gulden.

Schepenen: Pauwels Thijssen - Henrick Willems.

(Deze schuld werd in 1630 afgelost).

156. B. 12-3-1615 blz. 60/3

Elijsabeth, de weduwe van Goijart vanden Brinck, en de momber resp. toeziende voogd Huijbert Adamssen van Buel en Dierck vanden Brinck over de minderjarige kinderen van Elijsabeth en Goijart hebben krachtens een akte, gepasseerd voor de Wethouders der stad Eindhoven d.d. 20-3-1614, overgedragen aan Niclaes Henricxen een stuk heiveld in de parochie van St.-Lambertus te Blaarthem aan de Loo (belendende percelen: de erfgenamen van Huijbert de Werdt, Bartel Henricx, Heer Henrick van Asperen (pastoor te Blaarthem) en de kopers).

Schepenen: Antonis Ariaens - Henrick J. Rutten.

157. Z. 13-3-1615 blz. 60/4 - 61/1

De kinderen van Stoffel Goijartsen t.w. Tielen, Dingen en Anneken, verwekt bij zijn vrouw Catharina, dochter van Bastiaen Francen, en hun momber Willem Woutersen hebben overgedragen aan hun broer Bastiaen Stoffels hun kindsdeel in het oude woonhuis t.w. het achterhuis met 4 gebinten en de zolder boven de goot, in welk achterhuis hun grootvader Bastiaen Francen gestorven is. Dit kindsdeel is te aanvaarden op de Eerselse Paasmarkt a.s. Schepenen: Wilhelmus - Michael

158. Z. 13-3-1615 blz. 61/2

Bastiaen, Tielen, Dingen en Anneken, kinderen van Stoffel Goijartsen en van Catharina Bastiaens Francen, met hun momber Willem Woutersen,

hebben volgens akte van 26-2-1615 overgedragen aan Mariken de dochter van Bastiaen Francen een "aangelag", dat hun te Cleijn Eindoven ten deel was gevallen (belendende percelen: Claeus Janssen en de Gemene Straat)yen een akker achter de Bogard (belendende Percelen: Willem Marcelis, Willem Laureijssen en Andries Henricx). Uit deze goederen moet aan het convent vander Haegen te Eindhoven een rente worden betaald.
Schepenen: Wilhelmus - Michael

159. Z. 13-3-1615 blz. 61/3
Bastiaen, Tielen, Dingen en Anneken, kinderen van Stoffel Goijartssen en van Catharina Bastiaens Francen, met hun momber Willem Woutersen, hebben overgedragen aan Willem Laureijssen een stuk groesland, genoemd "Het Driesken achter den Bogart" te Zeelst (belendende percelen: Anneken, de weduwe van Mateeus Francen, en Andries Hendricx). Uit deze goederen moet een cijns van 1 blanke en 1 penning worden betaald aan het convent vander Baseldonck.
Schepenen: Wilhelmus - Michael

160. Zo. 13-3-1615 blz. 61/4 -62/1
Mariken, de dochter van Bastiaen Francen, en haar momber Willem Laureijssen hebben overgedragen aan Jan Willemsen een stuk groesland, genoemd "Het Driesken achter den Bogart" te Cleijn Eijndoven (belendende percelen: Anna, de weduwe van Mateeus Francen, Andries Henricx en Willem Laureijssen) jaeruit moet een cijns van 1 blanke en 1 penning worden betaald aan het convent vander Baseldonck.
Schepenen: Wilhelmus - Michael.

161. B. 13-3-1615 blz. 62/2
De kinderen van Wouter Cornelissen en diens vrouw Lucia t.w. Cornelis Wouters en zijn zuster Elijsabeth (moeder Lucia is een dochter van Bastiaen Francen) hebben met momber en voogd Geerlinck Cornelis resp. Willem Gijsberts krachtens een akte van 26-2-1615 overgedragen aan Bartholomeus Henricxen een stuk weiland in de parochie van St.- Lambertus te Blaarthem in de Cappart (belendende percelen: het erf van Dingen Claeus te Zeelsty de kinderen van meester Jacob Lintermans en Willem Huijberts).
Schepenen: Wilhelmus - Michael.

162. 13-3-1615 blz. 62/3
Ariaen Janssen heeft overgedragen aan Jan Willemsen de gronden met daarop staande behuizing en bijbehorende voorpoting die hij per koop had verkregen van Henrick Geriisen (momber van zijn vrouw Geertruijd) op 2-6-1606 en die hem op 21-6-1606 door Pauwels Yewens was overgedragen met alle lasten en pachten.
Schepenen: Wilhelmus - Michael.

163. Z.B. 17-3-1615 blz. 62/4 -63/1
Peter Janssen en zijn vrouw Iken leggen per testament vast a) dat de langstlevende over alle goederen vrij mag beschikken, b) dat deze

ook de schulden eerlijk zal moeten dragen, c) dat de langstlevende de aan hun zoon Jan Peterssen, zodra deze in het huwelijk treedt of 24 jaar oud wordt, hetzelfde geldbedrag en meubels zal geven, gelijk zijn broer Henrick en zijn zusters hebben gehad.

Schepenen: Willem Marcelis - Pauwels Mathijssen.

164. 23-3-1615 blz. 63/2

Jan Janssen Mathijssen verzoekt Mariken, de weduwe van Peter Stevens, aan hem krachtens naderschap over te dragen "De Halve Schrobbersdries" die zij per koop had verkregen van de kinderen van Art Janssen (zijn broer) op 29-1-1615, aangezien hij de verkopers nader in den bloede is dan Mariken. Hij biedt aan alle gemaakte kosten te vergoeden.

Schepenen: Willem Marcelis - Michael Pauwels.

165. 23-3-1615 blz. 63/3

Mariken, de weduwe van Peter Stevens, erkent bovenvermelde naderschap (nr. 164) en stelt Jan Janssen Mathijssen geheel in haar plaats.

Schepenen: Willem Marcelis - Michiel Pauwels.

166. Z. 23-3-1615 blz. 63/4 - 64/1

Peter Ariaens als momber van zijn vrouw Dingen, dochter van Antonis Henricx, heeft aan zijn zoon Jan Peterssen overgedragen een stuk groesland, genoemd Het Achterste Veld" te Zeelst (belendende percelen: Henrick Gerits, Adam Jans, Jan Janssen Staessen en Goijart Henricx). Hieruit moet jaarlijks een rente van 6 lopen rogge aan de H.Geest te Woensel worden betaald.

Schepenen: Willem Marcelis - Michael Pauwels.

167. Z. 23-3-1615 blz. 64/2

Jan Peterssen verklaart aan zijn vader Peter Ariaens te zullen betalen Voor de bovenvermelde overdracht (zie nr. 166) 252 gulden. Hierop zal 50 gulden korting worden gegeven, voor welk bedrag hij het groesveld in belening heeft gehad en tweede korting van 50 gulden zal worden gegeven voor het bedrag dat Gerart, zijn broer, aan hun beider vader had voorgeschoten voor het bewuste groesveld. Jan Peterssen zal dit bedrag aan zijn broer terugbetalen. Peter Ariaens zal zijn zoon Jan Peterssen nog 50 gulden korten voor het half mud rogge aan de H.Geest te Woensel. Het resterende bedrag is dus 102 gulden en moet door Jan Petersen worden betaald tot Lichtmis a.s. tegen een rente van 6 gulden en 5 stuiver per honderd.

Schepenen: Willem Marcelis - Michael Pauwels.

(Deze schuld is afgelost in pres. v. de schepenen Dierck vanden Hove, Ariaen Janssen en de sekretaris Bunnens)

168. Z. 23-3-1615 blz. 64/3

Jan Peterssen verklaart schuldig te zijn aan zijn broer Gerart van nu tot over 3 jaar een bedrag van 50 gulden tegen een jaarlijkse rente van 3 gulden.

Schepenen: Willem Marcelis - Michael Pauwels.

(Deze schuld werd afgelost op 24-2-1620)

169. Z. 23-3-1615 blz. 64/4

Peter Ariaens als mombler van zijn vrouw Dingen heeft aan Mechtelt Joris (of Jans) overgedragen een stuk weiland aan de Juijpt te Zeelst (belendende Percelen: Adam Janssen, Gemene Straat en Jan Janssen Staessen). Jaarlijks moet hieruit worden betaald een rente van 6 gulden aan de St.-Annakapel te Den Bosch.
Schepenen: Willem Marcelis -Michael Pauwels

170. 24-3-1615 blz. 64/5

Gerart Ariaen Tonissen verklaart schuldig te zijn aan Mechtelt Pauwels een jaarlijkse rente van 6 gulden 5 stuiver, eerste vervalddag Lichtmis a.s. Aflossing kan geschieden met een bedrag van 100 gulden en moet een half jaar tevoren worden aangekondigd.
Schepenen: Willem Marcelis -Jan Jacobs.

171. 29-3-1615 blz. 64/6

Henrick Wouters verklaart, dat Elijas Hogarts hem het bedrag van 35 gulden heeft betaald, waarvan Elijas 4 jaar geleden een schuldbekentenis had afgegeven.
Henricus ipso apportavit.

172. Zo.-Ve. 4-4-1615 blz. 65/1-5 en 66/1

Erfscheiding tussen de kinderen van Hendrick Servaes t.w. Vaes Henricx, Jan Henricx, Peter Jans als mombler van zijn vrouw Peterken Henricx, Mariken Henricx, de weduwe van Michiel Diericx, Tonis Antonis als mombler van zijn vrouw Jenneken Henricxi Neesken en Lijsken Henricx met hun mombleren, aangaande de goederen, die hun van hun ouders waren aangestorven:

- I. aan Antonis als man en mombler is ten deel gevallen: een stuk teulland te, Zonderwijk-Veldhoven, groot 35 roeden (belendende percelen: Pauwels Mathijssen en Matteus Wouters), waaruit jaarlijks een rente moet worden betaald van 1,5 lopen rogge aan de pastorie van Veldhoven;
- II. aan Jan en Mariken is ten deel gevallen: een stuk erf, groot 1 loop en 13 roeden (belendende percelen: Antonis Tonis, Dingen Alen en haar kinderen, de Straat). Hieruit een jaarlijkse rente van 3 lopen rogge aan de pastorie van Veldhoven;
- III. aan Vaes en Peter (de laatste als mombler) is ten deel gevallen: een akker te Zonderwijk, groot 1 loop 13 roeden (belendende percelen: Willem Jans, Dingen Alen en haar kinderen, M. Jacop. Hieruit een rente van 3 lopen rogge aan de pastorie van Veldhoven;
- IV. aan Neesken en Lijsken is ten deel gevallen: een Driesken, groot 63 roeden (belendende percelen: Mateus Wouters en Willem Jans). Hieruit een jaarlijkse rente aan de pastorie van Veldhoven;
- V. Alle erfgenamen moeten betalen 30 gulden ineens aan Joost Janssen, 25 gulden aan Henrick Hermans.

Schepenen: Henrick Willems - Pauwels Mathijssen.

173. Zo.-Ve. 1615 blz. 66/2

Jan Laureijssen heeft overgedragen aan Willem Huijpen een akker in de Cromstraat te Zonderwijk-Veldhoven (belendende percelen: Eijcken Vaessen, Jan Jacops, Berbel Henricx en Dierck Henricx).

Schepenen: Pauwels Mathijssen - Jan Jacops.

174. Zo.-Ve. 1615 blz. 66/3

Willem Huijpen verklaart schuldig te zijn aan Jan Laureijssen voor bovenvermelde overdracht (zie nr. 173) per lopen zaad 72 gulden, eerste betaaldag Lichtmis a.s., jaarlijkse rente 6 gulden 5 stuiver per honderd.

Schepenen: Pauwels Mathijssen - Jan Jacops.

175. 9-3-1615 blz. 66/4

Jan Niclaessen, Gerit Wouters en Lucia Wourters (de momber) verklaren schuldig te zijn aan de kinderen van Nijss Nijssen van Lichtmis j.l. tot over twee jaar een bedrag van 50 gulden tegen een jaarlijkse rente van 3 gulden en 21 stuiver.

Schepenen: Jan Jacops - Henrick Willems.

176. 30-3-1615 blz. 66/5

Wouter Corstiaens verklaart schuldig te zijn aan Mateeus Wouters van nu tot over 4 jaar een bedrag van 125 gulden.

Schepenen: Pauwels Mathijssen - Jan Jacops.
(Afgelost 10-4-1629)

177. Zo.-Ve. 30-3-1615 blz. 66/6

Abraham TieleMans heeft overgedragen aan Wouter Corstiaens een halve beemd te Zonderwijk-Veldhoven (belendende percelen: Henrick Francen, Aert Lenarts van Knechsel en Henrick Willems)

Schepenen: Pauwels Mathijssen - Jan Jacops.

178. Zo.-Ve. 8-4-1615 blz. 67/1

Michiel Michielsen en Tieleman Jacops hebben overgedragen aan Art Janssen een stuk weiland aan de Heijberch te Zonderwijk-Veldhoven (belendende percelen: koper, Gemeijnt en Willem Jansen).

Schepenen: Pauwels Mathijssen - Jan Jacops.

(Michiel en Tieleman verklaren, dat Art Janssen de overgedragen goederen ten volle heeft betaald)

179. Z. 21-4-1615 blz. 67/2

Jan Willemsen heeft overgedragen aan Willem Laureijssen (zijn vader) een stuk groesland, genoemd "Het Driesken achter den Bogart", te Cleijn Eijndoven in Zeelst (belendende percelen: Anna, de weduwe van Mateeus Francen, Andries Henricx), dat Jan Willemsen eerder verkregen had van Mariken, de dochter van Bastiaen Francen.

Schepenen: Willem Marcelis - Michiel Pauwels.

180. Z. 21-4-1615 blz. 67/3

Mariken, de dochter van Bastiaen Francen, en haar momber Willem Laureijssen, verklaren schuldig te zijn aan de kinderen van Stoffel Goijartsen t.w. aan Anneken voor twee delen, Dingen. en Tieleman elk voor één deel van april jl. tot over twee jaar een bedrag van 150 gulden tegen een jaarlijkse rente van 6 gulden en 5 stuiver per honderd.

Schepenen: Willem Marcelis - Michiel Pauwels.

(wordt vervolgd)

III. DE NOTULEN DER VERGADERINGEN VAN SCHEPENEN,
BURGEMEESTERS, ARMMEESTERS, KERKMEESTERS, ZETTERS EN
NOTABELEN DER IN DE DINGBANK VAN ZEELST-VELDHOVEN-
BLAARTHEM VERENIGDE DORPEN
(vervolg)

101. V. 9 augustus 1770 2/5r

Vergadering van presidenten schepenen van Veldhoven, waarbij de schepen Anthony van Neuss wordt afgevaardigd om op vrijdag 24 augustus a.s. naar Den Bosch te gaan om zich bij de gekommitteerden van de E.M. Raden van State in naam van de regenten van Veldhoven als pachter der gemene middelen aan te dienen.

102. Z. 10 augustus 1770

Jan Willem Bogers, schepen te Zeelst, wordt door zijn medeschepenen en de burgemeesters van Zeelst afgevaardigd om zich in Den Bosch bij de gekommitteerden van de Raad van State als pachter der gemene middelen aan te dienen wel voor de periode van 1 oktober 1770 tot 30 september 1771.

103. 11 augustus 1770 2/6r

Franciscus van der Leen, schepen te Blaarthen, wordt door zijn medeschepenen en de burgemeester afgevaardigd, om zich te Den Bosch bij de gekommitteerden van de Raad van State als pachter der gemene middelen voor het dorp Blaarthem aan te dienen en welvoor de tijd van 1 oktober 1770 tot 30 september 1771.

104. Z. 27 augustus 1770 2/6v

Henrik van Keulen, timmerman en Jan Smulders, metselaar, te Zeelst, verklaren, dat de aan de school gereedgekomen vernieuwing en reparatie loffelijk en conform de publieke aanbesteding is uitgevoerd.

105. V.B.G. 13 september 1770 2/7r-9r

Kopie van een schriftelijk verzoek van de regenten van Veldhoven aan de Raad van State i.v.m. de onwilligheid van de regenten van Blaarthem om een bijdrage te leveren voor de vernieuwing en uitbouw van het brandhuis bij de pastorie, deze regenten ,zoals eerder bij de bouw van de pastorie te willen gelasten een derde te betalen. Dit verzoek is in handen gesteld van rentmeester Verster om na verhoor

van de regenten van Blaarthem en Gestel te worden doorgezonden naar de thesaurier-generaal Gilles ter controle en rapportering. De Raad beslist tenslotte, dat de kosten van de aanbesteding uit een personele omslag over Veldhoven alleen zullen moeten worden gevonden.

106. V.B.G. 29 september 1770 2/9v- 10r

Willem van der Horst, meester-timmerman te Den Bosch, heeft op 29 september 1770 in aanwezigheid van de officier en de schepenen van Veldhoven en Blaarthem en de regenten van Gestel aan de nieuwe pastorie een aantal defekten gekonstateerd.

107. Z.V.B. 2 mei 1771 2/10v-11r

Vergadering van de officier, president, schepenen, burgemeesters en armmeesters van de dorpen en gekombineerde dingbank van Zeelst, Veldhoven en Blaarthem, waarbij de stadhouder van het kwartier van Kempenland op artikel 17 van de Politieke Reformatie wijst, inhoudende, dat geen rechtszittingen meer in een herberg mogen worden gehouden. Hij stelt voor een raadhuis door de drie dorpen te laten bouwen en wel te Veldhoven, geheel naar het voorbeeld van Bergeijk. Er wordt besloten de stadhouder te autoriseren de nodige stappen te doen. Men wil een verzoek om een nieuwe negotiatie indienen. De op te nemen kapitalen kunnen dan echter niet eerder worden afgelost, dan na aflossing van de kapitalen voor de toren, de pastorie, de school en het Belfort te Zeelst.

108. V. 12 juni 1771 2/11v-12r

Kopie van een akte, waarbij president en schepenen van Veldhoven Joris Swaans aanstellen als heemraad en schutter en wel op een jaartraktament van 4 gulden als heemraad en 4 gulden als schutter. Hij zal de eed moeten afleggen in handen van Philip Willem de Schmeling, raad en rentmeester-generaal der domeinen van Brabant. De overtreders moet hij bekeuren en de bekeuringen moeten schriftelijk worden ingediend bij de rentmeester der domeinen te Den Bosch.

109. V. 22 juni 1771 2/12v

De schepenen van Veldhoven kommitteren de president van de dingbank om op de Kwartiersvergadering te Eindhoven op maandag 1 juli 1771 mede te delibereren.

110. Z. 28 juni 1771 2/13r

Schepenen en burgemeesters van Zeelst kommitteren de schepen Hendrikus Jan Beijsens om op de Kwartiersvergadering te Eindhoven op 1 juli 1771 mede te delibereren.

111. B. 29 juni 1771 2/13v

Schepenen en burgemeester van Blaarthem kommitteren de schepen PeterBaselmans om op de Kwartiersvergadering te Eindhoven op 1 juli 1771 mede te delibereren.

112. B. 1 augustus 1771 2/14

Peeter Baselmans en Franciscus van der Leent schepenen van Blaarthem, Jan Hoemans, burgemeester, Hendrik van Dommelen, armmeester, Willem van Baarslag en Hendrik BaSelmans, zettters, representerende het corpus van Blaarthem, zijn met Lambert Greve, koster en schoolmeester van Blaarthem en Gestel overeengekomen, dat laatstgenoemde voor huishuur jaarlijks 12 gulden ontvangt en dat hij in de toekomst geen verdere eisen zal stellen.

113. V. 10 augustus 1771 2/14v-15r

Stephanus Hermanni, president, en Anthonij van Meurs, schepen te Veldhoven, hebben hun medeschepen Jacobus van Ravensteijn afgevaardigd, zich op dinsdag 20 augustus naar de gekommitteerden van de Raad van State in Den Bosch te begeven om zich als pachter der gemene middelen over Veldhoven aan te dienen voor de tijd van 1 oktober 1771 tot 30 september 1772. Hij zal de gemeentegoederen als borg stellen.

114. Z. 12 augustus 1771 2/15v

Jan Willem Bogers en Hendrik van Dinther, schepen en burgemeester van Zeelst, hebben hun medeschepen Hendrikus Jan Beijsens geautoriseerd zich naar de gekommitteerden van de Raad van State in Den Bosch te begeven en zich aldaar als pachter der gemene middelen en konsumptiën over Zeelst aan te dienen van 1 oktober 1771 tot 30 september 1772.

115. B. 15 augustus 1771 2/16r

Peeter Baselmans en Jan Hoemans, schepen en burgemeester van Blaarthem, hebben hun medeschepen Franciscus van der Leen geautoriseerd om zich bij de gekommitteerden van de Raad van State te Den Bosch als pachter van de gemene middelen aan te dienen voor de tijd van 1 oktober 1771 tot 30 september 1772.

116. Z.V.B. 6 september 1771 2/17r-18r

Extrakt uit het register der resoluties van de Staten-Generaal op het rekwes van officier en regenten der gekombineerde dingbank Zeelst-Veldhoven-Blaarthem om toestemming voor de publieke aanbesteding van een nieuw raadhuis te Veldhoven. Het raadhuis mag worden gebouwd op kosten van de drie dorpen. Veldhoven zal f. 500,- moeten bijdragen, Blaarthem f. 200,- en het aandeel van Zeelst kan worden gevonden uit het voordelig slot der rekening van het dorpshuishouden aldaar. De genegotieerde kapitalen kunnen worden afgelost na aflossing van de kapitalen voor de pastorie.

117. Z. 22 november 1771 2/16v

Protest van Jan Willem Bogers, Joachim Geene, schepenen te Zeelst, en Hendrik van Dinther, burgemeester van Zeelst, tegen de aanbesteding van het raadhuis te Veldhoven zonder hun voorkennis. Dit schriftelijk protest volgt na een Mondeling protest op de weigering van de regenten van Veldhoven om inzage en deponering van het betreffende bestek te verlenen.

118. Z.V.H 5 december 1771 2/18v

Vergadering van president en schepenen van Veldhoven, waarbij de sekretaris wordt gelast geen kopie van de resolutie inzake het bouwen van het raadhuis aan die van Zeelst af te geven, daar Zeelst met het Veldhovense huishouden niets heeft te maken. Aan de secretaris wordt schadeloosstelling beloofd voor eventuele moeilijkheden hieruit voortkomende.

119. Z.V. 31 januari 1772 2/19r

Vergadering van de schepenen Willem Bogers en Joachim Geene en de burgemeester Hendrik van Dinther te Zeelst, de zettters Adriaen Baselmans en Arnoldus Coppelmansy de armmeester Gijsbert van Lotrings en de kerkmeester Jan Christiaen Bogers, inzake het raadhuis te Veldhoven. Men vraagt zich af, waarom het raadhuis te Veldhoven moet worden gebouwd en niet te Zeelst, waar voortijds altijd de raadskamer was. Tevens is de vergadering tegen de manier van de gedane aanbesteding en de weigering der inzage van het bestek door de Veldhovense regenten. Er zal een desbetreffend rekwest bij de H.M. worden ingediend.

120. Z. 26 juni 1772 2/20r

Jan Willem Bogers, schepen, Jan Eijmáns en Huijbert van Duilsel burgemeesters van Zeelst, autoriseren hun medeschepen Joachim Geene om op woensdag 1 juli 1772 op de Kwartiersvergadering namens de regenten van Zeelst mede te delibereren.

121. V. 27 juni 1772 2/19v

Stephanus Hermanni, president, en Anthonij van Meurs, schepen te Veldhoven, autoriseren hun medeschepen Jacobus van Ravensteijny om op Woensdag 1 juli 1772 namens de regenten van Veldhoven op de Kwartiersvergadering mede te delibereren.

122. B. 27 juni 1772 2/20v

Peeter Baselmans en Wouter Smulders, schepen en burgemeester van Blaarthem, autoriseren Franciscus van der Leen, hun medeschepen, om op woensdag 1 juli 1772 namens de regenten van Blaarthom op de Kwartiersvergadering mede te delibereren.

123. V. 24 augustus 1772 2/21r

Stephanus Hermanni, president van de dingbank, wordt door de Veldhovense schepenen Jacobus van Ravesteijn en Anthonij van Meursafgevaardigd, om zich op 18 september 1772 bij de gekommitteerden van de Raad van State in Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor het dorp Veldhoven van 1 oktober 1772 tot 30 september 1773.

124. Z. 24 augustus 1772 2/21v

Joachim Geene, schepen, en Jan Eijmans en Huibert van Duitsol, burgemeesters van Zeelst, kommitteren Jan Willem Bogers, om zich

op 18 september 1772 te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de tijd van 1 oktober 1772 tot 30 september 1773.

125. B. 24 augustus 1772 2/22r

Peeter Baselmans, schepen, en Wouter Smulders, burgemeester van Blaarthem, kommitteren hun medeschepen Franciscus van der Leen, om Zich op 18 september in Den Bosch als pachter der gemene middelen voor het dorp Blaarthem aan te dienen en wel voor de tijd van 1 oktober 1772 tot 30 september 1773.

126. V. 8 april 1773 2/22v

Extrakt uit de resoluties van de Raad van State, waarbij de regenten van Veldhoven erop worden gewezen, dat zeker kapitaal, op 5 mei 1694 opgenomen en op 5 augustus 1736 door de beleggers aan de armen van Veldhoven overgedragen, waarvan Veldhoven wel de rente aan de armen heeft betaald, tot heden nog niet is afgelost. Er wordt op spoedige aflossing aangedrongen.

127. V. 24 juni 1773 2/23r

Stephanus Hermanni en Jacobus van Heijst kommitteren Anthonij van Meurs naar de Kwartiersvergadering te Eindhoven op 30 juni 1773.

128. Z. 25 juni 1773 2/23v

Joachim Geene, schepen, Hendrikus de Wit en Jan Jansens, burgemeesters, te Zeelst kommitteren hun medeschepen Hendrik Peeter Renders naar de kwartiersvergadering te Eindhoven op 30 juni 1773.

129. B. 26 juni 1773 2/24r

Franciscus van der Leen, schepen, en Jan van den Heuvel, burgemeester te Blaarthem, kommitteren hun medeschepen Peeter Baselmans naar de kwartiersvergadering te Eindhoven op 30 juni 1773.

130. V. 30 augustus 1773 2/24v

Anthonij van Meurs en Jacobus van Heijst, schepenen te Veldhoven, kommitteren de president Stephanus Hermanni, om zich te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de tijd van 1 oktober 1773 tot 30 september 1774.

131. V.B. 9 september 1773 2/26

Vergadering van president en schepenen van Veldhoven en Blaarthem, waarin wordt besproken een brief van professor J. van Dijk aan predikant Ross te Veldhoven. Hierin verzoekt genoemde professor om medewerking inzake een generaliteitskollekte voor de afgebranden in Valkenburg. De opbrengst verzoekt hij in handen te stellen van D. Thielen te Eindhoven. President en schepenen beslissen, dat geen enkele kollekte mag worden gehouden zonder legitimatie van de H.M.

132. Z. 10 september 1773 2/25r

Joachim Geene, schepen, Hendrikus de Wit en Jan Jansen, burgemeesters van Zeelst, kommitteren Hendrik Peeter Renders, hun medeschepen, om zich te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de tijd van 1 oktober 1773 tot 30 september 1774.

133. B. 11 september 1773 2/25v

Peeter Baselmans, schepen, en Jan van den Heuvel, burgemeester te Blaarthem, kommitteren Franciscus van der Leen, hun medeschepen, om zich te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de tijd van 1 oktober 1773 tot 30 september 1774.

134. V. 29 september 1773 2/27r

Vergadering van President, schepenen, burgemeesters, zettters en armmeesters van Veldhoven, waarbij wordt besloten een bedeljager voor Veldhoven aan te stellen, die alle bedelaars en landlopers uit het dorp moet weren. Martinus van Meulen wordt als bedeljager aangesteld en wel op een jaartraktement van 40 gulden. Alle twee jaar wordt hem een nieuwe rok toegewezen.

135. V. 20 juni 1774 2/27v

Stephanus Hermanni en Anthonij van Meurs, president en schepen van Veldhoven, kommitteren hun medeschepen Jacobus van Heijst, om op de kwartiersvergadering van 30 juni te Eindhoven de belangen van Veldhoven te behartigen.

136. Z. 24 juni 1774 2/28r

Joachim Geene, schepen, en Hendricus Jan Beijsens en Hendrikus van der Heijden, burgemeesters te Zeelsts kommitteren Hendrik Peeter Ronders, hun medeschepen, om op de kwartiersvergadering te Eindhoven op 30 juni 1774 de belangen van Zeelst te behartigen.

137. B. 25 juni 1774 2/28v

Peeter Baselmans en Martinus Baselmans, schepen en burgemeester van Blaarthem, kommitteren Franciscus van der Leen, hun medeschepen, om op de Kwartiersvergadering te Eindhoven de belangen van Blaarthem te behartigen.

138. V. 30 augustus 1774 2/29r

Stephanus Hermanni en Anthonij van Meurs, president en schepen te Veldhoven, kommitteren Jacobus van Heijst, om zich te Den Bosch als pachter der gemene middelen voor het dorp Veldhoven aan te dienen voor de tijd van 1 oktober 1774 tot 30 september 1775.

139. Z. 1 september 1774 2/29v

Joachim Geene, schepen, en Hendrikus Jan Beijsens en Hendrikus van der Heijden, burgemeesters van Zeelst, kommitteren Hendrik Peeter Renders, hun medeschepen, om zich te Den Bosch als pachter der gemene middelen

aan te dienen voor de tijd van 1 oktober 1774 tot 30 september 1775.

140. B. 3 september 1774 2/30r

Peeter Baselmans en Martinus Baselmans, schepen en burgemeester van Blaarthem, kommitteren Franciscus van der Leen, hun medeschepen, om zich te Den Bosch als pachter der gemene middelen voor het dorp Blaarthem aan te dienen voor de tijd van 1 oktober 1774 tot 30 september 1775.

(wordt vervolgd)

IV. HET JAARKEURBOEK VAN DE VRIJHEID EN HEERLIJKHEID OIRSCHOT-BEST

(vervolg)

61. ONDER DEN DIENST GODTS NIET TE MOGEN TAPPEN:

Is geordonneert dat nijemant wije hij sij vam binnen Oirschot op alle sondaghen ende banvierdaghen van acht ueren dat men het woord Godts sal beginnen te predicken totdat die hoochmisse wijt sal sijn niet en sal mogen drincken noch lepelen in eeniger manieren in eenige herbergen, contrarie doende sullen breucken soo weerd oft weerdinne als dranckers elck van ben telcker reijzen eenentwintich stuijvers als voor te deijlen ten sij weghveerdige personen.

(Niemand mag op zon- en feestdagen tussen 8 uur 's morgens en het einde van de hoogmis in Oirschotse herbergen iets gebruiken. Herbergiers of drinkers, die deze verordening overtreden, zullen een ieder telkens met 21 stuiver worden beboet.)

62. EGHEEN BEESTEN MET VORCKEN TE MOGEN HOEDEN NOCH EGHEEN ST MARTENS VUER TE MOGEN STOECKEN:

Is geordonneert dat nijemants boden oft kinderen die beesten oft schaepen sullen mogen hoeden opter gemeijnte met vorcken mor alleenelijck met roeijen, contrarie doende sullen breucken die ouders ende meesters van deselve telcker reijse seven stuijvers als voor te deijlen, ende becalangiert worden van allen diegene die van eede sijn, insgelijckx dat egheene boden, kinderen of jongers en sullen mogen stoocken Ste Martens voeren in de eckeren ende velden, in geender manieren, contrarie doende te verbeuren als voor ende becalangieren als voorschreven is.

(Knechten ofkinderen die koeien of schapen op de gemene weilanden hoeden, mogen dit alleen doen met takken en niet met vorken (hooi- of mestvork). Bij overtreding hiervan worden de ouders of eigenaars met 7 stuivers beboet. Evenmin mogen knechten en kinderen in de akkers en velden St.-Maartensvuren stoken.)

63. VAN HAER TWEE GANSEN EN EENEN GENT OPT BROECK TE MOGEN HOUDEN ENDE DE VERCKENS TE MOETEN RINGEN:

Is geordineert dat nijemant heel Oorscot door (om het Broeck in eeren te houden) meer dan twee gansen en sal mogen houden ende oenen gent opt Broeck, contrarie doende sal breucken seven stuijvers, .ende allen die gansen. breucken die men daer meer biden sal dan voorschreven is ende oock egheen vercken op dat Broeck te mogen houden sij en suilen regt op oft in de nouse geringht sijn moeten, contrarie doende sal ijgelijck van elcken vercken breucken 4 st. als voor te deijlen, die welcke die sullen mogen becalangieren allen den genen die van eede sijn.

(Niemand mag op het Broek meer dan twee ganzen en één gent houden. Overtreding wordt met 7 stuiver beboet. Varkens die in het Broek worden gehouden moeten geringd zijn. Voor elk varken, dat niet is geringd, moet een boete van 4 stuiver worden betaald.)

64. EGHEEN KUCHERS TE MOGEN VERKOOPEN:

Is geordineert dat nijemant egheen onganse hoornebeesten die men gemeijnlijck noempt kuchers en sal mogen verkoopen, contrarie doende sal breucken telcker reijse sesse gulden als voor te deijien ende daer en boven het vleesch te verbeuren.

(Niemand mag ongezond hoornvee, zogenaamde "kuchers" verkopen. Overtreding wordt met 6 gulden beboet en het vlees wordt verbeurd verklaard.)

65. VAN HET BROODT BACKEN:

Is geordineert, dat men alhier binnen der Vrijheijt van Oirschot bijeden genen die broodt verkooperen sijn, sal moeten leveren alsoo veele pont broodts, s.co wit als anders, te weten terwe ende rogge gelijk men voor elcker prijs levert binnen der stadt van s Hertogenbossche waer af die keurmeesters het stael sullen halen tot Boxtel 's vrijdaeghs omme sanderdaghs daer naer den brootverkoopers oft becker, daer af te adverteren, ende dies sal elcken becker schuldigh sijn te setten een teecken opt broot dat hij backende ende verkoopende is, daer men sijn teecken ende geboekt aen bekennen magh, ende en sullen de voorschreven becker oijck onder de terwe egheen ander graen mogen mengen, d welck de keurmeesters sullen kauren, des men hen op henne kennisse sal gelooven opde verbeuxte van het broedt dat men te kleijn, en het witte broodt dat men met ander granen gemengelt bevonden sal hebben ende daer toe noch XXI st. van het broot te ligt bevonden als voor te deijlen.

(Aan de broodverkopers te Oirschot moet brood (zowel tarwe- als roggebroom) van hetzelfde gewicht worden geleverd, van dezelfde samenstelling en dezelfde prijs als te 's-Hertogenbosch. De desbetreffende stalen zullen de keurheesters vrijdags te Boxtel halen om hiermede daags daarna de broodverkopers en bakkers te informeren. Iedere bakker is verplicht zijn merkteken op het brood aan te brengen. Hij mag geen ander graan onder de tarwe mengen of het moet door

de keurmeesters gekeurd zijn. Brood dat te klein en witbrood dat met ander graan vermengd bevonden wordt, zal verbeurd worden Verklaard. Bovendien moet 21 stuiver worden betaald voor brood, dat te licht bevonden wordt.)

66. VAN VOOR DEN LANGEN DIJCK EGHEENEN TORFF TE MOGEN SLAEN:

Is geordineert dat nijemant van nu voortaan en aal mogen torff slagin voor den Langen Dijck opte verbeurte Van 21 st. als voor te deijlen.

(Voor de Lange Dijck mag in het vervolg geen turf meer worden gestoken. Overtreding wordt met 21 stuiver beboet.)

67. VAN EGHEEN VERBORGEN RUIJDIGHE SCHAEPEN TE MOGEN HOUDEN:

Is nogh geordonneert dat men geen verborgen schaepen die ruijch sijn en sal mogen houden en ingeval eenige gehouden worden, schade doende, sal breucken XXI stuijvers, en sal oock schuldigh sijn de schade te repareren die de schaepen gedaen sullen hebben.

(Schurftige schapen mogen niet in het verborgen worden gehouden. Indien hierdoor schade wordt berokkend, moet deze worden vergoed en bovendien 21 stuiver boete worden betaald.)

68. VAN DE LASTEN REELIJKEN TE MOETEN BETALEN:

Is geordineert dat een ijegelijck alhier geset wordende in de beede in den commer oft eenige andere lasten oft onraet bij den schepenen ende andere goede mannen geordineert uijt te deijlen, sal gehouden sijn dese te betalen, op heerlijcke ende reele executie als offet waren censors, conincxs oft 's heeren penningen, inne manieren van wijgeringe eerst ende voor al namptisatie ende daer teijnden regt.

(Een ieder die aangeslagen wordt in de bede, in de dorps-of andere lasten of in de kostenverdeling, door schepenen of andere goede mannen opgesteld, moet deze lasten betalen alsof het belastingen van de Keizer, Koning of Heer waren. Bij weigering moet "namptisatie" (borgstelling, dare presentem pecuniam) plaatshebben, waarna rechterlijke beslissing)

69. HOE VEEL DUIJVEN MEN SAL MOGEN HOUDEN:

Is geordonneert dat nijemant hem en vervoordere eenige duijven te houden dan tot elck lopen saet lants twee opte verbeurte van eenentwintigh stuijvers te deijlen als voor.

(Niemand mag per lopen zaad (landmaat van 100 roe) meer dan twee duiven houden. Overtreding wordt met 21 stuiver beboet.)

70. VAN EGHEENEN AFGECOORDEN VISCH TE COOPEN OFT VERCOOPEN:

Item is geordineert dat nijemant wije hij sij hem en vervoordere te coopen binnen der staat van den Bossche oft elders eenigerhanden affgecoorden visch omme den selven binnen Oirschot te vercoopen opte verbeurte van eenentwintigh stuijvers te deijlen als voor.

(Niemand mag te Den Bosch of elders afgekeurde vis kopen om deze in Oirschot te verkopen. Overtreding wordt met 21 st. beboet.)

71. VAN NAE THIEN UEREN NIET TE MOGEN TAPPEN OFT DRINCKEN:

Is geordineert dat nijemant hem en vervoordere bij nachte nae den thien ueren te tappen, offte te drinckenen te setten opten pene van XXI stuijvers te verbeuren, soo wel bij den werdt offte werdinne als bij den drenckers.

(Niemand mag na tien uur 's avonds in een herberg tappen of drinken. Zowel de herbergiers alsook de drinkers worden bij overtreding net 21 stuiver beboet)

72. VAN DE PUTTEN TE SCHOUWEN:

Is geordonneert dat een ijegelijck sijn schoftputten alsoo sal bewaeren met tuijnen oft met plancken datter nijemant anders egheene schade bij sijnen persoone kijnden oft beesten door en leijde op te verbeurte van verthien stuijvers ende deselve te verbeuren soo wanneer die beschout sullen worden.

(De eigenaars van putten moeten deze zo afschermen en afdekken, dat noch Personen (kinderen) noch dieren enige schade oplopen. Nalatigheid in deze wordt bij de schouw met 14 stuiver beboet)

73. VAN EGHEENEN VOORCOOP TE MOGEN DOEN:

Is geordonneert dat nijemant wije hij sij hem en vervoordere eenigen voorcoop te doen oft te doen doen van vleesch oft visch boteren oft eijer ot te verbeurte van XXI st. als voor te deijlen.

(Niemand mag enige voorkoop (opkopen van waren) van vlees, vis, boter en eieren doen. Overtreding wordt met 21 stuiver beboet.)

74. VAN VLEIJSCH DES SATERDAEGES NIJET VERCOCHT BINNENS HUIJS TE MOETEN VERCOOPEN:

Ende sullen de vleeshouwers hen vleesch des saterdaeghs te merckt moeten brengen ende dat sij het niet al en hadden vercocht dat sij hetselve vleesch sullen mogen dan vercoopen binnen hennen huijse, sonder op de strate 't selve te merckten oft te vercoopen op te verbeurte van XIII st. als voor te deijlen.

(De slaggers moeten hun vlees des zaterdags op de markt verkopen, en al hetgeen zij daar niet verkocht hebben, mogen zij binnen hun huis verkopen en niet meer op straat aanbieden.

Overtreding wordt met 14 stuiver beboet)

75. VAN DE WATERLATEN IN 'T BESTER BROECK. DEN EENEN IN .DEN ANDEREN TE LATEN:

Is geordineert dat die hertgangen van Verrenbest, Naestenbest ende Aerle sullen comen in de Gerstmaendt ale 't selve sal worden geboden net ongaende ploeghen ende lenneperden daer aen, ende andere egheene perden hebbende met schoppen en spaeijen oft andersints soo dat geboden sal worden en heel Oirschot door in het Bester Broeck om den eenen waterlaet in den anderen te brengen, op te verbeurte van XXI st. als voor te deijlen.

(De inwoners der hertgangen van Verrenbest, Naastenbest en Aarle zijn verplicht tijdens de septembermaand met ploegen

en paarden, en wie geen. paard heeft met schop en spade, alle afwateringsloten in het Besterbroek met elkaar te verbinden)

76. VAN DOOR HET STEENSTRAETIJEN OFTE OVER ONS LIVROUWEN
KERCKHOFF NIET TE VAEREN:

Is nogh geordineert datnijemant wije hij sij hem en sal vervoorderen door het Steenstraetijen te vaeren ten sij hij daer eenen wegh over heeft, noch oock over de roosters van onsen Vrouwen Kerckhoff, op te verbeurte van XXI st. als voor te deijlen.

(Niemand, tenzij hij een eigen weg aldaar heeft, mag door het Steenstraatje of over de "roosters" van O.L. Vrouwenkerkhof varen. Overtreding hiervan wordt met 21 stuiver beboet)

77. VAN DEN VRIJTHOFF TE HOOGHEN:

Is geordineert dat men elcken vanden hertgangen sal versuecken tot assistentie van den Vrijthoff te verhoogen, ten eijnde 't water gal aflopen, ende elcken hertganck daer toe versocht wesende sal gehouden sijn eens te compareren op te pene van XIII st. dies sullen die vanden Kerckhoff egheen perden oft kerren hebbende assistentie moeten doen omme daer te slichten ende helpen laijen.

(Iedere hertgang is verplicht assistentie te verlenen bij het ophogen van het Vrijthof, teneinde het water te doen aflopen. Inwoners van de hertgang Kerkhof, die geen paarden of karren hebben, moeten helpen bij het egaliseren en laden. Het niet nakomen van dit artikel heeft een boete van 14 stuiver tot gevolg)

78. VAN TE GRAVEN OP TEN VRIJTHOFF DAT HET WATER AFLOOPEN MAGH:

Is geordonneert dat een ijegelijck tusschen Adriaen Schoenmakers ende Marije Cuijpers woonende voor sijn erffve gehouden sal sijn te graven oft te doen graven, ten eijnde dat het water daer door sijnen cours hebben sal op te pene als boven.

(Een ieder, die tussen Adriaen Schoenmakers en Marije Cuijpers in woont, is verplicht voor zijn erf te graven of te doen graven, zodat het water kan aflopen)

79. VAN DE LIJNDEN TE BEWAREN:

Is geordineert dat men alle beijde de lijnden sal alsoo bewaren ende preserveren datter nijemant van den ingesetenen hem en Bal voorderen deselve te quetsen met backen af te houwen oft snijden oft andersints hinderlijck te wesen, contrarie doende sal breuc XXI stuiver.

(Beide linden moeten aldus bewaard en beschermd worden, da niemand van de ingezetenen zich zal verstouten, deze te beschadigen door takken af te slaan enz. Overtreding wordt 21 stuiver beboet)

80. VAN DE PLASSEN AF TE LATEN:

Is geordonneert dat een ijegelijck voor ende tegen sijn erffv, plassen soo wel binnen als buijten sal aflaten naer den naesten cours, op te verbeurte van seven st.

(Een ieder is verplicht voor en tegen zijn erf alle water

plassen zowel binnen als buiten naar de dichtstbij liggende Waterloop af te laten vloeien)
(wordt vervolgd)

V. DE OIRSCHOTSE OORKONDEN VAN 1311 tot 1791
(vervolg)

24. OORKONDE VAN HERTOGIN JOHANNA
5 augustus 1385

Johanne bider gracies Goids hertoghinne van Luxemborgh van Lothringen van Brabant van Limborgh, marcgrevinne des Heilichs Rijcs, doin kont allen luden, dat wij onsen goeden luden van Orschot ende vat Berse gheorloeft hebben ende gewillecoirt orloven ende illecoren uit desen brieve, dat sij alstilken oost als sij gedaet hebben omme altulke confirmacie hoirre gemeijnten. Aen ruerende alsij nu van ons hebben versregen, onder hen sette mogen bescheidenlic ende nemen sij van hoirre gemeijnten wt te gheven of andersins hoe hen dat evenst comen sal ten minsten laste ende commer onzer goeder luden aldaer ende ten meesten profite, ontbieden dair om onsen schoutet van Kempenlant ernstelic bevelende dat hi alsulke settinge als hier om bij onsen goeden luden die daer toe geboren telen werden eendrechtichlic gezet sal werden, ende oic andere fauten die van alsullen voirledenen settingen aldair noch wtstaen mogen ten versuek der personen die dair toe gedeputeert selen werden wtpande tonder wederseggen oft vertrec, des niet latende op zijn ambacht te behouden. In orkonden det briefs dair wij onsen zegel aen hebben doin hanghen. Gegeven tot Bruessele vijf dage in augusto int jaer ons Heren M CCC ende viventachtentick
(Hertogin Johanna staat haar goede lieden van Oirschot en Beerze toe dat zij de kosten in verband met de door haar gegeven bevestiging inzake de gemene gronden mogen verhalen door een bescheiden omslag of verkoop van percelen uit de gemene gronden. De schout van Kempenland wordt gelast erop toe te zien, dat de gekozen zettters deze heffing in eendracht doen plaats hebben.)

25. OORKONDE VAN HERTOGIN JOHANNA
5 augustus 1385

Johanne bider gracies Goids hertoghinne van Luxemborgh van Lothringen van Brabant ende van Lymborgh, marcgrevinne des Heilichs Rijcs doin kont allen luden, dat wij alle alsulke charten ende privilegien als in tiden voir eden van onsen vervaren zeliger gedenkenitr sen onze goede lude van Orsscot hoiren gemeijnten aenruerende vercregen ende bezegelt hebben mogen denselven onsen goeden luden in alle hoire macht ende begripe gheconfirmeert hebben gheapproveert ende gheratificeert ende met desen jegenwordigen brieve confirmeren approberen ende ratificeren also verre alst in ons is sonder arghelist wederroepende oic mit desen selven brieve al alsulke pael steden

als in voirdedenen tiden in den voirsch. hoiren ghemeijnten gestoken mogen sijn, sij bij onsen drossaten van Brabant geschiet of anderen enigen onser ambechteren ende richteren, ende ontbieden dair om ernstelic bevelende onsen schoutet vanden Bossche die nu is of hier namaels sijn sal dat hi onse voirsch. goede lude van Orsscot na begripe hoirre voirsch. charten ende. privilegienin hoirre gemeijnten paisselic ende rastelic houde. ende dorre vredelic gebroken doe tewegen dagen, ende alsulke paelsteden als men dair inne sal vinden stekende sonder ijemans wederseggen desen brief gesien ende sonder enich vertrecken wtwerpen doe des niet latende op onse hulde te behouden, In orconden des briefs dair wij onsen zegel aen hebben dein hanghen, gegeven tot Bruessel vijf dage in auguzto int jaer ons Heren dusent driehondert ende viventaclizntich.

(Hertogin Johanna bevestigt alle privileges, door haar voorgangers aan Oirschot gegeven t.a.v. verkregen gemene gronden. Alle paalsteden(grensafpalingen), die tussentijds door drossaards of andere funktionarissen of rechters zijn gezet, moeten op last van de schout van Den Bosch worden verwijderd.)

26. SCHEPENOORKONDE VAN OIRSCHOT

9 april 1389

Wij Henric Vos, Jorden Brant, Wouter van Gunterslaer,Goedevart Eckermans, Willem van Heersel, Jan llenrics soen was van Aerle ende Jan die Gruijter van Roedereljghon, scepenen in Oerscot, tughen onder onsen ghemeijnen seghelle, dat voer ons sijn comen Wouter van Audenhoven, Alaert Wuest, Willem van Aerley Jan van Audenhoven, Peter vanden Loect ende Willem Andries, ende tuechden op hoeren eet met manisse des richters, dat Johannes, her Willems Vos natuerleec soen, dien hi vercreghen hadde bi Beerthen Duijschen comen is ende heeft gheloeft met hande ende met monde Jannen vanden Stadeker, dat hi almakn seventien pont ende vijf scellinghen siaers paymentsy als hi jaerlijcs ende erfeliken gheldende is den Heijlleghen Gheest van Oerscot, hem jaerlijcs ende erfeliken ghelden ende betalen sal met alzulkenen payment, als die stat vanden nusche jaerlijcs neemt ende gheeft van hoeren payment, sonder enich wedersegghen als tot behoef des Heijlichs Gheest van Oerscot. Ghегheven int jaer ons Heren doen men streef dusent driehondert tachtentich ende neghen op den neghenden dach in aprili.

(Getuigenverklaring voor de schepenbank van Oirschot door Wouter van Audenhoven, Peter vanden Loect en Willem Andries, dat Johannes, natuurlijke zoon van Heer Willem Vos, verwekt bij Beerthe Duijschen, voor de schepenbank is verschenen en aan Jan van den Stadeker heeft beloofd, dat hij de jaarlijkse betaling van 17 pond en vijf schilling aan de H.Geest te Oirschot in de gangbare munt zal betalen, die de stad 's-hertogenbosch neemt en geeft.)

27. SCHEPENOORKONDE VAN OIRSCHOT

12 juni 1389

Wij Henric Vos, Jordan Brant, Willem van Heersel, Goedevart Eckermans, Wouter van Gunterslaer, Jan Henrics soen was van Aerle ende Jan die Gruijter van Rodereijghen, scepenen in Oerstot, tughen onder onsen ghemeijnen seghelle, dat voer ons comen sijn Henric van Espe, Heijlwijch ende Lijsbette, sijn wittighe susteren, met hoe ren momberen die hon met recht ghegheven werden ende hebben erfeliken vercocht Jannen vanden Schoeter tot behoef des Heijlichs Gheest van Oerscot acht lopen goets ende gheefs rogghen siaers erfs pachts der gherechter maten van Oerscot allen jaer erfeliken ende omtermeer op onser Vrouwen dach Lichtmisse als men kerssen bornt te ghelden ende te betalen te heffen ende te boeren uut twee loe pensaet lands ghelegghen in die herscap van Best in die parochie van Oerscot dat Heijlwighen van Espe te wesen plach tuschen derffenissen Jans vander Scoet ende der ghemeijnder straeten, ende dat Henric van Espe Heijlwijch ende Lijsbette sijn susteren met hoeren momberen voerseijt gheloeft hebben op hon ende op hoer goede voer hon ende voer hoer erfghenamen nae hon Jannen wanden Schoeter tot behoef des Heijlichs Geest voorst. dese voercc. acht loepen rogghen siaers erfspachts te weren in den voersc. onderpande als men erve van recht sculdich is te weren ende allen voercommer daer in af te doen sonder der heren tsijns vanden gronde. Ghegheven int jaer ons geren doe men streef dusent driehondert tachtentich ende neghen op den twelfsten dach in junio.

(Akte van verkoop van een jaarlijkse erfpacht van 8 lopen rogge, te betalen op Maria lichtmis en wel uit een stuk land van 2 lopen zaad, behorende aan Heijlwich van Espe te Best en gelegen tussen de erven van Janá vander Scoet en de gemene straat, door Henric van Espe en zijn zusters Heijlwich en Lijsbeth aan Jan vanden Schoeter t.b.v. de H. Geest van Oirschot.)

28. SCHEPENOORKONDE VAN OIRSCHOT

13 oktober 1389

Wij Henric Vos, Jordan Brant, Willem van Heersel, Goedevart Eckermans, Wouter van Gunterslaer, Jan Henrics soen was van Aerle ende Jan die Gruijter van Rodereijghen, scepen in Oerscot, tughen onder Onsen ghemeijnen seghel dat voer ons comen sijn Johannes Leijsen als momber Lijsbette sijns wijfs, Kathelijn Kathelinen Beerthen dochter was met hoeren momber die hoer met recht ghegheven was, Human Maes Humans soen van Boextel als momber Kathelinen sijns wijfs, ende Lijsbette ende Heijlwijch Wantems, Kathelinen Beerthen soene dochters met hoeren momberen die hber met recht ghegheven worden, ende hebben met seepenenbriVen opghedragghen erfeliken ende overghegheven Alarden Kathelinen Beerthen natuerleec soen die si vercreghen hadde bi Henric Wuest alsulkenen enen mudde rogghen siaers erfspachts der gerechtermaeten van Oerscot jaerlijcs ende erfelijcks op onser Vrouwen dach Lichtmissen als men kerssen bornt te betalen uut drie mudden ende enen lopen rogghen siaers erfspachts als Henric Henrics soen van Melcroede desen

voersc. Joannen, Kathelinen, Humanen, Lijsbette ende Heijlwighen met soepen brieven overghegheven heeft dat Henrics moeder erfeliken gheldendewas Wouteren Matheue soen van Esche sinen medeswagher uut Margarieten sijns wijfs erfenisse ghelijc als die scepen brieve begripen die daer op ghemaect sijn ende dat deese voersc. Joannes, Kathelij, Humans Lijsbett ende Heijlwijch halmelinghen verteghen hebben op dit voersc. een mudde roggen siaers erfspachs tot behoef Alarts voersc. ende sijnre erfghenamen nae hem ende hebben mede gheloeft op hem ende op hoer goed voer hem ende voer hoer erfghenamen na hen Alarden voersc. ende sinen erfghenamen nae hem dit voers. opdraghen overgheven ende vertien vast ende stedich te houden tot ewighen daghen ende allen voercommer daer in af te doen die sij daer op ghemaect Leghen hebben oft die daer van hoeren weggen opcomen mach sonder enich wedersegghen. Ghegheven int jaer ons Heren doe men streef dusent driehondert tachtentich ende neghen op den dertienden dach in octobri.

(Johannes Leijsen (als mombere van zijn vrouw Lijsbeth), Kathelij (dochter van Kathelij Beerthen), Human Maes (zoon van, Thomas Humans van Boxtel, als mombere van zijn vrouw Kathelij), Lijsbeth en Heijlwich Wantems (dochters van Katherina Beerthen) hebben overgedragen aan Alart (natuurlijke zoon van Kathelij Beerthen, verwekt door Henric Wuest) een erfpacht van één mud rogge uit een pand van drie mud en één lopen rogge, die Henric Henrics van Melcroede overgegeven had aan Johannes Leijsen.)

29. SCHEPENOORKONDE VAN OIRSCHOT

6 maart 1391

Wij Wouter van Oudenhoven, Alaert Wust, Aert vander Braken, Peter vanden Laeckl Goovart vanden Merven, Kerstiaen die Cromme, ende Jan Heijnen Aelbrechs soens van Best, scepenen in Oerschot, tuijgen onder onsen gemeijnen zegel, dat voer ons is comen Maroeljs Rutten Persoens soen soen ende heeft erfelijcken vercocht Jannen vanden Stadecker tot behoef des Heijlichs Geest van Oerschot vier lopen gods ende geefs roggen tsaers te betalen allen jaer metter gerechte maten van Oerschot tot onser Vrouwen misse als men kerssen borndt wt enen stuksken beems gelegen inder parochie van Oerschot metter eender zijden aen die Duuchsche Voert ende metter andere zijden aen Pauwels Febris kijnder erve te weren plach, voert heeft Marcelis voersc. geloeft op hem ende op sijn goet voer hem ende voer sijn nacomelingen na hem Jannen voersc. tot behoef des Heijlichs Geest dit voernoempt stuccke beems te weren voer dese voersc. vier lopen roggen tsaers als men erve van recht is schuldich te weren, ende allen voercommer dair in aff te doen sonder een mudde roggen tsaers aen der heren chijn van gronde. Ghegheven int jaer ons Heren doemen streef duijsent driehondert ende eenentnegentich opten senten dach in marcio.

(Marcelis, zoon van Rut Persoens, heeft aan Jan vanden Stadecker t.b.v. de H. Geest te Oirschot verkocht een jaarlijkse erfrente van 4 lopen rogge, te betalen op Maria Lichtmis, en wel uit een stuk weiland tussen de Duuchsche Voert en het erf der kinderen van Pauwels Pebris.)

30. SCHEPENOORKONDE VAN OIRSCHOT

14 december 1391

Wij Art vander Braken, Peter vanden Loect, Alaert Wust, Gbevaert vanden Meerven, Kerstiaen die Cromme ende Jan Henrics Aelbrechs scepen zoen van Best, scepenenn Oerscot, tugen onder onsen geMeijren zegel, dat tomen is Wouter van Audenhoven, ons medescepen, voer die vierscaren ende heeft hem doen richten met vonnis ende met recht voer siin gebrecke van vierthegen Hollanscher guldenen die Gerijt vanden Blommendael van Gestel Wouteren voersc. sculdich was van wittegen scout gelike Wouter wael betuuchde inden gerijch aen achtien loepen roggen siaers erfspachs die Jan Wouters zoen vander Duert Gérijts voersc. sweer jaerlics geldende hadde tot Spoerdonc aen Jan Neven den Cuper uten pantgaet ende Ghoesselens lant ende uten huus ende hove ende een stucke lands gelegen bi Grieten Gylijs dochter tot Spordonc. Ende Wouter voersc. heeft met dien gherijcht voert gevaren ende volcomelec Volvoert, al ende een yegelijke daer toe gedeen die daer inden recht toe te doen waren, niet altemael daer inne after gelaten, alsoe doe dit al gesciet was gewijst waert van den voersc. bi manissen richters dat dees voersc. Wouter dat voersproken onderpant deer hi voer met vonnis aen gherijcht was ende in allen rechten mede voert gevaren heeft voer siin gebrecke vercopen mocht, ende dat die here van den lande den coeper deer af waerscape doen Soude. Ende want dees voersc. Wouter dit voersc. onderpant dengènen diene hire van recht sculdich was te bieden boet te loessen gelijc alst gethuuch der voersc. scepenen inden gerijcht genoegh geclaert heeft, deed voersc. Wouter deed voersc. onderpande voer siin voersproken siin geit darenteynden vercoft Jan vanden Stadecker tot behoef des Heijlijchs Gheest van Oerscot vanden selven Heijlegen Gheest erffe leoken te besitten Jen welken Heijlegen Gheest overmids vonnis der voersc. scepenen die here vanden lande vanden voersc. Enderpande latten selven Heijlegen Gheest te bant vercoft is Bats te weten die voersproken achtien loepen roggen siaers die Gerijt vanden Blommendael voerso.verstorven waren van Jan Wouters zoen siins sweers als mombaer siins wijfis gerecht waerscaep sculdich dal siin te doen alsoe als recht is. Ghegheven int jaer ons Herren doemen streef duserit driehondert tnegentich ende één opten viertienden dach in decembri.

(Rechtsgeding tussen de schepen Wouter van Audenhoven en Gerijt vanden Bloemendael van Gestel (deze laatst als mombaer van zijn vrouw, de dochter van Jan Wouters van der Duert) inzake een nog uitstaande schuld van 40 Hollandse gulden, door Gerijt aan Wouter te betalen. Als onderpand was aan Wouter beloofd een erfpacht in het Pantgaet, het Ghoesselen-land en van een huis en hof en een perceel land bij Griete Gylijs in Spoordonk, waarvoor éeneemde schoonvader van Gerijt vanden Blommendael jaarlijks 18 lopen rogge moest afleveren aan Jan Neven de Cuper. Wouter van Audenhoven heeft thans van zijn recht gebruik gemaakt en konform het recht de genoemde erfpacht opgeëist en het pand verkocht aan Jan vanden Stadecker t.b.v. de Tafel van de H. Geest te Oirschot.)

31. SCHEPENOORKONDE VAN OIRSCHOT

18 december 1391

Wij Alaert Wust, Art vander Braken, Peter vanden Loect, Goevaert vanden Meerven, Korstiaen die Cromme ende Jan Heijnen Aelbrechs soens zoen van Best, scepenen in Oerscot, tugen onder onsen gemeijnen zegel, dat voer ons siin comen Jan vanden Bloemendael, Jan Jan Willems soens zoon van Gestel ende Lijsbet Jans Wouters soens dochter vander Duert, kenden en liden, datdie provisoer des Heijlichs Gheest van Oerscot betaelt hebben Wouteren van Audenhoven onsen mede scepen veirtich Hollanscher gulden, die Gerijt vanden Bloemendael den voersc. Wouteren sculdich was in scepenen brieven vanden Bosch, voer welke veirtich gulden die voersc, provisoer erffelecken gecregen hebben achtien loepen roggen siaers tot behoef des voernoempt Heijlijchs Gheest daer Wouter voersc. metten recht in gericht was. Ghegeven int jaer ons Heren doemen streef dusent drie hondert ende eenentnegentich opten achtierenden dach in decembri.

(Getuigenverklaring voor de schepenbank van Oirschot afgelegd door Jan vanden Bloemendael, Jan zoon van Jan Willems van Gestel, en Lijsbeth, de dochter van Jan Wouters vander Duert, dat de provisor van de Tafel van de H.Geest te Oirschot aan de schepen Wouter van Audenhoven 40 Hollandse gulden heeft betaald, welk bedrag Gerijt vanden Bloemendaal volgens schepenbrief van Den Bosch aan Wouter schuldig was. Voor deze 40 gulden hebben de provisors t.b.v. de Tafel van de H. Geest te Oirschot een jaarlijkse erfpacht verkregen van 18 lopen rogge.)

32. SCHEPENOORKONDE VAN OIRSCHOT

2 juni 1392

Wij Willem van Aerle, Hendric Vos, Joerden Brant, Jan die Gruijter van Rodereijghen,Goedevart Eckermans, Wouter van Gunterslaer ende Arnt Heijlwich Ghenen soen, scepenen in Oerscot tughen onder onsen gemeijnen seghel, dat voer ons comen is Henric Maes soen vanden Snepscoet ende heeft erfliken gheloeft voer hem ende voer sijn erfghenamen na hom Jannen Shertevens die men heijt Zueteric ende sinen erfghenamen na hem achtien loepenen goets ende gheefs rogghen syaers erfspachts der gerechter maten van Oerscot alle jaer erfliken ende ummermeer op onss Vrouwen dach Lichtmisse als men kersen bornt te ghelden ende te betalen te heffen jaerlijcs ende te boeren wt alzulkene enen stuc lande gheheijten Die Hoeve als hij teghen den voersc. Jannen Zueteric vercreghen hadt dat den selven Jannen bleven was ende verstorven van Joerdaen van Heerzel sinen oudervader was ende gheleghen is tusschen der erffenissen Nouden van Bijstervelt, Jans van den Ven ende Joerdens van der Braken in die heerstap van der Notelen der parochien van Oerscot. Ghegheven in den jaer doe men streef van der gheboert ons Heren dusent driehondert tneghentich ende twe des anders daeghs in junio.

(Verklaring voor de schepenbank van Oirschot, afgelegd door Henric zoon van Maes vanden Snepscoet, dat hij jaarlijks op Maria Lichtmis een erfpacht van 18 lopen schuldig is aan Jan Sherteyens, genaamd Zueteric, en diens erfgenamen en wel voor een stuk land, genaamd DIE HOEVE, welk land Jan van zijn grootvader Joerden van Heerzel was aangestorven, gelegen te Notel tussen

de erven van Noud van Bijstervelt, Jan van de Ven en Joerden van der Braken.)
(wordt vervolgd)

VI. OUDE TOPONYMICA VAN BEST (vervolg).

(Met de analyses der toponiemen van Oirschot, Veldhoven en andere dorpen en heerlijkheden in de Kempen zal in de tweede jaargang van Campinia een begin worden gemaakt)

13. "De Scheken"

De Bossche Protokollen van 1400 tot 1500 vermelden als plaatsaanduiding in het oude Best "De Scheeijcke" of "De Scheijeijcken". Dirck Dirx vander Braken en zijn vrouw Deliaen Gielis Ooien vanden Venne woonden in 1457 in de "Scheeijcke" te Best (Bo. Pro. 1457/58, fol. 294v). Het was oorspronkelijk de benaming van de eikebomen, die een scheiding of grens markeerden. Later heeft men dus deze naam "Scheeijcke" of "Scheken" aan het bij de scheidingseiken liggende gebied gegeven.

14. "De Pailjaart"

De Middelnederlandse schrijfwijzen van het tegenwoordige "Pailjaart" waren "Paliaert", "Pallaert" en "Peliaert". Het waren de oude benamingen voor ons tegenwoordige "poel" of voor het Latijnse palus", dus moeras, drassig land of broekland. Ook de huidige terreingesteldheid van de Pailjaart bevestigt in sterke mate de juistheid van deze benaming.

15. "De Ekkersrijt"

"Rijt" of "riet" is oorspronkelijk de benaming van een natuurlijk water en als zodanig verwant met "Rijn". In ons Brabantse gewest kennen wij o.a. toponiemen als "De Peelrijt", "De Bruggenrijt" en "Het Kerkerijtje". De "rijten" of "rieten" zijn in de meeste gevallen afstromende weteringen, die in een grotere vaart het water lozen. Ook in Noordwest-Duitsland komen vele plaatsnamen voor, die op "rieden of "riehe" uitgaan. "Ekkersrijt" zou men dus moeten interpreteren als een waterloopje, dat door de akkers stroomde. Op dezelfde manier als bij "De Scheken" (zie nr. 13) werd later met deze naam het aan het loopje gelegen gebied aangeduid.

16. "D'e Keiaard"

Het gaat hier kennelijk om een personifikatie met het suffix "aard". De Keiaard is dus een perceel ("aard"), waar keien of stenen voorkomen. Lindemans vertaalt het dan ook door "land met de keien".

17. "De Tabbaard"

Deze naam als plaatsaanduiding komt in de oudere registers van Best voor. Oorspronkelijk is "Tabbaard" of "Tabbaert" de naam van een lang afhangend overkleed van mannen en vrouwen. In de 17e eeuw (verpondingsregisters) was het de naam van een perceel land te Aarle. Hiervoor kan de navolgende verklaring worden gegeven. In oude pachtbrieven is vaak sprake van een tabbard of kledingstuk, dat de eigenaar jaarlijks aan de pachter schonk: Deze verplichting werd later omgezet in het vrijgebruik van een stuk land, welk perceel land men dan "De Tabbaard" noemde.

(wordt vervolgd)

UIT DE AANTEKENINGEN VAN MEESTER CORNELIS RIJKEN

"De jeugd waagt, de ouderdom weegt."

"De schrik kleurt de mens wit, de ergernis zwart, de nijd geel, de angstgroen, de koude blauw, de toorn rood, de stok bruin, de ouderdom grijs en de drift paars"

"Gewapende mannen zijn nog geen soldaten."

"Hij is grof gesponnen, maar los gedraaid."

"MEN is een dier met Veel koppen."

"Het hoofd van het kind groeit na het negende jaar niet meer, wat aan het verstand van zeer velen merkbaar is."

"Het goede, dat men in zijn jeugd leert, draagt in de grijze dagen nog vruchten."

"Hij weert zich als een duivel in het wijwatervat."

"Wie het hardst werkt., woont in 't kleinste huisje."

VII. GENEALOGICA

1. DE MANNELIJKE LIJN IN DE STAMBOOM VAN ADRIANUS

BARTHOLOMEUS VAN CRONENBURG, geb. 17-11-1901 te Stratum, thans wonende Drie-vriendenstraat 31b te Rotterdam (Oirschot-Zeelst- Tongelre-Nuenen Stratum -Bergeijk -Den Helder -Rotterdam).

I. THOLOF (Odulphus, Olof, Oel), geboorte en huwelijk : '???

II. NICOLAAS, z.v. Tholof, geboorte: ???, huwelijk: 26-9-1677 met Adriaentje dr. v. Claes z.v. Arien van der Vleuten te Oirschot

III. a) Kinderen uit huwelijk II:

Tholof	Petrus	Odulphus
26-9-1678	18-11-1679	23-12-1688
Oirschot	Oirschot	Oirschot

b) PETRUS, z.v. Nicolaas, gehuwd op 31-1-1777 te Oirschot met Henrica, dr.v. Theodorus Vlemmincx

IV. a) Kinderen uit huwelijk III b:

Adriana	Maria	Agnes	Nicolaus	Theodorus
9-10-1718	18-11-1720	26-11-1722	9-2-1725	21-5-1728
Oirschot	Oirschot	Oirschot	Oirschot	Oirschot
Odulphus	Joanna	Nicolaus		
6-6-1731	26-1-1734	17-8-1735		
Oirschot	Oirschot	Oirschot		

b) ODULPHUS, z.v. Petrus, gehuwd op 8-5-1768 te Oirschot met Elisabeth Antonia van den Bosch (ged. 28-12-1740)

V. a) Kinderen uit huwelijk IV b:

Henrica	Petrus	Henricus	Franciscus	Petrus
31-1-1769	7-9-1770	12-4-1773	13-10-1778	3-8-1781
Oirschot	Oirschot	Oirschot	Oirschot	Oirschot

b) PETRUS, z.v. Odulphus, gehuwd met 1. Maria Catharina de Bruijn 2. Maria van Stratum op 3-6-1824 te Zeelst

VI. a) Kinderen uit huwelijk V b 2:

Bartholomeus	Hendricus	Johannes	Paulus	Franciscus
21-5-1825	1827	1830	1833	1835
Zeelst	Zeelst	Zeelst	Zeelst	Zeelst
Anna Elisabeth	Bartholomeus			
1837	15-6-1840			
Zeelst	Zeelst			

b) BARTHOLOMEUS, z.v. Petrus, gehuwd op 1a-8-1871 met Joanna Claassen

VII. a) Kinderen uit huwelijk VI b:

Franciscus	Peter Hendricus	Christianus	Maria Catharina	
19-4-1872	8-9-1873	29-8-1874	22-10-1875	
Zeelst	Zeelst	Tongelre	Tongelre	
Anna	Wilhelmina	Cornelia	Jan	Bernardus
24-8-1877	1-1-1879	19-2-1880	16-4-1882	5-8-1885
Tongelre	Tongelre	Tongelre	Nuenen	Nuenen

Josephina, 20-9-1892 te Nuenen

b) FRANCISCUS; z.v. Bartholomeus; gehuwd op 21-7-1900 met Maria Elisabeth van Luyt

VIII. a) Kinderen uit huwelijk VII b:

Adrianus Bartholomeus	Johanna Christina
17-21-1901	23-2-1903
Stratum	Bergeijk

b) ADRIANUS BARTHOLOMEUS; gehuwd met

1. Erna Maria Dorothea Annecke op 21-6-1923

2. Huberta le Clercq op 26-5-1943

2. HET GESLACHT BASELMANS van 1672 - 1971

(gegevens verzameld uit de doopboeken resp. geboorteregisters van Veldhoven, chronologisch geordend per ouderpaar; vervolg op GENEALOGICA nr.2 van aflevering 3 jaargang 1)

HENRICUS BASELMANS X MARIA VAN DER HEIJDEN

2- 4-1771 Catharina dh. Wilhelmus Baselmans; Henrica Colen

30 -11-1773 Gerardus dh. Joh.van der Heijden; Anna Wauters

10- 3-1777 Petrus dh. P. van der Heijden; Fr. Baselmans

25-10-1779 Petronilla dh. P. van der Heijden; Fr. Baselmans

MATIAS BASELMANS X PETRONILLA TIMMERMANS

16- 8-1776 Joannes dh. Henricus Timmermans; A.Oosterbosch

23- 4-1778 Maria Anna dh. Adr. Baselmans; J. Timmermans

21- 2-1780 Maria dh. J. Baselmans; J.M. Janviers

28- 6-1782 Joanna dh. Henricus Timmermans; P. Baeselmans

24- 1-1784 Anna Catharina dh. Petrus Tiers; M.C. Baeselmans

21- 4-1786 Anna dh. J.A. Vennixs; Helena Baeselmans

23-10-1788 Henricus dh. Arnoldus de Greef; A.M. Lenaarts

JOANNES BASELMANS X ALDEGONDA SENDERS

1-12-1777 Adrianus dh. Adr. Baselmans; C. van der Sang

6- 9-1779 Catharina dh. Joannes Senders; M.C. Baselmans

15- 6-1781 Maria dh. Theodorus Senders; P. Baeselmans

22-11-1782 Wilhelmus dh. Matheus Baselmans; M.A. van Lierop

20- 1- 1785 Wilhelmus dh. Fr. Senders; P. Baeselmans

11-12-1786 Anna dh. Joannes Senders; Helena Baeselmans

3- 7- 1789 Anthonius dh. Joannes van Hout; Maria Baselmans

5- 5-1792 Catharina dh. Joannes de Greef; El. Senders

13-12-1794 Joanna dh. Andreas Biermans; Joanna Renders

26- 2-1798 Hendrina dh. Chr. Cauwenberg; Adr. Senders

LEGNARDUS BAESELMANS X MARIA DECKERS

2-11-1791 Catharina dh. Adr. Deckers; Maria Baeselmans

24-11-1792 Cornelius dh. Adr. Deckers; Maria Baeselmans

17-10-1794 Henricus dh. Petrus Deckers; Antonetta Baselmans

EGIDIUS BAESELMANS X WILHELMA VAN BAERSCHOT

26-10-1791 Petrus	dh. J.P. Baeselmans, Maria Lintermans
5- 7-1793 Wilhelmus	dh. Jos. van Baerschot, M.Baselmans
1-10-1795 Martinus	dh. Mich. v.d. Broek, Joanna Baselmans
14-12-1797 Joannes	dh. Jac. v.d. Berg, Maria v. Baerschot
14-1-1800 Henricus	dh. Mich.v.d. Broek, Benrica Boogers
4-2-1802 Henricus	dh. Jac. v.d. Berg, Henrica Boogers
27-10-1803 Godefridus	dh. Henricus Swinkels, J. van Asten
19-10-1805 Judocus	dh. Henricus Eijmans, Maria Bouwers
28- 6-1807 Franciscus	dh. Petrus Baselmans, Henrica Baselmans

HENRICUS BASELMANS X WILHELMA VAN LIESHOUT

5-12-1802 Joannes	dh. Adr. v. Lieshout, Barbara Baselmans
8- 2-1805 Henricus	dh. Wilh.v.d. Berg, Joanna v. Lieshout
9- 1-1807 Joanna Catharina	dh. Wilh.v. Lieshout, P. Louwers
18- 4-1809 Adrianus	dh. Andreas Biemans, T.v. Lieshout

JOANNES BAZELMANS X JOANNA VAN ROOIJ

27-10-1810 Aldegonda	dh. Matheus Bazelmans, Maria van Mol
----------------------	--------------------------------------

(wordt vervolgd)

VOLKSHUMOR EN SPOTRIJMPJES

B u d e l

"Als de steul beginne te rouke Gieet gansch Beul loupe."

D o m m e l e n

"Als Dommelen

Begint te rommelen

En Wolderen (Waalre)

Begint te bolderen,

Dan is Valkensweerd

Nog niet verveerd."

M i c h i e l s g e s t e l :

"De Gestelsche bokken,

Die kommen hier slokken,

Die loopen Over den Dungschen dijk,

Ze halen de slekken al uit het slijk,

Die braaien ze onder de assche

En vreten ze ongewasschen."

B e e r s :

" In lienden slaon ze op den bliende,

In Kuuk slaon ze op den buuk,

In Beers slaan ze op den eers,

In Mil slaón ze op den bil."

VIII. HUIZEN EN HUN BEWONERS TE OIRSCHOT VAN DE ZEVENTIENDE TOT DE TWINTIGSTE EEUW.

(vervolg)

6. "t Geveltje" (voorheen: "De Drie Cronen") Markt 18

De omschrijving van dit pand in de lijst van onroerende monumenten der gemeente Oirschot luidt als volgt: "Huis met in- en uitgezwente topgevel zoals Markt 15. Eveneens vlak gerestaureerd. Café 't Geveltje."

De verpondingsregisters van de hertgang Kerkhof uit de 17e, 18e en 19e eeuw vermelden de volgende eigenaars resp. bewoners:

- A. JAN DE ROIJ omstreeks 1660
" 2/3 part in het huijs De Drie Cronen met den hoff"
groot: 20 roeden, aanslag: 1 gldden., 13 stuiver, 4 penningen
" 1/3 part in het huijs De Drie Cronen met den hoff" groot: 10 roeden, aanslag: 16
stuiver, 12 penningen, verpondingsboek: Kerkhof, nr. 2
- B. JACOB ZEELANTS 1675
(idem)
- C. DE WEDUWE EN DE KINDEREN VAN JACOB ZEELANTS omstreeks 1690
(idem),
- D. ANNEKEN, DE WEDUWE VAN DANIEL HOPPENBROUWERS
"Het derde part in het huijs De Drie Cronen met den hoff"
groot: 10 roeden, aanslag: 16 stuiver, 12'ponningen, 1718
" 2/3, part in het huijs De Drie Cronen met den hoff"
groot: 20 roeden, aanslag: 1 gulden, 13 •stuiver, 4 p., 1726
- E. CHRISTINA EN MARIA, KINDEREN VAN GOORT DIRCK
HOPPENBROUWERS
"Het derde part in het huijs de Drie Cronen met den hoff"
groot: 10 roeden, •aanslag: 16 stuiver ;:12 p., 1729
JOSEPH DIRCX VAN BEIRS -
"2/3 part in het huijs Be Drie Cronen met den hoff"
groot: 20 roeden, 'aanslag: 1 gulden, 13 st., 4 p., 1742
verpondingsboek: Kerkhof, nr. 2, folio 149v
- F. JOSEPH DIRCX VAN BEERS
"Het derde part in het huijs De Drie Cronen met den hoff"
groot: 10 roeden, aanslag: 16 stuiver, 12 p. 1743
verpondingsboek: Kerkhof, nr. 2 folio 63
Hiermede is Joseph- Dircx van Beers eigenaar van het geheel.
- G. JUDOCUS LEENDERTS VAN ROIJ 1748
"Het huijs De Drie Cronen met den hoff"
groot: 30 roeden, aanslag: 2 gulden, 10 stuiver
verpondingsboek: Kerkhof, nr.-2, folio 152v Kerkhof, nr. 3, folio 842

- H. ADRIANA VAN BEERS, WEDUWE VAN JUDOCUS LEENDERT VAN ROIJ (idem) 1779
verpondingsboek: Kerkhof , nr. 4, folio 56r
- I. LEONARDUS VAN ROIJ 1795
"Huis en hof De Drie Kronen met den hof DE NACHTEGAAL groot: 30 roeden, aanslag: 2 gulden, 10 stuiver
verpondingsboek: Kerkhof, nr. 5, folio 58"
JOHANNA BULL, WEDUWE VAN JAN HENDRICKS VAN DEN HEUVEL
"De hof DE NACHTEGAAL" 1809
groot: 25 roeden, aanslag: 12 stuiver, 8 penningen
verpondingsboek: Kerkhof, nr. 6, folio 57v
BLIJFT voor LEONARDUS VAN ROIJ
"Huis en hof De Drie Kronen"
groot: 5 roeden, aanslag: :I gulden, 17 stuiver 8 penningen.

De hierna volgende eigenaars resp. bewoners zijn via de oude kadastrale leggers achterhaald:
(er is een hiaat van 1810-1830)

- J. HENDRIK G. VAN DER SANDE (tuinder en koopman, Vught) 1830
"Huis, schuur en erf" ,. F 602, art.582/2 groot: 2 A 43 CA, aanslag: f. 0,82 en f. 0,27
- K. IIENRICUS BARTHOLOMEUS SMITZ (Med. Doctor) 1835
"Huis en erf", P 602, art. 1002/1 groot: 2 A: 43 CA, aanslag: f. 0,82 en f. 0,27
- L. HENRICUS VAN DEN BICHELAAR (schoenmaker) 1871
"Huis en erf", F 602, art. 2576/1 groot: 2 A 43 CA aanslag: f. 0,82 en f. 1,--
- M. CORNELIA WOUTERS cum. cons. (landb.) en Leonarda Wouters (z.b.) 1902
"Huis, schuur en erf", F 602, art. 4020/1
groot: 2 A 43 CA, aanslag: f. 1,46 en f. 0,68
- N. JOANNES JOSEPHUS DE KROON, (kapelaan in Den Bosch) en
GERARDUS JOANNES DE KROON, (bierbrouwer), samen eigenaren voor 5/9
ADRIANUS JOHANNES LUDOVICUS, (bierbrouwer)
LUDOVICUS JOSEPHUS ANT. MARIA, (bierbrouwer)
JOSEPHUS NICOLAAS JACOBUS, (z.b.)
JOHANNES LAURENTIUS HENRICUS ADRIANUS, (kapelaan)
JOHANNA ADRIANA PETRONELLA, (religieuze)
ANTONIA LUDOVICA NICOLA MARIA, (z.b.)
MARIA ADRIANA SERAPHINA, (z.b.)
GERARDUS JOANNES FRANCISCUS,(minderjarig)
Mede-eigenaars, elk voor 1/18
"Huis'schuur en erf", F 602, art. 4125/84 over naar 4125/86
groot: 2 A 43 CA, aanslag: f. 1,46 en f. 0,68 1926
vernieuwing 1927
- O. GERARDUS JOHANNES DE KROON (z.b.) 1942
door scheiding
"Huis, schuur en erf", F 602, art. 6091/1 groot: 2 A 43 CA, aanslag: f. 1,46 en f. 0,78

- P. COMMANDITAIRE VENNOOTSCHAP FA. ERVEN, STOELENFABRIEK,
Beherende vennoten: JOANNES GERARDUS JOSEPHUS ERVEN
(Stoelenfabrikant) en SEBASTIANUS CORNELIS VAN DE VEN (kassier)
door koop 1942
"Huis, schuur en erf", F 602, art. 6115/1
groot: 2 A 43 CA, aanslag: f. 1246 en f. 0,78
- Q. PETRUS WILHELMUS VAN BOXTEL 1968
"Huis, schuur en erf", F 602, art. 8240
Groot: 2 A 43 CA, aanslag: f. 1,46 en f. 1,78
7. "KLEIN RESTAURANT " voorheen "HUIJS HET VARCKEN"
Rijkesluisstraat 3
De omschrijving in de monumentenlijst luidt als volgt: "Huis met schilddak en
witgepleisterde lijstgevel met ingezwenkte hoeken. XVIII. Zijgevel langs de Molenstraat,
achtergevel aan het Vrijthof. Behoort nog tot het Marktbeeld."
De oude verpondingsregisters van de hertgang Kerkhof vermelden de volgende eigenaars
resp. bewoners van dit pand:
- A. BARTEL AERT BUCKTINCX omstreeks 1650
"Huijs ende hoff"
groot: 8 roeden' aanslag: 1 gulden 2, 17 stuiver, 8 penningen
verpondingsboek: Kerkhof, nr. 1, folio 118" en nr. 22 fol.124v
- B. MARIA, WEDUWE VAN DIEELIS COOPAL, DOCHTER VAN BARTEL
BUCKINCX 1708
"Huijs aende plaets metten hof int Steen straetjen"
groot: 8 roeden, aanslag: 1 gulden, 17 stuiver, 8 penningen
verpondingsboek: Kerkhof nr. 2, folio 40v
- C. ADRIAEN VAN DOOREN (zwager van Maria) 1730
(idem)
Verpondingsboek: Kerkhof, nr. 2, folio 55 II° r°
Na 1730 heeft gezien de gewijzigde afmetingen, of nieuwbouw of verbouwing plaats
gehad
- D. ADRIAEN VAN DOOREN omstreeks 1754
"Huijs HET VARCKEN en den hoff int Steenstraatje"
groot: 12 4/5 roeden, aanslag: 3 gulden, 19 stuiver, 10 p.
verpondingsboek: Kerkhof, nr. 3, folio 165r
- E. EGIDIUS,GIJSBERTES,IIENDRICK, HENDRIEN (getrouwd met Jan de Paap) en de
drie kinderen :van JAN DIRCK HOPPENBROUWERS, kinderen en kleinkinderen
van Adriaen van Dooren
(idem) 1782
verpondingsboek: Kerkhof 2 nr. 4, folio 115r
- F. HENDRICK HENDRICKS EIJMBERT VLEMMINCX
(idem)
verpondingsboek: Kerkhof 4, folio 65r en 5, folio 116r

- G. HELENA JANS TUKKERS, Weduwe van HENDRIK HENDRIK EIJBERTS
VLEMMINCX 1797
(idem)
verpondingsboek: Kerkhof nr. 6, folio 115r
- H. CORNELIS BOLSIUS 1807
(idem)
verpondingsboek: Kerkhof, nr. 6, folio 114v
- I. MARIA VAN VOORST, weduwe van LEONARDUS de ROIJ 1808
"Huijs het VARKEN en den hof in het Steenstraatje"
groot: 12 4/5 roeden, aanslag: 1 gulden, 19 stuiver, 10 pe.
verpondingsboek: Kerkhof 6, folio 114v
- De oude kadastrale leggers vermelden hierna de volgende eigenaren resp. bewoners:
- J. DE KINDEREN VAN ARNOLDUS DE ROIJ 1832
"Huis en erf", F 776, art. 557/1
groot: 1 roede 12 ellen, aanslag: f. 0,38 en f. 21,-
"Huis", F 777, aanslag: f. 0,11 en f. 69--
- K. MATHIJS MERKS, molenaar te Hilvarenbeek, reeds voor 1852
"Huis en erf", grootte en aanslag zie J, F 776, art.1470/1
"Huis", grootte en aanslag zie J, F 777, art. 1470/2
"Tuin", groot: 4 roeden 25 ellen, aanslag f. 1,70, F 818, art. 1470/3
- L. WILHELMUS LINNEMANS, koperslager te Oirschot , omstr. 1862
JOHANNES LINNEMANS cum cons.
"Huis en erf", F 776, art 2145/1, grootte zie J9 aansl.:f. 80,-
"Huis", F 777, art. 2145/2, grootte en aanslag zie ,J
"Tuin", F 818, art. 2145/3, grootte en aanslag zie. J
- M. HERMANUS JOHANNES LINNEMANS, koperslager 1887
"Tuin", F. 818, art. 3447/1, groot 4 A 25 CA, aansl.: f. 1,70
"Huis en erf" (de vorige perce len F 776 en 777 verenigd) in F 2848, art. 3447, groot 1
A 44 CA, aanslag: f. 80,--
- N. THOMAS FRANCISCUS SOMERS, timmerman 1890
"Tuin", F 818, art. 3508/1 over naar 4198/1
groot: 4 A 25 CA, aanslag:f. 2,55.
"Huis en erf", F 28489 art. 3447/2 over naar 4198/2
groot: 1 A 44 0A, aanslag: f. 9,86 en f. 80 -
- O. JOHANNES PETRUS VAN DEN HEUVEL, smid 1906
"Tuin", F 818, art. 4198/19 grootte en aanslag zie N
"Huis en erf", F 2848, art. 4198/29 grootte en aanslag zie N
- P. JOZEF PETRUS CORNELIS VAN VROONHOVEN, dir. R.H.B.S. Tilburg
voor 4/7 deel en consortes elk 1/14 deel 1954
"Huis, erf en tuin" ,, grootte en aanslag zie N, sekte en art idem
- Q. P.A.G. VAN HAAREN 1968
"huis en erf" st F 2848, art. 8251

8. "Huis St. -Jacob" Dekanijstraat 3 en van Baarlandstraat 5

De omschrijving van dit pand in de lijst van onroerende monumenten"der gemeente Oirschot luidt als volgt: "Witgepleisterd dorps huis, schuiframen, groene vensterluiken, bovenlicht met segmentvormige roeden."

De oude verpondingsregisters vermelden de volgende eigenaars resp. bewoners:

- A. FRANCIS VAN ESCH en later diens weduwe MARIA, omstreeks 1708
"t Huijs St.- Jacob en den hof en bleijk",
Kerkhof 2, fol. 74 groot: 35 roeden 5 voeten, aanslag: 3 gulden 8 penningen
- B. GASPAR VAN ESCH, Bologne in Frankrijk 1750
(idem) verpondingsregister: Kerkhof 2, folio 63v
- C. FLORUS, PIETER en CATHARINA VAN ESCH 1769
(idem)
verpondingsregister: Kerkhof 3, folio 126
- D. GUILIELMUS FRANCISCUS MOUTON 1770
(idem)
verpondingsregister Kerkhof 4, folio 91r
- E. ALBERTUS VAN NAHUIJS (door koop) 1771
(idem)
verpondingsregister: Kerkhof 4, folio 91v
- F. PIETER ELIAS VAN NAHUIJS 1792
(idem)
verpondingsregister: Kerkhof 5, folio 93v
Kerkhof 6, folio 94v

De oude kadastrale leggers vermelden de volgende eigenaren resp. bewoners:

- G. PETER ELIAS VAN NADUIJS (vruchtgebr. Willem Elias van Nahuijs) 1832
"Huis, schuur en erf",
F 433, art. 456/3, groot: 3 A 80 CA
- H. WILLEM ELIAS VAN NAHUIJS, deurwaarder, (vruchtgebr.: Maria Hendrika van Nahuijs, weduwe van Johannes Hendricus van den Ham te Boxtel) 1850
"Huis en hof"
F 433, art. 2245/1, groot 3 A 80 CA
- I. JOSEPH VAN ESCH, ook namens Jan Cornelis van der Heijden 1868
"Huis en hof per koop"
F 433, art. 2508/1, groot: 3 A 80 CA
- J. a) Van Baarlandstraat 5 1871
JOSEPH VAN ESCH, molenaar
"Huis en erf", F 2454, art. 1110/49, groot: 1A 70CA
b) Dekanijstraat 3
JAN CORNELIS VAN DER HEIJDEN 1871
"Huis en erf", F 2455, art. 2676/2 en 3, groot: 1 A 70 CA

- K. Van Baarlandstraat 5
GODEFRIDUS VAN ESCH, zoon van Joseph 1884
"Huis en erf", F 2454, art. 3281/2, groot: 1 A 70 CA
MARIA HORREVORTS, weduwe van Godefridus van Esch.
Mede-eigenaren (ieder voor 1/8): ANTONIUS JOHANNES VAN
JOHANNES MARTINUS VAN ESCH en MARIA PETRONELLA HENRICA
Hetzelfde "Huis en erf", F 2454, art. 3326/22 groot: 1 A 70 CA
- L. Dekanijstraat 3
ANTONIUS JOHANNES VAN ESCH, molenaar, en de minderjarigen
JOHANNES MARTINUS en MARIA PETRONELLA HENRICA VAN ESCH 1910
"Huis en erf", F 2455, art. 4414/29 groot: 1 A 70 CA
- M. Van Baarlandstraat 5 en Dekanijstraat 3 1922
JOHANNES MARTINUS VAN ESCH, graanhandelaar en na hem zijn weduwe
JOHANNA MARIA BAPTISTA NOIJEN de 7 kinderen (elk voor 1/16)
"Huis en erf"7 F 2454, art, 5034/23, groot: 1 A 70 CA
"Huis en erf", F 2455, art. 5034/6, groot : 1 A 70 CA
- N. Van Baarlandstraat 5 en Dekanijstraat 3.
GODEFRIDUS HENRICUS JOANNES, MARIA JOANNA JOSEPHINE,
JOANNA ANTONIA FRANCISCA, JOSEPHUS ANTONIUS GODEFRIDUS,
ANTONIUS EMBERTUS MARIA, EMBERTHA ADRIANA MARIA 1965
Van Baarlandstraat 5: "2 huizen en erf", F 2454, art. 7858
groot: 1 A 70 CA
Dekanijstraat 3: "Huis en erf", F 2455, art 7858,
Groot: 1 A 70 CA
- IX. NASLAGWERKEN TEN DIENSTE VAN HET HISTORISCH EN
GENEALOGISCH ONDERZOEK BINNEN HET STREEKARCHIVARIAAT
NOORD-KEMPENLAND
Zie ock afleveringen,2 en 3 (april en juli)
- A. Gereed: Alfabetisch ingerichte naamlijst van personen, getrokken uit de aantekeningen
van de heer F.W. Smulders te 's-Hertogenbosch aangaande de Bossche Protokollen van
1400 tot 1500 voor zover het personen uit het dorp Veldhoven betreft.
- B. IN wording:
a) idem voor Zeelst,
b) idem voor Oerle,
c) idem voor Meerveldhoven
d) idem voor Best

X. "DE BOER, DIE ZIJN KOE AAN SINT ANTONIUS VERKOCHT"
(sprookje opgetekend door Cornelius Rijken, onderwijzer te Veldhoven, in 1930.)

Er leefde eens een zeer domme boer, die een zeer schrandere vrouw had.

Zij bedisselde en regeerde alles in huis en hof en de boer zelf had maar te gehoorzamen.

Op zekere dag kreeg de vrouw een ongeluk aan haar voet en was daar door niet in staat een koe te gaan verkopen op de markt.

De boerin was dus wel gedwongen dit karweitje over te laten aan haar man. Natuurlijk kreeg de onnozele man - hij droeg den klassieken naam van Hannes - van zijn wederhelft allerlei wijze raadgevingen mee: "Zorg dat ge niet veel praat, Hannes, want anders hooren de menschen al gauw dat ge dom zijt. Leg het niet aan met kooplui., die veel zwetsen, want zwetsers zijn geen koopers. Denk er aan de koe niet beneden den prijs van honderd zestig gulden te verkopen en vooral niet terug te komen met de koe, want we hebben het geld hard nodig om de pacht te betalen".

Uitgerust met al de wijze raadgevingen trok Hannes naar de markt. Het was erg druk op de veemarkt en er kwamen ook wel veel kooplui het beest van Hannes betasten en 'n bod er op doen, maar ze praatten allemaal te veel naar Hannes z'n zin en hij gedacht de wijze van zijn vrouw: zwetsers zijn geen koopers.

Zoo gebeurde het, dat Hannes zich te veel aan de letter der wet hield en op het eind van de markt zijn koe nog niet kwijt Was. Moedeloos wandelde hij weer naar huis, de koe achter zich aan trekkend.

Onderweg kwam hij voorbij een kerkje waar Sint Antonius, de kluizenaar, op een meer dan gewone wijze vereerd werd. Uit nieuwsgierigheid ging Hannes het kerkje binnen en nam zijn koe mee. Het beest bond hij achter een kerkbank vast. Zelf liep hij door tot hij kwam voor het beeld van Sint Antonius den kluizenaar, die afgebeeld wordt met een varken, om de onreine gedachte voor te stellen, waardoor deze heilige gekweld werd.

Hannes evenwel dacht er het zijne van en hij zag den goeden Heilige als een veekoopman aan. --- "Indien hij varkens koopt, zal hij m'n koe ook wel willen hebben !

Hij knikte eens vriendelijk tegen het beeld en sprak dan: "Kom er eens af, vriend!, dan kunnen we praten over m'n koe !"

Hij verroerde zich natuurlijk niet en dat beviel den boer: "Een prater ben je niet maar pratere Zijn ook geen koopers, heeft m'n vrouw gezegd !"

Weer (nog) bleef het stil, "Nou, knik dan maar ja! Dan komt alles voor elkaar, de koe staat achter in de kerk !"

Het beeld bleef stil.

Dit ergerde den boer toch wel en daarom nam hij zijn mispelaren stok en sloeg er mee op het voetstuk van het beeld. Het beeld waggelde en achter het beeld uit viel een buidel met geld. Hannes raapte den buidel op en stak hem voldaan in z'n zak, "Ik wist wel, vriend, dat jij m'n koe wilde koopen, maar je had toch wel kunnen knikken."

Tevreden stapte Hannes met het geld naar huis; de koe liet hij achter in de kerk staan. Toen zijn vrouw het geld natelde, bleek het meer dan vijfhonderd gulden te zijn. De domme Hannes voelde toch blijkbaar wel, dat het zaakje niet heelemaal in orde was en daarom vertelde hij maar niet precies aan zijn vrouw hoe de koop gesloten was.

"Een varkenskoopman heeft me zonder loven of bieden deze geldzak voor mijn voeten gegooid en toen vond ik 't al lang goed !"

Eenigen tijd na het gebeurde kwam Louw de koster in de kerk. Achter in de kerk vond hij een koe vastgebonden aan een bank... Groote verwondering Voor inde kerk zag hij direkt, dat het beeld van Sint Antonius niet op zijn gewone plaats stond en toen sloeg de schrik hem om het hart, want achter het beeld bewaarde hij zijn spaarcenten. Ze waren weg... onherroepelijk weg.....

Ontsteld vertelde de koster het geval aan den pastoor, maar die kon er al evenmin een touw aan vastknopen. Een gewone dief was het in ieder geval niet geweest, want die gaf geen koe terug voor gestolen geld.

En 't ergste was, de koster durfde 't geval ook niet ruchtbaar te maken, want zijn vrouw mocht van 't gespaarde niets weten, want zij 'verkwistte zooveel zij kon en zou hem dus om dit malle geval zeker flink uitlachen.

De pastoor gaf aan den koster den raad: "Zeg maar, dat je de koe van mij hebt gekregen" De vrouw van den koster keek aanvankelijk raar op met het vreemde geschenk, maar toen de koster op haar spottende Vraag antwoordde: "Vraag 't dan zelf .aan den pastoorwas ze heelemaal gerust gesteld.

In plaats van haar tijd te besteden aan koffiekranjes, zorgde zij voortaan goed voor de koe. Het beest gaf goed melk. De verdiende centen werden ditmaal door de kostersvrouw opzij gelegd en weldra hadden zij geld genoeg voor een tweede koe.

Twee koeien, een stukje land, een stal... de koster werd er een welgesteld man.

Met het verdiende geld maakte ook Hannes en zijn vrouw goede zaken, zoodat twee huisgezinnen gelukkig werden door de koe van Sint Antonius met het varken.

XI. LEZERS LEVEREN HUN BIJDRAGE

Reeds in de inleiding op de eerste aflevering van Campinia hebben wij ons bereid verklaard; voor inzendingen uit onze lezerskring ruimte in ons blad beschikbaar te stellen. Het is o.i. een heerlijke gedachte, in groter teamverband de historische waarheden te kunnen achterhalen. Vanzelfsprekend wordt de medewerking van vakmensen ten zeerste op prijs gesteld. Maar ook de inzendingen van de amateurs zijn van harte welkom. De amateur is op vele terreinen van wetenschap en cultuur onmisbaar geworden. Vooral nu op het moderne zich steeds meer uitbreidende wetenschappelijk vlak leveren amateurs een hoogst belangrijke bijdrage. De redactie van Campinia prijst zich gelukkig, dat zowel vakmensen alsook enthousiaste en gedegen amateurs op haar vriendelijk verzoek positief hebben gereageerd. Zij wenst niets liever dan dat Campinia door U allen wordt herkend als een steeds stimulerend en aktiverend tijdschrift en als produkt van een gemeenschappelijk streven. Voor ons zal het steeds een prettige ervaring zijn, als serieuze amateur-onderzoekers gegevens en feiten uit de bronnen der historie aan het daglicht brengen, die vroegere publikaties kunnen aanvullen of corrigeren. Het is begrijpelijk, dat onderzoekers als het gaat om een terrein, dat zij zelf nog niet geheel hebben kunnen verkennen, zich weleens laten leiden door publicaties van oudere gerenommeerde auteurs. Onze redactie is steeds bereid, dergelijke aanvullende of corrigerende gegevens in haar blad op te nemen. Wij zijn ons bewust, dat wij een zeer bescheiden en dienende taak hebben. Aan de inzenders willen wij onze oprechte dank betuigen voor hun bijdrage en de prettige wijze van inbreng. Gaarne openen wij thans in deze vierde aflevering de nieuwe rubriek: "Lezers leveren hun bijdrage". In verband 'met de totaalopzet moeten wij de ruimte voor deze rubriek tot p.m. 6 bladzijden beperken.

1. AANTEKENINGEN BIJ DE EERSTE AFLEVERING VAN CAMPINIA

door A. van Esch, Dekanijstraat 10, Oirschot.

Ondergetekende, amateur-genealoog, -toponymicus en -historicus, meent een bijdrage te kunnen leveren om de in CAMPINIA gepubliceerde teksten met verdere literatuur te adstrueren en op enkele tot heden verschenen artikelen aanvullingen resp. een afwijkende'mening of lezing te poneren. Het lijkt hem belangrijk te wijzen op verschillen in interpretatie der teksten, verschillen aangaande personen of data alsmede de reeds bestaande literaire bronnen aan te geven, waar de belangstellende lezer meer over de besproken onderwerpen kan aantreffen. Gaarne wil ondergetekende de redactie van CAMPINIA van harte feliciteren met de geboorte van deze periodiek. Te lang reeds heeft alles onder het stof dor eeuwen en het mysterieuze waas van het onbekende verborgen gelegen. Hulde aan de redactie en aan de bij het streekarchivariaat aangesloten gemeentebesturen en aan allen die in welke vorm dan ook aan dit werk aktief en passief hun steun verlenen. Slechts één wens: zet door wat U bent begonnen!

Thans enige annotaties bij de eerste aflevering van CAMPINIA.

1) blz. 5, regel 15: "In 1658 werd dit pand van de laatste eigenaar Charles de Jegere, gehuwd met Mechtilda van Borchgrave, door de Staten ingelost." - E. van Wintershoven geeft in Taxandria, 2e jaargang, blz. 286, een interessant genealogisch fragment aangaande de geslachten de Jeger en de Borchgrave: "Zij waren ook pandheren van Oerle en Merevelt. Wauthier de Jeger was in huwelijk verbonden met Hedwige de Raessen omstreeks 1590. Hunne dochter Maria trouwde met Michiel de Borchgrave, ridder, heer van Bovelingen, Quadmechelen, Oerle, Pepinghen en Merevelts drossaard van het land van Regen, zoon van Everard, heer van eerstgenoemde plaatsen door zijn huwelijk met Johanna Schroots, erfdochter van Bovelingen, Quadmechelen etc. Uit het huwelijk van Michiel en Maria sproot Johanna Mathildis de Borchgrave, die anno 1654 in den echt trad met haar neef Jan Karel de Jeger."

2) blz. 12 t/m 32 (ad II en III): De protokollen van de Vrijwillige Rechtspraak in de dingbank van Veldhoven-Zeelst-Blaarthem en de notulen der vergaderingen van de in deze dingbank verenigde dorpen zijn voor de genealogie van onmiskenbare waarde, Een index van personen op deze protokollen en notulen met opgave der vermelde familieverhoudingen zou voor stamboomonderzoekers een enorme vondstgroeve betekenen. (Toevoeging van de redactie: deze index is reeds in wording en kan na beëindiging dezer serie aan belangstellenden tegen een geringe vergoeding beschikbaar worden gesteld).

3) blz. 139 protokol 3: a "Die Hage tot Eijndoven". Wichmans schrijft VAN'T BEGINSEL ENDE OPKOMEN VANT CLOOSTER OP DE HAGE BY EIJNDTROVEN (Brab. Mar. lib. 3. cap. 51) : "By Eyndthoven naer Peelandt by't huys van Eyndthoven, onder het dorp Woensel, leijdt 't Clooster gesproten uyt't Clooster van Corssendonk, gesejdt het Huys van Maria op de Haege." J. van Oudenhoven memoreert: "Coenobium Canonicorum Regularium ordinis S. Augustini, in domOséu Haga prope Eindoviam Beatæ Mariæ Virginis." Het klooster is tijdens de oorlogstroebelen in 1581 afgebrand. b "De cijns aan de Heren van Baseldoncq". Dit is eveneens een kloosterinkomen en wel van de "Baselaars" of Wilhelmiëten, van oorsprong een strenge ascetische orde, die later de Benediktijner-regel heeft aangenomen. Bij de overgave van Den Bosch in 1629 werden de Wilhelmiëten uit de stad verdreven.

4. blz. 21, protokollen 46 en 48: Jonker Goijart van Eijok, Heer van Zeelst en Veldhoven, verkoopt een stuk land, gelegen te Cleijn-Eijndhoven, doch behoudt het recht van "wegen". Er loopt hier dus een weg, die hij nodig heeft van en naar zijn kasteeltje. Met protokol 48 laat de Jonker een akte beschrijven over het "wegen" van de Cleijn-Eijndhovensestraat, de verbindingsweg tussen het Slot aan de Kruisstraat te Zeelst en de hoeve op Hemelrijken, die ook kan uitwegen op de Muggenhelsestraat. Deze laatste verbinding kiest de heer Herbert Janssen, waarschijnlijk om de Jonker geen ongenoegen te bereiden (vergelijk de topografische kaarten van 1929 en vroeger). blz. 25, nr. 11: "de Vrouwe van Oirschot" (1706). Wie is deze Vrouwe? Op 3 juli 1704 werd Marten Christiaan Sweerts de Landas, Heer van Oirschot en Hilvarenbeek etc. in het Hoogkoor begraven. In Brabants Heem, 28ste jaargang, nr. 4, bladzijde 80 lezen wij: "deze Oirschotse Heer is lang vrijgezel gebleven, doch in 1684 trouwde hij op

55-jarige leeftijd met zijn 17-jarige bruid (de naam der bruid is niet genoemd)." Marten Christiaan was behalve Heer van Oirschot en Hilvarenbeek ook lid van de Bossche Magistraat (hij is ook in Den Bosch overleden) en kmartierschout van Kempenland. Op grond van deze laatste functie nu trachtte zijn weduwe, de Vrouwe van Oirschot, uit de dorpen van Kempenland geld te bemachtigen om haar schulden te voldoen.

6) blz. 37, keur nr. 12: Het hier bedoelde Broeck is het laag gelegen land ten noorden van Best tussen de spoorlijn en de Boschdijk, toen ten noorden van de weg Oirschot-Best-St.-Oedenrode. De "Vooraert" ligt geheel ten zuiden van Oirschot-Best, waar deze dorpen aan Zeelst grenzen. Hier was één grote heivlakte bestaande uit de Oirschotse, de Bestse en de Zeelster heide, dus ruim voldoende terrein om schapen te houden. Op een topografische kaart van 1930 vindt men nog even ten westen van de voormalige klompenfabriek te Best in zuidelijke richting aan de Oirschotseweg een zogenaamde Scheperssteeg, parallel lopende aan de Rechtesteeg, welke laatste recht door de hei gaat en ongeveer 1 km ten noordwesten van de Mispelhoef op de Eindhovensedijk te Acht uitkomt. Met de "Nieuwe Dijk" is niet bedoeld de oudere Bannisveldsedijk (in dit geval zou men de schapen weer het Broeck injagen), maar de latere Wintelresedijk tussen Oirschot en Wintelre, waarop de Zeelsterdijk aansloot.

7) blz. 40, oorkonde nr. 12 De toponiemen in deze oorkonde zijn zeer interessant, doch niet allen aan ondergetekende bekend. "Ten Lake" zou ergens ten noordwesten van Oirschot moeten liggen b.v. onder Oisterwijk-Haren of Boxtel, de "Voskuil" onder Liempde of St.-Oedenrode. De "Hoberch" is wel bekend en ligt ten oosten van Best achter het Lisseven ter hoogte van het Natuurtheater Joe Mann, waar nu nog de gemeentegrens loopt. Twee en een halve km in richting zuidzuidwest komt men op het stroompje "de Ekkersrijt" (in de oorkonde genoemd "Eckenrijt"), waarmede de begrenzing zich in de richting zuidwest voortzet. "De TWee Boomkens" zijn aan ondergetekende niet bekend. Maar de "Orscoer" en Papenvoert" bestaan nog steeds als Oerschoren en Papenvoorden ten westzuidwesten en westen van Oirschot. Aangaande grenslijnen van de "Drie Aenkenskinderen" moge, alleen de voorzichtige vraag worden gesteld: zou dit de Bekersberg"(grenslijnen bij het punt van Oirschot - de Beerzen en Moergestel) bij "De Drie Buizen " kunnen zijn? Ondergetekende houdt zich voor een antwoord hierop, ook eventueel van de lezers, aanbevolen

2. AANTEKENINGEN BETREFFENDE a) DE BANDEN VAN HET GESLACHT VAN EIJCK MET HET SLOT TE ZEELST , b) HET MIRAKULEUZE BEELDJE TE MEERVELDHOVEN

door G.P. van den Berg, Luiklaan 8, Eindhoven

a) Het adellijk huis der heren van Eijck, pandheren van Blaarthem, Zeelst en Veldhoven (in deze volgorde worden de dorpen genoemd op de grafzerk van de eerste heer, Roelof van Eijck), stond niet in Zeelst, maar in Blaarthem. Roelof van Eijck had dit huis geërfd van zijn vader Goijart, van wie wij tot nu toe nog slechts weten, dat hij in 1480 reeds "een borchtken" te Blaarthem bezat. De oudste zoon van Roelofs ook Goijart geheten, erfde van zijn vader de titel van Heer van Zeelst en Veldhoven, terwijl zijn andere broer Gerard de

titel en het kasteel van Blaarthem erfde. Goijart schijnt in het begin van zijn huwelijk met Elisabeth Troeninck van Deventer bij zijn schoonouders te Nieuw-Herlaer gewoond te hebben, immers daar werden de twee oudste kinderen geboren. Het zal dus wellicht zijn vader Roelof geweest zijn, die het slot te Zeelst voor zijn Zoon bouwde, en dit komt vrij goed met de veronderstelling van archivaris W. Klaasen overeen, dat het in de tweede helft der 16e eeuw zal zijn gebouwd (waarschijnlijk rond 1570). Goijart heeft zijn verdere leven met zijn gezin in Zeelst gesleten en stierf op hoge leeftijd (meer dan 90 jaar oud) na 1620 op het slot te Zeelst. Zijn enige toen nog levende zoon Floris, Heer van Nuenen, erfde toen dit slot. Floris had twee zonen: Floris en Johan. Vader Floris schonk de titel van Heer van Nuenen nog tijdens zijn leven aan zijn oudste zoon Floris en de titel en het slot van Zeelst aan zijn jongste zoon Johan. Hij zelf bleef te Nuenen bij zijn oudste zoon wonen. Merkwaardig is wel, dat Goijart en geen der van Eijcks de dubbele titel voerde. Johan was de laatste die zich Heer van Zeelst noemde. Hij was gehuwd met Cecilia, de zuster van Cornelis, Heer van Gagelbosch:te Blaarthem. Johan overleed in 1668. Zijn zoon Rudolph had van zijn grootvader de titel en het huis van Nuenen geërfd, waar hij ook woonde. de Heerlijkheid van Zeelst werd nog tijdens het leven van zijn vader Johan door de Staten ingelost. Zijn moeder woonde de eerste tijd nog met haar minderjarige kinderen op het slotje te Zeelst. Zij was echter zeer verarmd, waarschijnlijk door de vele brandschattingen en de recognitiegelden die zij moest betalen, omdat de van Eijcks steeds trouwe katholieken waren gebleven. De Vrouwe van Zeelst, Cecilia van Eijck, had al haar eigendommen aan haar kinderen overgedragen, waarschijnlijk om op deze wijze het familiebezit veilig te stellen tegenover de vele krediteuren. Het heeft echter niet mogen helpen. Zij ging bij haar zoon te Nuenen wonen en deze droeg alle goederen te Zeelst inklusief het adellijk huis of slotje over aan de Eindhovense advocaat Melchior Doncquers, om daarmee de schulden van zijn ouders te betalen. In een akte van 21 maart 1687 lezen wij, dat de advocaat "verhuurt aen Walraven van Arkel, inwoner tot Seelst, seeckere adelijke huijse mette neerhuijsinghe, hoff ende boomgaert, groes ende teullanden, gecomen van Mevrouw van Eijck, tegenwoordich bewoont mitsgaders gebruijckt door Jonker Carel van Vlierden, Here van Eckart." Melchior Doncquers reserveert "te sijnenbehoeve het groot zalet aen de rechterhaat incomende met de camer daerboven ende d' affgeechooten hoecxken inden kelder ende oock de visscherije." Bovendien "de here Donoquers aldaer (i.e. op het slotje) comende en sal den pachter voor voeragie van sijn peert nyet mogen pretenderen; ende de oicxte inden boomgaert wassende sal in behoerlijcken tijde tusschen parthijen halff ende halff gedeijlt worden." Hieruit blijkt, dat Jonker Karel van Vlierden het adellijk huis gehuurd had en nooit heeft bezeten. Ook heeft Karel Anton van Vladeracken het niet gerfd in 1655. Toen immers leefden de Heer en de Vrouwe van Zeelst met hun gezin op het slotje en was het hun eigendom. Keren we terug naar de van Eijcks. In 1697 scheen nog steeds niet voldaan te zijn aan de eisen van' de krediteuren. Op 9 oktober 1697 werden bij sententie van de Raad van Brabant te Den Haag de goederen te Zeelst openbaar

verkocht. Het slotje of "adelijck hujs te Seelst" werd toen gekocht door Vrouwe Adriana Cecilia van Eijck, Vrouwe van Blaarthem en niet van de Vrouwe van Zeelst. De andere goederen werden gekocht door de weduwe van advokaat Doncquers. De Vrouwe van Blaarthem kocht het slotje voor zelfbewoning. Het kasteel van Blaarthem schonk zij aan haar jongste dochter, gehuwd met Henri Albert Baron de Dongelberge. Een jaar later eiste Barbara Clara, de dochter van Johan en Cecilia van Eijck het recht van naderschap op en betaalde daarvoor in handen van de Eindhovense schepenen de koopsom van de ouderlijke bezittingen. Zij verklaarde hierbij, dat haar broer Rudolph de goederen aan advokaat Doncquers had overgedragen onder de voorwaarde, dat hij de schulden van hun ouders moest betalen. Dit echter was niet gebeurd en daarom eiste zij teruggave. Het is wel enigszins bevreemdend, dat juist Barbara deze vernadering eiste en niet haar broer Rudolph, die universeel erfgenaam van zijn ouders was. Het is ook mogelijk, dat Rudolph toen niet in Holland vertoefde, daar hij in die tijd cornet in Staatse dienst was. Hoe het ook zij, de weduwe van Doncquers erkende het recht van naderschap en gaf de goederen terug. De Vrouwe van Blaarthem weigerde echter en bleef in het bezit van het slotje. Baron Johan van Bock, gehuwd met Barbara Clara, zag af van de vernadering. Het was ook op het slotje te Zeelsty dat de Vrouwe van Blaarthem overleed. In 1701 vermaakte zij bij testament het slotje aan haar kleindochter Cecilia van Wijnbergen, het enige kind van haar jong gestorven oudste dochter, en wel onder de voorwaarde, dat de aan haar vermaakte goederen bij kinderloos overlijden terug zouden keren aan het geslacht en dus zouden komen aan haar jongste dochter of de kinderen van deze. Dit nu gebeurde in 1709, toen Cecilia van Wijnbergen op 26-jarige leeftijd te Antwerpen kinderloos overleed. Toen kwam het Slotje aan het geslacht van Dongelberge. En toen in 1780 de laatste baron van Dongelberge kinderloos overleed, kwamen de bezittingen bij testament aan baron Theodorus Del Marmol, een bloedverwant. Wat er verder is gebeurd, is mij niet bekend. Het slotje komt nl, niet voor in de dokumenten van Del Marmol.

b) Het mirakuleuze beeldje van Meerveldhovnn. M.i. werd en wordt geheel foutief verondersteld, dat dit beeldje tijdens de reformatie ondergebracht is geweest op het kasteel te Blaarthem. Reeds Sasse van Ysselst meende, dat het beeldje op dit kasteel was verborgen en dat de naam "Vrouwe van Diest" een misverstand was. Maar er wordt gesproken van "het slbtje van Blaarthem". Welnu, het kasteel van Blaarthem werd nooit zo genoemd, ook niet in de akten. Wel werd het huis van de adellijke Surmonts te Blaarthem het slotje genoemd. In de tijd, dat het beeldje daar verbleef, Was Maria de Hornes, een telg uit het geslacht Surmont, eigenares van dit slotje. Zij was gehuwd met Hendrik van Baussele. Deze nu was drossaard van stad en lande van Diest. Zij woonden ook vaak te Diest en de kinderen uit dit huwelijk werden aldaar geboren. Is het niet logisch, dat de dorpeelingen bij hun bezoek aan het slotje spraken van de "Vrouwe van Diest"? M.i. bestaat er daarom geen misverstand en wijst niet alleen de naam van het slotje, maar ook de naam "Vrouwe van Diest" erop, dat het beeldje inderdaad niet op het kasteel van Blaarthem is geweest, maar op het slotje, dat gebouwd was door de Surmonts.